

ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Ιστορία Αρχαίας Ελλάδος

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΠΟ ΤΩΝ ΜΗΔΙΚΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ
ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1947

Papa
Sofía
Sofía

49061

rejars 60 pias \$ por 100 kg

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

‘Η περίοδος τῆς Ἰστορίας, τὴν δποίαν θὰ ἀρχίσωμεν νὰ σπουδάζωμεν εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο, εἶναι ἡ περισσότερον ἔνδοξος ἀπὸ δλας τὰς ἄλλας περιόδους τῆς Ἰστορίας τοῦ ἔθνους μας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν οἱ “Ἐλληνες ἐπολέμησαν καὶ ἐνίκησαν πολὺ ἵσχυρὸν λαὸν τῆς Ἀνατολῆς, δ ὁ δποῖος ἡπείλησε τότε τὴν ἐλευθερίαν τῶν, τούς Πέρσας.

‘Η περίοδος αὐτὴ τῆς Ἰστορίας μας εἶναι καὶ δι’ ἔνα ἄλλον λόγον ἡ λαμπροτέρα δλων.

Οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοι μας ἔκαμαν τότε μεγάλας προόδους εἰς τὴν τέχνην καὶ εἰς τὰ γράμματα. Εἰς τὸ νέον μας λοιπὸν βιβλίον θὰ σπουδάσωμεν καὶ τὸν πολιτισμὸν τῶν ἀρχαίων ‘Ἐλλήνων, δ ὁ δποῖος ἐφθασεν εἰς τὸ ἀνώτατον σημεῖον τῆς ἀκμῆς του κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν τῆς Ἰστορίας τοῦ “Ἐθνους μας.

‘Εὰν οἱ Πέρσαι κατὰ τὸν πόλεμον τότε ἐναντίον τῆς ‘Ἐλλάδος κατώρθωνον νὰ ύποδουλώσουν τὴν ἀρχαίαν μας πατρίδα, δ κόσμος σήμερον θὰ ἦτο πολὺ διαφορετικός. Οἱ ἄνθρωποι δὲν θὰ εἶχον τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ, τὸν δποίον ἐδημιούργησαν οἱ μεγάλοι μας πρόγονοι καὶ θὰ ἦσαν πολὺ καθυστερημένοι.

1. Αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν.

Οἱ “Ἐλληνες, δπως ἐμάθομεν, ἴδρυσαν εἰς πολλὰ μέρη τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου θαλάσσης σπουδαίας ἀποικίας. Ἐκεῖ ἔζων ἐλεύθεροι καὶ ἔκαμνον μεγάλας προόδους εἰς τὸ ἐμπόριον,

εἰς τὰς τέχνας καὶ εἰς τὰ γράμματα. Αἱ περισσότερον προωδευμέναι ἀποικίαι ἦσαν εἰς τὴν Μικρᾶν Ἀσίαν, δῆπου αἱ πόλεις Φώκαια, "Εφεσος, Μίλητος καὶ Σμύρνη ἔγιναν περίφημοι.

Οἱ βασιλεὺς τῆς Λυδίας Κροῖσος, δὲ ὁ ποῖος, δῆπας γνωρίζομεν, εἶχε κατακτήσει τὰς ἐλληνικὰς πόλεις τῆς Μικρᾶς 560 π.Χ. Ἀσίας, ἔθαύμαζε τὴν πρόσδον τῶν πόλεων αὐτῶν καὶ ἤθελε τὴν φιλίαν των. Διὰ τοῦτο ἐσεβάσθη τὴν ἐλευθερίαν των.

Οἱ "Ελληνες λοιπὸν ἀποικοι εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν δὲν ἔπαυσαν νὰ ζοῦν εὐτυχεῖς καὶ μετὰ τὴν ὑποταγὴν των εἰς τὸν Κροῖσον. "Υστερὸν δῆμως ἀπὸ δύλιγα ἔτη τὸ πολίτευμά των, τὸ ἐμπόριον καὶ ὁ πολιτισμός, τὸν δποῖον εἶχον δημιουργήσει, διέτρεξαν μεγάλον κίνδυνον.

Τοῦτο ἔγινεν ἀφορμή, ὃστε δῆλοι οἱ "Ελληνες νὰ πολεμῆσουν ἐναντίον Ισχυροῦ λαοῦ τῆς Ἀσίας. Ἀπὸ τὸν πόλεμον αὐτὸν θὰ ἐκρίνετο ἡ τύχη τῆς ἀρχαίας μας πατρίδος· ἐὰν δηλαδὴ αὕτη θὰ ἔσωζε τὴν ἐλευθερίαν της καὶ τὸν πολιτισμόν της, ἢ θὰ ἔγινετο δούλη εἰς ξένους δεσπότας.

Οἱ λαὸς αὐτός, δὲ ὁ ποῖος ἤπειλησε τότε τὴν ἐλευθερίαν τῶν Ἐλλήνων, ἦσαν οἱ Πέρσαι.

2. Μῆδοι καὶ Πέρσαι.

Οἱ Μῆδοι καὶ οἱ Πέρσαι ἦσαν συγγενεῖς λαοί. Εἰς πολὺ παλαιούς χρόνους ἐπέρασαν τὸ δρός Καύκασον καὶ ἐγκατεστάθησαν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, εἰς τὸ δρόπεδιον, τὸ δποῖον εύρισκεται μεταξὺ τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ τοῦ περσικοῦ κόλπου.

Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ λαοὶ ἀνῆκον εἰς τὴν Ἰνδοευρωπαϊκὴν οἰκογένειαν, ἀπὸ τὴν δποῖαν καταγόμεθα καὶ ἡμεῖς οἱ "Ελληνες.

Οἱ Μῆδοι κατώκουν βορειότερον ἀπὸ τοὺς Πέρσας. Κατὰ τὸ τέλος δὲ τοῦ 8ου π.Χ. αἰῶνος, ἔγιναν κράτος ἀνεξάρτητον 612 π.Χ. καὶ Ισχυρόν. Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐκυρίευσαν δῆλας τὰς χώρας πρὸς βορρᾶν, τὰς δποίας ἄλλοτε κατεῖχον οἱ Ἀσσύριοι, καὶ ἔφθασαν μέχρι τοῦ "Αλυος ποταμοῦ." Εγίναν δηλαδὴ γείτονες μὲ τὸ κράτος τοῦ Κροίσου.

Περίφημος ύπηρξεν ἡ νέα πρωτεύουσα τῶν Μήδων, τὰ Ἐκβάτανα. Ἐκεῖ ἐφυλάσσοντο οἱ θησαυροὶ καὶ ἦτο τὸ ἀνάκτορον τοῦ βασιλέως.

~~3. Κύρος, ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν.~~

Οἱ Πέρσαι κατὰ τοὺς παλαιοὺς χρόνους κατώκουν εἰς μικράν χώραν, ἡ δποία εύρισκετο πλησίον τοῦ περσικοῦ κόλπου, καὶ ἦσαν ύπηρκοι τῶν Μήδων. Ἐζων ἀπὸ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν γεωργίαν καὶ δὲν ἔγνωριζον τέχνας οὕτε καὶ γράμματα ἤξευρον. Ἡσαν δημως γενναῖοι ἄνδρες καὶ πρὸ πάντων καλοὶ ἵππεῖς. Κατὰ τὰ μέσα τοῦ δου π.Χ. αἰῶνος οἱ Πέρσαι 550 π.Χ. σαὶ ἀπέκτησαν σπουδαῖον ἀρχηγόν, τὸν Κύρον. Οὗτος ἔκαμε τὸν λαόν του πολεμικόν. Κατόπιν ἐπανεστάθησε κατὰ τῶν Μήδων, ἥρπασε τὸν θρόνον καὶ ἔγινε κύριος τοῦ μηδικοῦ κράτους. Οἱ δύο συγγενεῖς αὐτοὶ λαοὶ ἤνωθησαν τότε εἰς Ἑν κράτος ισχυρόν, τὸ περσικὸν κράτος. Ὁ Κύρος δὲ πρῶτος ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν.

Ἐντὸς πέντε ἔτῶν δὲ δραστήριος αὐτὸς βασιλεὺς ἐξέτεινε τὰ δρια τοῦ περσικοῦ κράτους μέχρι τῆς Μεσογείου 546 π.Χ. θαλάσσης. Τὸ πλούσιον κράτος τῶν Λυδῶν ἀπετέλεσε τότε καὶ αὐτὸς τμῆμα τοῦ ἀπεράντου περσικοῦ κράτους.

4. Τὸ ἀχανές κράτος τοῦ Κύρου.

Ο Κύρος μὲ τὴν κατάκτησιν τοῦ κράτους τῆς Λυδίας ἔγινε κύριος καὶ δλων τῶν ἑλληνικῶν πόλεων, αἱ δποίαι ἦσαν εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Τοιουτοτρόπως τὸ περσικὸν κράτος ἔλαβε τεραστίαν ἕκτασιν. Ἀπὸ τὰ σύνορα τῶν Ἰνδιῶν ἔφθανε μέχρι τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς παραλίας τῆς Συρίας. Δηλαδὴ περιελάμβανε τὰς ἔξης χώρας· τὸ Ἰράν, τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Συρίαν, τὴν Παλαιστίνην, τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν Μ. Ἀσίαν.

Τὴν ἔξακουσμένην πόλιν Βαβυλῶνα δὲ Κύρος κατέλαβε μὲ πανουργίαν, ὅπως μανθάνομεν ἀπὸ παλαιάν πλάκα 539 π.Χ. ἀπὸ πηλόν, ἐπάνω εἰς τὴν δόποιαν εἶναι χαραγμένα τὰ ἔξης: «Χωρὶς πόλεμον καὶ χωρὶς καμμίαν μάχην δὲ Μαρδούχ

θεός τῆς Βαβυλῶνος) ἐπέτρεψεν, ὥστε δὲ Κῦρος νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Ὁ Κῦρος ἐλυπήθη τὴν δυστυχίαν τῶν Βαβυλωνίων καὶ δὲ Ναβόνηδος, δὲ βασιλεὺς τῆς Βαβυλῶνος, δὲ δόποῖος δὲν ἐφοβεῖτο τὸν Κῦρον, παρεδόθη εἰς τὰς χεῖρας του».

Ἡ φήμη τοῦ Ισχυροῦ αὐτοῦ βασιλέως ἦτο τόσον μεγάλη, ὥστε διοικητοὶ λαοὶ ἐφοβούντο τὴν δύναμίν του.

Ο τάφος τοῦ Κύρου ἀκόμη διατηρεῖται εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ μεγάλου του βασιλείου, τὴν Περσέπολιν· φέρει δὲ τὴν ἐπιγραφήν: «Ἐγὼ δὲ Κῦρος δὲ Ἀχαιμενίδης βασιλεύς».

5. Καμβύσης — Δαρεῖος.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου εἰς τὸν περσικὸν θρόνον ἀνῆλθεν δὲ υἱός του Καμβύσης, δὲ δόποῖος προσέθεσεν εἰς τὸ κράτος του τὴν Αἴγυπτον. Ὅταν ἀπέθανεν δὲ Καμβύσης, ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον δὲ Δαρεῖος, δὲ δόποῖος ἦτο δραστήριος, δίκαιος καὶ εὐσεβὴς βασιλεὺς.

Ο Δαρεῖος.
(Παλαιὸν περσικὸν
ἀνάγλυφον).

Ο Δαρεῖος ἐπροστάτευσε τὴν γεωργίαν, ἐφύτευσε δένδρα καὶ ἔκαμε τὴν χώραν του πολὺ πλουσίαν.

Διὰ νὰ διοικῇ εύκολώτερον τὸ κράτος του, τὸ δόποιον εἶχε τόσην μεγάλην ἔκτασιν, τὸ ἐμοίρασεν εἰς εἴκοσιν ἐπαρχίας, αἱ δόποιαι ἐλέγοντο σατράπειαι καὶ διοικοῦντο ἀπὸ τὸν σατράπην. Οὗτος ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ συναθροίζῃ τοὺς φόρους, τοὺς δόποιους ἐπλήρωνον οἱ πολῖται διὰ τὸν βασιλέα καὶ νὰ ἔχῃ ἔτοιμον στρατόν, δταν ἔχήτει δὲ βασιλεύς.

Αἱ πόλεις εἰς τὰ παράλια τοῦ κράτους τοῦ Δαρείου ἐπρεπε νὰ ἔχουν ἐπίσης ἔτοιμον ὕρισμάν δριθμὸν πλοίων. Τοιουτοτρόπως δὲ μέγας βασιλεὺς εἶχεν ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν του πολὺ Ισχυρὸν στόλον ἀπὸ φοινικικά, αἴγυπτιακά καὶ ἐλληνικά πλοῖα.

Ο Δαρεῖος κατεσκεύασε μεγάλους στρατιωτικούς δρόμους, οἱ δόποιοι ἦνων τὰς σατραπείας τοῦ κράτους. Ο μεγαλύτερος δρόμος ἦτο ἐκεῖνος, δὲ δόποῖος ἦνων τὴν πρωτεύου-

σαν τοῦ κράτους, τὰ Σοῦσα, μὲ τὰς Σάρδεις, τὴν πρωτεύουσαν τῆς Λυδίας.

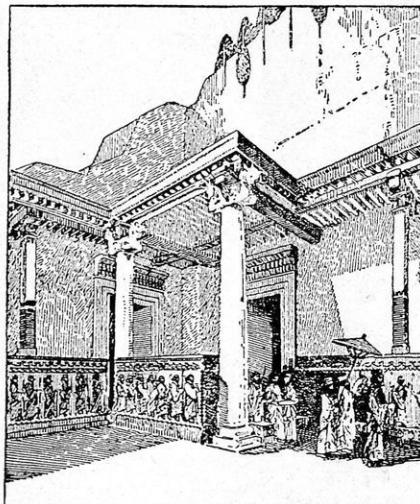
Οἱ δρόμοι ἡσαν διηρημένοι εἰς ώρισμένα τμήματα, τὰ δόποῖα ἐλέγοντο σταθμοὶ. Εἰς κάθε δὲ σταθμὸν ὑπῆρχον πάντοτε ἔτοιμοι ἵπποι καὶ ταχυδρόμοι. Κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον μία διαταγὴ τοῦ βασιλέως ἦδύνατο νὰ φθάσῃ συντόμως ἀπὸ τὸ ἐν μέρος εἰς τὸ ἄλλο.

Εἰς τὴν Περσίαν ἔχρησιμοποιούννομίσματα χρυσᾶς καὶ ἀργυρᾶς. Σπουδαῖα νομίσματα ἡσαν οἱ δαρεικοὶ, ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Δαρείου. Τὰ νομίσματα, αὐτὰ διηυκόλυνον πολὺ τοὺς Πέρσας ἐμπόρους.

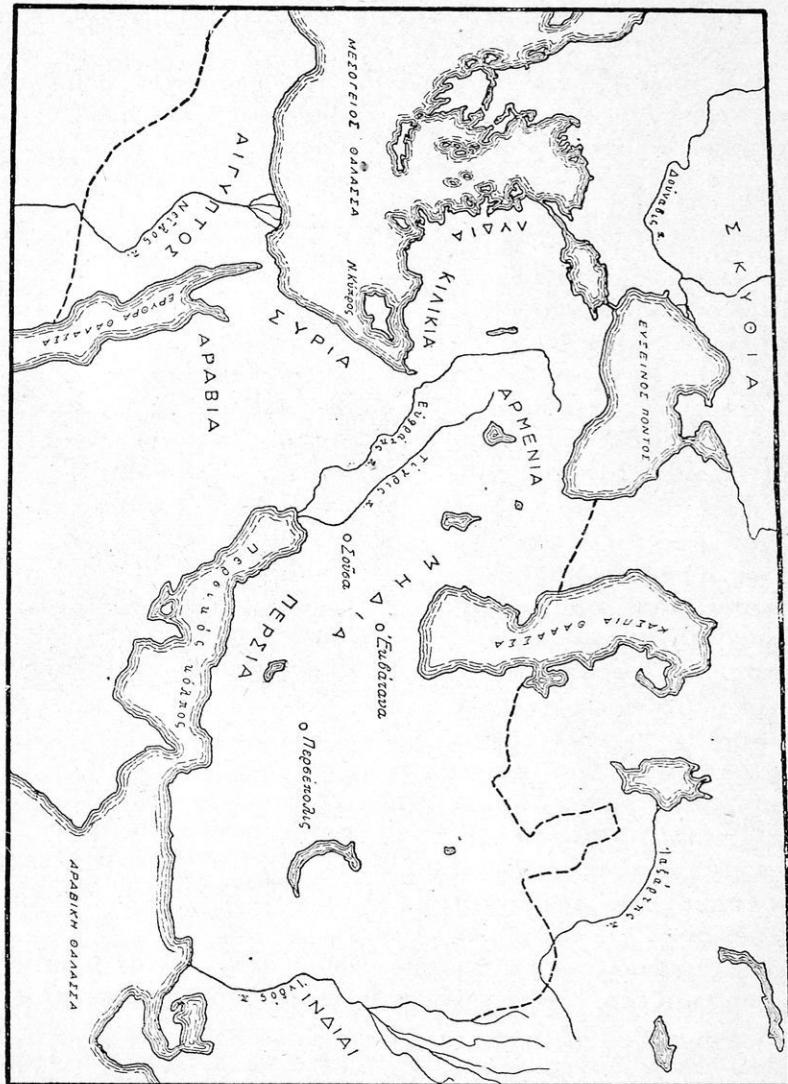
Ποτὲ δὲν εἶχε φανῆ εἰς τὸν κόσμον ἔως τότε κράτος μὲ τόσην καλὴν ὀργάνωσιν, μὲ ἴσχυρὸν στρατὸν καὶ ναυτικόν, δπως τὸ κράτος τοῦ Δαρείου.

Οἱ νόμοι τούς δόποιους εἶχεν δρίσει ὁ Δαρεῖος διάτούς ὑπηκόους του, ἥσαν δίκαιοι. Ἐκεῖνο τὸ δόποιον ἀπεφάσιζεν ὁ βασιλεὺς, ἥτο νόμος καὶ οἱ ὑπῆκοοι του ἔπρεπε νὰ σέβωνται τὸν νόμον. Ὁ λαὸς δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ εἴπῃ τὴν γνώμην του. Μόνον ὁ βασιλεὺς δὲν περιωρίζετο ἀπὸ κανένα νόμον. Τοῦτο λέγεται δεσποτισμός.

Μεγάλην δύναμιν καὶ δόξαν εἶχε τὸ κράτος τῆς Περσίας εἰς δλον τὸ διάστημα τῶν 36 ἑτῶν, κατὰ τὰ 521-485 π.Χ. δόποια ἔβασιλευσεν ὁ Δαρεῖος. Δι’ αὐτὸν οἱ Ἀνθρωποι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὠνόμαζον τὸν Δαρεῖον μέγαν βασιλέα.

Ἡ εἰκὼν δεικνύει γωνίαν τοῦ ἀνακτόρου τοῦ βασιλέως εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ βασιλείου, τὰ Σοῦσα. Ἡμποροῦμεν νὰ ἐννοήσωμεν, μὲ πόσην λαμπρότητα ἔζων ἐκεῖ οἱ βασιλεῖς τῆς Περσίας.

Χάρτης τοῦ περισκοῦ κράτους ἐπὶ Δαρείου καὶ Ξέρξου.

1 +

6. Αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Περσῶν.

Οἱ Ἑλληνες τῶν Ἰωνικῶν πόλεων, δταν ἡ Λυδία ἔγινεν ἐπαρχία τοῦ περσικοῦ κράτους, ἔγιναν καὶ αὐτοὶ, ὅπως εἴδομεν, ὑπήκοοι τοῦ μεγάλου βασιλέως τῶν Περσῶν.

Ἄλλ' ἐνῷ μὲ τὴν διοίκησιν τοῦ Κροίσου αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις εἶχον τὴν ἐλευθερίαν των, τώρα μὲ τοὺς νέους κατακτητάς, τοὺς Πέρσας, ἔβλεπον ὅτι ἔχανον τὰ πάντα.

Οταν δὲ Δαρεῖος ἔγινε βασιλεὺς τῆς Περσίας καὶ διήρεσε τὸ κράτος του εἰς σατραπεῖας, αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις μαζὶ μὲ τὴν Λυδίαν ἀπετέλεσαν μίαν σατραπείαν. Πρωτεύουσα τῆς σατραπείας αὕτης ὡρίσθησαν αἱ Σάρδεις.

Αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις, δπως ὅλαι αἱ ἐπαρχίαι τοῦ περσικοῦ κράτους, ἐπρεπε νὰ πληρώνουν καὶ αὐταὶ τὸν φόρον, ὅπως εἶχεν ὁρίσει ὁ μέγας βασιλεὺς. Ἐπίσης ἐπρεπε νὰ δίδουν εἰς τὸν βασιλέα ὡρισμένον στρατὸν καὶ πλοῖα ἐν καιρῷ πολέμου.

Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ δποῖον ἐστενοχώρει πολὺ τὰς ἑλληνικὰς πόλεις, ἥτο δτι δὲν εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ ζοῦν σύμφωνα μὲ τοὺς ἴδικούς των νόμους. Εἶχον δηλαδὴ χάσει τὴν αὔτον ομιλίαν των. Εἰς κάθε μίαν ἀπὸ τὰς πόλεις αὐτὰς ὁ μέγας βασιλεὺς εἶχε τοποθετήσει, ὡς διοικητήν, τύραννον, δ ὅποῖος

Πέρσαι στρατιῶται

οἱ δποῖοι φρουροῦν τὸ ἀνάκτορον τοῦ βασιλέως. Κρατοῦν μακρὰ δόρατα, ἀλλ' εἶναι καὶ τοδόται, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸν δπλοισμὸν τῶν, τὸν δποῖον φέρουν δπίσω.

(Ἀνάγλυφον ἀπὸ τὴν μεγάλην αἰθονσαν τῶν ἀνακτόρων εἰς τὰ Σοῦσα).

ήτο ἀντιπρόσωπος τῆς περσικῆς κυβερνήσεως. 'Η προσπάθειά του ήτο νὰ διοικῇ τὴν πόλιν, ὅχι πρὸς τὸ συμφέρον τῶν πολιτῶν, ἀλλ' ὅπως συνέφερεν εἰς τὸν βασιλέα καὶ τὸν σατράπην του. Τὸ ἐμπόριον τῶν ιωνικῶν πόλεων περιωρίσθη ἀπὸ τότε πολὺ καὶ δὲν ἔκινεῖτο, ὅπως πρίν, ἐλευθέρως.

9 + 7. Ἡ ιωνικὴ ἐπανάστασις.

'Ολα αὐτὰ ἔκαμνον τοὺς κατοίκους τῶν ιωνικῶν πόλεων νὰ εἶναι πολὺ δυσαρεστημένοι μὲ τοὺς Πέρσας καὶ νὰ αἰσθάνωνται νοσταλγίαν διὰ τὴν ἐλευθερίαν τὴν ὅποιαν εἶχον ἄλλοτε.

'Απεφάσισαν λοιπὸν ν' ἀπελευθερώθοῦν ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Περσῶν. 'Εξεδίωξαν τοὺς τυράννους τῶν καὶ ἔστειλαν εἰς τὴν Ἑλλάδα πρέσβεις διὰ νὰ ζητήσουν βοήθειαν. 'Ο ιστορικὸς Ἡρόδοτος μᾶς λέγει, ὅτι οἱ Σπαρτιάται δὲν ἐδείχθησαν πρόθυμοι νὰ βοήθησουν τὰς ιωνικὰς πόλεις, ἐνῷ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Ἐρετριεῖς ἔστειλαν εἰς αὐτοὺς 25 πλοῖα.

Στρατὸς ιωνικὸς μὲ Ἀθηναίους καὶ Ἐρετριεῖς στρατιώτας ἐβάδισαν ἐναντίον τῆς πρωτευούσης τῆς σατραπείας τῶν Σάρδεων. Καὶ τὴν μὲν πόλιν οἱ Ἑλληνες στρατιώται ἐκυρίευσαν, 499 π.Χ. δὲν κατώρθωσαν ὅμως νὰ γίνουν κύριοι καὶ τῆς ἀκροπόλεως της, τὴν ὅποιαν ὑπερήσπιζον γενναῖος περσικαὶ δυνάμεις. 'Αλλὰ τότε αἰφνιδία πυρκαϊά ἐξηπλώθη εἰς δλην τὴν πόλιν καὶ κατέστρεψεν αὐτὴν. Διὰ τοῦτο δὲ ἐλληνικὸς στρατὸς ἡναγκάσθη νὰ φύγῃ ἀπὸ τὰς Σάρδεις.

Καθὼς δὲ ἐπέστρεφεν εἰς τὴν Ἔφεσον, συνηντήθη μὲ στρατὸν περσικόν. 'Εκεῖ ἔγινε μάχη καὶ ἐνικήθησαν οἱ Ἑλληνες. Τότε οἱ Ἀθηναῖοι ἥλλαξαν γνώμην καὶ διέταξαν τὸν στόλον, τὸν ὅποιον εἶχον στείλει, νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὰς Ἀθήνας.

"Οταν αἱ ἄλλαι ἐλληνικαὶ πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐμαθον, ὅτι αἱ Σάρδεις ἐκάησαν, προσεχώρησαν καὶ αὐταὶ εἰς τὸ ἀπελευθερωτικὸν κίνημα καὶ ἐκήρυξαν τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἀπὸ τὸν περσικὸν ζυγόν.

34

8. Οι Πέρσαι καταπνίγουν τὴν ἐπανάστασιν.
 Ἡ καταστροφὴ τῆς Μιλήτου.

‘Ο Δαρεῖος συνήθροισεν Ἰσχυρὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις πρὸς δυσμάς, διὰ νὰ καταπνίξῃ τὴν ἐπανάστασιν. Μολονότι δὲ αἱ δυνάμεις τῶν Περσῶν ἥσαν πολὺ ἀνώτεραι 494 π. Χ. ἀπὸ ὅσας διέθετον οἱ ἐπαναστάται, ἐν τούτοις οἱ “Ἐλληνες ἐπολέμησαν μὲ μεγάλην ἀνδρείαν, ἀλλ’ εἰς τὸ τέλος ἐνικήθησαν.

Τρομερὸν ὑπῆρξε τὸ τέλος τῆς ἐνδόξου πόλεως Μιλήτου! Οἱ Πέρσαι ἐπολιόρκησαν αὐτὴν ἀπὸ τὴν ξηράν καὶ τὴν θάλασσαν. Ἰσχυρὸς δὲ στόλος ἀπὸ φοινικικὰ πλοῖα προσέβαλε τὸν λιμένα τῆς. Ἡ πόλις ἐπὶ τέλους ἐκυριεύθη ἀπὸ τοὺς Πέρσας. Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως, δοι έσώθησαν, ἐστάλησαν ὡς αἰχμάλωτοι εἰς τὸν μέγαν βασιλέα, δ ὁποῖος τοὺς ἐγκατέστησε πλησίον τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ.

Ἡ λαμπρὰ αὕτη πόλις τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν γραμμάτων ἔως τότε ἦτο τὸ κέντρον τοῦ πολιτισμοῦ. Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς τὴν θέσιν τῆς ἔλαβον αἱ Ἀθῆναι.

Ἐπειτα ἀπὸ δλίγον καιρὸν δ ποιητὴς Φρύνιχος συνέθεσε δρᾶμα, τὴν «Ἄλωσιν τῆς Μιλήτου», τὸ ὄποιον, ὅταν ἐπαίχθη εἰς τὰς Ἀθήνας, ἔκαμε τοὺς Ἀθηναίους τόσον πολὺ νὰ συγκινηθοῦν, ὥστε ἔκλαιον δλοι οἱ θεαταὶ κατὰ τὴν παράστασιν.

Ἴσως οἱ Ἀθηναῖοι ἐκτὸς ἀπὸ τὴν μεγάλην συγκίνησιν, τὴν ὄποιαν ἐπροξένησεν εἰς αὐτοὺς τὸ δρᾶμα, νὰ ἥσθανθησαν καὶ τύψιν, διότι δὲν ἐβοήθησαν ὅπως ἐπρεπε τοὺς συγγενεῖς τῶν Μιλησίους εἰς τὸν ύπερ ἐλευθερίας ἀγῶνα των.

✓ 9. Ο Μαρδόνιος ἐκστρατεύει ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος.

Ο μέγας βασιλεὺς ὡργίσθη πολὺ, διότι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Ἐρετριεῖς ἐβοήθησαν τοὺς ἐπαναστάτας νὰ καύσουν τὰς Σάρδεις. Ἐλαβε λοιπὸν τὴν ἀπόφασιν νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς Ἐρετριεῖς, οἱ ὄποιοι ἐτόλμησαν νὰ ἔλθουν καὶ νὰ πολεμήσουν εἰς τὸ βασίλειόν του. Λέγουν μάλιστα, ὅτι διέταξεν ἔνα ἀπὸ τοὺς δούλους του, νὰ λέγῃ τρεῖς φοράς κάθε πρωΐαν αὐτὰ τὰ λόγια: «Δέσποτα, ἐνθυμοῦ τοὺς Ἀθηναίους».

Δύο ξέτη λοιπόν, μετά τὴν καταστροφὴν τῆς Μιλήτου, δ Δαρεῖος ἔστειλε τὸν γαμβρὸν του Μαρδόνιον ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. 'Ο δραστήριος οὗτος στρατηγὸς μὲ ἵσχυρὸν στρατὸν ἐπέρασε τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἐβάδιζε κατὰ μῆκος τῆς Θρᾳκὶς παραλίας' στόλος δὲ περσικὸς ἔπλεε τὴν θάλασσαν τῆς Θράκης καὶ συνώδευε τὸν στρατόν. Καθὼς δύμως ἔπλεε τὴν

492 π.Χ. χερσόνησον τοῦ "Αθω, τοῦ 'Αγίου" Ορους, ἔπαθε με-
γάλην καταστροφὴν ἀπὸ σφοδρὰν τρικυμίαν, ὥστε πολλὰ πλοῖα συνετρίβησαν ἐπάνω εἰς ἀποκρήμνους βράχους, πολλοὶ δὲ ἄνδρες ἐφονεύθησαν ἢ ἐπινίγησαν. Διὰ τοῦτο δ Μαρδόνιος ἡναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ πάλιν εἰς τὴν Περσίαν, χωρὶς νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἐκστρατείαν του εἰς τὴν νότιον Ἑλλάδα. 'Ἐν τούτοις ἔξησφάλισε τὴν περσικὴν κυριαρχίαν καὶ εἰς τὴν Θράκην καὶ εἰς τὴν Μακεδονίαν, καὶ δ στόλος του κατέλαβε τὴν νῆσον Θάσον.

15

10. Οἱ Πέρσαι φθάνουν εἰς τὸν Μαραθῶνα.

"Η ἀποτυχία τοῦ Μαρδονίου δὲν ἀπεθάρρυνε τὸν Δαρεῖον. 'Ο μέγας βασιλεὺς εἶχε πάντοτε ἐστραμμένην τὴν προσοχήν του εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τὸ σχέδιόν του ἦτο νὰ τὴν ὑποδουλώσῃ' διότι ἐφ' δσον ἡ Ἑλλὰς ἦτο ἐλευθέρα, αἱ ἐλληνικαὶ ἀποικίαι εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν δὲν θὰ ἔπαυον νὰ ζητοῦν τὴν ἐλευθερίαν των. "Επειτα ἡ φιλοδοξία του τὸν ἔκαμε νὰ θέλῃ νὰ προσθέσῃ εἰς τὸ κράτος του χώραν πολὺ προωδευμένην. 'Αλλὰ καὶ δ 'Ιππίας, ἄλλοτε τύραννος τῶν Αθηνῶν, δ ὁποῖος εἶχεν ἐκδιωχθῆ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ εἶχε καταφύγει εἰς τὴν περσικὴν αὐλήν, προέτρεπε διαρκῶς τὸν Δαρεῖον νὰ ὑποδουλώσῃ τὴν Ἑλλάδα' ἥλπιζε δηλαδὴ δ 'Ιππίας, ὅτι θὰ ἀνελάμβανε νὰ διοικήσῃ καὶ πάλιν τὰς Ἀθήνας ὡς ὑπαρχος τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν.

"Ἐν ἔτος μετὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Μαρδονίου δ Δαρεῖος ἔστειλεν εἰς τὴν Ἑλλάδα Πέρσας κήρυκας νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὰς πόλεις γῆν καὶ ὕδωρ, ὡς τὰ σημεῖα τῆς ὑποταγῆς. Διέταξε δὲ νὰ ἐτοιμασθῇ στρατὸς καὶ στόλος διὰ τὴν νέαν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐκστρατείαν.

Πολλαὶ ἔλληνικαὶ πόλεις ἐφοβήθησαν τότε καὶ ἔδωσαν τὰ σημεῖα τῆς ὑποταγῆς, ἀλλ' αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Σπάρτη μὲν ὑπερφάνειαν ἔξεδιωξαν τοὺς Πέρσας κήρυκας.

Ἄρχηγούς τῆς νέας ἐκστρατείας δὲ Δαρεῖος διώρισε τὸν Δᾶτιν καὶ τὸν Ἀρταφέρνην. Ἡ πορεία δέ, τὴν δποιαν ἔπρεπε νὰ ἀκολουθήσῃ αὐτὴν τὴν φορὰν ὁ περσικὸς στρατός, θὰ ἐγίνετο διὰ μέσου τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους, αἱ περισσότεραι τῶν δποιῶν εἶχον δηλώσει εἰς τοὺς Πέρσας ὑποταγήν.

Πολυάριθμοι Πέρσαι στρατιώται καὶ ἵππεῖς, μὲ τοὺς δύο ἀρχηγούς των καὶ μὲ τὸν Ἰππίαν ὡς ὁδηγόν των εἰσῆλθον εἰς 600 πλοῖα. Οἱ περσικὸς στόλος ἀπὸ τὴν Σάμον ἔπλευσε πρὸς τὴν Εὔβοιαν καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν Ἐρέτριαν. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἐρετρίας ἀντεστάθησαν ἐπὶ ἔξη νημέρας ἐναντίον τῶν ἔχθρῶν μὲ πολλὴν γενναιότητα, τὴν ἐβδόμην δυμας ἡμέραν οἱ Πέρσαι ἔγιναν διὰ προδοσίας κύριοι τῆς πόλεως. Φοβερὰ ὑπῆρξε τότε ἡ ἐκδίκησις τῶν Περσῶν. Ἡ πόλις ἐλεηλατήθη καὶ κατεκάγη, οἱ δὲ Ἐρετριεῖς, ὅσοι ἐσώθησαν, συνελήφθησαν καὶ ἐστάλησαν μὲ πλοῖα εἰς τὸν Δαρεῖον, δπως εἶχε διατάξει δ βασιλεύς. Ἔπειτα οἱ Πέρσαι ἐπροχώρησαν πρὸς τὰς Ἀθήνας καὶ ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὸν ἀνοικτὸν κόλπον τοῦ Μαραθῶνος.

Ἡ πετρώδης δυτικὴ παραλία τῆς Ἀττικῆς δὲν ἐπέτρεψεν εἰς στόλον τόσον μεγάλον, δπως ὁ περσικός, νὰ ἀποβιβάσῃ τοὺς ἄνδρας καὶ τὸ ἵπποικόν του εἰς τὴν ξηρὰν ἀπὸ πολλὰ σημεῖα.

+6 11. Ὁ Μιλτιάδης.

Οἱ ἔχθροι 25 χιλιόμετρα πλησίον τῶν Ἀθηνῶν! Ἡ τόσον προωδευμένη πόλις μὲ τοὺς σοφοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος καὶ τοῦ Κλεισθένους, αἱ ὥραται Ἀθῆναι, ὑπῆρχε φόβος νὰ ὑποδουλωθῇ ἀπὸ τὸν Ισχυρὸν στρατόν, τὸν δποῖον δὲ Δαρεῖος ἔστειλεν ἐναντίον της, μαζὶ δὲ μὲ αὐτὴν καὶ δῃ ἡ Ἑλλάς.

Ἄποδ ἔνα τόσον μεγάλον κίνδυνον ἔσωσε τὰς Ἀθήνας τότε ὁ Μιλτιάδης. Οὗτος ἦτο ἀνεψιός ἐκείνου τοῦ Μιλτιάδου, ὁ δποῖος, ὅταν ἦτο κυβερνήτης εἰς τὰς Ἀθῆνας ὁ Πεισίστρατος,

ἐπῆγεν εἰς τὴν Χερσόνησον, τὴν σημερινὴν χερσόνησον τῆς Καλλιπόλεως, καὶ ἴδρυσεν ἀθηναϊκὴν ἀποικίαν.

“Οταν ἀπέθανεν δὲ θεῖος του, ἔγινεν αὐτὸς κύριος τῆς Χερσόνησου. Τότε εύρισκετο εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐπειδὴ ἡ Χερσόνησος εἶχε γίνει περισκή, αὐτὸς δὲ ἦτο ἔχθρος τῶν Περσῶν. Οἱ Μιλτιάδης εἶχε πολλὴν ἰκανότητα καὶ μεγάλην πειραν εἰς τὸ νὰ διοικῇ ἔγγνωριζε πολὺ καλὰ τοὺς Πέρσας. Ἡξευρε τὰς μεθόθους, τὰς δποίας οὗτοι ἔχρησιμοποίουν κατὰ τὸν πόλεμον, τὸν δπλισμόν των, τὴν δύναμιν των, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀδυνατίας των.

Ο Μιλτιάδης.

Κανεὶς λοιπὸν δὲν ἔγγνωριζε τόσον καλά, δσον δ Μιλτιάδης, πῶς ἔπρεπε αἱ Ἀθῆναι νὰ πολεμήσουν τοὺς Πέρσας. Κανεὶς δὲν ἔμίσει αὐτοὺς τόσον, δσον δ Μιλτιάδης.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἔξετίμησαν τὰ προτερήματα τοῦ Μιλτιάδου καὶ ἔξελεξαν αὐτὸν ἔνα ἀπὸ τοὺς δέκα στρατηγούς.

12. Ποῖοι ἀντιπαρετάχθησαν εἰς τὸν Μαραθῶνα.

Οἱ Ἀθηναῖοι, δταν ἔμαθον, δτι δ περσικὸς στρατὸς ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος, ἔστειλαν ἀμέσως στρατὸν ἀπὸ 9.000 δπλίτας. Τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ ἀρχηγοὶ ἦσαν οἱ δέκα στρατηγοὶ· δηλαδὴ ἔκαστος στρατηγὸς ἦτο ἀρχηγὸς τῶν στρατιωτῶν τῆς φυλῆς του. Ἀρχιστράτηγος δὲν ὅτι δ Καλλίμαχος, δ δποῖος εἶχε τὸ ἀξιώματοῦ πολεμαρχοῦ.

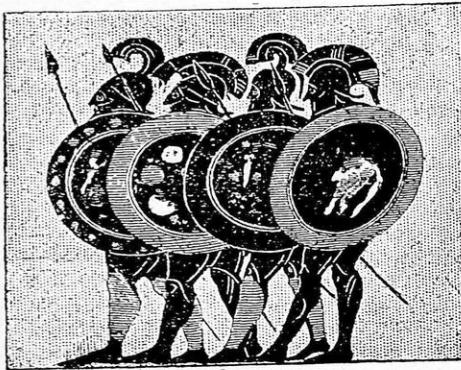
Καμμία ἀπὸ τὰς ἄλλας ἑλληνικὰς πόλεις δὲν ἔστειλε τότε βοήθειαν εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Οἱ Σπαρτιάται εἰς τὸν ἡμεροδρόμον Φειδιππίδην, δ δποῖος ἔστάλη ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους διὰ νὰ ζητήσῃ τὴν βοήθειάν των, εἶπον δτι γνόμοι θρησκευτικοὶ δὲν ἔπειτεπον νὰ ἐκστρατεύσουν, πρὶν νὰ γίνῃ πανσέληνος. Τοῦτο ἔσήμαινεν, δτι οἱ Σπαρτιάται θὰ ἔστελλον βοήθειαν εἰς τοὺς Ἀθηναίους μετὰ μίαν ἑβδομάδα. Μόνον οἱ κάτοικοι τῶν Πλαταιῶν, εύγνώμονες πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἔστειλαν χιλίους

στρατιώτας πρόδει βοήθειαν. Οι Ἀθηναῖοι συνεκινήθησαν ἀπὸ τὴν διαγωγὴν αὐτὴν τῶν Πλαταιέων, ποτὲ δὲ δὲν ἐλησμόνησαν τὸ καλόν, τὸ δποῖον οὗτοι ἔκαμαν τότε εἰς αὐτούς. 10.000 λοιπὸν Ἀθηναῖοι καὶ Πλαταιεῖς ἔλαβον θέσιν εἰς τὸν Μαραθώνα ἀπέναντι τῶν Περσῶν, οἱ δποῖοι ἦσαν πολὺ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους.

Οι Πέρσαι, ἀν καὶ ἦσαν πολλοί, δὲν εἶχον τὰς ἴκανότητας τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν. Ἐφερον ἀκόμη τὸν παλαιόν των ὀπλισμόν, δηλαδὴ τόξα καὶ μακρὰ δόρατα. Τῶν Ἑλλήνων δμως δ ὀπλισμὸς ἦτο τελειότερος. Ο “Ἑλλῆν ὀπλίτης κρατεῖ μὲ τὴν δεξιάν χειρα τὸ δόρυ, μίαν μακρὰν

‘Οπλίτης Δωριεύς, φέρων περικεφαλαίαν, θώρακα, κνημίδας καὶ ἀσπίδα. κυλινδρικὴν ράβδον ἀπὸ σκληρὸν ξύλον, ἡ δποία ἔχει εἰς τὸ ἐν ἄκρον σιδηρᾶν ἥχαλυβδίνην αἰχμήν. Ἐχει δὲ εἰς τὴν ὀριστερὰν πλευρὰν ξίφος ἥ μάχαιραν, ἡ δποία κρέμαται μὲ μίαν λωρίδα εἰς τὸν δεξιὸν ὅμον. Διὰ νὰ προφυλάττῃ τὴν κεφαλήν, φορεῖ περικεφαλαίαν μὲ λοφίον καὶ φέρει μετάλλινον θώρακα καὶ κνημίδας. Μὲ τὴν ὀριστερὰν χειρα κρατεῖ τὴν κυκλικὴν ἀσπίδα, ἡ δακτυλίη της οπλίτου εἶναι τὸν κορμόν.

“Ἐλλῆνες ὀπλίται ἐν πορείᾳ.

(Ἐλκὼν ἐπὶ ἄγγειον)

δα, ἡ δποία προφυλάσσει τοὺς μηρούς καὶ τὸν κορμόν.

Iστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος Β'

Αλλὰ καὶ δι' ἔνα ἄλλον λόγον οἱ Πέρσαι στρατιώται εἶναι κατώτεροι εἰς τὴν μάχην ἀπὸ τούς "Ελληνας. Δὲν ἔχουν καλούς στρατηγούς νὰ παρατάσσουν αὐτούς ὅπως πρέπει κατὰ τὴν μάχην.

Τὸ σπουδαιότερον ὅμως ἐλάττωμα τῶν Περσῶν στρατιώ· τῶν εἶναι, ὅτι δὲν ἔχουν ὅπως οἱ "Ελληνες τὴν γενναιότητα τῆς ψυχῆς ἡ ὁποία εἶναι τὸ σπουδαιότερον ὅπλον εἰς τὰς μάχας. Πολεμοῦν δὲ εἰς μίαν ξένην χώραν, διότι τοῦτο διέταξεν διεσπότης των βασιλεύς. Οἱ "Ελληνες ὅμως ἐγγάριζον πολὺ καλὰ τὸν κίνδυνον, τὸν ὄποιον διέτρεχον ἡ ἐλευθερία των, αἱ ἐστίαι των, τὰ ἱερά των καὶ ἥρχοντο νὰ νικήσουν ἡ νὰ ἀποθάνουν.

+8 13. Ἡ νίκη τῶν Ἑλλήνων.

Εἰς τοὺς Ἀθηναίους ὑπῆρχε παλαιὰ συνήθεια· ἔκαστος ἀπὸ τοὺς δέκα στρατηγούς εἶχεν ἐπὶ μίαν ἡμέραν τὴν ἀνωτάτην διοίκησιν τοῦ στρατοῦ.

Οἱ Ἀθηναῖοι στρατηγοί, μαζὶ μὲ τοὺς ὄποίους ἦτο καὶ δικαιος Ἀριστείδης, ἔβλεπον εἰς τὰ πολεμικά των συμβούλια, πόσον ὁ Μιλτιάδης ἦτο ἀνώτερος ἀπὸ αὐτούς ὡς πρὸς τὴν στρατηγικὴν τέχνην. Διὰ τοῦτο παρεχώρησεν ὁ καθεὶς εἰς τὸν Μιλτιάδην τὴν ἡμέραν τῆς στρατηγίας του. Πρῶτος ἔδωσε τὸ καλὸν παράδειγμα ὁ Ἀριστείδης. "Εμεινε λοιπὸν μόνος στρατηγὸς ὁ Μιλτιάδης, διὰ νὰ διευθύνῃ τὸν ὅλον ἀγῶνα.

Ήτο περίπου Αὔγουστος, ὅτε μίαν ἡμέραν ἤκούσθη τὸ πολεμικὸν ἐμβατήριον τῶν Ἑλλήνων νὰ ἀντηχῇ εἰς τὴν πεδιάδα 490 π. Χ. τοῦ Μαραθῶνος. Οἱ "Ελληνες ὥρμησαν μὲ ἀλαλαγμούς καὶ μὲ πολεμικὸν ἐνθουσιασμὸν ἐναντίον τῶν ἔχθρῶν, οἱ δόποιοι ἐτοιμάζοντο νὰ τοὺς δεχθοῦν· μὲ ἔκπληξιν τῶν δὲ ἔβλεπον τοὺς "Ελληνας, τόσον ὀλίγους, νὰ ὀρμοῦν ἐναντίον των.

Οἱ Μιλτιάδης παρέταξε μὲ μεγάλην στρατηγικὴν τέχνην τὸν στρατόν του εἰς τὸν Μαραθώνα. Ἐτοποθέτησεν εἰς πυκνάς τάξεις τοὺς στρατιώτας εἰς τὰ δύο ἄκρα, τὰ κέρατα, καὶ διέταξεν αὐτούς νὰ ἐπιπέσουν μὲ πολλὴν ὀρμήν. Τὸ κέντρον τῆς

παρατάξεως του ήτο δύο όλιγώτερον πυκνόν. Πράγματι τὰ δύο κέρατα τῆς ἐλληνικῆς παρατάξεως ἔτρεψαν μετ' ὀλίγον εἰς φυγὴν τὰς δύο ἀπέναντι των πτέρυγας τοῦ περσικοῦ στρατεύματος. Κατόπιν ἔστρεψαν πρὸς τὰ ὅπιστα καὶ ἐκτύπησαν ἐκ τῶν ὅπισθεν τὸ κέντρον τοῦ περσικοῦ στρατοῦ, τὸ ὅποιον ήτο πολὺ λιχυρδόν· εἶχε δὲ προχωρήσει καὶ εἶχε καταδιώξει τὸ κέντρον τοῦ ἐλληνικοῦ στρατεύματος, τὸ ὅποιον, ὅπως εἴπομεν, ήτο ἀδύνατον. Ἐπηκολούθησε μάχη ἐκ τοῦ συστάδην· δηλαδὴ σῶμα πρὸς σῶμα, κατὰ τὴν ὅποιαν οἱ "Ἐλληνες ἀνεδείχθησαν ἀνώτεροι.

§ 14. Ἡ φυγὴ τῶν Περσῶν.

Οἱ Πέρσαι ἐνικήθησαν, ἔτρεξαν δὲ νὰ σωθοῦν εἰς τὰ πλοῖα των. Περισσότεροι ἀπὸ ἔξι χιλιάδας δὲν ἐπρόφθασαν νὰ φθά-

"Ἐλλην ὁπλίτης καταβάλλων Πέρσην.
(Ἐξ ἀρχαίου ἀγγείου).

σουν ἔκει, ἀλλ᾽ ἔπεσαν νεκροί. Οἱ "Ἐλληνες κατεδίωξαν τοὺς Πέρσας μέχρι τῆς παραλίας, ὅπου εύρισκοντο τὰ πλοῖα των.

Έκει ̄ξγινε νέος άγών. Οι Ἀθηναῖοι στρατιώται προσεπάθησαν νὰ ἐμποδίσουν τὰ πλοῖα τῶν ἔχθρῶν νὰ φύγουν καὶ προσεπάθησαν νὰ τὰ καύσουν. Οἱ Πέρσαι ἔξ ἄλλου κατέβαλον ὅλας των τὰς δυνάμεις διὰ νὰ τοὺς ἀποκρούσουν.

Κατὰ τὴν φοβερὰν αὐτὴν πάλην ἔπεσεν δὲ πολέμαρχος Καλλιμαχος καὶ ἄλλος Ἀθηναῖος στρατηγός. Ὁ ἀδελφὸς τοῦ ποιητοῦ Αἰσχύλου *Κυνέγειρος* ἥρπασεν ἀπὸ τὴν πρύμνην ἔχθρικὸν πλοῖον καὶ προσεπάθησε νὰ ἐμποδίσῃ τὴν φυγὴν τῶν Περσῶν, οἱ ὁποῖοι εὑρίσκοντο μέσα εἰς τὸ πλοῖον. Οἱ Πέρσαι ὅμως μὲ πέλεκυν ἀπέκοψαν τὴν χεῖρα τοῦ ἥρωας καὶ ἐσώθησαν. Εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτὸν μόνον 192 ἀπὸ τοὺς Ἐλληνας ἔπεσαν ἥρωϊκῶς μαχόμενοι.

Τὴν χαρμόσυνον εἰδῆσιν τῆς νίκης τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸν Μαραθῶνα ἀνήγγειλεν εἰς τὰς Ἀθήνας Μαραθωνομάχος ὁ πλίτης, δὲ ὁποῖος τροχάδην διέτρεξεν ὅλον τὸ διάστημα ἀπὸ τὸν Μαραθῶνα μέχρι τῶν Ἀθηνῶν, διὰ νὰ φέρῃ εἰς τοὺς συμπατριώτας του τὴν λαμπρὰν εἰδῆσιν. Μὲ τὰς τελευταίας δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι τοῦ ἔμενον, ἐσήκωσε τὸ χέρι του ὑψηλά, καὶ ἐφώναξε «νενικήκαμεν!» ἀμέσως δὲ ἔπεσε νεκρός.

Τὸ 1896, διὰ πρώτην φορὰν ἐπανελήφθησαν μετὰ τόσους αἰῶνας οἱ Ὄλυμπιακοὶ ἀγῶνες. Ὡς τόπος, ὅπου θὰ ἐγίνοντο πρώτην φορὰν οἱ ἀγῶνες, δρίσθησαν αἱ Ἀθῆναι. Εἰς τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς καὶ ἄλλα ἔθνη ἔστειλαν ἀθλητάς. Τότε μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα ἀγωνίσματα ἀπεφασίσθη νὰ γίνη καὶ δὲ Μαραθώνιος δρόμος, εἰς μνήμην τοῦ γενναίου ἐκείνου Μαραθωνομάχου, δὲ ὁποῖος ἀνήγγειλε τὴν νίκην. Κατὰ καλὴν τύχην δὲ πρώτος δρομεύς, δὲ ὁποῖος ἐκέρδισε τὴν νίκην εἰς τὸν Μαραθώνιον δρόμον, ἦτο Ἐλλην καὶ δονομάζετο Λούση.

410

15. Μετά τὴν μάχην.

Οἱ Πέρσαι, ἀφοῦ ἐνγκήθησαν εἰς τὸν Μαραθῶνα, ἐδοκίμασαν μὲ τὰ πλοῖα τῶν νὰ καταλάβουν τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τὸ Φάληρον. Ἐνόμιζον δτι θὰ εὑρίσκον τὴν πόλιν ἀνυπεράσπιστον. Λέγουν μάλιστα, δτι δὲ Ἰππίας, δὲ ὁποῖος ἦτο μαζὶ των συνεβούλευσεν αὐτοὺς νὰ πορευθοῦν ἐναντίον τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ ἐκεῖ.

‘Ο Μιλτιάδης δύμως ἐνόησε πολὺ ἐνωρίς τὸν σκοπόν των καὶ διέταξεν ἀμέσως νὰ βαδίσουν οἱ στρατιῶται του εἰς τὰς Ἀθήνας, διὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὴν πόλιν, ἡ ὅποια ἐκινδύνευε καὶ πάλιν. Οἱ γενναῖοι Μαραθωνομάχοι, ἀν καὶ ἥσαν κατάκοποι ἀπὸ τὸν σκληρὸν ἀγῶνα τῆς ἡμέρας, μὲ προθυμίαν ὑπῆκουσαν τὴν διαταγήν. Κατόπιν δὲ πορείας ἐπτὰ περίπου ώρῶν ἀπὸ δύσβατα μέρη ἔφθασαν τὴν νύκτα εἰς τὰς Ἀθήνας.

‘Ο περιστικός στόλος, δ ὅποιος εἶχε φθάσει καὶ αὐτὸς τὴν ίδιαν νύκτα εἰς τὸ Φάληρον, μὲ ἔκπληξίν του εἶδε τὴν ἄλλην πρωΐαν παρατεταγμένον τὸν ἀθηναϊκὸν στρατὸν εἰς τὸ Κυνόσαργες, τὸ δόποιον ἥτο ἐν ἀπὸ τὰ μεγάλα Γυμνάσια, ὅπου ἔγυμνάζοντο τὰ παιδιά ἐκεῖνα, τῶν δόποιων ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ δὲν ἥσαν Ἀθηναῖοι.

Οἱ Πέρσαι μόλις εἶδον τοὺς “Ἐλληνας στρατιώτας, ἔφυγον καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Περσίαν.

Τὴν ἐσπέραν τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν δόποιαν ἔφυγον οἱ Πέρσαι, ἔφθασε καὶ ἡ βοήθεια ἀπὸ τὴν Σπάρτην. Οἱ Λακεδαιμόνιοι στρατιῶται ἔδειξαν μεγάλην προθυμίαν νὰ προφθάσουν εἰς τὴν μάχην. Ἐλυπήθησαν δὲ πολύ, διότι δὲν εἶχον τὴν εὔτυχιαν νὰ λάβουν καὶ αὐτοὶ μέρος εἰς τὸν ἔνδοξον ἐκεῖνον ἀγῶνα. Ἀλλὰ δὲν ἐπέστρεψαν ἀμέσως εἰς τὴν πατρίδα των. Μετέβησαν εἰς τὸν Μαραθώνα διὰ νὰ ἐπισκεφθοῦν τὸ πεδίον τῆς μάχης· ἀφοῦ δὲ ἐπήνεσαν τοὺς Ἀθηναίους ἐπέστρεψαν εἰς τὰς πατρίδας των.

Τοιουτοτρόπως οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τὸν Μαραθώνα ἐκέρδισαν τὴν λαμπροτέραν νίκην ἐναντίον τῶν Περσῶν μὲ τὰς ίδιας των δυνάμεις. Ἡ ἔνδοξος ἐκείνη νίκη ἔξυμνήθη ἀπὸ δλους τοὺς “Ἐλληνας” οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐθεωρήθησαν τότε ως ὑπερασπισταὶ τῆς ἐλευθερίας δλων τῶν Ἐλλήνων. Τοῦτο ἔψαλε καὶ δ ποιητὴς Σιμωνίδης εἰς ώρατον διστιχον, τὸ δόποιόν ἔχει ως ἔξῆς:

«Ἐλλήνων προμαχοῦντες Ἀθηναῖοι Μαραθῶνι,
χρυσοφόρων Μήδων ἐστόρεσαν δύναμιν».

Δηλαδὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπολέμησαν εἰς τὸν Μαραθώνα χάριν τῆς ἐλευθερίας δλων τῶν Ἐλλήνων, καὶ συνέτριψαν τὴν δύναμιν τῶν χρυσοφόρων Μήδων.

Οι Ἀθηναῖοι ἐπίστευσαν τότε ὅτι οἱ θεοὶ ἔβοήθησαν πολὺ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς Πλαταιεῖς εἰς τὸν Μαραθῶνα. Διὰ τοῦτο μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος οἱ Ἀθηναῖοι ἔκτισαν εἰς τοὺς Δελφοὺς ὡραῖον ναὸν καὶ τὸν ἀφιέρωσαν εἰς τὸν θεὸν Ἀπόλλωνα. Μία ἐπιγραφὴ χαραγμένη ἐπάνω εἰς τὸν ναὸν λέγει περίπου: «Οἱ Ἀθηναῖοι ἀφιερώνουν τὸν ναὸν εἰς τὸν Ἀπόλλωνα ἀπὸ τὰ λάφυρα, τὰ δποῖα ἔλαβον ἀπὸ τοὺς Μῆδους».

16. Τιμai εἰς τοὺς πεσόντας Μαραθωνομάχους.

Οι Ἀθηναῖοι ἐτίμησαν ἰδιαιτέρως τοὺς νεκρούς, οἱ δποῖοι ἐπεσαν εἰς τὸν Μαραθῶνα. ‘Υπῆρχε συνήθεια νὰ φέρουν εἰς τὰς Ἀθήνας τὰ πτώματα τῶν νεκρῶν, οἱ δποῖοι ἐπιπτὸν εἰς τὴν μάχην καὶ νὰ τὰ θάπτουν.’ Αλλὰ αὐτοὺς οἱ δποῖοι ἐπεσαν εἰς τὸν Μαραθῶνα ἔθαψαν εἰς τὸν τόπον, δπου ἔγινεν ἡ μάχη καὶ ἔστησαν ἐκεῖ μνημεῖον. Αύτὸν ἔθεωρήθη ἔξαιρετικὴ τιμὴ, ἡ δποία ἔγινε μόνον διὰ τοὺς νεκρούς αὐτούς.

Οι Ἀθηναῖοι ἐτίμησαν ἐπίσης τὸν Μιλτιάδην, ὁ δποῖος ἦτο ὁ αἴτιος τῆς νίκης καὶ ἔστησαν τὸ ἄγαλμά του εἰς δημοσίαν θέσιν. Παντοῦ ἐτιμᾶτο ὡς σωτῆρ καὶ ἔγινε ὁ περισσότερον ἄγαπητὸς ἀνθρωπος εἰς τὰς Ἀθήνας.

‘Η μάχη τοῦ Μαραθῶνος εἶναι μία ἀπὸ τὰς σπουδαιοτέρας μάχας τὰς δποίας ἔκαμαν οἱ ἀνθρωποι εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὴν ἐλευθερίαν των. ’Εὰν τότε εἰς τὸν Μαραθῶνα ἐνίκων οἱ Πέρσαι καὶ οἱ “Ἐλληνες ἔγίνοντο διοῦλοι εἰς αὐτούς, θὰ συνέβαινε μέγα κακὸν εἰς δλον τὸν κόσμον. Οἱ ἀνθρωποι δὲν θὰ εἶχον σήμερον τὰ ὡραῖα ἐκεῖνα, τὰ δποῖα ἐσκέφθησαν καὶ ἔκαμαν οἱ “Ἐλληνες εἰς τοὺς χρόνους τῆς ἐλευθερίας των· δηλαδὴ τὰς ὡραῖας ἰδέας των, μὲ τὰς δποίας ἔφωτισαν ἄλλοτε, φωτίζουν σήμερον καὶ θὰ φωτίζουν πάντοτε τοὺς ἀνθρώπους. ’Ο κόσμος ἐπίσης δὲν θὰ εἶχε τὰ θαυμάσια ἔργα των, δπως εἶναι τὰ λαμπρά των οἰκοδομήματα, τὰ ἔξοχα ἀγάλματά των καὶ τὰ ὑπέροχα συγγράμματά των. Οἱ ἀνθρωποι θὰ θαυμάζουν καὶ θὰ δύνονται εἰς τοὺς αἰῶνας τοὺς ἐνδόξους μας προγόνους δι’ δσα τοὺς ἔχάρισαν.

17. Δέκα ἔτη είρηνικά.

‘Ο Δαρεῖος ἐταράχθη πολύ, ὅταν ἔμαθεν δτι δ στρατός του ἐνικήθη εἰς τὸν Μαραθῶνα. Ἀλλὰ δὲν ἔχασε τὸ θάρρος του. Ἐσκέφθη νὰ ἐκστρατεύσῃ καὶ πάλιν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος μὲν μεγαλύτερον στρατὸν καὶ στόλον.

Εἰς τὸ ἀχανὲς δῆμος κράτος τοῦ μεγάλου βασιλέως, ἔγινε τότε ἐπανάστασις ἀπὸ τοὺς Αἴγυπτους, δὲ Δαρεῖος δὲ ἀπέθανεν, ἐνῷ προσεπάθει νὰ νικήσῃ τοὺς ἐπαναστάτας.

‘Ο υἱὸς του Ξέρξης, δὲ δοποῖος ἐκληρονόμησε τὴν βασιλείαν, κατώρθωσε νὰ νικήσῃ τοὺς ἐπαναστάτας εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ νὰ φέρῃ καὶ πάλιν τὴν τάξιν εἰς τὸ κράτος του. Ἀμέ- 485 π. X. σως κατόπιν ἥρχισε νὰ ἐτοιμάζεται διὰ τὴν ἐκστρατείαν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, τὴν δοποίαν ἐσκέπτετο νὰ κάμη δ πατήρ του. Ἐν τῷ μεταξύ, μέχρις ὅτου δὲ Ξέρξης ἐπιχειρήσῃ τὴν ἐκστρατείαν του εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐπέρασαν δέκα περὶ που ἔτη.

‘Ο Ξέρξης ἀπεφάσισε νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν Ἅδιον δρόμον, τὸν δοποῖον εἶχε κάμει δὲ Μαρδόνιος πρὶν ἀπὸ δώδεκα ἔτη. Ἀλλ’ αὐτὴν τὴν φορὰν ἐσκέφθη, δτι καὶ δ στρατὸς καὶ δ στόλος του ἐπρεπε νὰ εἶναι πολὺ μεγάλος.

Διὰ νὰ μὴ κινδυνεύσῃ δὲ πάλιν δ στόλος του, ὅταν θὰ ἔπλεε τὴν τρικυμιώδη θάλασσαν τοῦ Ἀγίου Όρους, ἔσκαψε τὸ βορειότερον μέρος τῆς χερσονήσου καὶ ἔκαμε διώρυγα. Τρία ἔτη ἔχρειάσθησαν οἱ ἐργάται νὰ σκάψουν τὴν διώρυγα αὐτήν. Εἰς τὸ διάστημα αὐτὸν πολλὰ πλοῖα κατεσκευάζοντο εἰς τὴν Περσίαν διὰ τὴν ἐκστρατείαν· μία δὲ διπλῆ γέφυρα, καμωμένη ἀπὸ μικρὰ πλοῖα, ἐτοποθετήθη εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, διὰ νὰ περάσῃ δ στρατὸς τοῦ βασιλέως εἰς τὴν Θράκην.

Πολυύριθμος ἦτο δ στρατός, τὸν δοποῖον ἐτοιμαζεν δ βασιλεὺς Ξέρξης ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, πολλὰ δὲ πολεμικὰ καὶ φορτηγά πλοῖα συνηθροίζοντο εἰς διαφόρους λιμένας τοῦ κράτους του, διὰ νὰ συνοδεύσουν τὸν πεζικὸν στρατόν, δὲ δοποῖος θὰ ἐβάδιζε κατὰ μῆκος τῆς παραλίας.

Οἱ Ἑλληνες δὲν ἐγνώριζον πολλὰ διὰ τὰς νέας ἐτοιμασίας τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν. Ἀλλὰ δ κίνδυνος, τὸν δοποῖον διέ-

τρεξαν, νὰ χάσουν δλοι εἰς τὸν Μαραθῶνα τὴν ἐλευθερίαν των καὶ νὰ γίνουν διοῦλοι, ἔκαμεν αὐτοὺς νὰ συσκέπτωνται μεταξύ των, πῶς θὰ ἡμπορέσουν εἰς τὸ μέλλον, ὅταν καὶ πάλιν ἐλθουν οἱ Πέρσαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, νὰ ύπερασπίσουν ἡνωμένοι τὴν ἐλευθερίαν των.

“Ολαι αἱ πόλεις ὅμως δὲν ἥσαν σύμφωνοι. Δύο μόνον πόλεις ἔσωσαν τότε τὴν ἐλευθερίαν δλης τῆς Ἑλλάδος καὶ μαζὶ μὲ αὐτὴν τὸν πολιτισμὸν τῆς Εὐρώπης. Ἡ μία ἦτο ἡ Σπάρτη, ἡ δποία ἦτο ἡ περισσότερον ἴσχυρὰ πόλις εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ εἶχε τὸν καλύτερον στρατὸν τῆς Ἑλλάδος. Οἱ Σπαρτιᾶται ἔβλεπον καλά, ὅτι δ βασιλεὺς τῆς Περσίας ἐμελέτα νὰ ύποδουλώσῃ δλην τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἄλλη πόλις ἥσαν αἱ Ἀθηναῖ, τὰς δποίας ἐκυβέρναν τότε δ μεγαλύτερος ἀπὸ δλους τοὺς πολιτικοὺς ἄνδρας τῆς ἀρχαιότητος, δ Θεμιστοκλῆς.

+ 12 18. Θεμιστοκλῆς.

‘Ο Θεμιστοκλῆς δὲν κατήγετο ἀπὸ ἀριστοκρατικὴν οἰκογένειαν. Ἡτό υἱὸς τοῦ Νεοκλέους, ἡ δὲ μήτηρ του δὲν ἦτο Ἀθηναία. Πρὶν ἀπὸ τοὺς χρόνους τοῦ Κλεισθένους δὲν εἶχε φανῆ εἰς τὴν πολιτικὴν ζωὴν τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἦτο ἄγνωστος εἰς τοὺς Ἀθηναίους.

‘Ο Θεμιστοκλῆς εἶχε λάβει μέρος εἰς τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος. Ἐπολέμησε δὲ μὲ γενναιότητα καὶ παρ’ δλίγον νὰ φονευθῇ. ‘Αλλ’ ἡ φιλόδοξος ψυχὴ του δὲν τὸν ἄφινε νὰ ἡσυχάσῃ, διότι δὲν ἦτο αὐτὸς δ στρατηγὸς κατὰ τὴν μάχην. Ἡ δόξα τοῦ Μιλτιάδου ἔκαμεν εἰς αὐτὸν μεγάλην ἐντύπωσιν. Διὰ τοῦτο ἔλεγεν εἰς τοὺς φίλους του : «οὐκ ἐᾶ με καθεύδειν τὸ τοῦ Μιλτιάδου τρόπαιον» (δὲν μὲ ἀφίνει νὰ κοιμηθῶ ἡ δόξα τοῦ Μιλτιάδου).

‘Ο Θεμιστοκλῆς περισσότερον ἀπὸ δλους τοὺς Ἀθηναίους συνεκινήθη, ὅταν ἐπαίχθη εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ δρᾶμα τοῦ Φρυνίχου «Μιλήτου ἄλωσις». πολὺ δὲ ἐνωρίς μὲ τὰς μεγάλας ἀρετάς, μὲ τὰς δποίας τὸν εἶχε προικίσει ἡ φύσις, ἐφανερώθη ὡς δ μεγαλύτερος ἄνθρωπος, τὸν δποῖον ἐγγάρισεν δ κόσμος εἰς τοὺς χρόνους ἐκείνους.

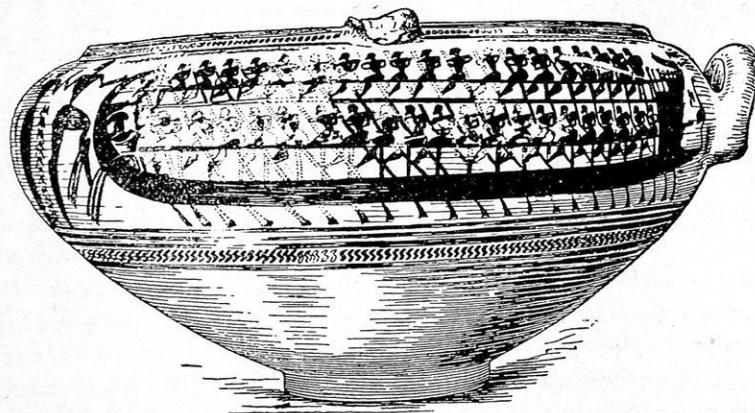
‘Ο Θεμιστοκλῆς εἶχε δύο σπουδαῖα χαρίσματα· ἡδύνατο ἀσφαλέστατα νὰ προβλέψῃ τὶ ἦτο δυνατὸν νὰ συμβῇ εἰς τὸ μέλλον καὶ εἶχε τὴν δύναμιν νὰ εύρισκῃ ἀμέσως καὶ ὑστερα ἀπὸ μικρὰν σκέψιν, ποῖον ἦτο ὠφέλιμον καὶ ποῖον βλαβερόν.

‘Ο μέγας ἴστορικὸς Θουκυδίδης, ὁ δῆμοις δῆμιλει διὰ τὸν Θεμιστοκλέα, λέγει, δτι «ὅσα ἐγνώριζεν δ Θεμιστοκλῆς εἶχε τὴν ἱκανότητα νὰ δώσῃ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους νὰ ἐννοήσουν: Εἶχε δὲ τὴν ἔξαιρετικὴν δύναμιν νὰ ενδισκῇ ἐκεῖνα, τὰ δῶποια εἶναι ὁρθὰ μὲ τὴν μεγάλην τοῦ ἔξυπνιάδα, μὲ τὴν δοπίαν τὸν ἐπρόκιστον ἥ φύσις, καὶ μὲ σύντομον μελέτην».

‘Ο Θεμιστοκλῆς πολὺ συντόμως ἀντελήφθη, τὶ ἔπρεπε νὰ κάμουν οἱ Ἀθηναῖοι διὰ νὰ γίνουν Ισχυρὸν κράτος καὶ νὰ δυνηθοῦν νὰ ὑπερασπίσουν τὴν ἐλευθερίαν των.

‘Ο Θεμιστοκλῆς.

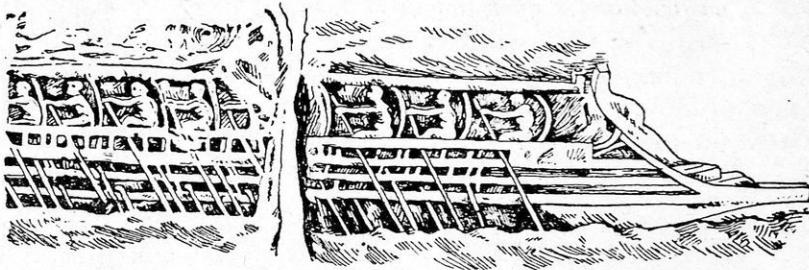
•Αρχαῖον ἀγγεῖον, ἐπὶ τοῦ δῶποιού ὁ τεχνίτης ἔχει ζωγραφῆσει τριήρη.

«Οἱ Πέρσαι εἶναι ὁ ἔχθρός μας, ἔλεγεν· εἶναι δὲ γελοῖον πρᾶγμα νὰ πιστεύωμεν, δτι ἡμποροῦμεν νὰ πολεμήσωμεν εἰς τὴν ἤηρὰν διὰ πολὺν καιρὸν ἐναντίον τοῦ κολοσσιαίου στρατοῦ τῶν Περσῶν. Τὸ μέλ-

λον μας είναι εἰς τὴν θάλασσαν. Εἰς ποίαν ἄλλην πόλιν ἔδωσαν οἱ θεοὶ τόσον ὁραῖον λιμένα, δῆτας είναι ὁ ἴδικός μας Πειραιεύς; Ἐὰν κάμωμεν τὸν Πειραιᾶ κανονικὸν λιμένα, ἀντὶ τοῦ ἀνοικτοῦ λιμένος τοῦ Φαλήρου, τὸν δποῖον ἔχομεν τώρα, καὶ κατασκευάσωμεν πολεμικὰ καὶ ἐμπορικὰ πλοῖα, τότε αἱ Ἀθῆναι θὰ είναι ἀσφαλεῖς καὶ θὰ γίνουν ἡ πυγώτη πόλις τῆς Ἑλλάδος».

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐπεισθησαν εἰς τοὺς λόγους τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ ὠχύρωσαν τὸν φυσικὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς. Σήμερον εἶναι δυνατὸν καλύτερον νὰ ἐννοήσωμεν, πόσον δίκαιον εἶχε τότε ὁ Θεμιστοκλῆς. Ο Πειραιεύς μας είναι ἀπὸ τοὺς καλυτέρους λιμένας τῆς Μεσογείου.

Ο Θεμιστοκλῆς ἔξελέγη ἄρχων στρατηγὸς καὶ ἐπεισε τοὺς

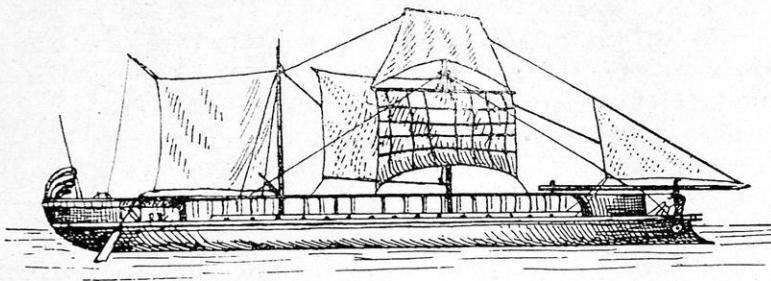
Μέρος ἀθηναϊκῆς τριήρους.

(Ἀρχαῖον ἀνάγλυφον ενδεθὲν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν).

Ἄθηναίοις νὰ κατασκευάσουν στόλον ἀπὸ 200 πλοῖα μὲ τὰ χρήματα, τὰ δποῖα ἐλάμβανον οὗτοι ἀπὸ τὰ μεταλλεῖα τοῦ Λαυρείου καὶ μὲ δωρεάς πλουσίων Ἀθηναίων. Τὰ πλοῖα αὐτὰ ἐλέγοντο τριήρεις, διότι εἶχον τρεῖς σειράς ἀπὸ κουπιά. Αἱ τριήρεις ἦσαν τὰ τελειότερα πλοῖα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ἐπιμήκη καὶ λεπτά, ἔφερον εἰς τὰς δύο τῶν πλευράς κουπιά εἰς τρεῖς παραλλήλους γραμμάς. Ή ἐπάνω σειρά εἶχε καὶ τὰ περισσότερον μακρὰ κουπιά ἀπὸ τὰς δύο κατωτέρας σειράς. Οἱ ναῦται, οἱ δποῖοι ἐκωπηλάτουν, ἐλέγοντο ἐρεταὶ καὶ καὶ ἐσχημάτιζον καὶ αὐτοί, καθὼς ἐκάθηντο, τρεῖς παραλλήλους σειράς.

Οἱ ἐρέται τῆς πρώτης σειρᾶς, ἡ δποῖα ἥτο κάτω ἀπὸ τὴν

μίαν πλευράν, ήσαν 27, τής μέσης 29 καὶ τῆς ἐπάνω σειρᾶς ήσαν 31. Μία τριήρης λοιπὸν εἶχεν 174 ἑρέτας. Εἰς κάθε τριήρη εἰσήρχοντο οἱ ὀπλῖται. Ἐχουν ύπολογίσει, ὅτι κάθε μία τριήρης εἶχε μαζὶ μὲ τοὺς ἑρέτας 250 ἄνδρας. Οἱ ἑρέται ἔκω-

Αθηναϊκὴ τριήρης. (*'Αραπαράστασις*).

πηλάτουν ὅλοι μαζὶ κανονικῶς. Εἰδικὸς ἀξιωματικός, ὁ δποῖος ἔλεγετο κελευστής, ἐκανόνιζε μὲ αὐλὸν τὸν χρόνον.

Οἱ Αθηναϊκὸς στόλος ἔγινεν δὲ ἵσχυρότερος ἐλληνικὸς στόλος μέσα εἰς τὸ Αἴγαον.

HB

19. Οἱ δίκαιοις Ἀριστείδης.

Αἱ ιδέαι τοῦ Θεμιστοκλέους ἦρεσαν πολὺ εἰς τοὺς ἐργάτας καὶ τοὺς ἐμπόρους. Δὲν ἦσαν ὅμως σύμφωνοι μὲ αὐτὰς οἱ εὐγενεῖς καὶ οἱ πλούσιοι κτηματίαι, οἱ δποῖοι εἶχον ὡς ἀρχηγὸν τὸν Ἀριστείδην.

Οἱ Αριστείδης ἦτο ἐναντίον τῶν σχεδίων τοῦ Θεμιστοκλέους. Εἶχε τὴν γνώμην, ὅτι ἀφοῦ ὁ ἐλληνικὸς στρατὸς ἐνέκησεν ἄλλοτε εἰς τὴν Νηράν τοὺς Πέρσας, θὰ ἐπρεπε καὶ πάλιν νὰ πολεμήσῃ εἰς τὴν Νηράν, καὶ ὅχι εἰς τὴν Θάλασσαν, σπῶς ἔλεγεν δὲ Θεμιστοκλῆς.

Οἱ Αριστείδης ἦτο υἱὸς τοῦ Λυσιμάχου. Ὁπως ἐμάθομεν, εἶχε λάβει καὶ αὐτὸς μέρος εἰς τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος καὶ παρεχώρησε τὴν ἡμέραν τῆς στρατηγίας του εἰς τὸν Μιλτιάδην. Μὲ τὴν πρᾶξιν του ἐκείνην δὲ Αριστείδης ἐδίδαξεν, ὅτι

τὸν νὰ ὑπακούῃ κανεὶς καὶ νὰ ἀκολουθῇ τὰς συμβουλὰς ἐκείνων, οἱ δοῦλοι σκέπτονται καλύτερον καὶ ἔχουν μεγαλυτέραν πεῖραν, εἶναι τιμητικὸν καὶ σωτήριον.

‘Ο Μιλτιάδης εἰς τὸν Μαραθώνα μετὰ τὴν νίκην, εἶχεν ἀφῆσει τὸν Ἀριστείδην μὲ τοὺς στρατιώτας τῆς φυλῆς του νὰ φυλάξουν τὰ λάφυρα. ‘Ο Ἀριστείδης οὕτε δὲ ἴδιος ἐπῆρεν, ἀλλ’ οὕτε καὶ ἐπέτρεψεν εἰς κανένα νὰ λάβῃ τότε κάτι ἀπὸ τὸν ἄφθονον χρυσόν, τὸν ἄργυρον καὶ τὰ ἄλλα πλούσια λάφυρα, τὰ δποῖα εἶχον ἀφῆσει ἐκεῖ οἱ χρυσοφόροι Πέρσαι.

Κανεὶς ἀνθρωπος δὲν κατώρθωσε νὰ ἔξαγοράσῃ μὲ δῶρα τὴν συνείδησιν τοῦ Ἀριστείδου. Τόσον μεγάλη ἦτο ἡ τιμιότης, ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ δικαιοσύνη τοῦ Ἀριστείδου, ὥστε οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ὠνόμαζον Ἀριστείδης ὁ δίκαιος.

Τόσον καλὸς ἀνθρωπος, τόσον δίκαιος καὶ τόσον φιλόπατρις, ώσάν τὸν Ἀριστείδην, ἦτο πραγματικῶς σπάνιος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

Μεγάλη ὅμως ἦτο ἡ ἔχθρα, τὴν δποίαν εἶχον μεταξύ των οἱ δύο πολιτικοὶ ἄνδρες, ὁ Ἀριστείδης καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς. Διὰ τοῦτο ὁ Θεμιστοκλῆς, ὅταν ἀνέλαβε τὴν ἀρχήν, κατώρθωσε νὰ πείσῃ τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἔξοστρακίσουν τὸν δίκαιον Ἀριστείδην.

Διὰ τὸν ἔξοστρακισμὸν τοῦ Ἀριστείδου διηγοῦνται τὸ ἀκόλουθον ἐπεισόδιον: “Οταν ἐγράφοντο τὰ ὅστρακα, κάποιος ἀγράμματος πολίτης ἐπῆγεν εἰς τὸν Ἀριστείδην. Χωρὶς νὰ τὸν γνωρίζῃ, ἔδωσεν εἰς αὐτὸν τὸ ὅστρακον καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ γράψῃ ἐπάνω τὸ ὄνομα Ἀριστείδης, διὰ νὰ τὸ δώσῃ καὶ αὐτὸς εἰς τοὺς ἄρχοντας.

‘Ο Ἀριστείδης τὸν ἥρωτησε: «Τί κακὸν σοῦ ἔκαμεν δὲ Ἀριστείδης;». «Κανέν», εἶπεν ἐκεῖνος «οὕτε καὶ γνωρίζω τὸν ἀνθρώπον· ἀλλ’ ἐνοχλοῦμαι νὰ ἀκούω νὰ τὸν λέγουν πάντοτε δίκαιον». ‘Ο Ἀριστείδης, δὲν εἶπε τίποτε εἰς τὸν ἀνθρώπον· ἔγραψε τὸ ὅστρακον καὶ τὸ ἔδωσεν εἰς αὐτόν.

‘Ο Ἀριστείδης χωρὶς νὰ μισήσῃ κανένα ἀπὸ τοὺς συμπατριώτας του ἐγκατέλιπεν ἔξδριστος τὴν ἀγαπητήν του πατρίδα μὲ τὴν ἀγάπην εἰς τὴν καρδίαν του καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν Αἴγιναν. “Οταν δὲ ἔφευγεν, ἐσήκωσε τὰς χεῖρας του εἰς τὸν οὐ-

ρανόν καὶ ηύχήθη εἰς τοὺς θεούς, ποτὲ δὲ πατρὶς νὰ μὴ λάβῃ τὴν ἀνάγκην του.

20. Ὁ Ξέρξης φθάνει εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Αἱ προετοιμασίαι τοῦ Ξέρξου διὰ τὴν μεγάλην ἐκστρατείαν εἶχον τελειώσει, τὴν ἄνοιξιν δὲ τοῦ 480 π.Χ. δὲ μέγας βασιλεὺς ἦτο ἔτοιμος νὰ ἐκστρατεύσῃ ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. 480 π.Χ. Ἐκεῖνο τὸ δόποτον δὲν ἐπρόφθασε νὰ κάμη δ πατήρ του Δαρεῖος, θὰ ἐπραγματοποίει αὐτὸς τώρα. Ὁ σκοπός του ἦτο νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Ἀθηναίους, νὰ υποδουλώσῃ τὴν Ἑλλάδα, νὰ τὴν κάμη νέαν τοῦ κράτους του σατραπείαν!

Φεύγει μὲ τὸν ἀναριθμητὸν στρατὸν του, ὅμοιον τοῦ ὁποίου δὲν εἶχεν ἕως τότε ὁ ἀρχαῖος κόσμος. Ὁ ἱστορικὸς Ἡρόδοτος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον μανθάνομεν διὰ τὴν ἐκστρατείαν αὐτῆν, ἀναβιβάζει εἰς δύο περίπου ἑκατομμύρια τὸν πεζικὸν καὶ ἵππικὸν στρατὸν τοῦ Ξέρξου, καθὼς καὶ τοὺς δούλους οἱ ὁποῖοι ἡκολούθουν τὴν στρατιάν. Περισσότερον ἀπὸ 1000 πλοῖα πολεμικὰ καὶ φορτηγά συνῶδευον τὸν τεράστιον ἐκεῖνον στρατὸν.

Μεγάλη ἦτο δὲ ποικιλία τῶν στρατιωτῶν τοῦ Ξέρξου. Ἡσαν στρατιῶται ἀπὸ δλα τὰ μέρη τοῦ μεγάλου του βασιλείου. Πέρσαι στρατιῶται ἀπὸ πλουσίας οἰκογενείας τῶν εὐγενῶν τῆς Περσίας, μὲ χρυσοκεντήτους στολάς· ἄγριοι ἀπὸ τὰς στέππας ἵππεῖς, ὀπλισμένοι μὲ τόξα καὶ πολεμικούς πελέκεις. Ἀραβεῖς μισόγυμνοι ἐπάνω εἰς ὑψηλάς δρομάδας· μελαφοὶ ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν ἄνδρες, ντυμένοι μὲ δέρματα ἀπὸ λέοντας καὶ λεοπαρδάλεις, πανύψηλοι τέλος Ἰνδοὶ στρατιῶται.

Ολοι αὐτοὶ ἔξεστράτευσαν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Ἀρχηγὸς τῆς ἴσχυρᾶς αὐτῆς στρατιᾶς ἦτο ὁ Ἰδιος ὁ μέγας βασιλεὺς.

Ἐμπρὸς ἀπὸ τὴν βασιλικὴν ἄμαξαν, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν κάθηται ὑπερήφανος ὁ βασιλεὺς, πορεύεται Ἱερὸν ἄρμα τοῦ θεοῦ, τὸ δόποῖον σύρουν δκτὼ λευκοὶ ἵπποι. Ὁπίσω ἀπὸ τοὺς ἵππους ἀκολουθεῖ πεζῇ ὁ ἡνίοχος καὶ κρατεῖ τοὺς χαλινούς. Κανεὶς ἄνθρωπος δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀναβῇ ἐπάνω εἰς τὴν Ἱερὰν αὐτὴν ἄμαξαν.

"Εφθασεν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, ὅπου ὁ στρατός του θά διέβαινε τὰς δύο γεφύρας, διὰ νὰ περάσῃ εἰς τὴν Θράκην. Ἀλλὰ σφοδρὰ τρικυμία συνέβη τότε ἐνεκα τοῦ χειμῶνος καὶ κατέστρεψε τὰς γεφύρας. Ὁ μέγας βασιλεὺς, δταν ἔμαθε τοῦτο, ὡργίσθη πολὺ καὶ διέταξε νὰ μαστιγώσουν τὸ ρεῦμα μὲ 300 κτυπήματα! Ἐπίσης διέταξε νὰ ρίψουν χειροπέδας μέσα εἰς τὴν θάλασσαν!"

"Ο Ἡρόδοτος μᾶς λέγει, δτι αὐτοί, οἱ ὄποιοι ἐμαστίγωνον τὸ ρεῦμα τοῦ Ἑλλησπόντου, διετάχθησαν νὰ λέγουν συγχρόνως: «ὦ πικρὸν ὕδωρ! ὁ δεσπότης σοῦ ἐπιβάλλει αὐτὴν τὴν τιμωρίαν, διότι ἥδικησες αὐτὸν, ἐνῷ σὺ δὲν ἐπαθεῖς καμμίαν ἀπ' αὐτὸν ἀδικίαν». Ὁ βασιλεὺς δῆμως Ξέρ-ξης θὰ σὲ διαβῇ εἴτε θέλεις εἴτε δὲν θέλεις τοῦτο».

Ο ιστορικὸς τῶν μηδικῶν πολέμων, Ὁνομάσθη «Πατὴρ τῆς Ἰστορίας».

Τέλος νέαι γέφυραι κατεσκευάσθησαν καὶ ὁ στρατός ἐπέρασε τὸν Ἑλλήσποντον. Ἐπτὰ ἡμέρας καὶ ἐπτὰ νύκτας ἔχρει-άσθη ὁ κολοσσιαῖος αὐτὸς στρατός, διὰ νὰ περάσῃ τὰς γεφύρας! Κατόπιν ἡκολούθησε τὴν Ἰδίαν πορείαν, τὴν ὄποιαν πρὸ δώδεκα ἑτῶν ἔκαμεν ἡ στρατιὰ τοῦ Μαρδονίου, καὶ ἐβάδισε τὴν θρακικὴν παρασλίαν, μὲ κατεύθυνσιν πρὸς τὴν Μακεδονίαν.

Κανεὶς λαὸς δὲν ἔτολμησε νὰ πολεμήσῃ τὸν φοβερὸν αὐτὸν βασιλέα μὲ τὰ πολυάριθμα στρατεύματά του, καθὼς διήρχετο ἀπὸ τὴν χώραν του. Οὕτε οἱ γενναῖοι λαοὶ τῆς Θράκης, οὕτε οἱ Μακεδόνες μὲ τὸν λαμπρὸν βασιλέα των, οὕτε οἱ Θεσσαλοί.

"Ολοι αὐτοὶ προσεκύνησαν τὸν πάντοδύναμον βασιλέα καὶ ἔγιναν ὑπήκοοί του. "Ολοι ἦσαν κατατρομαγμένοι ἀπὸ τὸν στρατὸν αὐτὸν τοῦ Πέρσου βασιλέως, τὸν ὄποιον διὰ πρώτην φορὰν ἔβλεπον.

21. Ο Λεωνίδας καὶ τὸ ἔνδοξον στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν.

Κατὰ τὰ μέσα Αὔγούστου ὁ στρατός τοῦ Ξέρξου ἐπέρασε

τὴν Θεσσαλίαν καὶ ἐβάδισε πρὸς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα. Ὁ στόλος ὁ περσικὸς ἔρριψε τὰς ἀγκύρας του εἰς τὸν Παγασητικὸν κόλπον.

Οἱ Ἑλληνες αὐτὴν τὴν φορὰν ἦσαν περισσότερον ἡνωμένοι, παρ' ὅ, τι ἦσαν, πρὶν γίνη ἡ μάχη τοῦ Μαραθῶνος. Ὁ Θεμιστοκλῆς πρὶν ἀπὸ ἓτος εἶχε πείσει τὰς ἑλληνικὰς πόλεις νὰ στείλουν ἀντιπροσώπους εἰς συνέδριον, τὸ δόποιον ἔγινεν εἰς τὴν Κόρινθον. Εἰς τὸ πανελλήνιον αὐτὸν 481 π.Χ. συνέδριον δλαι αἱ πόλεις ἀπεφάσισαν νὰ ἀφήσουν κατὰ μέρος τὰς ἀτελειώτους φιλονικίας των καὶ δλοι ἡνωμένοι νὰ πολεμήσουν τὸν κοινὸν ἔχθρον. Ποτὲ ἄλλοτε ἡ Ἑλλὰς δὲν παρουσιάσθη τόσον ἡνωμένη δσον τότε. Ὁ Θεμιστοκλῆς ἐφάνη εἰς τὴν κρίσιμον ἐκείνην στιγμὴν ἡ ψυχὴ δλης τῆς Ἑλλάδος.

“Οταν οἱ Ἑλληνες ἔμαθον, ὅτι οἱ Πέρσαι ἐπλησίαζον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἔλαβον τὰ κατάλληλα μέτρα, διὰ νὰ ἐμποδίσουν τὸν κίνδυνον. Στόλος ἑλληνικός, περισσότερον ἀπὸ τριακόσια πλοῖα, ἔπλευσεν εἰς τὸ βορειότερον ἀκρωτήριον τῆς Εύβοίας, τὸ Ἀρτεμίσιον, διὰ νὰ φράξῃ τὴν εἰσοδον τοῦ ἔχθρικοῦ στόλου εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον. Τριακόσιοι δὲ Σπαρτιάται στρατιῶται, εἰς τοὺς δόποιους προσετέθησαν στρατιῶται ἀπὸ τὴν Φωκίδα, τὴν Λοκρίδα καὶ τὴν Βοιωτίαν, ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ἐμποδίσουν τὸν στρατὸν τοῦ Ξέρξου ἀπὸ τὴν ξηράν.

Οἱ Ἑλληνες οὗτοι στρατιῶται, ἐπτὰ περίπου χιλιάδες, μὲ ἀρχηγόν των τὸν ἥρωα βασιλέα τῆς Σπάρτης Λεωνίδαν, κατέλαβον στενὸν τόπον, ἀπὸ δποιού ἔπρεπε νὰ διέλθῃ δ στρατὸς τοῦ Ξέρξου. Τὸ στενὸν τοῦτο σχηματίζεται μεταξύ τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου καὶ τοῦ ὕδρου Καλλιδρόμου.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ θάλασσα ἔφθανε τόσον κοντὰ εἰς τὸ βουνόν, ὥστε ὁ δρόμος ἥτο πολὺ στενὸς καὶ μόλις μία ἄμαξα ἥτο δυνατὸν νὰ περάσῃ. Ἐκεῖ πλησίον ύπηρχον θερμαὶ πηγαί. Αὐτὸ λοιπὸν τὸ στενὸν μέρος ἐλέγετο Θερμοπύλαι. Ἐκεῖ ἔγινεν ἡ ἐνδοξοτέρα μάχη τῆς ἀρχαιότητος.

Τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν εἶναι ὁ μόνος δρόμος, διὰ τοῦ δποιού ἥτο δυνατὸν νὰ συγκοινωνοῦν οἱ Λοκροί, οἱ Φωκεῖς καὶ οἱ ἄλλοι Ἑλληνες, οἱ ὅποιοι κατώκουν εἰς τὸ νοτιώτερον

μέρος τῆς Ἐλλάδος, μὲ τοὺς κατοίκους τῆς Φθιώτιδος. Ἀπὸ τὸ μέρος αὐτὸ ἔπρεπε κατ' ἀνάγκην νὰ περάσῃ καὶ δ στρατὸς τοῦ Ξέρξου.

Μόνον ἐκεῖ θὰ ᾖτο δυνατὸν οἱ ὀλίγοι "Ἐλληνες στρατιῶται νὰ κρατήσουν ἐπὶ ἀρκετάς ἡμέρας τὴν ὁρμὴν τῆς πολυαριθμού στρατιᾶς τοῦ Ξέρξου. Ὁ στόλος δ ἐλληνικὸς θὰ ἥμποδιζε κάθε βοήθειαν, τὴν ὅποιαν ᾖτο δυνατὸν οἱ Πέρσαι νὰ λὰ βουν ἀπὸ τὴν θάλασσαν.

22. Ἡ ἡρωϊκὴ ύπεράσπισις τοῦ στενοῦ τῶν Θερμοπυλῶν.

Ο Ξέρξης ὅτε ᾖτο ἀκόμη εἰς τὴν Θεσσαλίαν, εἶχε μάθει δτὶ ὀλίγος στρατὸς ἐλληνικὸς κατέλαβε τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, διὰ νὰ ἔμποδίσῃ τὴν προέλασιν του. Ὁταν δὲ ἔφθασεν εἰς τὰς Θερμοπύλας, ἔστειλε κατάσκοπον ἵππεα νὰ ἰδῃ, πόσοι στρατιῶται ἥσαν ἐκεῖ καὶ τι ἔκαμνον. Ὁ ἵππευς μὲ ἔκπληξιν του εἶδε τοὺς ὀλίγους Σπαρτιάτας, δοιοι ἥσαν ἔξω ἀπὸ τὸ τεῖχος, ἄλλους νὰ γυμνάζωνται, ἄλλους νὰ κτενίζωνται καὶ νὰ στεφανώνουν τὴν κεφαλήν των μὲ ἄνθη. Κατόπιν ἐπέστρεψε καὶ ἀνήγγειλεν εἰς τὸν βασιλέα δλα δσα εἶδεν.

Ο Ξέρξης εύρισκετο εἰς μεγάλην ἀπορίαν καὶ δὲν ἤδυνατο νὰ ἔξηγήσῃ δσα ἱκουσεν ἀπὸ τὸν πέρσην κατάσκοπον. Ἔκαλεσε τότε Σπαρτιάτην ἔξόριστον, τὸν Δημάρατον, δ ὁ ὅποιος εύρισκετο εἰς τὸ στρατόπεδόν του καὶ ἡρώτησεν αὐτὸν τι ἔσήμαινον δσα εἶπεν δ πέρσης κατάσκοπος περὶ τῶν Σπαρτιατῶν.

Ο Δημάρατος τότε εἶπεν· «Οι ἀνδρες αὐτοί, βασιλεῦ, ἔχουν ἔλθει ἐδῶ νὰ πολεμήσουν ἐναντίον μας διὰ τὸ στενὸν καὶ δι' αὐτὸ σπαρασκευάζονται. Ὑπάρχει δὲ συνήθεια, δταν πρόκειται νὰ κινδυνεύσουν, νὰ στολίζονται τὰς κεφαλάς των. Μάθε δέ, δτὶ ἐὰν τούτους καὶ τοὺς ἄλλους Σπαρτιάτας ὑποτάξῃς, τότε κανὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων δὲν θὰ τολμήσῃ νὰ ἀντισταθῇ ἐναντίον σου. Τώρα λοιπὸν πηγανεις ἐναντίον πόλεως βασιλίδος, καὶ σπουδαιοτάτης μεταξὺ τῶν ἐλληνικῶν πόλεων καὶ ἐναντίον ἀρίστων ἀνδρῶν».

Μερικοὶ διηγοῦντο καὶ ἄλλα, τὰ δποῖα συνέβησαν κατὰ τὰς ἀλησμονήτους ἐκείνας ἡμέρας μετὰ τὴν ἔνδοξον ἐκείνην

μάχην. Πως δηλαδή, δταν δ βασιλεύς διέταξε νὰ παραδώσῃ δ Λεωνίδας καὶ οἱ στρατιῶται του τὰ δπλα, δ Λεωνίδας ἀπήντη- σεν εἰς αὐτόν· «μολὼν λαβέ» (ἔλα νὰ τὰ πάρης).

Μὲ υπερηφάνειαν καὶ περιφρόνησιν ἀπήντησεν δ Σπαρτιά- της Διηγέκης, δταν τοῦ εἶπον δτι· «τὸ πλῆθος τῶν βαρύβαρων εἰναι τόσον, ὥστε τὰ βέλη τὰ δποῖα θὰ ρίπτουν οἱ Πέρσαι, θὰ σκιά- ζουν τὸν ἥλιον». — «Καλύτερον», εἶπεν δ γενναῖος Σπαρτιάτης. «Θὰ πολεμήσωμεν πρὸς αὐτοὺς ὑπὸ σκιὰν καὶ ὅχι ὑπὸ τὸν ἥλιον».

Τέσσαρας ἡμέρας ἐπερίμενεν δ βασιλεύς τῶν Περσῶν, μῆ- πως οἱ «Ἐλληνες παραδοθοῦν μόνοι των. Τὴν πέμπτην ἡμέραν ὠργισμένος ἔστειλε Πέρσας στρατιῶτας καὶ διέταξεν αὐτοὺς νὰ συλλάβουν τοὺς «Ἐλληνας καὶ νὰ τοὺς δδηγήσουν ἐνώπιόν του. Ἡ ἀποστολὴ αὐτὴ ἀπέτυχεν. »Αλλοι στρατιῶται Πέρσαι ἔστάλησαν τὴν ἐπομένην, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ εἶχον τὴν ἰδίαν τύ- χην. Εἰς τὸ τέλος δ Ξέρξης ἔστειλε τὸ σῶμα τῶν ἀθανάτων, δηλαδὴ τὴν βασιλικὴν του φρουράν. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ, ἀφοῦ ἄφησαν πολλοὺς νεκρούς εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης, δπι- σθιοχώρησαν χωρὶς νὰ κατορθώσουν τίποτε.

Οἱ Πέρσαι ὅμως κατώρθωσαν νὰ μάθουν ἀπὸ κάποιον, δ ὅποιος ὠνομάζετο Ἐφιάλτης, στενὸν μονοπάτι, τὸ δποῖον ὠδήγει διὰ τοῦ ὅρους εἰς τὸ ὅπισθεν μέρος τοῦ στενοῦ. Ἀπὸ τὸ μονοπάτι αὐτὸ δ Πέρσης Ὑδάρνης ὠδήγησε τὴν νύκτα στρατὸν περσικόν, ἐνίκησε τοὺς χιλίους Φωκεῖς στρατιῶτας, οἱ δποῖοι ἐφύλασσον ἐκεῖ ὡς φρουροί, καὶ κατέλαβε τὰ νῶτα τῶν «Ἐλλήνων.

Τὴν πρωίαν δ Λεωνίδας ἀντελήφθη, δτι εύρισκετο εἰς πολὺ δύσκολον θέσιν. «Ητο περικυκλωμένος! Οἱ στρατιῶται του δὲ θὰ ἐκτυπῶντο ἀπὸ δύο μέρη. Καμμία πλέον ἐλπὶς δὲν ἀπέ- μενεν.

«Ἐστειλεν ἀμέσως τοὺς ἄλλους «Ἐλληνας στρατιῶτας, οἱ δποῖοι ἥσαν μαζὶ του, εἰς τὰς πατρίδας των, διὰ νὰ χρησιμο- ποιηθοῦν καταλληλότερον, αὐτὸς δὲ καὶ οἱ τριακόσιοι συμπο- λεμισταὶ του ἀπεφάσισαν νὰ ἀποθάνουν ἡρωικῶς ἐκεῖ, ὅπως ἔπρεπεν εἰς Σπαρτιάτας. Μαζὶ μὲ αὐτοὺς ἔμειναν εἰς τὰς Θερ- μοπύλας διὰ νὰ ἀγωνισθοῦν καὶ ἐπτακόσιοι Θεσπιεῖς καὶ νὰ λάβουν μέρος εἰς τὴν ἀθάνατον δόξαν.

'Ιστορία τῆς Αρχαίας Ελλάδος B'

3

23. Ο Λεωνίδας πίπτει εἰς τὰς Θερμοπύλας.

‘Ητο περίπου ἡ δεκάτη ὥρα τῆς πρωίας. ‘Ο λεοντόκαρδος Λεωνίδας ὠδήγησε τοὺς ἀνδρείους του εἰς τὸ μέσον τῶν τάξεων τοῦ ἔχθροῦ. Κατὰ τὸν ἄγριον ἀγῶνα, ποὺ ἔγινεν ἐκεῖ, συνετρίβησαν τὰ δέρατα τῶν περισσοτέρων Ἑλλήνων ὁπλιτῶν, ὁ ἡρωικὸς δὲ Λεωνίδας ἔπεσε μαχόμενος. Γύρω ἀπὸ τὸν ἔνδιξον νεκρόν του συνάπτεται ἄγριος ἀγῶν μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Περσῶν. Διὰ τετάρτην φορὰν οἱ ἀνδρεῖοι τοῦ Λεωνίδου ἀποκρούουν τοὺς Πέρσας καὶ λαμβάνουν τὸ σῶμα τοῦ βασιλέως των. Ἀλλοί μονον ὅμως! Οἱ Ἑλληνες κτυποῦνται τώρα καὶ ἀπὸ τὰ νῶτα ἀπὸ τὸ ἀπόσπασμα τοῦ Ὅδαρνους. Ἀλλὰ δὲν χάνουν τὸ θάρρος των. Μάχονται μὲν μαχαίρας, μὲν τὰς χειρας των καὶ μὲ τοὺς ὀδόντας των. Τέλος πίπτουν δὲνας πλησίον εἰς τὸν ἄλλον ἀπὸ τὰ ἀναρίθμητα βέλη, τὰ δποῖα ρίπτουν οἱ ἔχθροι ἐναντίον των.

‘Ολοι αὐτοὶ οἱ γενναῖοι ἔγιναν αἰώνιον παράδειγμα εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Μὲ τὸν ἡρωισμὸν των δὲ ἐδίδαξαν, δτι κανὲν πρᾶγμα δὲν ἡμπορεῖ νὰ εἶναι ἀνώτερον ἀπὸ τὴν πατρίδα. Τὸ συγκινητικὸν ἐπίγραμμα, τὸ δποῖον ἔχαραξε βραδύτερον ἐπάνω εἰς τὸ μνῆμα των ὁ ποιητὴς Σιμωνίδης

«‘Ω ξεῖν’, ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, δτι τῇδε

κείμεθα τοῖς κείνων ωῆμασι πειθόμενοι»,

φανερώνει τὴν ἀνώτερτητα τῶν Σπαρτιατῶν εἰς τὰ στρατιωτικὰ καὶ τὴν σιδηρᾶν τῶν πειθαρχίαν εἰς τὰ διατασσόμενα ὑπὸ τῆς πατρίδος.

24. Οι Ἀθηναῖοι ἀφίνουν τὴν πατρίδα των.

‘Ο βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἔγινε κύριος τῶν Θερμοπυλῶν καὶ ἤδυνατο πλέον νὰ προχωρήσῃ μὲ εύκολιαν εἰς τὴν ἄλλην Ἑλλάδα. Τρεῖς ἐβδομάδας μετὰ τὴν μάχην τῶν Θερμοπυλῶν δὲ Ξέρης ἐπέρασε μὲ τὸν ἀναρίθμητον στρατόν του ἀπὸ τὴν Βοιωτίαν καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν Ἀττικήν. Κατόπιν ἐβάδισεν ἐναντίον τῶν Ἀθηνῶν. ‘Ο στόλος του κατὰ τὸν Ἰδιον χρόνον ἐπλευσε τὰ παράλια τῆς Ἀττικῆς καὶ ἔρριψε τὰς ἀγκύρας του

εἰς τὸν δρμὸν τοῦ Φαλήρου. Μεγάλη καταστροφὴ ἐπερίμενε τότε τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν.

‘Ο Θεμιστοκλῆς συνεβούλευσε τότε τοὺς Ἀθηναίους νὰ εἰσέλθουν εἰς τὰ πλοῖα καὶ νὰ ἀφῆσουν τὴν πόλιν. Τὸ ὕδιον ἀπήντησε καὶ ὁ θεός εἰς τοὺς Δελφούς, δταν τὸν ἡρώτησαν. «Ξύλινος τεῖχος» εἶπεν ἡ Πυθία «θὰ σώσῃ τὴν πόλιν».

Μὲ πόνον εἰς τὴν καρδίαν των μίαν ἡμέραν οἱ Ἀθηναῖοι, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδία μὲ τὰ κατοικίδια ζῷα των, ἄφινον τὴν ἀγαπημένην των πόλιν καὶ κατέβαινον εἰς τὴν παραλίαν. Ὁλίγοι μόνον πτωχοὶ Ἀθηναῖοι, οἱ περισσότεροι γέροντες, δὲν ἡθέλησαν νὰ ἀφῆσουν τὴν πόλιν τῶν προγόνων των. Ἐπροτίμησαν κάτω ἀπὸ τὰ ἔρειπιά της νὰ ταφοῦν. Ἐκλεισθήσαν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν καὶ ὡχυρώθησαν δπίσω ἀπὸ ἓν ξύλινον φράγμα. Αὕτο ἐνόμισαν, ὅτι ἐσήμαινεν ὁ χρησμὸς τοῦ μαντείου.

Εἰς τὰς πλησίους νήσους, τὴν Σαλαμῖνα, τὴν Τροιζῆνα (τὸν σημερινὸν Πόρον) καὶ τὴν Αἴγιναν ἔβλεπε κανεὶς τότε Ἀθηναίους πρόσφυγας. Γυναῖκες Ἀθηναῖαι μὲ τὰ τέκνα των εἶχον τακτοποιηθῆ εἰς πρόχειρα ξύλινα σπίτια. Μὲ πολλὴν συγκίνησιν μανθάνομεν, ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Τροιζῆνος ἐψήφισαν τότε νὰ δίδουν καθημερινῶς εἰς κάθε προσφυγικὴν οἰκογένειαν βοήθειαν διὰ τὴν συντήρησίν της. Ἐπίσης ὁ δῆμος ἐφρόντισε διὰ τὰ τέκνα των νὰ πηγαίνουν εἰς τὸ σχολεῖον. Κάθε προσφυγόπουλον εἶχε τὴν ἄδειαν νὰ κόπτῃ ἐλευθέρως καρποὺς ἀπὸ κάθε δένδρον.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἄνδρες εἰσῆλθον εἰς τὰ πλοῖα, τὰ δποῖα εἶχον ρίψει τὰς ἀγκύρας των μέσα εἰς τὴν στενὴν θάλασσαν μεταξὺ τῆς νήσου Σαλαμῖνος καὶ τῆς Ἀττικῆς. Ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἀπετελεῖτο ἀπὸ τριακοσίας δέκα τριήρεις. Ναύαρχος τῶν Ἀθηναίων ἦτο ὁ Θεμιστοκλῆς, ἐνῷ τῶν Πελοποννησίων ἦτο ὁ Εύρυβιάδης.

~~ΑΙ~~ 25. Ὁ Ξέρξης καίει τὰς Ἀδήνας.

‘Ο μὴν Σεπτέμβριος δὲν εἶχεν ἀκόμη φθάσει εἰς τὸ μέσον, ὅτε ὁ Ξέρξης μὲ τὸν στρατὸν του ἔφθασεν ἐμπρὸς εἰς τὴν

• Ακρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν. Ἀπὸ τὰ μέρη τῆς Ἀττικῆς, ἀπὸ τὰ όποια ἐπέρασεν δὲ βάρβαρος στρατός, παντοῦ ἐσκόρπισε τὴν καταστροφὴν· φωτιὰ καὶ ἔρημωσις εἰς τὴν ώραίαν 480 π. Χ. ἀττικὴν γῆν. Τώρα ἀπὸ τὰς πλησίουν νήσους οἱ Ἀθηναῖοι πρόσφυγες καὶ οἱ ἄνδρες ἀπὸ τὰ πλοῖα μὲν δάκρυα εἰς τοὺς δόφθαλμούς βλέπουν τεραστίας φλόγας καὶ καπνόν. Αἱ Ἀθῆναι ἔκαστοντο!

Οἱ δὲ λιγοὶ ποὺ εἶχον μείνει εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, μὲν γενναῖοι· τηταὶ ὑπερήσπισαν τοὺς ναοὺς τῶν θεῶν διὰ μερικὰς ἡμέρας. Ἐλλαζούσαι τοὺς ναοὺς πολλοῖ. Ἀνέβησαν εἰς τὰ τείχη, ἔγιναν κύριοι τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἔθεσαν πῦρ. Οἱ ναοὶ τώρα τῶν θεῶν ἐπάνω εἰς τὴν ἔνδοξον Ἀκρόπολιν καίσανται. Οἱ Ξέρδης ἐκδικεῖται μὲν τὸν τρόπον αὐτὸν τὴν καταστροφὴν τῶν ιερῶν εἰς τὰς Σάρδεις.

J. H. D.
26. Τὸ συμβούλιον τῶν ναυάρχων εἰς τὴν Σαλαμῖνα.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Ἀκροπόλεως οἱ ναύαρχοι τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου εἰς τὴν Σαλαμῖνα συνῆλθον εἰς συμβούλιον, διὰ νὰ ἀποφασίσουν τί ἔπρεπε νὰ κάμουν. Ἐλλαζούσαι ἀμέσως ἐφάνη, ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ στόλου δὲν ἦσαν σύμφωνοι.

Οἱ περισσότεροι ὑπεστήριξαν, ὅτι μὲ δλον τὸν στόλον ἔπρεπε νὰ πορευθοῦν εἰς τὸν Ισθμὸν τῆς Κορίνθου. Ἐκεῖ θὰ εἶχον τὴν ὑποστήριξιν καὶ τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς. Ἐάν ἐνικῶντο ἀπὸ τὸν περσικὸν στόλον, θὰ εἶχον τὴν Πελοπόννησον ως καταφύγιον. Ἐάν δμως ἔμενον εἰς τὴν Σαλαμῖνα καὶ ἐνικῶντο, ἔλεγον ὅτι ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ ἀποκλεισθοῦν ἐντελῶς ἀπὸ αὐτῆν.

Μὲ τὴν γνώμην αὐτὴν δὲν ἦσαν σύμφωνοι οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ Αἰγινῆται καὶ οἱ Μεγαρεῖς. Αὐτοὶ δὲ συμβούλιον, διὰ τοῦτο ὑπερασπίσουν τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος.

Ο Θεμιστοκλῆς ἀντελαμβάνετο, ὅτι ἡ ἀποχώρησις τοῦ συμμαχικοῦ στόλου ἀπὸ τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος θὰ ἥτο καταστρεπτική. Ἀντελαμβάνετο ὅτι ἐὰν οἱ Ἑλληνες ἐναυμάχουν μέσα εἰς τὴν στενὴν θάλασσαν μεταξὺ τῆς Σαλαμῖνος καὶ τῆς Ἀττικῆς, οἱ Πέρσαι δὲν θὰ ἥδύναντο νὰ χρησιμοποιήσουν

πολλά πλοια. Δια τὸν λόγον αὐτὸν ἀπεφάσισε μὲ κάθε τρόπον νὰ ματαιώσῃ τὴν ἀπόφασιν τῶν ἀλλων στρατηγῶν.

‘Ο κίνδυνος νὰ ὑποδουλωθῇ ἡ Ἑλλάς ἀπό τὴν ἀσυμφωνίαν τῶν Ἑλλήνων ναυάρχων ἦτο πολὺ σοβαρός.

‘Ο Θεμιστοκλῆς προσεπάθησε νὰ πείσῃ τὸν Σπαρτιάτην ναύαρχον. Εἶπεν εἰς αὐτόν, ὅτι ἐάν φύγῃ ὁ στόλος ἀπό τὴν Σαλαμῖνα, τότε δὲν θὰ πολεμήσουν πλέον οἱ Ἑλληνες διὰ τὴν Ἑλλάδα ὄλην, ἀλλὰ τὰ πλοῖα κάθε μιᾶς πόλεως θὰ ὑπάγουν νὰ προστατεύσουν τὴν ἴδικήν των χώραν. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ στόλος θὰ διασκορπισθῇ καὶ ἡ Ἑλλάς θὰ καταστραφῇ.

Νέον συμβούλιον τῶν ναυάρχων ἔγινε καὶ πάλιν. ‘Η συζήτησις κατὰ τὴν νέαν σύσκεψιν τῶν ναυάρχων ἦτο πολὺ ζωηρά. ‘Ο Πλούταρχος μᾶς λέγει, ὅτι κατὰ τὴν σύσκεψιν αὐτὴν ἐφιλονίκησαν ζωηρῶς ὁ Εύρυβιάδης μὲ τὸν Θεμιστοκλέα. Εἰς μίαν στιγμὴν δὲ Εύρυβιάδης ἐσήκωσε τὴν ράβδον, διὰ νὰ κτυπήσῃ τὸν Θεμιστοκλέα. ‘Ο Θεμιστοκλῆς ὅμως μὲ ἡρεμίαν ἐκράτησε τὴν χεῖρα τοῦ Εύρυβιάδου καὶ εἶπε εἰς αὐτόν· «πάταξον μέν, ἀκονσον δέ». Ἀλλος πάλιν ναύαρχος, ὁ Κορίνθιος Ἀδείμαντος, μὲ ζωηρὸν τόνον εἶπεν εἰς τὸν Θεμιστοκλέα, ὅτι δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ δμιλῇ, ἀφοῦ δὲν ἔχει πλέον πατρίδα. ‘Ο Θεμιστοκλῆς τότε ἡπειλησεν, ὅτι ἐάν οἱ σύμμαχοι δὲν συμφωνήσουν, τότε αὐτὸς μὲ τὰ διακόσια ἀθηναϊκὰ πλοῖα καὶ τὰς οἰκογενείας τῶν Ἀθηναίων θὰ ἔφευγε διὰ νὰ ζητήσῃ νέαν πατρίδα εἰς τὴν κάτω Ἰταλίαν.

‘Η ἀπειλὴ τοῦ Θεμιστοκλέους ἔπεσεν ὡς κεραυνὸς εἰς τὴν συνέλευσιν. ‘Ολοι ἔσιώπησαν! Ἡτο φανερόν, ὅτι χωρὶς τὸν ἀθηναϊκὸν στόλον οἱ ἄλλοι Ἑλληνες δὲν ἥτο δυνατὸν νὰ πολεμήσουν. ‘Ο Εύρυβιάδης ἔπαυσε τὴν συζήτησιν καὶ διέταξε νὰ μείνῃ ὁ στόλος ἔκει καὶ νὰ πολεμήσῃ.

‘Ο Θεμιστοκλῆς τότε ἐσκέφθη εύφυες τέχνασμα, μὲ τὸ δόποιον παρέσυρε τὸν Ξέρξην νὰ στείλῃ πλοῖα καὶ νὰ καταλάβῃ τὸ δυτικὸν στόμιον τοῦ στενοῦ καὶ νὰ ναυμαχήσῃ.

Εἶναι πλέον νύξ. Οἱ ναύαρχοι εἶναι συγκεντρωμένοι πάλιν εἰς συμβούλιον καὶ συζητοῦν. Κατὰ τὸ μεσονύκτιον δούλος πλησιάζει τὸν Θεμιστοκλέα καὶ λέγει εἰς αὐτόν, ὅτι κάποιος

ζητεῖ αὐτὸν ἔξω. 'Ο Θεμιστοκλῆς ἔξηλθε καὶ μὲ μεγάλην ἔκπληξιν εἶδεν ἐμπρός του τὸν Ἀριστείδην.

'Ο Ἀριστείδης ἔτεινε τὴν χεῖρα εἰς τὸν Θεμιστοκλέα· τὸν παρεκάλεσε νὰ λησμονήσῃ τὴν παλαιὰν ἔχθραν τῶν καὶ νὰ ἐργασθοῦν μαζὶ διὰ τὴν πατρίδα, ἢ ὅποια ἐκινδύνευεν. «Ἐγὼ θὰ ὑπακούω», εἶπε· «σὺ θὰ διατάσσῃς.» Ἔρχομαι ἀπὸ τὴν Αἴγιναν καὶ σοῦ φέρω τὴν ἄγγελιαν, ὅτι περσικὸς στόλος κατέλαβε τὴν Ψυττάλειαν. "Όλα τὰ πλοῖα εὑρίσκονται εἰς κίνησιν καὶ πλησιάζουν" εἰς τὸ στόμιον τοῦ πορθμοῦ· ἐγὼ μὲ μεγάλην δυσκολίαν κατώρθωσα νὰ διαφύγω.

'Ο Θεμιστοκλῆς συνεκινήθη ἀπὸ τὴν φιλοπατρίαν τοῦ Ἀριστείδου. Ἐξήγησεν εἰς αὐτόν, ὅτι ἀκριβῶς αὐτὸς ἥθελε καὶ αὐτὸς νὰ κάμουν οἱ Πέρσαι κοὶ συνεφιλιώθη μὲ τὸν ἔξοριστον Ἀριστείδην.

27. Ἡ ἔνδοξος ναυμαχία τῆς Σαλαμίνος.

Οἱ Ἑλληνες εἰς τὸ συμβούλιον, δταν ἔμαθον ἀπὸ τὸν Ἀριστείδην τὴν κίνησιν τοῦ περσικοῦ στόλου, εἶδον ὅτι ἡσαν ἡναγκασμένοι πλέον νὰ πολεμήσουν μέσα εἰς τὸ στενόν.

'Η μεγάλη ἡμέρα, κατὰ τὴν ὅποιαν θὰ ἐκρίνετο ἡ τύχη ὅλης τῆς Ἑλλάδος, εἶχεν ἀνατείλει. Τὸ σύνθημα διὰ τὴν ναυ-

480 π.Χ.

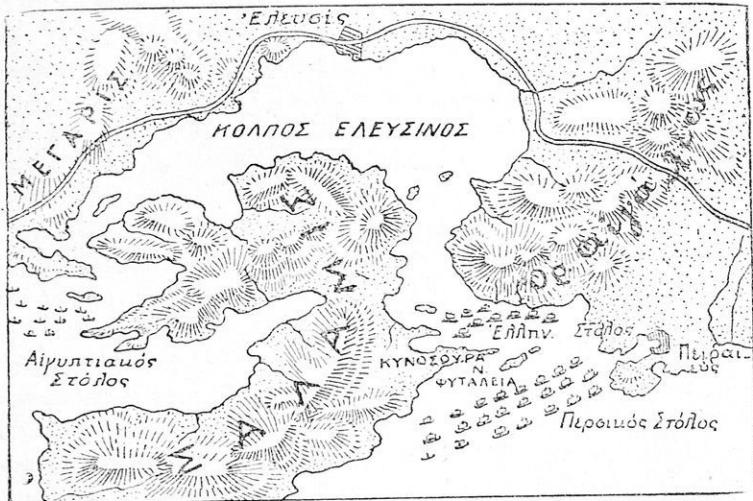
μαχίαν ἐδόθη. Αἱ σάλπιγγες ἐσήμαναν τὴν ἔφοδον τῶν ἑλληνικῶν τριήρων καὶ ἡχησεν εἰς τὸ ἔνδοξον στενὸν ἡ προσταγή :

«Ὦ παῖδες Ἑλλήνων, ἵτε, ἐλευθεροῦτε πατρίδα, ἐλευθεροῦτε δὲ παῖδας, γυναῖκας, θεῶν τε πατρῷων ἐδη, θίκας τε προγόνων· νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγών.».

Οἱ Ἑλληνες ναῦται σηκώνουν ἀμέσως τὰς ἀγκύρας τῶν πλοίων καὶ οἱ ἐρέται τραβοῦν μὲ μεγάλην ταχύτητα τὰ πολύροχθα κουπιά.

'Επάνω εἰς τὸ κατάστρωμα τῶν πλοίων οἱ ὁπλῖται μὲ σάλπιγγας καὶ μὲ πολεμικὰ τραγούδια ἀρχίζουν τὸν ἀγῶνα. Μύριοι ἀντίλασοι ἀντιβοοῦν ἀπὸ τοὺς βράχους τῆς νήσου. Φόβος καταλαμβάνει τοὺς Πέρσας, οἱ ὅποιοι ἐνόμιζον, ὅτι οἱ "Ἑλληνες ἡσαν ἔτοιμοι νὰ φύγουν.

‘Ωσάν ἀστραπὴ τὰ ἐλαφρὰ ἀθηναϊκὰ πλοῖα διασχίζουν τὰ γαλανὰ νερὰ τῆς Σαλαμῖνος καὶ ἐπιπίπτουν ἐναντίον τῶν περσικῶν πλοίων. Πλοῖον ἐλληνικὸν κτυπᾷ ἀμέσως ἄλλο φοινικὸν μὲ τὸ χάλκινον ἔμβολόν του. “Ἄλλα πλοῖα ἐλληνικὰ δρυμοῦν ἐπάνω εἰς περσικὰ πλοῖα. Τρομακτικοὶ κρότοι ἀκούονται. Κουπιά ἔχθρικῶν πλοίων θραύονται. Πλοῖα περσικὰ σχίζονται. Πελώριον πολεμικὸν περσικὸν συναντᾷ τὸ ἔμβολον τῆς πρῷρας ἀθηναϊκοῦ πλοίου. Δυνατὴν κραυγὴν ἀφίνουν οἱ ‘Ελληνες ναῦται καὶ πηδοῦν μέσα εἰς τὸ ἔχθρικὸν πλοῖον.

Χάρτης τοῦ στενοῦ τῆς Σαλαμῖνος.

Σκληρὰ μάχη γίνεται ἐπάνω εἰς τὸ κατάστρωμα τοῦ μεγάλου περσικοῦ πλοίου. Οἱ “Ελληνες ἀλύπητα κτυποῦν τοὺς Πέρσας καὶ λαμβάνουν ἐκδίκησιν διὰ τὴν καταστροφήν, τὴν ὅποιαν ἔκαμαν οἱ Πέρσαι εἰς τὴν Ἀττικὴν.

Τὰ φοινικικὰ πλοῖα, τὰ καλύτερα τοῦ περσικοῦ στόλου, δὲν ἡμποροῦν νὰ κάμουν καὶ αὐτὰ τίποτε. Τὰ ἐλληνικὰ πλοῖα ἡμποροῦν εύκόλως νὰ κινοῦνται καὶ οἱ “Ελληνες ναῦται πολεμοῦν μὲ μεγάλην ἀνδρείαν, ἐνῷ τὰ περσικὰ εἶναι μεγάλα καὶ μὲ δυσκολίαν κινοῦνται μέσα εἰς τὸ στενόν. Ἄλλα καὶ οἱ πο-

λεμισταί των δὲν ἔχουν τὴν ναυτικὴν ἐπιτηδειότητα καὶ τὴν ἀνδρείαν τῶν Ἑλλήνων.

Δὲν περνοῦν πολλαὶ ὕραι καὶ ὁ περσικὸς στόλος παθαίνει μεγάλην καταστροφὴν μέσα εἰς τὸ ἔνδοξον αὐτὸ στενόν. Ἡ θαλασσα εἶναι γεμάτη τώρα ἀπὸ ναυάγια καὶ ἀπὸ Πέρσας νεκρούς. Ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἐνίκησε τὸν περσικόν.

28. Οἱ Ἑλληνες τιμοῦν τὸν Θεμιστοκλέα.

Ο Θεμιστοκλῆς μὲ τὴν στρατηγικότητά του ἔσωσε τότε εἰς τὴν Σαλαμῖνα τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος. Αἱ Ἑλληνικαὶ ἀποκίαι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἔμαθον τὴν νίκην μὲ ἐν εἶδος τηλεγράφου, τὸν ὅποιον μετεχειρίσθησαν τότε. Ἀνδρες ἀπὸ ύψηλούς πύργους, τοποθετημένους εἰς διάφορα μέρη, οἱ φρυκτῷοι, ἀπὸ διάφορα σημεῖα ἀνήγγειλαν μὲ πυρσούς εἰς τοὺς Ἑλληνας τὴν ἔνδοξον νίκην.

Τὸ ὄνομα τοῦ Θεμιστοκλέους μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος ἔγινεν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἔνδοξον. Ὄλοι οἱ Ἑλληνες ἐθέωρουν τὸν Θεμιστοκλέα ὡς τὸν σοφώτατον ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἑλληνας.

Οἱ Σπαρτιάται προσεκάλεσαν τὸν Θεμιστοκλέα εἰς τὴν Σπάρτην καὶ ἐτίμησαν αὐτὸν δύσον κανένα ἄλλοτε. Ἐδωσαν εἰς αὐτὸν ὡς ἀριστεῖον διὰ τὴν σοφίαν του στέφανον ἀπὸ κλάδον ἐλαίας καὶ ἐδώρησαν εἰς αὐτὸν τὸ καλύτερον ἄρμα. Ὅταν δὲ ἔφευγεν ὁ Θεμιστοκλῆς ἀπὸ τὴν Σπάρτην, τριακόσιοι νέοι συνώδευσαν αὐτὸν μέχρι τῶν συνόρων.

Λέγουν ἐπίσης, δτι δταν δ Θεμιστοκλῆς ὀλίγον ὑστερον ἐπεσκέφθη τὴν Ὀλυμπίαν, ὅπου ἐγίνοντο οἱ ἀγῶνες καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ στάδιον, δλοι οἱ θεαταὶ ἐπαυσαν νὰ προσέχουν τὰ ἀγωνίσματα· ἐθαύμαζον δὲ καὶ ἐπήνουν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τὸν Θεμιστοκλέα.

Ο Θεμιστοκλῆς ἦσθανθη τότε μεγάλην εὐχαρίστησιν καὶ ἔλεγεν εἰς τοὺς φίλους του, δτι ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐλάμβανε τοὺς καρπούς τῶν κόπων του.

29. Ἡ νίκη τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν Ἰμέραν.

Τὸν ᾖδιον περίπου μῆνα, κατὰ τὸν ὁποῖον ἔγινεν ἡ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία, οἱ Ἑλληνες ἄποικοι τῆς Ἰμέρας, ἀποικίας εἰς τὴν πρὸς βορρᾶν παραλίαν τῆς Σικελίας, ἐδόξασαν τὰ ἑλληνικὰ ὅπλα. Βοηθούμενοι ἀπὸ τοὺς Συρακουσίους, ἐνίκησαν τὸν κατὰ πολὺ ἀνώτερον στρατὸν τῶν Καρχηδονίων, οἱ ὁποῖοι εἶχον πολιορκήσει αὐτούς καὶ ἔσωσαν τὴν ἐλευθερίαν τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων τῆς Σικελίας.

Αἱ ἑλληνικαὶ ἀποικίαι τῆς Σικελίας ἦσαν πολὺ προωδευμέναι. Οἱ κάτοικοι αὐτῶν, ἐπειδὴ ἡσχολοῦντο μὲ τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ χώρα τῶν ἦτο πολὺ πλουσία, εἶχον γίνει πολὺ ἔξυπνοι καὶ πολιτισμένοι ἀνθρωποι. Αἱ σχέσεις των δὲ μὲ τὴν μητέρα Ἑλλάδα ἐβοήθησαν αὐτούς νὰ ἀναπτύξουν τὴν τέχνην καὶ τὰ γράμματα εἰς τὰς πατρίδας των. Ἡ σπουδαιοτέρα πόλις τῆς Σικελίας ἦσαν αἱ Συρακοῦσαι. Περίφημοι ὑπῆρξαν οἱ βασιλεῖς τῆς Ἱέρων καὶ Διονύσιος διὰ τὴν ἀγάπην των εἰς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα. Πολλοὶ σοφοὶ Ἑλληνες, ὅπως ὁ Πλάτων, ὁ Σιμωνίδης, ὁ Πίνδαρος καὶ ἄλλοι προσεκλήθησαν καὶ μετέβησαν εἰς τὴν αὐλὴν τῶν βασιλέων τῶν Συρακουσῶν.

30. Ὁ Ξέρξης φεύγει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

Οἱ μέγας βασιλεὺς κατὰ τὸ διάστημα τῆς ναυμαχίας εἶχε στήσει τὸν χρυσοῦν του θρόνον ἐπάνω εἰς βουνόν, ἀπέναντι τῆς Σαλαμῖνος, τὸν Αἴγαλεων. Ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο παρετήρει τὸν ἀγῶνα. Μέγας φόβος τὸν κατέλαβεν, ὅταν εἶδε νὰ καταστρέφεται ὁ στόλος ταυ εἰς τὸ στενόν τῆς Σαλαμῖνος. Ἀκόμη μεγαλύτερον φόβον ἔδοκιμασεν ὁ Ξέρξης, ὅταν ἔμαθεν, ὅτι ὁ ἑλληνικὸς στόλος θὰ ἔπλεεν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον. Τοῦτο θὰ ἐνεθάρρυνε τὰς ἑλληνικὰς πόλεις τῆς Ἰωνίας νὰ ἐπαναστατήσουν.

Αφοσε λοιπὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν γαμβρόν του Μαρδόνιον μὲ ἴσχυρὸν στρατόν, περίπου 200.000 ἄνδρας, ὁ ᾖδιος δὲ ἔσπευσε νὰ φύγῃ τρομαγμένος εἰς τὴν Περσίαν μὲ τὸν ἄλλον στρατὸν καὶ τὰ πλοῖα, ὅσα τοῦ ἔμειναν.

‘Ο πεζὸς στρατὸς ἔπαθε πολλά, καθὼς διήρχετο τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν τροφῶν καὶ τὰς ἀσθενείας. Αἱ γέφυραι τοῦ Ἑλλησπόντου εἶχον καταστραφῆ ἀπὸ σφοδρὰν τρικυμίαν, ὥστε ὅσοι στρατιῶται ἐσώθησαν, μετεκομίσθησαν μὲ πλοῖα εἰς τὴν Ἀσίαν. ‘Ο ἕδιος δὲ ὁ Ξέρξης κατώρθωσε νὰ σωθῇ μὲ πλοῖον φοινικικόν, ἐκινδύνευσε δὲ εἰς τὴν θάλασσαν ἀπὸ σφοδρὰν τρικυμίαν.

Τοιουτοτρόπως ὁ μέγας βασιλεὺς μὲ τὰ ἐλεεινά του λείψανα ἐπέστρεψε ταπεινωμένος εἰς τὰς Σάρδεις. Ἀπὸ τὴν πόλιν αὐτὴν πρὸ δικτῷ μηνῶν ἀνεχώρει λομπρὸς καὶ ὑπερήφανος μὲ τὰ ἀναρίθμητα τάγματά του, διὰ νὰ κατακτήσῃ τὴν Εύρωπην δλόκληρον.

31. Ὁ Μαρδόνιος εἰς τὴν Ἑλλάδα.

‘Ο Μαρδόνιος ἐπέρασε τὸν χειμῶνα εἰς τὴν Θεσσαλίαν. ‘Ολη ἡ βόρειος Ἑλλὰς ἦτο ἀκόμη ὑπὸ τὴν περσικὴν κατοχὴν. Ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν ὁ Μαρδόνιος ἔστειλεν ἀπεσταλμένους εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ προσεπάθησε νὰ κερδήσῃ τοὺς Ἀθηναίους μὲ τὸ μέρος τῶν Περσῶν.

Ἐπρότεινεν εἰς αὐτοὺς νὰ τοὺς κάμη κυρίους μεγαλυτέρας χώρας ἀπὸ αὐτὴν, τὴν δποῖαν εἶχον προηγουμένως ἔδιδε δὲ εἰς αὐτοὺς χρήματα, διὰ νὰ οἰκοδομήσουν τὴν κατεστραμμένην ὑπὸ τοῦ Ξέρξου πόλιν των. Οἱ Ἀθηναῖοι ὅμως ἀπέρριψαν τὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου, διότι δὲν ἤθελον νὰ προδώσουν τοὺς ἄλλους Ἑλληνας συμμάχους των. Εἰς τὸν ἀπεσταλμένον τοῦ Μαρδονίου, Μακεδόνα βασιλέα Ἀλέξανδρον, εἶπον ἐπὶ παρουσίᾳ πρέσβεων, οἱ δποῖοι εἶχον ἔλθει ἀπὸ τὴν Σπάρτην, τὰ ἔξης· «ἐνόσῳ δὲν ἀλλάσσει τὸν δρόμον του, οὕτε καὶ ἡμεῖς θὰ κάμωμεν συνθήκας μὲ τὸν Ξέρξην. Ἄλλο ἔχοντες πίστιν εἰς τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς ἥρωας. τῶν δποίων ἔκειτος ἔκανε τοὺς ναοὺς καὶ τὰ ἀγάλματα, θὰ ἔξακολονθήσωμεν νὰ πολεμῶμεν χάριν τῆς ἐλευθερίας μας».

Ηύχαριστησαν τοὺς Σπαρτιάτας ἀπεσταλμένους διὰ τὴν προθυμίαν των, νὰ θρέψουν αὐτοὶ καὶ οἱ σύμμαχοι τὰς οἰκογενείας των, διότι τὸ ἔτος ἔκεινο δὲν ἤμπορεσαν νὰ καλλιεργή-

σουν τούς ἀγρούς των. Παρεκάλεσαν ὅμως αὐτούς νὰ στείλουν στρατιωτικὴν βοήθειαν, διότι δὲ Μαρδόνιος θὰ ἔξεστράτευε καὶ πάλιν ἐναντίον τῆς Ἀττικῆς.

“Οταν δὲ Μαρδόνιος ἔμαθεν, δτι οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέρριψαν τοὺς δρους, τοὺς ὁποίους ἐπρότεινεν εἰς αὐτούς, ἔξεστράτευσε μὲ δλας του τὰς δυνάμεις ἐναντίον τῆς Ἀττικῆς. Δὲν εἶχον περάσει δέκα μῆνες ἀπὸ τὸν χρόνον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐνικήθη δὲ Ξέρηνς εἰς τὴν Σαλαμῖνα. Οἱ Ἀθηναῖοι διὰ μίαν ἀκόμη φοράν ἔγιναν καὶ πάλιν πρόσφυγες καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Σαλαμῖνα. Οἱ Πέρσαι κατέλασθον διὰ δευτέραν φορὰν τὰς Ἀθήνας.

‘Ο Μαρδόνιος ἐνόμισεν, δτι ἥδυνατο τώρα εὔκολώτερον νὰ κερδήσῃ τοὺς Ἀθηναίους· νέας δὲ δελεαστικάς προτάσεις ἔκαμεν εἰς αὐτούς, τὰς ὁποίας καὶ πάλιν οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέρριψαν.

32. Ἡ νίκη τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰς Πλαταιάς. Ὁ Παυσανίας.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν Λακεδαιμονίων. Οἱ πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων, ὅταν ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Σαλαμῖνα, ἔφερον εύχαριστα νέα εἰς τοὺς συμπατριώτας των.

Εἶπον εἰς αὐτούς, δτι μεγάλη στρατιὰ ἀπὸ Σπαρτιάτας εἴλωτας καὶ περιοίκους ἐβάδιζεν ἐναντίον τῶν στρατευμάτων τοῦ Μαρδονίου. Ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ ἦτο δὲ γενναῖος Παυσανίας, κηδεμὼν τότε τοῦ ἀνηλίκου βασιλέως τῆς Σπάρτης Πλειστάρχου, υἱοῦ τοῦ ἡρωικοῦ Λεωνίδου.

‘Ο Μαρδόνιος ὅταν ἔμαθεν, δτι ἔρχεται σπαρτιατικὸς στρατός, ἄφησε τὴν Ἀττικὴν καὶ ἐβάδισεν εἰς τὴν Βοιωτίαν. Εἰς τὴν ἀριστερὰν ὅχθην τοῦ ποταμοῦ Ἀσωποῦ, ὅχι μακράν ἀπὸ τὰς Πλαταιάς, ἐστρατοπέδευσεν.

‘Ο ἑλληνικὸς στρατὸς ἀπὸ Σπαρτιάτας, Ἀθηναίους καὶ ἄλλους Ἑλληνας, περίπου 50.000 ἄνδρες, ἔφθασεν εἰς τὴν Βοιωτίαν καὶ ἔλαβε θέσιν ἀπέναντι τῆς περσικῆς παρατάξεως. Τὸ δεξιὸν κέρας, τὸ ὁποῖον παρετάχθη ἀπέναντι τοῦ περισσότερον ἴσχυροῦ περσικοῦ κέρατος, εἶχον οἱ Σπαρτιάται μὲ ἀρχηγὸν τῶν Παυσανίων. Τὸ δεξιὸν κέρας εἶχον οἱ Ἀθηναῖοι μὲ ἀρχηγὸν τὸν Ἀριστείδην· τὸ μέσον δὲ εἶχον οἱ ἄλλοι Ἑλληνες.

‘Ο έλληνικός στρατὸς συνεπλάκη μὲ τὸν περσικὸν στρατὸν καὶ τὸν στρατὸν τῶν Θηβαίων, οἱ δόποιοι εἶχον ύπαγει μὲ τὸ μέρος τῶν Περσῶν, δηλαδὴ εἶχον μηδίσει. Οἱ Πέρσαι ἐπολέμη-
479 π.Χ. σαν μὲ γενναιότητα. ’Αλλ’ ὁ Μαρδόνιος ἔκαμε τὸ μέ-
 γα σφάλμα νὰ κάμῃ μάχην ἐκ τοῦ συστάδην μὲ τοὺς Σπαρτιάτας, οἱ δόποιοι ἦσαν ὁ περισσότερον πειθαρχη-
 μένος τότε στρατὸς τοῦ κόσμου. Κατ’ αὐτὴν ἐφονεύθη ὁ Μαρ-
 δόνιος καὶ ἐπῆλθε σύγχυσις εἰς τὸ στρατόπεδόν του.

‘Η μάχη ἐκρίθη πλησίον εἰς τὰ τείχη τῶν Πλαταιῶν, ὅπου οἱ “Ἐλληνες ἐπολέμησαν ἀνδρείως. Οἱ Πέρσαι καὶ οἱ σύμμαχοί των Θηβαῖοι ἐνικήθησαν. Πολλὰ πτώματα ἐκάλυψαν τὸ ἔδαφος καὶ πολλὰ πλούσια λάφυρα ἄφησαν οἱ Πέρσαι.

33. Μετὰ τὴν νίκην.

“Οσοι ἀπὸ τοὺς Πέρσας ἐσώθησαν ἐφυγαν εἰς τὰς Θήβας. Ἀπὸ ἑκεῖ ἐπῆγαν εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ τέλος, ἐλεεινοὶ καὶ ἀξιοδάκρυτοι, ἐφθασαν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Οἱ “Ἐλληνες ἐτιμώρησαν αὐστηρῶς τοὺς Θηβαίους διὰ τὸν μηδισμὸν τῶν. Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν, οἱ δόποιοι εἶχον συμβουλεύσει νὰ συμμαχήσουν μὲ τοὺς Πέρσας, κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον καὶ ἐφονεύθησαν. Αἱ Θῆβαι δὲ ἔχασαν τὴν ἡγεμονίαν τῶν ἐπὶ τῶν ἄλλων βοιωτικῶν πόλεων.

Οἱ “Ἐλληνες ἀπὸ τὸ δέκατον τῶν πλουσίων λαφύρων, τὰ δόποια ἔλαβον κατὰ τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν, κατεσκεύασαν χρυσοῦν τρίποδα, ὁ δόποιος ἐστηρίζετο ἐπάνω εἰς χαλκῆν στήλην, ἡ δόποια σώζεται ἀκόμη σήμερον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Τὴν στήλην αὐτὴν σχηματίζουν τρεῖς ὄφεις, οἱ δόποιοι τυλίγονται κατὰ τοιούτον τρόπον, ὥστε σχηματίζουν σπείρας.

Εἰς τὴν βάσιν δὲ τοῦ χρυσοῦ τούτου τρίποδος οἱ “Ἐλληνες ἔγραψαν τὰ δόνματα τῶν ἔλληνικῶν πόλεων, αἱ δόποιαι ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ἔνδοξον μάχην τῶν Πλαταιῶν, ἐστειλαν δὲ αὐτὸν εἰς τοὺς Δελφούς, ὡς ἀφιέρωμα τοῦ θεοῦ Ἀπόλλωνος.

Τέλος, κατὰ πρότασιν τοῦ Παυσανίου, οἱ “Ἐλληνες ἀπεφά-

σισαν νὰ θεωρηθῇ τὸ μέρος, ὅπου ἔγινεν ἡ μάχη τῶν Πλαταιῶν, τόπος ἵερός, αὐτὴ δὲ ἡ πόλις νὰ εἶναι ἀνεξάρτητος.

Ἡ μάχη τῶν Πλαταιῶν εἶναι ἡ τελευταία μάχη, ἡ ὅποια ἔγινεν εἰς τὴν Ἑλλάδα μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Περσῶν. Ἀπὸ τότε δὲν ἐπάτησε τὸ ἔδαφος τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος στρατὸς περσικός.

34. Ἡ μάχη εἰς τὴν Μυκάλην.

Ἡ ἀπελευθέρωσις τῶν ιωνικῶν πόλεων.

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὅποιαν ἐνίκησαν οἱ Ἑλληνες εἰς τὰς Πλαταιάς, ὁ ἑλληνικὸς στόλος ἐνίκησε τὸν περσικὸν εἰς τὴν **Μυκάλην**. Ἡ Μυκάλη εἶναι χερσόνησος ἀπέναντι τῆς νήσου Σάμου, ἔχει δὲ τὴν ὄνομασίαν αὐτὴν ἀπὸ τὸ ὄρος Μυκάλη. Ἐκεῖ ἔσπευσαν νὰ ἐξέλθουν οἱ Πέρσαι καὶ νὰ σύρουν τὰ πλοῖα τῶν εἰς τὴν ξηράν, ὅταν ἔμαθον δτὶ δ ἑλληνικὸς στόλος ἥρχετο ἐναντίον των.

Οἱ Ἑλληνες δταν ἔφθασαν ἐκεῖ, ἐξῆλθον καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν ξηράν καὶ ἔγινεν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο πεζομαχία. Κατ' αὐτὴν οἱ Ἑλληνες ἐνίκησαν τούς Πέρσας, οἱ δόποιοι εἶχον διπλασίας δυνάμεις. Κατόπιν ἔθεσαν πῦρ εἰς τὰ περσικὰ πλοῖα καὶ τὰ ἔκκαυσαν.

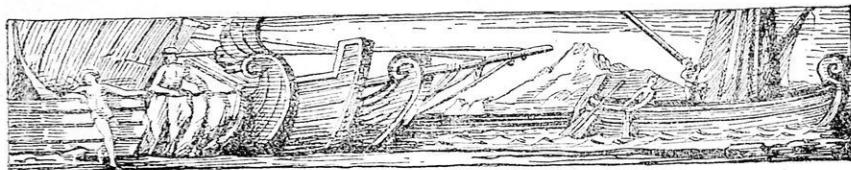
Αἱ ἔνδοξοι νῖκαι τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν ἔδωσαν τὸ σύνθημα εἰς τὰς περισσοτέρας νήσους καὶ τὰς ἑλληνικάς πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας νὰ ἐλευθερωθοῦν καὶ αὐταὶ ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Περσῶν. "Ολαι αἱ περσικαὶ φρουραὶ, αἱ δόποιαι ἥσαν μέσα εἰς τὰς πόλεις, ἐξεδιώχθησαν καὶ αἱ ἑλληνικαὶ πόλεις ἐκήρυξαν τὴν ἐλευθερίαν των.

‘Ο στρατηγὸς τῶν Σπαρτιατῶν Παυσανίας, αὐτὸς δ ὁ δόποιος ἔγινε τόσον ἔνδοξος κατὰ τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν, εἶχε κακὸν τέλος. Ἀφοῦ μὲ τὸν στόλον του ἐκυρίευσε τὴν σπουδαίαν πόλιν **Βυζάντιον**, ὑπερηφανεύθη πολύ. Οἱ Σπαρτιάται εἶχον λόγους νὰ ὑποπτεύωνται, δτὶ δ Παυσανίας εἶχε συνάψει σχέσεις μὲ τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν. Διὰ τοῦτο ἔστειλαν ἀπεσταλμένους καὶ διέταξαν αὐτὸν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Σπάρτην. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ εἰς τὴν Σπάρτην δὲν ἔπαυσε νὰ

έργαζεται, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὰ σχέδιά του. Οἱ ἔφοροι, ἐπειδὴ ἔμαθον ὅτι ἡτοίμαζεν ἐπανάστασιν τῶν εἰλώτων, κατεδίκασαν αὐτὸν εἰς θάνατον.

‘Ο Παυσανίας, ὅταν ἔμαθε τὴν καταδίκην του, ἔσπευσε νὰ καταφύγῃ καὶ νὰ σωθῇ εἰς τὸ ἱερὸν ναοῦ, διότι ἔκει δέν ἐπετρέπετο νὰ τὸν συλλάβουν. Οἱ ἔφοροι δύως ἀπεφάσισαν νὰ κτίσουν τὰς θύρας τοῦ ναοῦ, διὰ νὰ ἀποθάνῃ ἀπὸ τὴν πεῖναν. Πρώτη ἡ μήτηρ του, λέγουν ὅτι ἔθεσε τὸν πρῶτον λίθον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΝΑΥΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΙΣ

35. Ἡ ἀδηναϊκή συμμαχία.

Οταν οι Ἀθηναῖοι μὲ τὴν βοήθειαν τῶν θεῶν ἐπέστρεψαν πάλιν εἰς τὴν πατρίδα των, δὲν εὑρον ἔκει ἄλλο παρὰ λίθους καὶ στάκτην. Εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως ἔκει ύψηλὰ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ἐκάπνιζον ἀκόμη τὰ ἐρείπια αὐτῆς.

Τότε ἀκόμη περισσότερον ἐννόησαν οἱ Ἀθηναῖοι, πόσον μεγάλη ἦτο ἡ σημασία τῆς νίκης των, ἡ δποία ἔχαρισεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν ἐλευθερίαν. Μεγάλην ύπερηφάνειαν ἦσαν νοντο τότε οἱ Ἀθηναῖοι. Ἐπίστευον, δτι αύτοὶ περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας συνετέλεσαν νὰ νικηθῇ δ ἔχθρος. Μὲ δλον των λοιπὸν τὸ δίκαιον ἐνόμιζον, δτι ἦσαν οἱ πρῶτοι μεταξὺ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Μεγάλα τώρα σχέδια ἔκαμνον διὰ τὸ μέλλον. Ἀλλὰ καὶ οἱ Σπαρτιάται ἦσαν ύπερήφανοι διὰ τὴν ἀνδρείαν των, ἡ δποία ἐδοκιμάσθη τόσον λαμπρὰ εἰς τὰς Θερμοπύλας καὶ τὰς Πλαταιάς.

Ἐπειδὴ οἱ Ἑλληνες δὲν συνέτριψαν ἐντελῶς τὸν περσικὸν στρατόν, ἀλλὰ μόνον ἐνίκησαν καὶ ἔξεδίωξαν αὐτόν, ύπηρχε φόβος, δτι οἱ Πέρσαι θὰ ἔξεστράτευον καὶ πάλιν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Ἐπρεπε λοιπὸν δλαι αἱ ἐλληνικαὶ πόλεις νὰ ἔνωθοῦν ύπὸ τὴν ἀρχηγίαν μιᾶς ἀπὸ τὰς δύο αὐτὰς Ισχυρὰς πόλεις.

Ποία ἔξ αὐτῶν λοιπὸν θὰ ἐγίνετο ἡ ἡγεμὼν τῆς Ἑλλάδος; Αἱ Ἀθῆναι ἦ ἡ Σπάρτη; Ἡ Σπάρτη ἦτο περισσότερον συντηρητικὴ καὶ ἔμενεν εἰς τὰς παλαιάς της συνηθείας. Διὰ τοῦτο, δταν αἱ Ιωνικαὶ πόλεις ἔζήτησαν τὴν συμμαχίαν της, οἱ Σπαρτιάται δὲν ἐδέχθησαν, διότι ἐνόμιζον δτι δὲν ἦτο δυνατὸν εἰς

αύτούς πάντοτε νὰ προστατεύουν μὲ τὰ πλοῖα των τὰς Ιωνικὰς πόλεις. Ἐπροτίμησαν νὰ διατηρήσουν τὴν ἀρχήν των εἰς τὴν Πελοπόννησον, δπού ἔπρεπε νὰ ἔχουν δῆλας των τὰς δυνάμεις συγκεντρωμένας.

Τότε αἱ Ιωνικαὶ πόλεις καθὼς καὶ πολλαὶ νῆσοι παρεκάλεσαν τοὺς Ἀθηναίους νὰ τοὺς δεχθοῦν εἰς τὴν συμμαχίαν των. Ὁ Ἀριστείδης τότε ἐστάλη ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους νὰ καθορίσῃ 478 π.Χ. ποῖαι πόλεις θὰ προσέφερον εἰς τὰς Ἀθήνας στρατὸν ἥ πλοια ἥ χρήματα διὰ τὴν συμμαχίαν. Ἔξετέλεσε δὲ τὸ ἔργον του μὲ τόσην δικαιοσύνην, ὡστε κανεὶς ἀπὸ τοὺς συμμάχους δὲν εἶχε παράπονον. "Ἐν ἔτος λοιπὸν μετὰ τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν ἔγινεν ἡ πρώτη Ἀθηναϊκὴ συμμαχία.

"Ἐδρα τῆς συμμαχίας ὥρισθη ἡ νῆσος Δῆλος, ὅπου συνθροίζοντο οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν συμμαχικῶν πόλεων καὶ συνεζήτουν διάφορα ζητήματα καὶ σχέδια, δῆλοι δὲ οἱ ἀντιπρόσωποι εἶχον ἵσην ψῆφον. Ὁ σκοπὸς τὸν δποῖον ἐπεδίωκεν ἡ συμμαχία τῶν πόλεων, ἥτο νὰ παρασκευάζῃ τριήρεις πρὸς προστασίαν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὸν περσικὸν κίνδυνον.

36. Τὸ τέλος τοῦ Θεμιστοκλέους.

Μόλις ἐπέστρεψαν οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τὴν πόλιν των ἡρχισαν νὰ κτίζουν καὶ πάλιν τὰς οἰκίας των καὶ τοὺς ναούς των. "Αλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς δὲν ἔμενε διόλου ἥσυχος. Μὲ τὸν δξύν του νοῦν ἔβλεπεν, ὅτι ἀργά ἥ γρήγορα θὰ ἔλθῃ καιρός, κατὰ τὸν δποῖον αἱ Ἀθῆναι θὰ πολεμήσουν μὲ τὴν ἀντίζηλόν των Σπάρτην.

Διὰ τοῦτο ἐσκέπτετο, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἔξασφαλίσῃ τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τὴν ξηράν. Ἐπρότεινε λοιπὸν καὶ ἐπέτυχε νὰ ἀποφασίσουν οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ ὀχυρώσουν καλύτερον τὴν πόλιν. Νέα λοιπὸν τείχη κατεσκευάσθησαν γύρω ἀπὸ τὰς Ἀθῆνας καὶ τὸν Πειραιά.

"Ο Πειραιεὺς ἀπὸ τότε ἔγινε σπουδαῖος καὶ ἴσχυρὸς λιμὴν τῶν Ἀθηνῶν. Ἀργότερον ὁ Πειρικλῆς ἤνωσε τὰς δύο πόλεις μὲ δύο τείχη παράλληλα, τὰ δποῖα ἔφθανον ἀπὸ τὰς

Αθήνας μέχρι τοῦ Πειραιῶς καὶ ὡνομάσθησαν μακρὰ τείχη. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον αἱ Ἀθῆναι δὲν ἦτο δυνατὸν ποτὲ νὰ ἀπομονωθοῦν ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ, ἥδύναντο δὲ νὰ λαμβάνουν ἀπὸ ἑκεῖ διὰ ἔχρειαζοντο ἐν καιρῷ πολέμου.

Οἱ Σπαρτιᾶται ἀνησύχησαν πολὺ διὰ τὴν σπουδαίαν αὐτὴν ὁχύρωσιν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς. Ἐμίσησαν τὸν Θεμιστοκλέα, ἐσυκοφάντησαν αὐτὸν εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐπέτυχον νὰ ἔξιστρακισθῇ αὐτός, δὸποιος ἔσωσεν ἄλλοτε δῆλην τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῶν βαρβάρων.

Ἄλλα καὶ εἰς τὴν ἔξορίαν του δὲν ἔμεινεν ἥσυχος δὸς Θεμιστοκλῆς, διότι οἱ ἔχθροι του ἥθελον νὰ τὸν ἔξοντάσουν. Ἐπειδὴ δὲ ἐφοβεῖτο, διὰ τὸν ἐφόρευσον, ἥναγκάσθη νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Περσίαν.

Ἐκεῖ δὸς βασιλεὺς Ἀρτα-ξέρξης ἐδέχθη μὲν μεγάλην εὐχαρίστησιν τὸν Θεμιστοκλέα. Ἐδώρησεν εἰς αὐτὸν πόλιν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τὴν Μαγνησίαν, διὰ νὰ κατοικήσῃ. Εἰς τὴν ίδιαν πόλιν δὸς Θεμιστοκλῆς ἀπέθανεν ἐξήκοντα τεσσάρων ἑταν. Ὁλίγον προηγουμένων ἀπέθανε καὶ δὸς Αριστείδης, τὸν δόποιον ἐτίμησαν μὲν σεβασμὸν οἱ συμπατριῶται του. Ἡ πολιτεία ἀνέλαβε νὰ προικίσῃ τὰς θυγατέρας του, διότι δὸς πατήρ των δὲν ἄφησεν εἰς αὐτὰς καμίαν περιουσίαν.

~~95~~ 37. Ὁ στρατηγὸς Κίμων.

Ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἄνδρας, οἱ δόποιοι εἰργάσθησαν τότε διὰ νὰ γίνουν αἱ Ἀθῆναι ισχυρὸν κράτος, ἦτο καὶ δὸς τοῦ Μιλτιάδου, δὸς Κίμων.

Ο Κίμων ἔχασε τὸν πατέρα του πολὺ μικρός. Τὰ ἔτη τῆς νεότητός του ἐπέρασεν ἀσχολούμενος μὲν τὰ γράμματα, μὲν τὴν ἴππασίαν καὶ ἄλλα ἀθλητικὰ ἀγωνίσματα. Ἡτο πολὺ εύφυής, τολμηρὸς καὶ πολὺ φιλότιμος. Εἰς τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖ-

‘Ιστορία τῆς Αρχαίας Ἑλλάδος Β’

νος ἐπολέμησε μὲν μεγάλην γενναιότητα καὶ ἔγινε τότε πολὺ γνωστός.

Ο Κίμων ἦτο ὑψηλός, ώραῖος καὶ τὴν δαφνηφόρον κεφαλήν του ἐστόλιζον πυκνὰ καὶ κατσαρὰ μαλλιά. Εἰς δλην του τὴν ζωὴν ὑπῆρξεν ἀδωροδόκητος καὶ ἥμειβε πλουσίως τοὺς συναγωνιστάς του.

Ἡ ἀγάπη του πρὸς τὸν λαὸν ἦτο τέσση, ὥστε τὴν μεγάλην περιουσίαν, τὴν ὅποιαν ἀργότερον ἀπέκτησεν ἀπὸ τὰ λάφυρα τῶν ἔχθρῶν εἰς τοὺς ἐνδόξους πολέμους του κατὰ τῶν Περσῶν, ἔξωδευε διὰ τοὺς πολίτας. Εἶχε διατάξει νὰ ἀφαιρεθοῦν οἱ φράκται ἀπὸ τοὺς ἀγρούς του, διὰ νὰ ἥμποροι ὅι πολῖται μὲν ἐλευθερίαν νὰ εἰσέρχωνται καὶ λαμβάνουν ἀπὸ ἑκεῖ δ, τι εἶχον ἀνάγκην. "Οταν ἔξήρχετο εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως, ἡκολούθουν αὐτὸν διοῦλοι οἱ ὅποιοι ἐμοίραζον εἰς τοὺς πτωχοὺς ἐνδύματα καὶ χρήματα.

Ο Κίμων.
('Απὸ ἀρχαῖον
δακτυλιόλιθον).

Ο δίκαιος Ἀριστείδης πολὺ ἐνωρίς ἀντελήφθη τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ νέου καὶ ἔκαμεν αὐτὸν φίλον καὶ συνεργάτην του. Εἰς διάστημα δλίγου χρόνου δ Κίμων ἔλαβε τὰ ἀνώτατα ἀξιώματα καὶ διεδέχθη τὸν Ἀριστείδην εἰς τὴν στρατηγίαν τοῦ συμμαχικοῦ στόλου. Ο ἔξοχος αὐτὸς στρατηγὸς ἐστάλη νὰ ἐλευθερώσῃ τὰς πόλεις ἑκείνας, αἱ δόποιαι ἥσαν ἀκόμη ὑπὸ τὴν περσικὴν κυριαρχίαν.

Ἡ πρώτη του πολεμικὴ πρᾶξις ἦτο νὰ ἐκδιώξῃ ἀπὸ τὴν Θράκην τοὺς Πέρσας, δσοι ἔμενον ἀκόμη ἑκεῖ. Τότε ὅλαι αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις εἰς τὰ παράλια τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης ἔγιναν σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων.

Ἐπίσης ἀπήλλαξε τὸ Αἴγαιον πέλαγος ἀπὸ τοὺς πειρατὰς καὶ κατέλαβε τὴν κυριωτέραν των ἔδραν, τὴν Σκῦρον.

Τὸ ἔτος 467 κατενίκησε τὸν Ισχυρὸν περσικὸν στόλον εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὔρυμέδοντος ποταμοῦ, εἰς τὴν παραλίαν τῆς Παμφιλίας. Ἡτο ἡ ἐνδοξοτέρα αὐτῇ νίκη μετά τὴν Σαλαμίνα καὶ τὰς Πλαταιάς. Πλούσια ἥσαν τὰ λάφυρα, τὰ δόποια ἔλαβεν δ Κίμων ἀπὸ τὴν ναυμαχίαν αὐτήν, πολλαὶ δὲ

έλληνικαὶ πόλεις εἰς τὴν παραλίαν τῆς Καρίας καὶ Λυκίας προσετέθησαν εἰς τὴν Ἀθηναϊκὴν συμμαχίαν.

"Υστερον ἀπὸ ὀλίγα ἔτη (449 π. Χ.) ὁ Κίμων ἐπεχείρησε τὴν τελευταίαν ἐκστρατείαν ἐναντίον τῶν Περσῶν. "Ἐπλευσε μὲ στόλον εἰς τὴν Κύπρον, τὴν δοποίαν κατεῖχον οἱ Πέρσαι, καὶ ἐπολιόρκησε τὸ Κίτιον (σημερινὴν Λάρνακα).

Κατὰ τὴν πολιορκίαν δύμας ἀπέθανεν. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἔνεκα φοβερᾶς ἐπιδημίας ἡναγκάσθησαν νὰ φύγουν ἀπ' ἐκεῖ. Εἰς τὴν Σαλαμῖνα τῆς Κύπρου ὁ ἔλληνικός στόλος ἐκέρδησε σπουδαίαν νίκην, οἱ δὲ ναύαρχοι τοῦ περσικοῦ στόλου, ὅταν εἶδον τὰς ἀθηναϊκὰς τριήρεις, τὰς δὲ δόποιας ἐνόμιζον ὅτι ἐκυβέρναν ὁ Κίμων, ἐτράπησαν εἰς ἄτακτον φυγήν. Τοιουτοτρόπως ὁ Κίμων καὶ νεκρὸς ἀκόμη ἐπάνω εἰς τὴν τριήρη ἐνίκα νίκην λαμπράν. Τέλος συνωμολογήθη εἰρήνη μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Περσῶν, ἡ δόποια δόνομάζεται Κιμώνειος εἴρηνη.

"Ο περσικὸς στόλος ἐξεδιώχθη ἐντελῶς ἀπὸ τὸ Αἴγαῖον πέλαγος καὶ αἱ Ἀθῆναι ἔγιναν ἡ πρώτη ναυτικὴ δύναμις τῆς Ἑλλάδος. "Ο χρυσοῦν αἰών της ἐφαίνετο, ὅτι ἥρχιζε. Τὸ ὄνειρον τοῦ Θεμιστοκλέους ἥρχιζε νὰ πραγματοποιῆται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

Ο ΧΡΥΣΟΥΣ ΑΙΩΝ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

38. Αἱ Ἀθῆναι μετά τούς περσικούς πολέμους.

Τεσσαράκοντα ἔτη ἐπέρασαν ἀπὸ τότε ποὺ ἔγινεν ἡ ναυμαχία εἰς τὴν Σαλαμῖνα. Αἱ Ἀθῆναι εἶναι τώρα ὥραία πόλις, ὀραιοτέρα ἀπὸ ὅ, τι ἦτο, πρὶν καταστραφῇ ἀπὸ τοὺς Πέρσας. Ὁραῖαι οἰκοδομαὶ εἶχον κτισθῆ. Μεγαλοπρεπεῖς ναοὶ εἶχον ἀνεγερθῆ ἐπάνω εἰς τὴν Ἀκρόπολιν.

Οἱ πολῖται τῆς Ἀττικῆς ἀνήρχοντο τότε εἰς 160.000 κατοίκους. Ἀπὸ τούτους 55.000 ἦσαν ἄνδρες ἀπὸ 18 ἔτῶν καὶ ἄνω. Ὅπηρχον δμως καὶ ξένοι, οἱ μέτοικοι, 40.000 περίπου. Ὁ πληθυσμὸς λοιπὸν τῆς Ἀττικῆς μαζὶ μὲ τοὺς μετοίκους ἀνήρχετο εἰς 200.000 κατοίκους. Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτούς ύπηρχον καὶ δοῦλοι οι Σκύθαι, Θρᾷκες, Ιλλυριοὶ καὶ Ἀσιαταῖ. "Ολοὶ οἱ δοῦλοι εἰς τὴν Ἀττικὴν ἔχουν ύπολογισθῆ εἰς 100.000 περίπου τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

Πόσον εἶχον ἀλλάξει τὰ πράγματα τώρα! "Ολοὶ οἱ πολῖται ἦσαν ἵσοι ἐντελῶς μεταξύ των. Ὁ καθεὶς ἥδυνατο, ἐὰν ἦτο ὅξιος, νὰ ἐκλεγῇ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν ἀρχων τῆς πόλεως καὶ στρατηγός. Ἐπίσης ἦτο δυνατόν νὰ ἐκλεγῇ δικαστῆς εἰς τὸν Ἀρειον Πάγον, εἰς δοπιανδήποτε τάξιν καὶ ἀν ἀνῆκε.

39. Ὁ Περικλῆς.

Τώρα οἱ Ἀθηναῖοι ἔχουν μεγάλον ἄνδρα, δόποιος τοὺς κυβερνᾷ. Αύτὸς εἶναι δό Περικλῆς, δούλος τοῦ Ξανθίππου, 461 π. X. δό δόποιος ἀπὸ εἴκοσιν ἥδη ἐτῶν διευθύνει τὴν πολιτικὴν ζωὴν τῶν Ἀθηνῶν. Οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἀγαποῦν πολὺ καὶ τὸν ἐκλέγουν κατ' ἔτος ἀρχοντα στρατηγόν.

‘Ο Περικλῆς ἦτο δ μεγαλύτερος πολιτικὸς ποὺ ἀπέκτησαν τότε οἱ Ἀθηναῖοι. “Οταν ἦτο μικρός, ἦτο δείλδος καὶ δὲν εἶχε τὸ θάρρος νὰ ὅμιλῇ ἐμπρὸς εἰς ἄλλους. “Οταν δμως ἐμεγάλωσε καὶ ἔλαβε μέρος εἰς τὸν πόλεμον, κανεὶς δὲν ἔδειξε τόσην ἀνδρείαν, δσην αὐτός.

Οι γονεῖς του,οἱ δόποιοι ἥσαν εὐγενεῖς, ἐφρόντισαν νὰ δώσουν εἰς τὸν Περικλέα τὴν καλυτέραν μόρφωσιν. Μουσικὴ καὶ φιλοσοφία ἥσαν τὰ ἀγαπημένα του μαθήματα. Ἀλλὰ περισσότερον δ Περικλῆς ἤγάπα τὴν ρητορείαν. Τοῦ ἥρεσε δηλαδὴ νὰ ὅμιλῇ ἐμπρὸς εἰς τὸ πλῆθος. ‘Ωμίλει δὲ μὲ τόσην δύναμιν καὶ μὲ τόσην εὐγλωττίαν, ὥστε οἱ ἄνθρωποι ἔλεγον ὅτι, ὅταν ὁ Περικλῆς ὅμιλῇ, ἀστράπτει καὶ βροντᾷ ὡσάν τὸν Δία, τὸν ὀνδμαζον δὲ Ὁλύμπιον.

Νέος ἀκόμη ἥρχισε νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὰ πολιτικὰ πράγματα τῆς πόλεως. Πολὺ δὲ συντόμως ἔγινεν ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος, εἰς τὸ δόποιον ἀνῆκον αἱ τάξεις τῶν πτωχῶν πολιτῶν. Τοῦ κόμματος τῶν πλουσίων ἀρχηγὸς τότε ἦτο δ Κίμων. ‘Ο Περικλῆς ἔμεινεν ἀρχηγὸς τῶν Ἀθηνῶν ἕως ὅτου ἀπέθανεν. Περισσότερον δηλαδὴ ἀπὸ τριάκοντα ἔτη.

Εἰς ὅλον αὐτὸν τὸ χρονικὸν διάστημα ποτὲ δὲν ἔφάνη ἔξω εἰς τοὺς δρόμους. ‘Εκτὸς μόνον ὅταν ἐπήγαινεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου καὶ εἰς τὰς ἄλλας δημοσίας συγκεντρώσεις. Ποτὲ δὲν ἐπήγαινεν εἰς τὴν ἀγοράν, δπως συνήθιζον οἱ περισσότεροι Ἀθηναῖοι, διὰ νὰ ἀκούῃ καὶ νὰ λέγῃ νέα. ‘Ολίγοι δὲ καὶ ἐκλεκτοὶ ἥσαν οἱ φίλοι, τοὺς δόποίους συνανεστρέφετο.

‘Ο Περικλῆς διὰ νόμου δρισεν, δπως κάθε πολίτης πτωχὸς ἔχῃ τὸ δικαίωμα ἵνα λαμβάνῃ χρήματα ἀπὸ τὸ δημόσιον ταμεῖον διὰ νὰ ἀγοράζῃ εἰσιτήριον καὶ νὰ πηγαίνῃ εἰς τὸ θέατρον. Εἶχε δὲ μεγάλα ὄνειρα διὰ τὰς Ἀθήνας.” Ήθελε νὰ κάμῃ αὐτὰς τὴν ἴσχυροτέραν ἀπὸ δλας τὰς ἄλλας ἐλληνικὰς πόλεις

‘Ο Περικλῆς.

καὶ κατὰ ξηράν καὶ κατὰ θάλασσαν. 'Ο Περικλῆς ἐλυπεῖτο πολύ, διότι ἡ Ἐλλάς ἦτο διηρημένη εἰς διάφορα κράτη' ἔθεώρει δὲ τοῦτο πολὺ κακὸν καὶ ἐπικίνδυνον. Διὰ τοῦτο ὠνειρεύετο ἐν ἀθηναϊκὸν κράτος, τὸ δποῖον νὰ κυριαρχῇ δλων τῶν ἄλλων.

'Ο πολιτικός του ἀντίπαλος, δ Κίμων, ἤθελε νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν δύναμιν τῆς Σπάρτης κατὰ ξηράν, ἐνῷ αἱ Ἀθῆναι θὰ ἥσαν ἡ πρώτη δύναμις κατὰ θάλασσαν. Ἔβλεπε δηλαδὴ τὴν πρόδοιον τῆς Ἐλλάδος εἰς τὴν φιλικὴν συνεργασίαν καὶ τῶν δύο αὐτῶν πόλεων.

'Ο Περικλῆς ἐκάλεσεν ἀντιπροσώπους εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπὸ δλας τὰς ἐλληνικὰς πόλεις, διὰ νὰ σκεφθοῦν, πῶς θὰ κτίσουν καὶ πάλιν τοὺς ναούς, τοὺς δποίους οἱ Πέρσαι κατέστρεψαν. Ἐπίσης ἔρριψεν ὁραίαν Ιδέαν. Τὰ ἐλληνικὰ δηλαδὴ πλοῖα νὰ ἡμποροῦν ἐλευθέρως νὰ εἰσέρχωνται εἰς τοὺς ἐλληνικούς λιμένας καὶ νὰ φεύγουν χωρὶς νὰ πληρώνουν φόρον. Εἰς αὐτὸ δμως δὲν ἦτο σύμφωνος ἡ Σπάρτη.

'Ο Περικλῆς ἤθέλησε καὶ ἐπέτυχε νὰ κάμη τὰς Ἀθήνας ἰσχυρὸν κράτος. Αὐτὴν δὲ τὴν πόλιν νὰ κάμη τὴν ὁραιοτέραν πόλιν τῆς Ἐλλάδος. Διὰ τοῦτο τὴν ἐποχὴν, κατὰ τὴν δποίαν ἐκυβέρνα τὰς Ἀθήνας δ Περικλῆς, ὁνομάζομεν χρυσόν αἰδνα τῶν Ἀθηνῶν.

40. Μεγάλα ἔργα εἰς τὴν Ἀκρόπολιν.

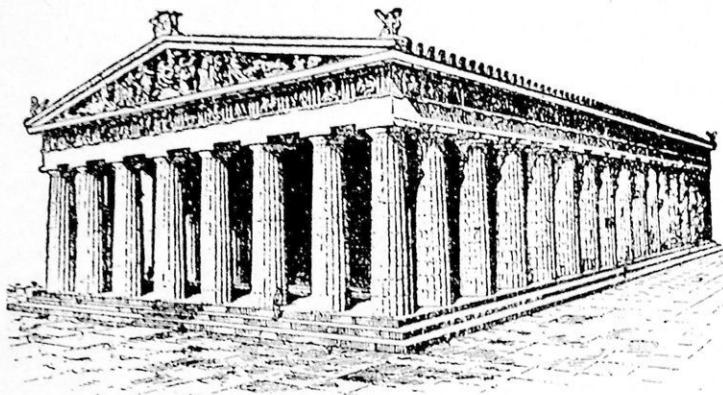
'Εκεῖνο πρὸ πάντων, τὸ δποῖον ἐστόλισε τὰς Ἀθήνας καὶ ἔκαμε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους νὰ τὴν θαυμάσουν, ἥσαν τὰ μεγάλα ἔργα, τὰ δποῖα ἔκαμεν δ Περικλῆς ἐπάνω εἰς τὴν Ἀκρόπολιν.

"Ολοι οἱ ἀνθρώποι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἥσαν εἰς κίνησιν. Καμμία ἀνεργία δὲν ἔβασαντε τὴν πόλιν. Δὲν ἔφθανον μάλιστα αἱ ἐργατικαὶ χεῖρες, τὰς δποίας διέθετον τότε αἱ Ἀθῆναι. "Ηρχοντο καὶ ἀπ' ἔξω, ἀπὸ ἄλλα μέρη ἀνθρώποι νὰ ἐργασθοῦν εἰς τὰς Ἀθήνας. Μεγάλη πράγματι δημιουργία παρετηρήθη τότε εἰς τὰς Ἀθήνας.

'Ο Παρθενών, δ ναὸς τῆς Παρθένου Ἀθηνᾶς, τὸ θαῦμα 446 π. Χ. αὐτὸ τῶν αἰώνων, κτίζεται ἐπάνω εἰς τὴν Ἀκρόπολιν. 'Ο Περικλῆς ἔχει μεγάλην φιλοδοξίαν. Εἰς τὴν θέσιν, εἰς τὴν δποίαν εύρισκετο δ παλαιός ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς,

τὸν δποῖον κατέστρεψαν οἱ Πέρσαι, θέλει νὰ ἀνεγείρῃ νέον μεγάλο πρεπέστερον ναόν. Ἡ Παρθένος Ἀθηνᾶ, ἡ προστάτις θεὰ τῶν Ἀθηνῶν, μὲ τὴν χάριν τῆς δποίας ἐσώθησαν αἱ Ἀθῆναι καὶ δλη μαζὶ ἡ Ἐλλάς ἀπὸ τὴν δουλείαν, πρέπει νὰ τιμηθῇ ἔξαιρετικά. Ὁ ναός της πρέπει νὰ γίνῃ τὸ ὥραιότερον οἰκοδόμημα ἀπὸ δλα, δσα ἥτο δυνατὸν νὰ φαντασθῇ καὶ νὰ κατασκευάσῃ δ καλύτερος τεχνίτης.

Χρήματα ύπηρχον ἄφθονα. Εἰς τὰ εἰρηνικὰ αὐτὰ ἔτη, κατὰ τὰ δποῖα ἐκτίζετο δ Παρθενών, δὲν ἔξωδευον οἱ Ἀθηναῖοι χρήματα διὰ πλοϊα. Αἱ σύμμαχοι δὲ πόλεις τοῦ κράτους τῶν Ἀ-

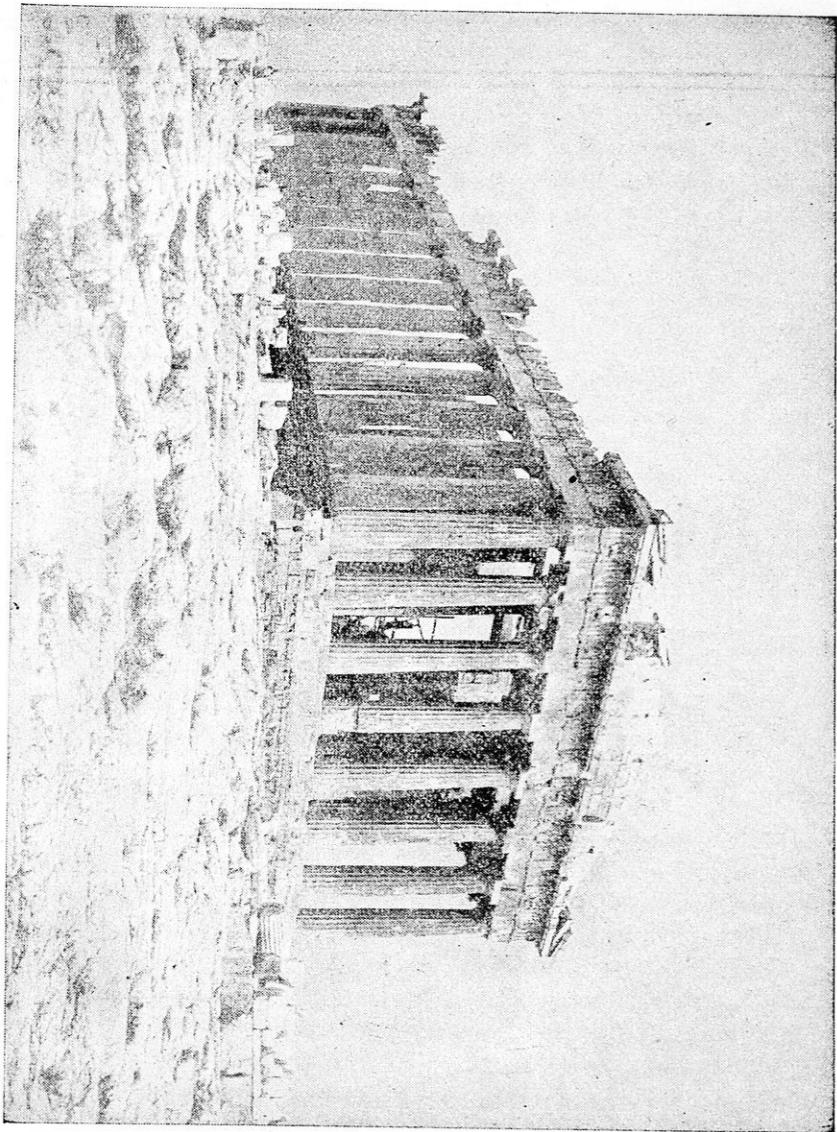
‘Ο Παρθενών. (Ἀραπαράστασις).

θηνῶν προσέφερον ἄφθονα χρήματα διὰ τὴν συμμαχίαν. Μεγάλα λοιπὸν περισσεύματα παρουσίαζε τότε δ προϋπολογισμὸς τοῦ κράτους.

‘Ο Περικλῆς εἶχεν ὡς βοηθὸν διὰ τὰ μεγάλα ἔργα, τὰ δποῖα ἐκτίζεν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, μεγάλον καλλιτέχνην τὸν Φειδίαν.

‘Ο Φειδίας ἥτο δ γενικὸς ἐπόπτης καὶ διευθυντὴς δλων τῶν ἔργων. Ὅτο δ μεγαλύτερος ἀγαλματοποιὸς τῆς ἀρχαιότητος, ἵσως δὲ καὶ δλων τῶν αἰώνων! Ὅπὸ τὴν διεύθυνσίν του εἰργάζοντο ἐπάνω εἰς τὴν Ἀκρόπολιν οἱ καλύτεροι ἀρχιτέκτονες, τοὺς δποίους εἶχε νὰ παρουσιάσῃ ὁ κόσμος τότε. Τὸ δλόλευ-

Ο Παρθενών.

κον μάρμαρον, τὸ δποῖον ἥρχετο ἀπὸ τὸ Πεντελικόν, ἐβοήθησε πολὺ τούς τεχνίτας εἰς τὸ ἔργον των.

41. Μία ἐπίσκεψις εἰς τὴν Ἀκρόπολιν.

"Ἄς ἐπιχειρήσωμεν μὲ τὸν νοῦν μας ἀρχαιολογικὴν ἐκδρομὴν καὶ ἄς ἀναβῶμεν εἰς τὸν ἱερὸν λόφον τῶν Ἀθηνῶν. Εἶναι τριακόσια μέτρα ὑψηλὸς καὶ εύρισκεται εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως. Ἐκεῖ ἐπάνω λέγουν, ὅτι ἐφίλοντες σαν διὰ τὴν ἴδιοκτησίαν τῆς πόλεως δύο θεούς, ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ὁ Ποσειδῶν. Διὰ τοῦτο εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος ἀκριβῶς ἐκτίσθη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ

ΔΟΣΙΑΛΑ

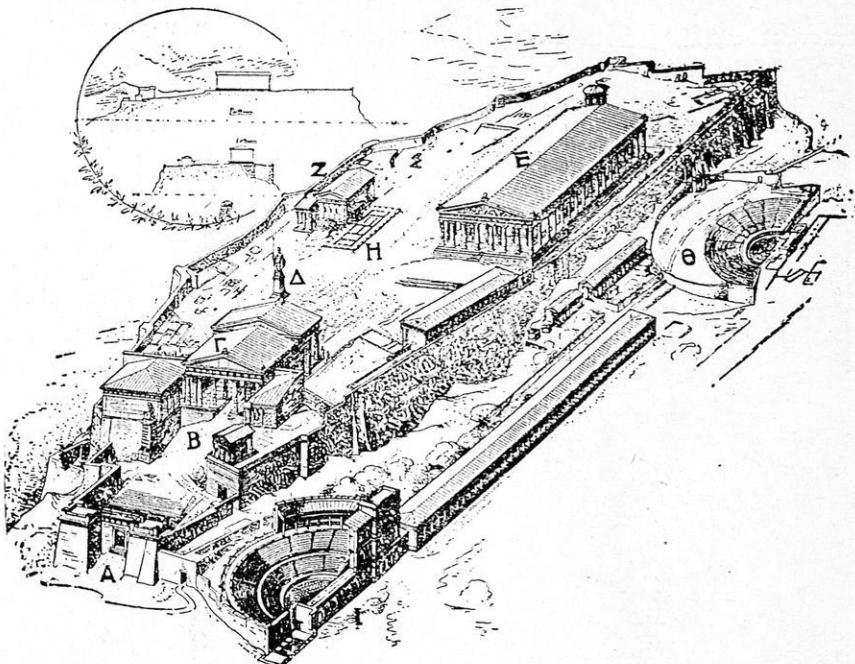

Ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ὁ Ποσειδῶν.
(Εἰκὼν ἐπὶ ἀρχαίου ἀγγείου).

Περικλέους ὡραῖος ναός, τὸ Ἐρέχθειον (βλέπε γράμμα Ζ). Μεγάλην ἐντύπωσιν μᾶς κάμνει εἰς τὸν ναὸν αὐτὸν ἡ Στοὰ τῶν Κορῶν, ἡ δποία στολίζει τὸ ἱερόν. Ἐπάνω εἰς ἔνα τοῖχον 2,6 μέτρα ὑψηλὸν εύρισκονται ἔξι Κόραι. Αὗται φέρουν εἰς τὴν κεφαλήν των κάνιστρον. Ἡρεμοι, ὡραῖοι, εὐγενεῖς, γεμάται ἀπὸ υγείαν καὶ χάριν, αἱ Κόραι βαστάζουν μὲ ἄνεσιν τὴν στέγην

τοῦ ναοῦ. Ἐκεῖ πλησίον (βλέπε γράμμα Η) εἶναι καὶ τὰ θεμέλια τοῦ ἀρχαιοτέρου ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, τὸ Ἐκατόμπεδον.

Εἰς τὴν ἀρχήν, πρὸ τοῦ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, συναντῶμεν εἴσοδον (βλέπε εἰκόνα, γράμμα Α). Κατόπιν ἀναβαίνομεν μίαν κλίμακα. Δεξιά μας (γράμμα Β) εύρισκεται χαριτωμένον οἰκοδόμημα ἰωνικοῦ ρυθμοῦ. Εἶναι ναὸς ἀφιερωμένος εἰς

Πῶς ἦτο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν.

τὴν Ἀθηνᾶν Νίκην. Ἐμπρός μας ἀκριβῶς (γράμμα Γ) ύψώνονται τὰ Προπύλαια. Ὁ ἀρχιτέκτων Μνησικλῆς τὰ ἔκτισε καὶ 437 - 432 π.Χ. ἔχρειάσθησαν πέντε ἔτη νὰ τελειώσουν.

“Οταν περάσωμεν τὰ Προπύλαια, συναντῶμεν τὴν θέσιν, δπου εύρισκετο τὸ κολοσσιστικὸν χάλκινον ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς (γράμμα Δ). Τοῦτο ἦτο τόσον ύψηλόν, ώστε οἱ ναῦται καὶ ὅσοι ἐταξίδευον τότε, μόλις ἔκαμπτον τὸ

άκρωτηριον Σούνιον, ἔβλεπον τὸ ἄκρον τοῦ δόρατος, τὸ δποῖον ἐκράτει ἡ θεά. Εἶναι καὶ τοῦτο ἔργον τοῦ Φειδίου.

Δεξιά μας, ἀπέναντι ἀκριβῶς τοῦ Ἐρεχθείου (γράμμα Ε), ὑψώνεται μεγαλοπρεπής δ ναὸς τῆς Παρθένου Ἀθηνᾶς, ὁ Παρθενών.

Ἀρχιτέκτων τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ ναοῦ ἦτο δ Ἰκτίνος. Ἀλλὰ καὶ δι' ἔνα ἄλλον ἄνδρα μανθάνομεν, δτι εἰργάσθη εἰς τὸν Παρθενῶνα. Αὐτὸς ἦτο δ Καλλικράτης, δ δποῖος ἔκαμε καὶ τὰ μακρὰ τείχη τοῦ Πειραιῶς. Φαίνεται, δτι δ Καλλικράτης ἦτο δ ἐργολάβος τοῦ οἰκοδομήματος.

Ἐπέρασαν 2.000 χρόνια χωρὶς χέρι ἀνθρώπου νὰ βλάψῃ τὸ θαυμάσιον αὐτὸν οἰκοδόμημα. Τὸ 1687, εἰς ἔνα πόλεμον, τὸν δποῖον ἔκαμαν οἱ Ἐνετοὶ μὲ τοὺς Τούρκους, οἱ δποῖοι εἰχον τότε τὴν Πατρίδα μας ὑπόδουλον, δ Παρθενῶν ἔπαθε μεγάλην καταστροφήν. Βλῆμα κανονιοῦ ἔπεσε μέσα εἰς τὸν ναὸν καὶ ἤναψεν ἡ πυρῖτις, τὴν δποίαν ἔφυλασσον μέσα ἔκει ὁ Τούρκοι. Φοβερὰ ἔκρηξις ἔγινε τότε καὶ κατέστρεψε τὸν θαυμάσιον αὐτὸν ναόν.

Ο Παρθενών ἦτο στολισμένος ἀπ' ἔξω εἰς δλας τὰς πλευρὰς μὲ ὥραῖα ἀγάλματα καὶ ἀνάγλυφα, τὰ δποῖα ἐσκάλισαν δ Φειδίας καὶ οἱ μαθηταὶ του. Ἐπίσης ἡ ζῳφόροις, καὶ τὰ δύο ἀετῶματα τοῦ ναοῦ ἐμπρόδες καὶ δπίσω, ἥσαν θαυμασίως λαξευμένα μὲ γλυπτὰ ἔργα.

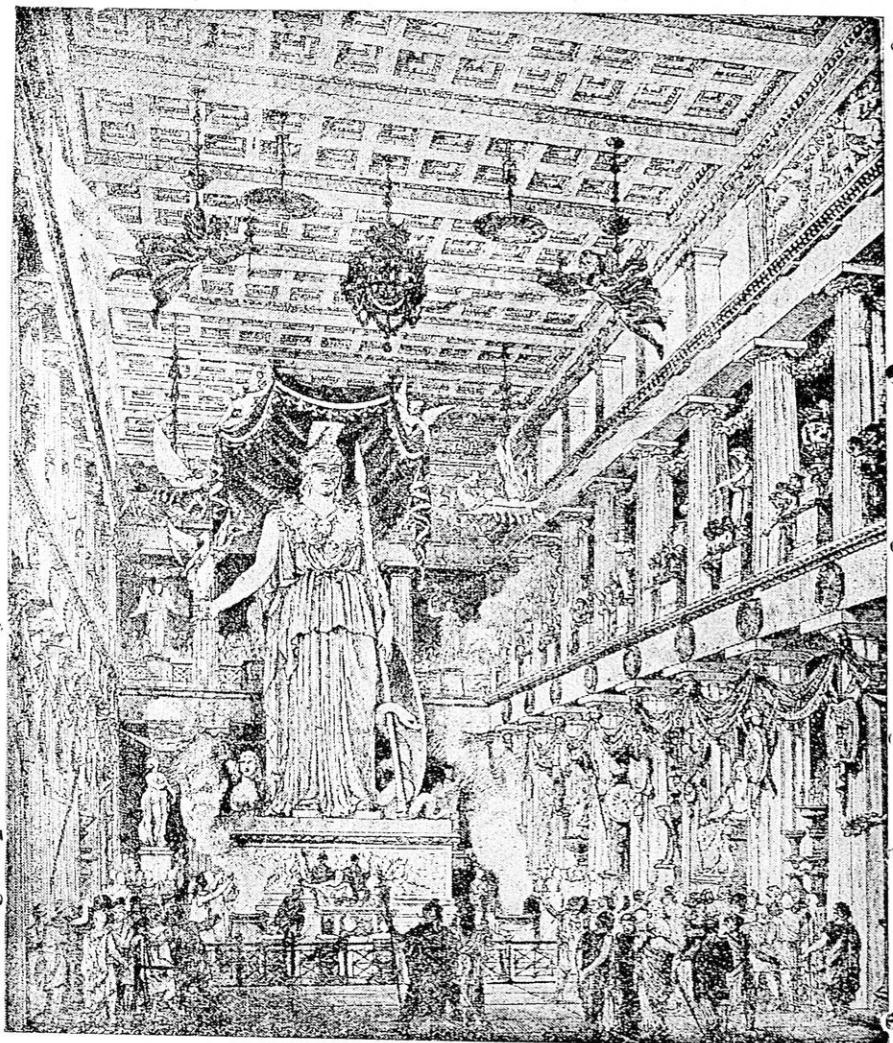
Τὰ ἀνάγλυφα τῆς ζῳφόρου μᾶς παρουσιάζουν διαφόρους εἰκόνας ἀπό τὴν παρέλασιν, τὴν πομπήν, δ δποία ἔγινετο κατά τὴν ἔορτὴν τῶν Παναθηναίων.

Τὸ σπουδαιότερον ἀγάλμα εὑρίσκετο μέσα εἰς τὸν ναόν. Ἡτο τὸ χρυσελεφάντινον ἀγάλμα τῆς παρθένου Ἀθηνᾶς. Ο

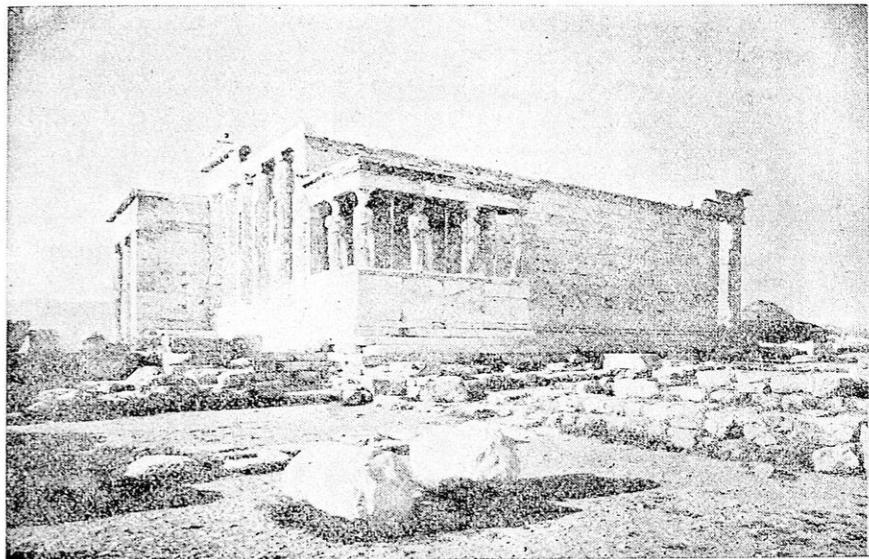
Κόρη

ἀπὸ τὴν νοτίαν πρόστασιν τοῦ Ἐρεχθείου.

Ἐσωτερικὸν τοῦ Παρθενῶνος μὲ τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς.
(Αναπαράστασις).

σκελετός τοῦ ἀγάλματος αὐτοῦ ἦτο ξύλινος καὶ ἐσκεπάζετο ἀπὸ χρυσόν. Ἡ Ἀθηνᾶ εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα ἐκράτει τὴν Νίκην, ἐνῷ ἡ ἄλλη ἐκράτει δρθῆν τὴν ἀσπίδα. Αἱ χεῖρες, ὁ λαι-

Ἐρέχθειον· ἡ Στοὰ τῶν Κορῶν.

Πολλὰ ἀπὸ τὰ πολύτιμα ἀγάλματα, τὰ ὅποια ἔστολιζον τὸν Παρθενῶνα εύρισκονται εἰς τὸ Βρεταννικὸν Μουσεῖον τοῦ Λονδίνου.

μὸς καὶ τὸ πρόσωπον ἥσαν ἀπὸ ἐλεφαντοστοῦν. Τὸ ὠραῖον αὐτὸ ἄγαλμα εἶναι ἔργον τοῦ Ιδίου τοῦ Φειδίου.

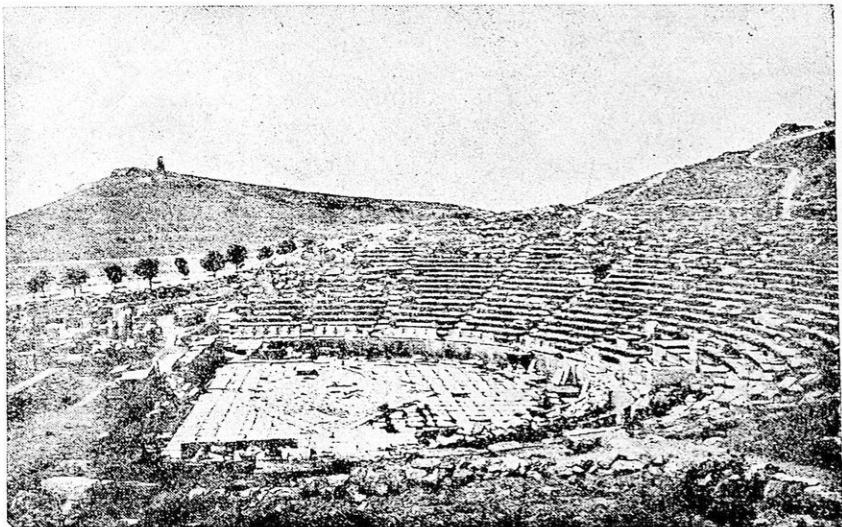
~~42.~~ Τὸ Θέατρον τοῦ Διονύσου.

Κάτω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν, εἰς τὴν γωνίαν τῆς εἰκόνος ὅπου σημειώνεται τὸ γράμμα Θ. (σελ. 58), καὶ εἰς τὴν νοτίαν πλευράν, ὑπάρχει ἀρχαῖον θέατρον, τὸ Διονυσιακὸν θέατρον, τὸ ὅποιον ἔκτισθη πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου. Εἰς τὴν ἄλλην γωνίαν (γράμμα I) εύρισκεται καὶ ἄλλο θέατρον, τὸ ὅποιον ἔκτισε πολὺ ἀργότερον ὁ πλούσιος πολίτης Ἡρώδης,

δταν ἥσαν εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ Ρωμαῖοι. Τὸ θέατρον αὐτὸ λέγεται θέατρον τοῦ Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ.

Πολλὰ θέατρα ὑπῆρχον εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα. Τὸ παλαιότερον ὅμως ἦτο τὸ θέατρον τοῦ Διονύσου. Μέσα εἰς τὸ θέατρον συνηθροίζοντο ὅλοι οἱ Ἀθηναῖοι, πλούσιοι καὶ πτωχοί, διὰ νὰ παρακολουθήσουν τὰ δράματα, τὰ ὅποια ἔπαλζοντο.

Οἱ θεαταὶ ἐκάθηντο εἰς τὰ καθίσματα, τὰ ὅποια βλέπομεν

Τὸ θέατρον τοῦ Διονύσου,
ὅπως τὸ ἔξεθαψεν ἡ σκαπάνη τῶν Γερμανῶν ἀρχαιολόγων.

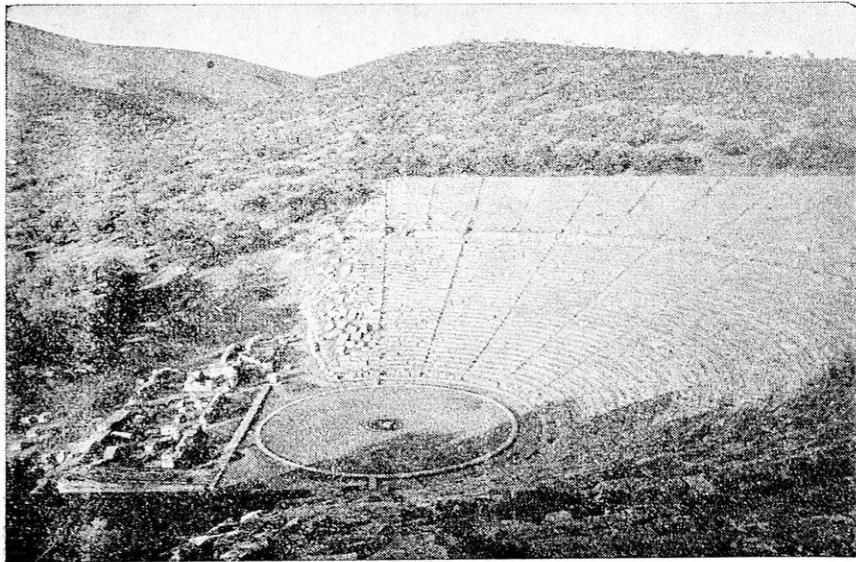
νὰ ἀπλώνωνται εἰς σχῆμα κύκλου εἰς τὴν εἰκόνα. Ἀπὸ ἐκεῖ ἔβλεπον πρὸς τὸ κέντρον, τὸ ὅποιον ἐλέγετο δρχήστρα.

Ἀπέναντι εἰς τὴν δρχήστραν ἐκεῖ ὅπου φαίνονται μόνον ἔρεπια, ὑπῆρχεν οἰκοδόμημα, εἰς τὸ ὅποιον εἰσήρχοντο οἱ ἡθοποιοί, οἱ ὑποκριταί, ἀπ' ἐκεῖ δὲ ἔβγαινον εἰς τὴν δρχήστραν. Τὸ οἰκοδόμημα αὐτὸ λέγεται σκηνή. Ἀριστερὰ ἀκριβῶς τοῦ θεάτρου ύπηρχε ναὸς τοῦ Διονύσου.

43. Οι μεγάλοι καλλιτέχναι τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος.
‘Ο Φειδίας.

Εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Περικλέους ἥκμασαν οἱ μεγαλύτεροι καλλιτέχναι, ἀπὸ δοσους ἔγνώρισεν δὲ κόσμος.

Τὰ ἀγάλματα, τὰ δόποια ἐλάξευσαν, εἶναι τόσον ὡραῖα καὶ ἔχουν τόσην τέχνην, ὅστε οἱ τεχνῖται τῆς σημερινῆς ἐποχῆς λέγουν, δτὶ ή τέχνη των εἶναι ἄφθαστος. “Ἄλλοι πάλιν λέγουν, δτὶ μόνον μίαν φοράν εἰς τὸν κόσμον παρουσιάσθησαν τοιοῦτοι καλλιτέχναι, δπως εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Περικλέους.”

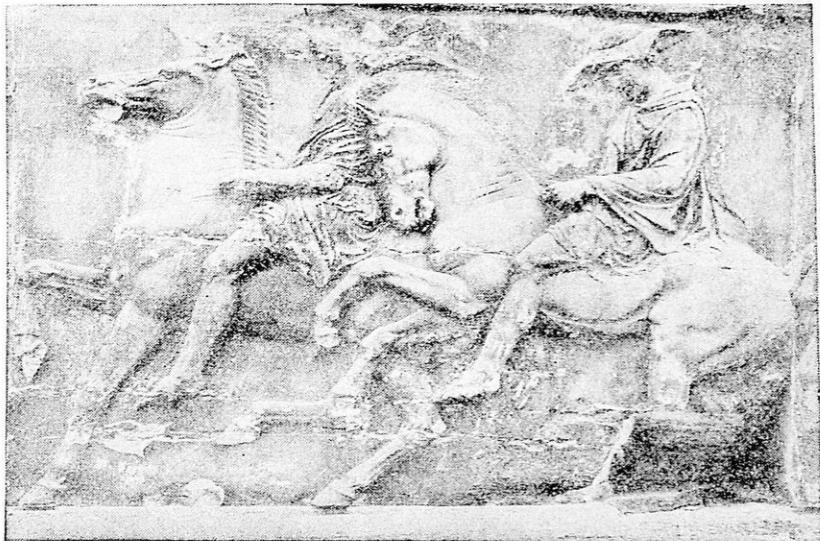

Θέατρον τῆς Ἐπιδαύρου.
Αριστα διατηρημένον ἀρχαῖον θέατρον.

Τὸ σπουδαιότερον ἀπὸ δλα τὰ ἀγάλματα ἦτο ἐκεῖνο, τὸ δόποιον κατεσκεύασεν δὲ Φειδίας εἰς τὴν Ὀλυμπίαν. Ἐκεῖ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους εἶχον κατασκευασθῆ ὡραῖα οἰκοδομήματα. Τὸ μεγαλοπρεπέστερον ἀπὸ δλα ἦτο δὲ ναὸς τοῦ Διός.

Μέσα ἐις τὸν ναὸν ἔπρεπε νὰ τοποθετηθῆ δὲ πατήρ τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων, δὲ δόποιος ἔρριπτε τὸν κεραυνὸν καὶ δὲ Ὀλυμπίος ἐσείετο. Ο Φειδίας, δὲ δόποιος κατεσκεύασε καὶ τὸ

χρυσελεφάντινον ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς εἰς τὸν Παρθενῶνα, ἔχρησιμοποίήσεν δὲ τὴν μεγάλην τέχνην του νὰ κάμη ἄγαλμα, ὅπως ἐπρεπεν εἰς τὸν Δία, καὶ τὸ ἐπέτυχε. Τόσην τέχνην εἶχε τὸ ἄγαλμα, ὡστε ἀρχαῖος συγγραφεύς, δὲ Δίων ὁ Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος εἶδεν αὐτὸν καὶ τὸ περιέγραψε, λέγει : «Ἐκεῖ-

‘Ιππεῖς ἀπὸ τὴν Ζῳφόρον τοῦ Παρθενῶνος.

‘Η εἰκὼν παρουσιάζει δύο ιππεῖς ἀπὸ τὴν παρέλασιν τῶν Παναθηναίων, τὴν δόποίαν, ὅπως ἐμάθομεν, εἶχε λαξεύσει ὁ Φειδίας^{τε} καὶ οἱ μαθηταὶ του εἰς τὴν ζῳφόρον τοῦ Παρθενῶνος. Μᾶς κάμνει μεγάλην ἐντύπωσιν ἡ τέχνη μὲ τὴν δόποίαν ὁ καλλιτέχνης παρουσίασε ^{εἰς} τοὺς ιππεῖς ἀπὸ τὴν ἑορτὴν. Οἱ ωραῖοι καὶ ζωηροὶ ἵπποι νομίζεις, δτὶ θὰ πετάξουν ὑψηλά, ἐνῷ οἱ ιππεῖς κάθηνται καλὰ ἐπάνω των καὶ συγκρατοῦν τοὺς ἵππους.

νος ὁ ὁποῖος εἶδε τὸ ἄγαλμα τῆς Ὀλυμπίας, δὲν θὰ ηδύρωτο πλέον νὰ φαντασθῇ τὸν θεὸν κατ’ ἄλλον τρόπον».

‘Ο ποιητὴς δὲ Φίλιππος ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν ἔγραψεν :

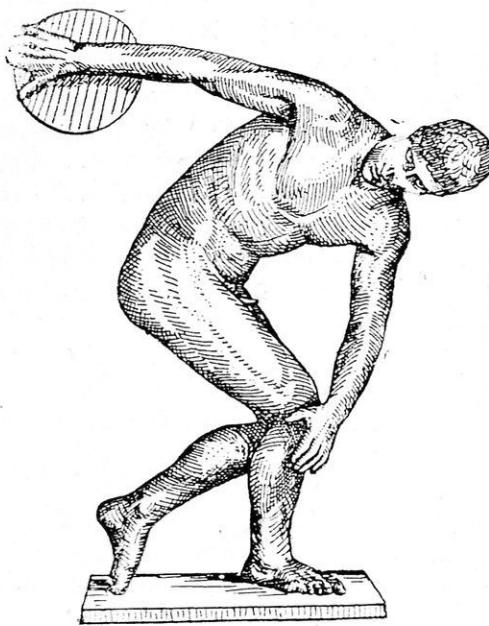
«Ἡ θεὸς ἥλος ἐπὶ γῆν ἐξ οὐρανοῦ εἰκόνα δείξω, Φειδία, η σὺ γ’ ἔβης τὸν θεὸν ὀψόμενος».

”Η δέ ίδιος δέ θεός ἦλθεν εἰς τὴν γῆν, διὰ νὰ σοῦ δείξῃ τὴν εἰκόνα του, Φειδία, ἢ σὺ ἀνέβης εἰς τὸν οὐρανὸν νὰ ἴδῃς τὴν μορφὴν τοῦ θεοῦ.

Τὸ ἄγαλμα αὐτό, δπως καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, εἶχε κατασκευασθῆ ἀπὸ χρυσὸν καὶ ἐλεφαντοστοῦν. “Οπως δὲ δλα σχεδὸν τὰ ἔργα τοῦ Φειδίου, ἔχαθη καὶ τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς πρὶν ἀπὸ πολλὰς ἑκατοντάδας χρόνων.

~~X~~ 44. Μύρων — Πολύκλειτος. 30 +

”Αλλο πάλιν ὡραῖον ἄγαλμα τῆς ἐποχῆς αὐτῆς εἶναι γνωστὸν μὲ τὸ δνομα «δ δισκοβόλος τοῦ Μύρωνος». Νέος ἀθλητής

”Εν ἀπὸ τὰ πολλὰ ἀντίγραφα τοῦ Δισκοβόλου.

ρίπτει μὲ χάριν τὸν δίσκον. Μεγάλην ἐντύπωσιν μᾶς κάμνει, δταν βλέπωμεν τὸ ἄγαλμα αὐτό, ἢ ἐλευθερία, τὴν δποίαν ἔδωσεν δ καλλιτέχνης εἰς τὰς κινήσεις του. Τόση τέχνη ύπάρχει

‘Ιστορία τῆς Αρχαίας Ελλάδος Β’

μέσα εἰς τὸ ἄγαλμα αὐτό, ὡστε λέγουν, ὅτι εἶναι τὸ τελειότερον ἔργον, τὸ δόποῖον κατεσκεύασεν ἀνθρώπινον χέρι.

‘Ο τεχνίτης τοῦ ἄγαλματος ἦτο δὲ Μύρων, μαθητὴς τοῦ Ἀγελάδα ἀπὸ τὸ Ἀργος. Εἰς τὴν τοῦ Ιδίαν σχολὴν λέγουν, ὅτι ἐμαθήτευσε καὶ δὲ Φειδίας. Ἡ πατρὶς τοῦ Μύρωνος ἦσαν αἱ

Ἐλευθεραὶ, χωρίον εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Βοιωτίας.

Εἰς τὰ ἔνδοξα ἐκεῖνα χρόνια μαζὶ μὲ τὸν Φειδίαν καὶ τὸν Μύρωνα ἔζησε καὶ ἄλλος λαμπρὸς καλλιτέχνης, νεώτερος ἀπὸ τὸν Μύρωνα καὶ τὸν Φειδίαν. Ἡτο καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὸ Ἀργος καὶ ὠνομάζετο Πολύκλειτος. Καὶ οἱ τρεῖς αὐτοὶ καλλιτέχναι εἶναι οἱ τρεῖς ἀστέρες, οἱ δόποῖοι μόνον μίαν φορὰν ἔλαμψαν εἰς τὸν κόσμον κατὰ τὴν λαμπρὰν ἐκείνην ἐποχήν. Καὶ διὰ τὸν Πολύκλειτον λέγουν, ὅτι ἐμαθήτευσεν εἰς τὸ τοῦ Ιδίου σχολεῖον μὲ τὸν Μύρωνα καὶ τὸν Φειδίαν. Ἐν ἀπὸ τὰ ωραιότερα ἔργα τοῦ Πολυκλείτου εἶναι δὲ Δορυφόρος. Εἶναι τόσον σπουδαῖον τὸ ἄγαλμα αὐτό, ὡστε οἱ καλλιτέχναι, οἱ δόποῖοι ἔζησαν ἀργότερον, τὸ ἐμελέτων καὶ τὸ εἶχον ώς παράδειγμα εἰς τὴν τέχνην των. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐλέγετο Κανών.

Μερικοὶ λέγουν, ὅτι τὸ ἔργον αὐτὸν εἶναι δὲ ἀνδριάς ἐνδὲ νέου, δὲ δόποῖος ἐνίκησεν εἰς τὸ πένταθλον. Τὸ ἄγαλμα φέρει δόρυ ἢ ἀκόντιον εἰς τὴν χεῖρα. Ὁ κορμὸς εἶναι γεμάτος ἀπὸ δύναμιν καὶ ἀντοχήν. Ὁ θαυμάσιος αὐτὸς ἀθλητὴς φαίνεται, ώσπερ νὰ βαδίζῃ ἢ ώσπερ νὰ ἐστάθη ἔξαφνα, καθὼς ἐβάδιζεν.

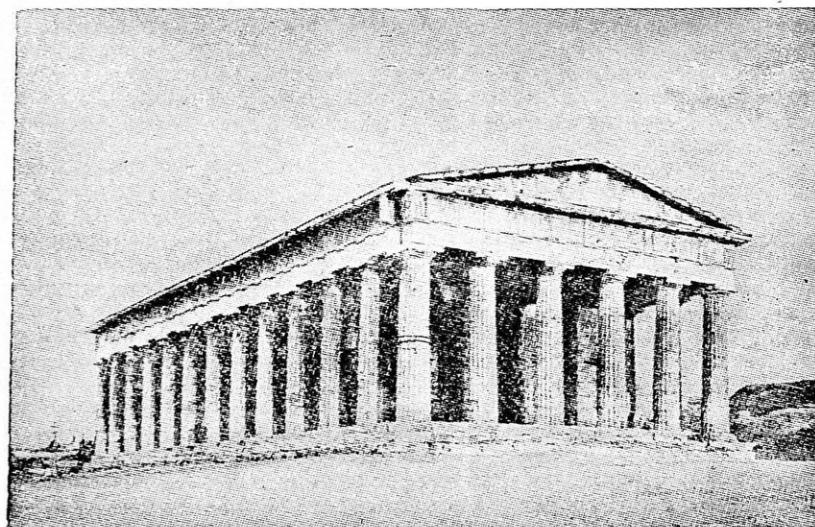

‘Ο Δορυφόρος
τοῦ Πολυκλείτου.

‘Ο Πολύκλειτος ἦτο κυρίως χαλκοπλάστης, δηλαδὴ ἔχυνε

καὶ ἐτόρνευε τὸν χαλκόν. Τὴν τέχνην αὐτὴν ἐτελειοποίησε καὶ ἔδωσε μεγάλην σημμετρίαν εἰς τὰ ἔργα του.

Εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Περικλέους οἱ Ἀθηναῖοι ἔκτισαν καὶ δύο ἄλλους ὡραίους ναούς. Ὁ εἷς εἶχε κτισθῆ πρὸς τιμὴν τοῦ Ἡφαίστου. Ὁ ναὸς αὐτὸς εἶναι ὁ γνωστὸς μὲ τὸ ὄνομα Θησεῖον καὶ ἐσώθη μέχρι σήμερον κατὰ καλὴν τύχην σχεδὸν ἄθικτος, εἶναι δὲ δωρικοῦ ρυθμοῦ.

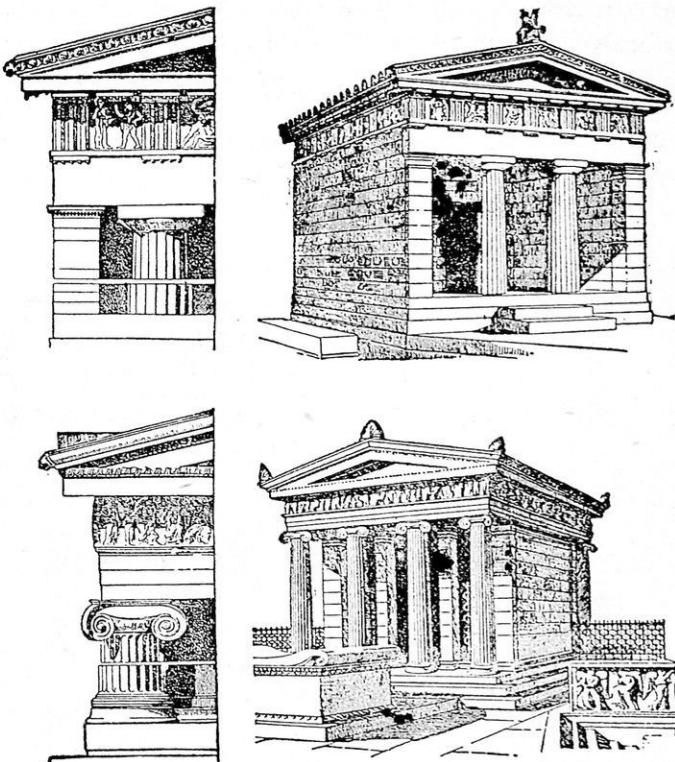

Τὸ Θησεῖον.

Οἱ ἄλλοις ναὸς αὐτὸς ἔκτισθη ἐπάνω εἰς τὸ ἀκρωτήριον Σούνιον πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος. Ὁ ναὸς αὐτὸς δὲν σώζεται δλόκληρος. Ἔκεīνος δὲ δόποιος περνᾷ μὲ τὸ ἀτμόπλοιον ἀπὸ τὸ Σούνιον, βλέπει σήμερον μόνον μερικοὺς ἀπὸ τοὺς μεγαλοπρεπεῖς του κίονας.

45. Δωρικός, ίωνικός καὶ κορινθιακός ρυθμός.

Ἡ στέγη τῶν ὡραίων ναῶν, τοὺς δόποιούς εἴδομεν, στηρίζεται ἐπάνω εἰς ὡραίους κίονας.

Δωρικός καὶ Ιωνικός ρυθμός.

Αἱ δύο εἰκόνες ἔδω μᾶς παρουσιάζουν δύο ὡραίους ναούς, τῶν δποίων οἱ κίονες εἶναι κατεσκευασμένοι μὲ δύο διαφόρους ρυθμούς.

‘Ο πρῶτος εἶναι δι μικρός καὶ ὥραῖς ναὸς τῶν Ἀθηναίων εἰς τοὺς Δελφούς. Μέσα ἐκεῖ ἐψυλάσσοντο τὰ πολύτιμα ἀφιερώματα τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸν Ἀπόλλωνα. Διὰ τοῦτο δι ναὸς λέγεται καὶ θησαυρὸς τῶν Ἀθηναίων. Κάτω εἰς τὴν βάσιν καὶ εἰς τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν εἶναι τρόπαιον τοῦ Μαραθῶνος. Ἐπάνω εἰς τοὺς τοίχους εἶναι χαραγμένη μουσικὴ ὅμνου πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα.

‘Ο δεύτερος ναὸς εἶναι δι χαριτωμένος ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης, δεξιὰ καθώς εἰσερχόμεθα εἰς τὴν Ἀκρόπολιν. Καὶ οἱ δύο αὗτοί ναοὶ εἶναι ἔδω εἰς τὴν εἰκόνα, δπως ἥσαν εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐποχήν.

Μερικοὶ ναοὶ ἔχουν μόνον ἐμπρὸς κίονας. Ἀλλοὶ ἔχουν κίονας ἐμπρὸς καὶ ὅπισω· ἄλλοι δὲ, ὅπως δὲ Παρθενών, ἔχουν καὶ εἰς τὰς τέσσαρας πλευράς των. Οἱ κίονες δίδουν ὡραιότητα καὶ μεγαλοπρέπειαν εἰς τὸν ναόν.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες τεχνῖται εἶχον εὔρει ὡραῖα σχέδια, μὲ τὰ δόποια κατεσκεύαζον κίονας διὰ τοὺς ναούς των. Τὰ σχέδια αὐτὰ τὰ λέγομεν ρυθμούς.

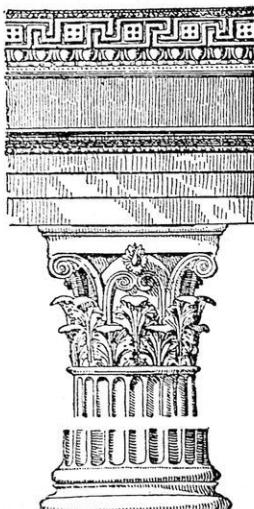
Ἐάν προσέξωμεν ὀλίγον τὴν εἰκόνα τῆς σελ. 68, θὰ ἴδωμεν, δτὶ οἱ δύο ναοὶ ἔχουν δύο διαφόρους ρυθμούς κιόνων. Τοῦ πρώτου ναοῦ οἱ κίονες εἶναι παχεῖς καὶ σχηματίζουν αὐλακας ἀπὸ ἐπάνω ἔως κάτω. Τοῦ δευτέρου οἱ κίονες εἶναι λεπτότεροι καὶ στηρίζονται ἐπάνω εἰς βάσιν. Αἱ κεφαλαὶ τῶν κιόνων τοῦ πρώτου ναοῦ εἶναι πολὺ ἀπλαῖς καὶ δίδουν μίαν σοβαρότητα εἰς αὐτόν· ἐνῷ αἱ κεφαλαὶ τῶν κιόνων τοῦ δευτέρου ναοῦ δίδουν περισσοτέραν χάριν.

Λέγουν, δτὶ οἱ Ἱωνες ἔκτιζον ναὸν ἀφιερωμένον εἰς τὴν θεὰν Ἀρτεμιν. Ἡθελον λοιπὸν νὰ εὔρουν δι' αὐτὸν κάτι νέον καὶ ὡραιότερον ἀπὸ τὸ παλαιὸν σχέδιον. Ἐσκέφθησαν νὰ κατασκευάσουν κίονα, δ ὅποιος νὰ δημοιάζῃ ὀλίγον μὲ γυναικεῖον σῶμα. Πράγματι ἡ κεφαλὴ τοῦ κιόνος αὐτοῦ ἔχει κάτι, τὸ ὅποιον δημοιάζει μὲ γυναικεῖαν κεφαλήν.

Τὸ σχέδιον τῶν κιόνων τοῦ πρώτου ναοῦ δνομάζομεν δωρικὸν ρυθμόν. Τὸ δὲ σχέδιον τοῦ δευτέρου ναοῦ δνομάζομεν Ιωνικὸν ρυθμόν.

Ἀργότερον οἱ Ἕλληνες ηὗραν καὶ τρίτον σχέδιον. Ἐπειδὴ δὲ τὸ σχέδιον αὐτὸ διὰ πρώτην φορὰν ἐδοκιμάσθη εἰς τὴν Κόρινθον, δνομάζεται κορινθιακὸς ρυθμός.

Ο κορινθιακὸς ρυθμὸς ἔχει ἐνδιαφέρουσαν ίστορίαν. Κά-

Κορινθιακὸς ρυθμός.

ποτε δ καλλιτέχνης Καλλίμαχος, καθώς διήρχετο ἀπὸ τὸ νεκροταφεῖον τῆς Κορίνθου, μὲ μεγάλην προσοχὴν παρετήρησε κάπου ἐκεῖ φυσικὸν ἀριστοτέχνημα.

Μικρὸν καλάθι, ἀφημένον ἐπάνω εἰς μνῆμα μικρᾶς κορασίδος, ἀπὸ πολὺν καιρὸν εἶχεν ἀναποδογυρισθῆ ἀπὸ τὸν ἄνεμον. Τὰ ἀγκάθια, τὰ ὅποια εἶχον φυτρώσει ἐπάνω εἰς τὸ μνῆμα, εἶχον περιτυλίξει τὸ καλαθάκι αὐτὸν καὶ μὲ μεγάλην τέχνην τὸ εἶχον στολίσει.

‘Απ’ αὐτὸν τὸ ώραῖον φαινόμενον συνέλαβεν δικαλλιτέχνης μέσα του τὸν ώραῖον καὶ χαριτωμένον αὐτὸν ρυθμόν. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν αὐτά, τὰ ὅποια στολίζουν τὴν κεφαλὴν τοῦ κορινθιακοῦ κίονος ὀνομάζονται ἀκανθοί.

σωτήρες βάσεων

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Η ΖΩΗ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΘΗΝΑΣ ΤΟΝ Ε' π. Χ. ΑΙΩΝΑ'

46. Οι Ἀδηναῖοι παῖδες εἰς τὸ σχολεῖον.

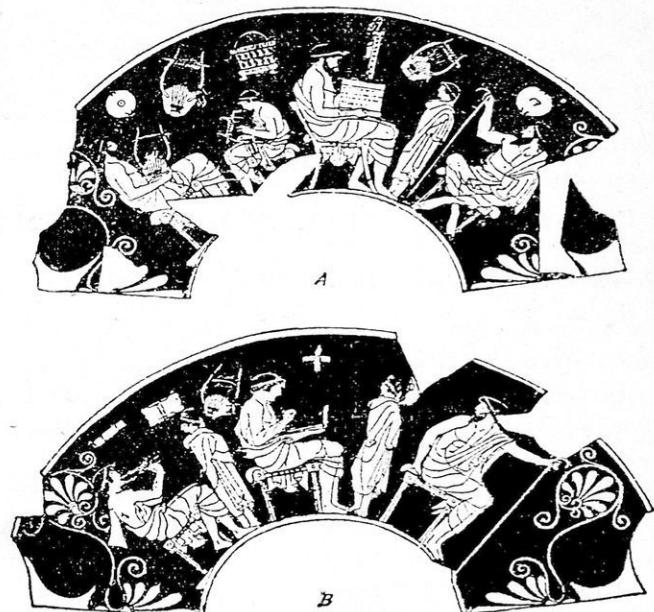
Μόνον ἄρρενες ἐπήγαινον εἰς τὸ σχολεῖον. Τὰ κοράσια ὀλίγα πράγματα ἔβλεπον ἢ ἥκουον. Ἐγνώριζον μόνον νὰ γνέθουν, νὰ ὑφαίνουν καὶ νὰ μαγειρεύουν. Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ συμπεράνωμεν, δτι τὰ περισσότερα κοράσια δὲν ἤξευραν τότε οὕτε νὰ γράφουν οὕτε νὰ ἀναγινώσκουν.

“Οταν τὸ παιδίον ἔφθανεν εἰς κατάλληλον ἡλικίαν, οἱ γονεῖς του ἔστελλον αὐτὸν εἰς τὸ σχολεῖον. Γέρων διοῦλος, δόποιος ἐλέγετο παιδαγωγός, συνώδευεν εἰς τὸ σχολεῖον τὸν Ἀθηναῖον μαθητὴν καὶ ἐκράτει τὰ βιβλία του καὶ τὰ ἄλλα του ἐφόδια.

Σχολεῖα δημόσια δὲν ὑπῆρχον. Ἡ πολιτεία δὲν ἐφρόντιζεν δπως σήμερον, νὰ ἔχῃ Ἰδιαίτερα κτήρια διὰ τὰ σχολεῖα. Οὕτε ἐπλήρωνε διδασκάλους ἀπὸ τὸ ταμεῖον τοῦ κράτους. Εἰς τὰς Ἀθήνας κατ’ ἔκείνους τοὺς χρόνους τὰ σχολεῖα ἦσαν Ἰδιωτικά. Πτωχὸς Ἀθηναῖος, δόποιος ἐλέγετο γραμματοδιδάσκαλος, ἔδέχετο τὰ παιδιά τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν οἰκίαν του. Ο γραμματοδιδάσκαλος αὐτὸς ἤδύνατο νὰ εἶναι καὶ ξένος.

Τὸν διδάσκαλον ἐπλήρωνον οἱ γονεῖς τῶν παιδιῶν, ἀλλ’ ή πολιτεία παρηκολούθει τὰ Ἰδιωτικὰ αὐτὰ σχολεῖα, μήπως κανὲν ἄσχημον πρᾶγμα ἐδιδάσκετο εἰς τοὺς παῖδας τῶν Ἀθηναίων πολιτῶν.

Ο γραμματοδιδάσκαλος ἐδίδασκεν ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν. Διὰ περισσότερον προχωρημένους μαθητὰς ὑπῆρχον ἀνώτεροι διδάσκαλοι, οἱ δόποιοι ἐλέγοντο γραμματικοί. Αἱ οἰκίαι, δπου ἔδέχοντο οἱ διδάσκαλοι τοὺς μαθητάς των ἐλέγοντο σχολαῖ. Διὰ τὴν ἄσκησιν τοῦ σώματος ὑπῆρχον ειδικοί

Ἐσωτερικὸν ἀρχαίου σχολείου.

Εἰς τὰς δύο εἰκόνας ἔχομεν κάτι ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ ἀρχαίου σχολείου, τὸ ὄποιον εἶναι ζωγραφημένον ἐπάνω εἰς ἀρχαῖον ἀγγεῖον. Ὁ ἀγγειογράφος Δοῦρις μᾶς παρουσίασε τί ἐγίνετο μέσα εἰς τὸ σχολεῖον τὸν καιρὸν ἑκεῖνον.

Εἰς τὴν πρώτην εἰκόνα βλέπομεν ἀριστερὰ μουσικοδιδάσκαλον κιθαριστὴν νὰ κάθηται μὲ τὴν λύραν του. Δίδει μάθημα εἰς τὸν παῖδα, ὁ δόποιος κάθηται ἀπέναντι του. Εἰς τὸ μέσον ἄλλος διδάσκαλος, γραμματικός, ἀνοίγει κυλινδρικὸν πάπυρον. Ὁ νέος, ὁ δόποιος στέκεται ἐμπρός του ὅρθιος μανθάνει ποίημα. Ὁπίσω ἀπὸ τὸν παῖδα εἶναι ὁ δοῦλος, ὁ παιδαγωγός, ὁ δόποιος συνώδευσεν αὐτὸν εἰς τὸ σχολεῖον καὶ κρατεῖ τὰ βιβλία του.

Εἰς τὴν δευτέραν εἰκόνα ἔχομεν μάθημα μουσικῆς. Ὁ διδάσκαλος φυσῆται εἰς αὐλόν καὶ κανονίζει τοὺς τόνους. Εἰς τὸ μέσον διδάσκαλος διορθώνει τὸ τετράδιον τοῦ μαθητοῦ, δόποιος εἶναι ὅρθιος ἐμμπρός του. Ὁπίσω ἀπὸ τὸν μαθητὴν κάθηται ὁ δοῦλος.

γυμνασταί, οἱ παιδοτρίβαι. Ἐπίσης ὑπῆρχον καὶ διδάσκαλοι οἱ ὄποῖοι ἐδίδασκον τὴν μουσικήν, οἱ κιθαρισταί.

Οἱ μαθηταὶ ἐμάνθανον ἀπὸ τοὺς διδασκάλους τῶν ἔκεινα, τὰ ὄποῖα εἶχον μάθει καὶ ἔκεινοι, δταν ἥσαν νέοι. Τὴν μουσικὴν δὲν ἐμάνθανον διὰ διασκέδασιν, ἀλλ' ἥτο μάθημα, τὸ ὄποιον ὠφέλει τὴν ψυχὴν τῶν παιδίων. Ἐκαμνε δηλαδὴ αὐτὰ εὔγενεστερα καὶ καλύτερα.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν γραφὴν καὶ τὴν ἀνάγνωσιν οἱ μαθηταὶ ἀπεστήθιζον πολλὰ μέρη ἀπὸ τὸν "Ομηρον καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους ποιητάς, δπως τὸν "Ησίοδον, τὸν Σόλωνα, τὸν Φωκυλίδην καὶ ἄλλους. Ὁλίγα ἔτη ἀργότερον ἐμάνθανον οἱ νέοι ἐπίσης καὶ ἀριθμητικήν, γεωμετρίαν καὶ λχνογραφίαν.

47. Οἱ Σοφισταί.

Κατ' ἔκεινους τοὺς χρόνους εἰς τὰς Ἀθήνας ἐφάνησαν νέοι διδάσκαλοι φημισμένοι, οἱ ὄποιοι ἐλέγοντο σοφισταί. Οἱ σπουδαιότεροι ἀπ' αὐτοὺς ἥσαν δ Γοργίας καὶ δ Πρωταγόρας. Ὁ Γοργίας κατήγετο ἀπὸ τοὺς Λεοντίνους τῆς Σικελίας καὶ ἥτο διδάσκαλος τῆς ρητορικῆς. Ὁ σπουδαιότερος ἀπὸ τοὺς ρητορικούς του λόγους ἥτο ἔκεινος, τὸν ὄποιον ἀπήγγειλεν εἰς τοὺς ὀλυμπιακούς ἀγῶνας· διὰ τοῦτο δὲ φέρει καὶ τὸ ὄνομα Ὅλυμπιακός. Εἰς τὸν λόγον αὐτὸν προτρέπει τὸν "Ελληνας νὰ δμονοήσουν καὶ νὰ πολεμήσουν δλοι μαζὶ τὸν βάρβαρον, τοὺς Πέρσας. Τὴν ἴδιαν συμβουλὴν ἔδωκεν ἀργότερον καὶ ἄλλος ρήτωρ, περὶ τοῦ ὄποίου θὰ μάθωμεν.

Ο Πρωταγόρας κατήγετο ἀπὸ τὰ "Αβδηρα τῆς Θράκης. Ἡτο φίλος τοῦ Περικλέους καὶ τοῦ Εύριπίδου. Ἡσχολεῖτο μὲ τὴν φιλοσοφίαν, δλοι δὲ οἱ "Ελληνες τὸν ἐθαύμαζον διὰ τὴν σοφίαν του. Παρεδέχετο, δτι δ ἀνθρωπος μανθάνει τὰ διάφορα πράγματα δχι δπως πραγματικῶς εἶναι αὐτά, ἀλλ' δπως δ ἔδιος τὰ καταλαμβάνει μὲ τὰς αἰσθήσεις του. Διὰ τοῦτο ἔλεγε πάντων χοημάτων μέτρον ἀνθρωπος. Δηλαδὴ μέτρον δλων τῶν πραγμάτων εἶναι δ ἀνθρωπος. Οἱ σοφισταὶ ἐπήγαινον ἀπὸ τὴν μίαν πόλιν εἰς τὴν ἄλλην καὶ ἐδίδασκον σπουδαῖα πράγματα.

Πολλοὶ νέοι Ἀθηναῖοι, οἱ ὄποιοι εἶχον μάθει μουσικήν, ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν εἰς τὰ σχολεῖα, παρεκάλουν μὲ ἐπι-

μονήν τούς γονεῖς των νὰ ἐπιτρέψουν εἰς αὐτοὺς νὰ παρακολουθήσουν τοὺς σπουδαίους αὐτοὺς διδασκάλους. Ἐλεγον εἰς τοὺς γονεῖς των, δτι τὰ γράμματα τὰ ὄποια ἔμαθον δὲν ἥσαν ἀρκετά καὶ ἐζήτουν χρήματα διὰ νὰ πληρώσουν καὶ γίνουν μαθηταὶ τῶν σοφιστῶν.

Μὲ τοὺς σοφιστὰς ἀρχίζει νέα πνευματικὴ ζωὴ εἰς τὰς Ἀθήνας. Οἱ σοφισταὶ ἑδίδασκον, πῶς νὰ δミιλῇ κανεὶς ὠραῖα εἰς τὰς δημοσίας συγκεντρώσεις, εἰς τὰ δικαστήρια καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Πολλοὶ γονεῖς ὠδήγουν τοὺς υἱούς των εἰς τοὺς σοφιστάς, διὰ νὰ ἔδουν, ἐάν ἡδύναντο καὶ αὐτοὶ νὰ γίνουν καλοὶ ρήτορες.

Οἱ σοφισταὶ ἐκαλλιέργησαν τὴν γλῶσσαν, ἐγνώριζον δὲ μαθηματικὰ καὶ ἀστρονομίαν. Οἱ νέοι λοιπὸν τότε ἥρχισαν νὰ μανθάνουν κάτι ἀπὸ τὴν ἐπιστήμην, τὴν ὄποιαν ἥρχισε νὰ καλλιεργῇ πρὶν ἀπὸ ἑκατὸν πεντήκοντα ἔτη περίπου δ Θαλῆς ἀπὸ τὴν Μίλητον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

48. Γυμναστικὴ — Στρατιωτικὴ δητεία.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἄλλα μαθήματα οἱ παῖδες τῶν Ἀθηναίων ἥσκοῦντο εἰς τὴν γυμναστικήν. Ὁ διδάσκαλος τῆς γυμναστικῆς, ὁ παιδιτρὸς Ιβῆς, ἐφρόντιζεν ὡστε οἱ Ἀθηναῖοι παῖδες νὰ ἔχουν ὠραῖα καὶ ύγια σῶματα. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐνόμιζον, δτι ὠραῖα καὶ εὐγενῆς ψυχὴ μόνον μέσα εἰς ὠραῖον καὶ εὔρωστον σῶμα ἡμπορεῖ νὰ κατοικῇ. Ὡραῖον σῶμα καὶ ύγιὴς νοῦς ἥσαν τὸ ἰδανικὸν τῶν ἀρχαίων.

Οἱ ἀρχαῖοι παῖδες ἔρριπτον τὸν δίσκον, ἥσκοῦντο εἰς τὸν δρόμον καὶ εἰς τὴν πάλην. Ἐρριπτὸν ἐπίσης ἀκόντιον καὶ ἐγμάναζοντο εἰς τὴν ξιφομαχίαν καὶ τὴν ἵππασίαν.

Σπουδαῖον ἀγώνισμα ἦτο τὸ πένταθλον, τὸ ὄποιον εἶχε πέντε ἀγώνισματα· τὸν δρόμον, τὸ ἀκόντιον, τὸ ἄλμα, τὸν δίσκον καὶ τὴν πάλην. Τὸ δυσκολώτερον δμως ἀγώνισμα ἦτο τὸ παγκράτιον, τὸ ὄποιον εἶχε δύο δύσκολα ἀγώνισματα, τὴν πάλην καὶ τὴν πυγμήν,

Οἱ ἀθληταὶ εἰς τὸ ἀγώνισμα αὐτὸ δητον δυνατὸν νὰ μεταχειρισθοῦν κάθε μέσον, διὰ νὰ νικήσουν τὸν ἀντίπαλον.

“Οταν οἱ παῖδες ἐγίνοντο δέκα δικτῶ ἔτῶν, ἐπήγαινον νὰ

ύπηρετήσουν τὴν πατρίδα ὡς στρατιώται. Τότε δέ κάθε ἔφη-
βος ἔδιδεν εἰς τὴν πατρίδα τὸν ἔξῆς ὅρκον:

«Οὐ καταισχυνῶ ὅπλα τὰ ἱερά, οὐδὲ ἐγκαταλείψω τὸν παραστάτην,
ὅτῳ ἀν στοιχήσω, ἀμυνῶ δὲ καὶ ὑπὲρ
ἱερῶν καὶ ὑπὲρ ὁσίων καὶ μόνος καὶ
μετὰ πολλῶν· τὴν πατρίδα δὲ οὐκ
ἔλαττω παραδώσω, πλείω δὲ καὶ
ἀρείω, ὅσης ἀν παραδέξωμαι· καὶ
εὐηκοήσω τῶν ἀεὶ κραιπόντων καὶ
τοῖς θεσμοῖς τοῖς ἰδρυμένοις πείσο-
μαι καὶ ὅσους ἀν ἄλλους τὸ πλῆθος
ἰδρύσηται ὀμοφρόνως· καὶ ἀν τις
ἀναιρῇ τὸν θεσμὸν ἢ μὴ πείθεται,
οὐκ ἐπιτρέψω, ἀμυνῶ δὲ καὶ μόνος
καὶ μετὰ πάντων καὶ ἱερὰ τὰ πά-
τρια τιμήσω· ἵστορες θεοὶ τούτων».

Παγκρατισταί.

Ἐπὶ δύο ἔτη δὲ Ἀθηναῖος ἔφηβος ἡσκεῖτο εἰς τὴν στρατιω-
τικὴν τακτικὴν καὶ τὴν δπλομαχίαν· ἐμάνθανε δηλαδή, πῶς νὰ
τάσσεται εἰς τὴν μάχην καὶ πῶς νὰ μεταχειρίζεται τὰ δπλα
του. Ἐπίσης ἡσκεῖτο εἰς τὴν ψευδομάχην, δπως κάμνουν καὶ οἱ
στρατιώται σήμερον. Αὔτως δέ τρόπος τῆς ἀσκήσεως ἐλέγετο
σκιαχία.

Ἐλλην πελταστής.
(Ἐκὼν ἐπὶ ἀρχαίου ἄγγειου).

προσέλθουν εἰς τὸν στρατόν, δταν ἡ πατρὶς ἐκάλει αύτούς.
Μετὰ τὸ πεντηκοστὸν ἔτος καὶ μέχρι τοῦ ἔξηκοστοῦ δὲν ἐλάμβα-
νον μέρος εἰς ἐκστρατείας ἔξω τῶν συνόρων τῆς Ἀττικῆς· ὑπη-
ρέτουν δὲ μόνον ὡς φρουροὶ τοῦ πατρίου ἐδάφους.

Οἱ δπλῖται, οἱ δποῖοι ἦσαν τὸ σπουδαιότερον μέρος τοῦ

Κατὰ τὰ δύο ἔτη τῆς στρατιωτικῆς του θητείας δέ νέος δὲν ἐπετρέπετο νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἐκκλη-
σίαν τοῦ δήμου. Ἀπὸ τὸ είκοστὸν ἔτος μέχρι τοῦ πεντηκοστοῦ οἱ πολῖται Ἀ-
θηναῖοι ύπεχρεοῦντο νὰ

στρατεύματος, ἀνῆκον εἰς τὰς τρεῖς ἀνωτέρας τάξεις τῶν Ἀθηναίων πολιτῶν· δηλαδὴ εἰς τοὺς πεντακοσιομεδίμνους, τοὺς ἵππεῖς καὶ τοὺς ζευγίτας. Ἡ τελευταία τάξις τῷ θητῷ ἔδιδεν ἐλαφρότερον ὠπλισμένους στρατιώτας, οἵ διοῖοι ἦσαν πελτασταί, σφενδονῆται καὶ τοξόται.

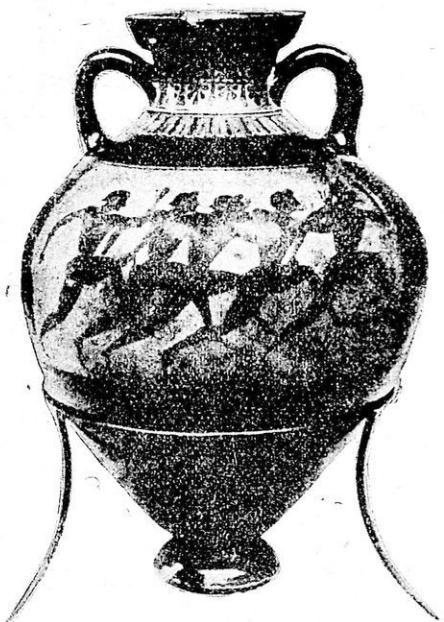
49. Ἡ πομπὴ τῶν Παναθηναίων—Τὰ δεατρικά ἔργα.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰς μεγάλας ἑορτάς, ὅπως ἦσαν οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες, τὰ Ἰσθμια, τὰ Πύθια καὶ τὰ Νέμεα, εἰς τὰς διπολαὶς ἐλάμβανον μέρος ὅλοι οἱ Ἑλληνες, ὑπῆρχον καὶ ἑορταὶ θρησκευτικαὶ, αἱ διοῖαι ἐώρταζοντο εἰς κάθε πόλιν.

Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον πολλὰς ἑορτάς, ἀλλ᾽ αἱ περισσότερον σπουδαῖαι ἦσαν τὰ Παναθήναια, τὰ Διονύσια καὶ τὰ Ἐλευσίνια.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐώρταζαν τὰ Παναθήναια κάθε τέσσαρα ἔτη καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀττικοῦ ἔτους, κατὰ τὸν μῆνα Ἐκατομβαιῶνα, ὁ διοῖος ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸν σημερινὸν Ἰούλιον.

Κατὰ τὴν ἑορτὴν αὐτὴν ἐγίνοντο ἀθλητικοὶ καὶ μουσικοὶ ἀγῶνες. Ἄλλα τὸ σπουδαιότερον μέρος τῆς ἑορτῆς ἦτο ἡ περίφημος πομπὴ τῷ Παναθη-

Παναθηναϊκὸν ἄγγειον.

ναίων. Κατ' αὐτὴν οἱ Ἀθηναῖοι ἔφερον εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τὸν νέον πέπλον εἰς τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, τὸ διοῖον εύρισκετο, ὅπως εἴπομεν, ἐντὸς τοῦ Παρθενῶνος. Οἱ πέπλοις ἦτο

πραγματικὸν φόρεμα. Ὅτο μάλλινος καὶ τὸν ὑφαινον γυναῖκες καὶ παρθένοι τῶν Ἀθηναίων. Εἶχε δὲ κίτρινον χρῶμα καὶ ἐστολίζετο μὲ εἰκόνας, αἱ δποῖαι ἥσαν ἐπάνω κεντημέναι.

Τὴν πομπὴν τῶν Παναθηναίων, δπως ἐμάθομεν, δ Φειδίας, καὶ οἱ μαθηταὶ του ἐλάξευσαν ἐπάνω εἰς τὴν ζωφόρον του Παρθενῶνος.

Ἡ ὡραία αὐτὴ παρέλασις τῶν Ἀθηναίων πολιτῶν ἐγίνετο μὲ τὴν ἔξῆς σειράν, δπως τὴν παρουσίασαν εἰς ἡμᾶς οἱ τεχνῖται:

Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς πομπῆς ὡδηγεῖτο μέγα πλοῖον ἐπάνω εἰς τροχούς, τὸ δποῖον ἔφερε τὸν Ἱερὸν πέπλον τῆς Ἀθηνᾶς. Μετὰ τὸ πλοῖον ἥρχοντο παρθένοι Ἀθηναῖαι, αἱ δποῖαι ἐβάσταζον κάνιστρα μὲ εὐώδη ἄνθη καὶ στάμνους μὲ οἶνον. Κατόπιν ἥρχοντο οἱ βδες διὰ τὴν θυσίαν. Ἡκολούθουν ἀντιπρόσωποι ξένων πόλεων μὲ ἐρυθροὺς μανδύας, παιδία, τὰ δποῖα ἐκράτουν υδρίας, καὶ γέροντες μὲ κλάδους ἐλαίας. Τέλος ἥρχοντο ἄρματα καὶ δπίσια ἀπ' αὐτὰ παρήλαυνον ἵππεῖς ἐπάνω εἰς ζωηρὰ ἄλογα.

Ἀλλη πολὺ ἐνδιαφέρουσα ἑορτὴ εἰς τὰς Ἀθήνας ἦτο ἡ ἑορτὴ τῶν Παναθηναϊκὸν ἀγγείον. Διονυσίων, τὴν δποίαν οἱ Ἀθηναῖοι ἑώραταζον κατὰ τὸν μῆνα Μάρτιον πρὸς τιμὴν τοῦ θεοῦ τῆς ἀμπέλου, τοῦ Διονύσου. Κατὰ τὴν ἑορτὴν αὐτὴν ἐγίνοντο δραματικοὶ ἀγῶνες. Ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐπαίζοντο εἰς τὸ θέατρον δραματικὰ ἔργα· ἐν κάθε ἡμέραν. Εἰς τὸ τέλος ἐπαίζετο διασκεδαστικὸν ἔργον, τὸ σατυρικὸν δρᾶμα.

Οπως ἀκριβῶς σήμερον παριστάνονται εἰς τὸ θέατρον διάφορα ἔργα θεατρικά, καὶ εἰς τὸ ἀρχαῖον θέατρον οἱ ύποκριταὶ παοίστανον σοβαρὰ ἐπεισόδια ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴν μυθολογίαν.

Ταῦτα ἔκίνουσι τὴν συμπάθειαν πρὸς τοὺς ἥρωας καὶ τὸν φόβον τῶν θεατῶν, ἐλέγοντο δὲ τραγῳδίαι καὶ εἶχον διδακτικὸν σκοπόν.

Ο Σοφοκλῆς.

‘Αλλ’ ὅμως, ὅπως καὶ σήμερον, ἐπαίζοντο καὶ τότε εἰς τὸ θέατρον ἔργα, τὰ ὅποῖα εἶχον διάφορον ύπόθεσιν. Ταῦτα ἔσταύριζαν διτονούσι, γελοῖον ἔβλεπον εἰς τὴν κοινωνίαν, καθὼς καὶ κάθε ἄλλην ἀξιοκατάκριτον πρᾶξιν διὰ τὰ ἥθη τῶν πολιτῶν.

Τὸ εἶδος αὐτὸ τῶν ἔργων, τὰ ὅποῖα ἐπαίζοντο ἐλέγετο κωμῳδία. Αὕτη ἔκινει τὸν γέλωτα τῶν θεατῶν καὶ διεσκέδαζεν αὐτούς. Ο περισσότερον σπουδαῖος συγγραφεὺς κωμῳδιῶν κατὰ τὸν 5ον αἰώνα π. Χ. ύπηρξεν διονυσίος Ἀριστοφάνης.

Τὰ ἔξιδα διὰ τὴν παράστασιν εἰς τὸ θέατρον ἔκαμνον, ὅπως θάλαμεν, πλούσιοι πολῖται, οἱ χορηγοί.

Ο ποιητής, τοῦ δποίου τὸ ἔργον ἥρχετο πρῶτον, ἐλάμβανε βραβεῖον, τὸ πρωτεῖον. Υπῆρχον ὅμως καὶ δεύτερα καὶ τρίτα βραβεῖα.

Ολοι οι Ἀθηναῖοι ἐπήγαινον εἰς τὸ θέατρον, διὰ νὰ παρακολουθήσουν τὰς παραστάσεις τῶν δραμάτων. Οἱ πτωχοὶ, ὅπως ἐμάθομεν, ἐλάμβανον χρήματα ἀπὸ τὸ δημόσιον ταμεῖον διὰ τὸ εἰσιτήριόν των. Τὸ θέατρον ἦτο διὰ τὸν λαὸν σπουδαῖον σχολεῖον. Εκεῖ ἐπαίζοντο ἔργα τῶν τριῶν μεγάλων ποιητῶν, τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Εύριπίδου. Τὰ ἔργα τῶν μεγάλων τούτων τραγικῶν θάλαμους ἀθάνατα καὶ θάλασσακους πάντοτε τὸν κόσμον. Οἱ Ἀθηναῖοι μὲν δλον τῶν τὸ δίκαιον ύπερηφανεύοντο, διότι οἱ μεγαλύτεροι δραματικοὶ ποιηταὶ ἦσαν συμπατριώται τῶν.

Οἱ ύποκριταὶ ἐφόρουν μακρυὰ φορέματα, ύψηλὰ ύποδήματα, τοὺς κοθόρνους, καὶ προσωπίδας.

Ο Εύριπίδης.

"Αλλη σπουδαία ἔορτή, ή ὅποια ἐγίνετο πρὸς τιμὴν τῆς θεᾶς Δήμητρος, ἥσαν τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια. Ταῦτα ἔωρτάζοντο κάθε πέντε ἔτη τὸν μῆνα Αύγουστον. Κατὰ τὴν ἔορτὴν αὐτὴν ἐγίνετο σεμνὴ παρέλασις εἰς τὴν ὁποίαν ἦτο δυνατὸν νὰ λάβῃ μέρος κάθε πολίτης. Ἡ πομπὴ τῶν Ἐλευσίνιων ἥρχιζεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ ἔφθανε διὰ τῆς Ἱερᾶς Ὁδοῦ εἰς τὴν Ἐλευσῖνα, δῆπου ἐγίνοντο μυστηριώδεις λατρεῖαι τῆς θεᾶς. Αἱ μυστηριώδεις αὐταὶ τελεταὶ ἐλέγοντο Ἐλευσίνια μυστήρια καὶ ἐλάμβανον εἰς αὐτὰ μέρος μόνον ὕρισμένοι ἄνθρωποι.

50. Αἱ ὑποχρεώσεις τῶν Ἀθηναίων πολιτῶν. Αἱ λειτουργίαι.

Οἱ Ἀθηναῖοι πολῖται ἐνόμιζον, ὅτι ὁ πανηγυρισμὸς ὅλων αὐτῶν τῶν ἔορτῶν, περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλήσαμεν, ἦτο πατριωτικὸν καθῆκον. Διὰ τοῦτο μὲ προθυμίαν μεγάλην ἐλάμβανον μέρος καὶ εἰς τὰ ἔξοδα, τὰ δοποῖα ἔχρειάζοντο διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔορτῶν τούτων. Κάθε πλούσιος Ἀθηναῖος ἔθεωρει τιμὴν καὶ ὑποχρέωσίν του νὰ ἀναλάβῃ τὰ ἔξοδα, τὰ δοποῖα ἔχρειάζοντο διὰ τὰς ἔορτάς, τοὺς ἀθλητικοὺς καὶ τοὺς δραματικοὺς ἀγῶνας.

Αἱ ἴδιαιτεραι αὐταὶ ὑποχρεώσεις τῶν πολιτῶν ἐλέγοντο λειτουργίαι. Αἱ σπουδαιότεραι ἀπ' αὐτὰς ἥσαν ἡ χορηγία, ἡ γυμνασιαρχία, καὶ ἡ τριηραρχία.

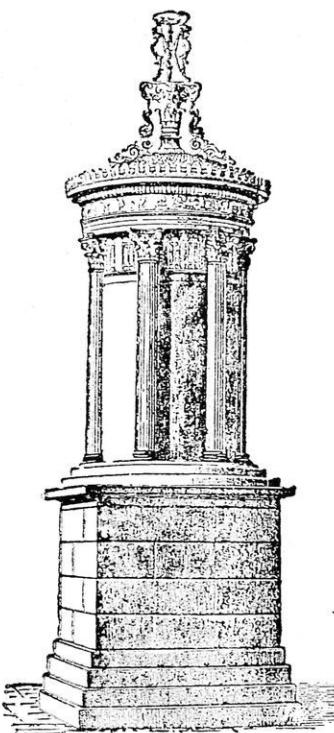
Ἡ χορηγία ἦτο ἡ περισσότερον δαπανηρὰ λειτουργία. Ὁ πλούσιος δὲ Ἀθηναῖος, ὁ δοποῖος ἀνελάμβανε τὴν δαπάνην αὐτὴν, ἐλέγετο χορηγός.

Ο χορηγὸς ἔπρεπε νὰ εὕρῃ τὰ κατάλληλα πρόσωπα, τὰ δοποῖα ἔχρειάζοντο διὰ τὸν χορὸν τῶν λυρικῶν καὶ δραματικῶν

Ἀρχαῖος
ὑποκριτής.

ἀγώνων, διὰ τοὺς δποίους ὡμιλήσαμεν, καὶ νὰ ἔξοδεύσῃ χρή-

Τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους.

Τὸ μνημεῖον, τὸ δποῖον ἀνήγειρεν δὲ Ἀθηναῖος χορηγὸς Λυσικράτης. Οὗτος ἐνίκησεν εἰς δραματικὸν ἀγῶνα τὸ ἔτος 335 π.Χ. καὶ ἔστησε τὸν χάλκινον τρίποδα, τὸν δποῖον ἔλασθεν ὡς βραβεῖον, ἐπάνω εἰς ὠραίαν ὑψηλὴν βάσιν: Ἐπάνω ἀπὸ τοὺς κίονας εἶναι σκαλισμένα ἀνάγλυφα τὰ δποῖα ἴστοροῦν μίαν περιπέτειαν τοῦ θεοῦ Διονύσου. Ὁ λαὸς δνομάζει τὸ μνημεῖον τοῦτο σῆμερον «Φανάρι».

Παναθηναίων, δπως καὶ εἰς ἄλλας ἑορτάς.

ματα, διὰ νὰ μάθουν οἱ χορευταὶ μουσικὴν καὶ χορόν, καὶ νὰ προμηθεύσῃ διὰ τὰ μέλη τοῦ χοροῦ τὰ κατάλληλα ἐνδύματα καὶ τὰς προσωπίδας.

‘Ο χορηγὸς κατέβαλλε κάθε προσπάθειαν διὰ νὰ ἔτοιμάσῃ δσον τὸ δυνατὸν καλύτερον τὸν χορόν. Ἐὰν δὲ χορὸς ἐνίκα εἰς τὸν δραματικὸν ἀγῶνα, τότε δὲ χορηγὸς ἐλάμβανε βραβεῖον. Τὸ βραβεῖον αὐτὸν ἦτο τρίποδος χάλκινος, τὸν δποῖον ἀφιέρωνεν οὕτος μὲ ἀναμνηστικὴν πλάκα εἰς τὸν Ἀπόλλωνα ἢ τὸν Διόνυσον.

‘Ο τρίποδος ἔτοποθετεῖτο εἰς μέρος πολυυρχαστὸν καὶ μάλιστα εἰς τὴν ὁδὸν Τριπόδων, ἡ δποῖα ὠδήγει ἀπὸ τὴν ἀγορὰν εἰς τὸ θέατρον, κάτω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν.

Πολλὰς δμως φορὰς δὲ χορηγὸς κατεσκεύαζε χορηγικὸν μνημεῖον, εἰς τὸ δποῖον ἔτοποθέτει τὸν τρίποδα. Τοιούτο μνημεῖον εἶναι τοῦ Λυσικράτους, τὸ δποῖον σώζεται μέχρι σήμερον.

‘Η γυμνασιαρχία ἦτο ἄλλη λειτουργία, κατὰ τὴν δποῖαν δ πολίτης ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ ἀναλάβῃ τὰ ἔξοδα ἐκείνων, οἱ δποῖοι θὰ ἐλάμβανον μέρος εἰς τὴν λαμπρα δηδρομίαν. Τὸ ἀγώνισμα αὐτὸν ἦτο ἐπίσης δαπανηρὸν καὶ ἐγίνετο κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν

Κατὰ τὰς ἔορτάς τῶν Διονυσίων καὶ τῶν Παναθηναϊών πλούσιοι πολῖται παρέθετον γεῦμα εἰς τοὺς πολίτας τῆς φυλῆς των. Καὶ τοῦτο ἦτο μία λειτουργία, ἡ ὅποια ἐλέγετο ἐ σ τὶ ασις. Τέλος ἡ πολιτεία ἀνέθετεν εἰς ἔνα ἢ δύο πλουσίους πολίτας νὰ ἀναλάβουν τὰ ἔξιδα διὰ τὸν ἔξοπλισμὸν μιᾶς τριήρους. Ἡ λειτουργία αὐτὴ ἐλέγετο τριηραρχία.

Ο τριηραρχὸς ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ εὕρῃ τοὺς καλυτέρους ἄνδρας ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους πολίτας, οἱ δόποιοι θὰ ύπηρέτουν ὡς ναῦται. Τούτους πολλὰς φοράς ἐπλήρωνεν ἀπὸ τὸ βαλάντιόν του. Ἐπίσης ὁ τριηραρχὸς ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ ἔξιδεύῃ διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ πλοίου καὶ νὰ ἐπισκευάζῃ κάθε βλάβην, ἡ δόποια ἐγίνετο κατὰ τὴν ἐκστρατείαν.

51. Ἔκκλησία τοῦ Δήμου. — Βουλή.

Οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἔξελεγον ἀντιπροσώπους διὰ τὴν δημοσίαν συνέλευσιν, ὅπως κάμνομεν σήμερον. Ο πολίτης Ἀθηναῖος ἦτο μέλος τῆς συνελεύσεως τοῦ δήμου, ἡ δόποια ἐλέγετο Ἔκκλησία τοῦ Δήμου. "Ολοι οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ δόποιοι εἶχον συμπληρώσει τὸ εἰκοστὸν τῆς ἡλικίας των, συνηθροίζοντο ἐπάνω εἰς μικρὸν λόφον, ἀπέναντι τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ὅχι μακράν ἀπὸ τὴν ἀγοράν. Τὸ μέρος αὐτὸν ἐλέγετο Πνύξ.

"Ολοι οἱ πολῖται, οἱ δόποιοι εἶχον δικαίωμα νὰ λάβουν μέρος εἰς τὴν Ἔκκλησίαν τοῦ Δήμου, ἥσαν 25.000. Ἄλλο δλίγαι μόνον χιλιάδες ἐλάμβανον μέρος εἰς τὴν κανονικὴν συνέλευσιν.

Αἱ κανονικαὶ συνελεύσεις εἰς τὴν Πνύκα ἐγίνοντο μίαν φορὰν τὴν ἔβδομαδα. Ἄλλα ἦτο δυνατὰν νὰ γίνῃ συνεδρία καὶ δταν κάτι ἔκτακτον συνέβαινεν εἰς τὴν πόλιν.

Πόλεμος, εἰρήνη, ἐκστρατεῖαι, συμμαχίαι μὲ ἄλλα κράτη, φόροι, τοὺς δόποίους ἐπρεπε νὰ πληρώσουν οἱ πολῖται καὶ ἄλλα στρατιωτικά οἰκονομικὰ καὶ πολιτικὰ προβλήματα ἀπησχόλουν τοὺς Ἀθηναίους πολίτας ἐπάνω εἰς τὴν Πνύκα.

Πολλοὶ ρήτορες, οἱ δόποιοι ἐγνώριζον καλύτερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους πολίτας τὰ πράγματα τῆς πολιτείας, ἐλάμβανον τὸν λόγον καὶ ἀνέβαινον εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος, τὸ βῆμα. Ἀπὸ

·Ιστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος B'

6

τὸ βῆμα αὐτό, τὸ δποῖον φαίνεται εἰς τὴν εἰκόνα μας, ώμιλουν πρὸς τὸν λαόν.

Οἱ ἄρχοντες τίποτε δὲν ἤδύναντο νὰ ἀποφασίσουν μόνοι των. Τὴν δριστικὴν ἀπόφασιν ἐλάμβανεν ὁ λαός, ὁ δποῖος ἐψήφιζεν ἢ ἀπέρριπτε τὰς προτάσεις μὲ τὴν ἀνάτασιν τῆς χειρός.

Μετὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Δήμου ἡ σπουδαιοτέρα ἀρχὴ τῆς

‘Ο Περικλῆς ἀγορεύει εἰς τὴν Πνύκα.

(Εἰκὼν νεωτέρου ζωγράφου).

πολιτείας ἦτο ἡ Βουλὴ τῶν Πεντακοσίων. Μέλη τῆς βουλῆς αὐτῆς ἦσαν 50 πολῖται ἀπὸ κάθε φυλῆν, οἱ δποῖοι εἶχον συμπληρώσει τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας των. Οἱ βουλευταὶ ἔξελέγοντο μὲ κλῆρον κατ’ ἔτος ἀπὸ τοὺς πολίτας τῆς φυλῆς. ‘Εκάστη φυλὴ ἔξέλεγε πεντήκοντα βουλευτάς. Αἱ δέκα λοιπὸν φυλαί, εἰς τὰς δποίας, δπως γνωρίζομεν, ἦσαν διηρημένοι οἱ Ἀθηναῖοι, ἔξέλεγον πεντακοσίους βουλευτάς.

‘Η βουλὴ εἶχε καθῆκον νὰ προετοιμάζῃ τὰ ζητήματα, τὰ ὅποια θὰ συνεζήτουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν· ἐλάχιστανεν ἀναφορὰν ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας, ἐδέχετο τοὺς πρέσβεις, οἱ ὅποιοι ἦρχοντο ἀπὸ ἄλλας πόλεις, καὶ ἤσκει ἀστυνομικὰ καθῆκοντα ἐπὶ τῶν πολιτῶν.

Τὰ καθῆκοντα αὐτὰ ἔξετέλουν μὲν ὡρισμένην σειρὰν οἱ βουλευταί. Ἐπὶ 35 ἡμέρας εἶχον τὴν ἔξουσίαν οἱ 50 βουλευταί τῆς μιᾶς φυλῆς, ἐπὶ 35 ἄλλας ἡμέρας οἱ βουλευταί τῆς ἄλλης καὶ οὕτω καθ’ ἔξῆς. Τοιουτοτρόπως καθ’ ὅλον τὸ ἔτος ἐκυβέρνων καὶ οἱ πεντακόσιοι.

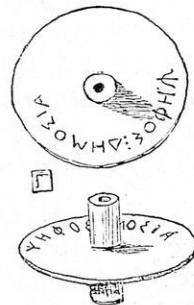
Οἱ 50 βουλευταί, οἱ ὅποιοι εἶχον τὴν ἔξουσίαν ἐπὶ δέκα ἡμέρας, ἐλέγοντο πρυτάνεις. ‘Η φυλὴ δέ, εἰς τὴν ὁποιαν ἀνῆκον ἐλέγετο πρυτανεύοντα φυλή. Οἱ πρυτάνεις ἔκα- Δημοσία ψῆφος. θηντο εἰς ἴδιατερον οἰκοδόμημα εἰς τὴν ἀγοράν, τὸ ὅποιον ἐλέγετο καὶ πρυτανεῖον. Ἐκεῖ ἔτρωγον καὶ προσέφερον θυσίας εἰς τοὺς θεούς διὰ τὴν εύδαιμονίαν τοῦ κράτους.

Οἱ πρυτάνεις ἔξέλεγον διὰ κλήρου τὸν πρόεδρον, διὰ τοῦτος ἐλέγετο ἐπιστάτης. ‘Η ἔξουσία τοῦ ἐπιστάτου διήρκει μίαν ἡμέραν καὶ μίαν νύκτα.

52. Οἱ Ἀδηναῖοι ἄρχοντες. — Οἱ στρατηγοί.

Εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Περικλέους οἱ δέκα στρατηγοὶ ἀπέκτησαν μεγάλην δύναμιν. ‘Οπως γνωρίζομεν, οἱ δέκα στρατηγοὶ ἔξελέγοντο ἀπὸ τὰς δέκα φυλάς· δηλαδὴ εἰς ἀπὸ ἕκαστην φυλήν. Ἀργότερον δύμας ὅλοι οἱ στρατηγοὶ ἔξελέγοντο ἀπὸ ὅλην τὴν ἐκκλησίαν ἀδιακρίτως φυλῆς. Ἐπειδὴ δὲ οἱ στρατηγοὶ ἔπρεπε νὰ ἔχουν ἴδιατέραν ἵκανότητα, διὰ τοῦτο δὲν ἔξελέγοντο μὲν κλήρον, ἀλλὰ μὲ τὴν ψῆφον τῶν πολιτῶν.

Πρῶτον καὶ κύριον καθῆκον τοῦ στρατηγοῦ ἦτο νὰ διευθύνῃ τὸν στρατόν. Ἀλλ’ ἐκτὸς αὐτοῦ εἶχε καὶ ἄλλα καθῆκοντα. Ἐπρεπε νὰ φροντίζῃ διὰ τὴν ἄμυναν τοῦ κράτους, τὴν ὁχύρωσίν του καὶ τὴν καλὴν διατήρησιν τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ στόλου.

‘Ο στρατηγός ἐπίσης ἦτο ἀπησχολημένος καὶ μὲ ἔξωτερικὰς ύποθέσεις τοῦ κράτους· δηλαδὴ ἥρχετο εἰς συνεννοήσεις μὲ ξένους πρέσβεις καὶ ἔκαμνε συνθήκας. Εἶχε δὲ τὸ δικαιωμα νὰ καλῇ εἰς ἔκτακτον συνεδρίαν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου, ἐὰν ἐνδιմιζεν ὅτι τὸ συμφέρον τοῦ λαοῦ ἐκάλει τοῦτο.

Πολλὰς φοράς οἱ πολῖται ἔδιδον ἀπόδλυτον δύναμιν εἰς τὸν στρατηγόν, ὅπως π. χ. εἰς τὸν Περικλέα, καὶ τότε ὁ στρατηγός ἐλέγετο στρατηγός αὐτοκράτωρ.

53. Τὰ ἀδηναϊκά δικαστήρια.

Τὸ παλαιὸν δικαστήριον, ὁ Ἀρειος Πάγος, ύπηρχε καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν ἑκείνην, ἀλλ’ ἔδικαζε μόνον τὰς δίκας φόνου καὶ ἐμπρησμοῦ. Τὰ περισσότερα δῆμος ἀδικήματα ἔδικάζοντο ἀπὸ ἄλλο δικαστήριον πολὺ σπουδαῖον, τὴν Ἡλιαίαν, ἡ ὁποία εἶχεν ἔξι χιλιάδας δικαστάς. Οἱ δικασταὶ τῆς Ἡλιαίας ἦσαν Ἀθηναῖοι πολῖται, οἱ δύοιοι συνεπλήρωσαν τὸ τριακοστὸν τῆς ἡλικίας καὶ ἔξελέγοντο μὲ κλῆρον κατ’ ἔτος. Οἱ δικασταὶ ἢ ἡλιαίασταὶ, πρὶν ἀναλάβουν τὰ καθήκοντά των ἔδιδον ὅρκον ὅτι θά ἐκτελέσουν τὸ καθῆκον των εὔσυνειδήτων.

Ἐκ τῶν ἔξι χιλιάδων δικαστῶν οἱ χλιοὶ δὲν ἦσαν τακτικοί· οἱ ἄλλοι Ἠσαν διηρημένοι εἰς δέκα τμήματα, τὰ δύοια ἐλέγοντο δικαστήρια. Τὸ κάθε δικαστήριον εἶχε πεντακοσίους δικαστάς. Τὰς περισσότερον σοβαράς δίκας πολλὰς φοράς ἔδικαζον δύο δικαστήρια, δηλαδὴ χλιοὶ δικασταὶ.

54. Ἡ ἀδηναϊκή οἰκία.

“Εως τώρα ἐγνωρίσαμεν τοὺς Ἀθηναίους ἔξω εἰς τὰς δημοσίας των συγκεντρώσεις. Εἴδομεν ἐπίσης τοὺς ναούς των, ὅπου προσήρχοντο, διὰ νὰ τιμήσουν τοὺς θεούς των.

“Ἄσ τίδωμεν τώρα, πῶς ἔζων μέσα εἰς τὰς οἰκίας των. Ἡ εἰκὼν (σελ. 85) μᾶς παρουσιάζει οἰκίαν πλουσίου Ἀθηναίου. Ἡ οἰκία αὐτὴ δὲν εἶναι κατεσκευασμένη, ὅπως αἱ ἰδικαὶ μας σήμερον, νὰ βλέπῃ δηλαδὴ εἰς τὸν δρόμον. Οὕτε ἔχει παράθυρα εἰς τὸ ισόγειον. Ἀπὸ τὸν δρόμον φαίνεται ὡς τοῖχος ἀπλοῦς μὲ μίαν θύραν.

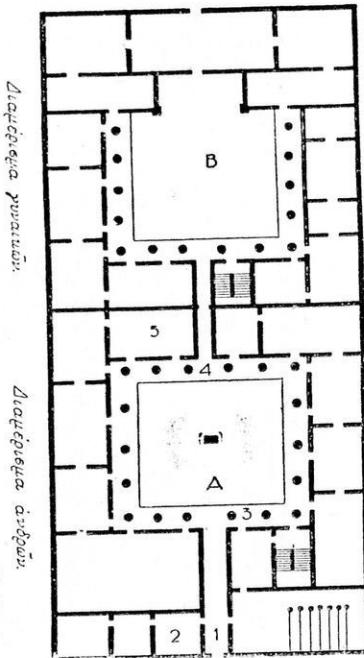
‘Ο τοῖχος εἶναι κατεσκευασμένος ἀπὸ πλίνθους ἢ λίθους.
Ἐπάνω εἰς τὴν θύραν εἶναι προσηρμοσμένον κάτι διὰ νὰ κτυπᾶ
κανεὶς νὰ τοῦ ἀνοίξουν. Αὐτὸ τὸ ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι ρόπτροι.
‘Η θύρα ἥνοιγε πρὸς τὰ ἔξω.

‘Ο ἐπισκέπτης εἰς τὴν οἰκίαν αὐτήν, τὴν ὅποιαν ἔχομεν
εἰς τὴν εἰκόνα, διέρχεται ἀπὸ στε-
νὸν πέρασμα, τὸ ὅποῖον λέγεται
θυρῶν (ἀριθ. 1). Ἀριστερὰ συν-
αντῷ δωμάτιον (ἀριθ. 2), δπου ἔ-
μενεν δὲ θυρωρός. Τὸ δωμάτιον
αὐτὸ ἔλεγετο θυρωρεῖον. ‘Ο
θυρωρός ἦτο δούλος καὶ ἔκαμνε
τὴν ἔργασίαν αὐτὴν ἢ συνώδευε
τὰ τέκνα τῶν κυρίων του ἔξω.

Μετὰ τὸν στενὸν αὐτὸν διά-
δρομον φθάνομεν ἐμπρός εἰς μίαν
τετράγωνον ἀνοικτὴν αὐλὴν (ἀριθ.
3). Γύρω ἀπὸ τὴν αὐλὴν ὑπάρ-
χουν, ὅπως βλέπομεν, στῦλοι. Τὸ
μέρος αὐτὸ λέγεται αὐλὴ ἢ πε-
ρίστυλος καὶ εἶναι τὸ κεντρικὸν
μέρος τῆς οἰκίας. Εἰς τὸ ὠραῖον
καὶ ἥπιον κλῖμα τῶν Αθηνῶν ἡ
ἀθηναϊκὴ οἰκογένεια διήρχετο ἐκεῖ
τὸν περισσότερον καιρὸν. Εἰς τὸ
μέσον τῆς αὐλῆς ὑπῆρχε βωμός,
ὅπου ἐθυσίαζον εἰς τὸν προστάτην
θεὸν τῆς οἰκίας, τὸν Δία. ‘Ο βω-
μὸς ἦτο, διείναι σήμερον εἰς τὰς
ἰδιακὰς μας οἰκίας τὸ εἰκονοστάσιον.

Γύρω ἀπὸ τὴν αὐλὴν βλέπομεν ἄλλας θύρας νὰ ἀνοίγουν
καὶ νὰ δδηγοῦν εἰς διάφορα δωμάτια, ὑπνου, φαγητοῦ, ἀποθή-
κας καὶ εἰς ἓν μικρὸν μαγειρεῖον.

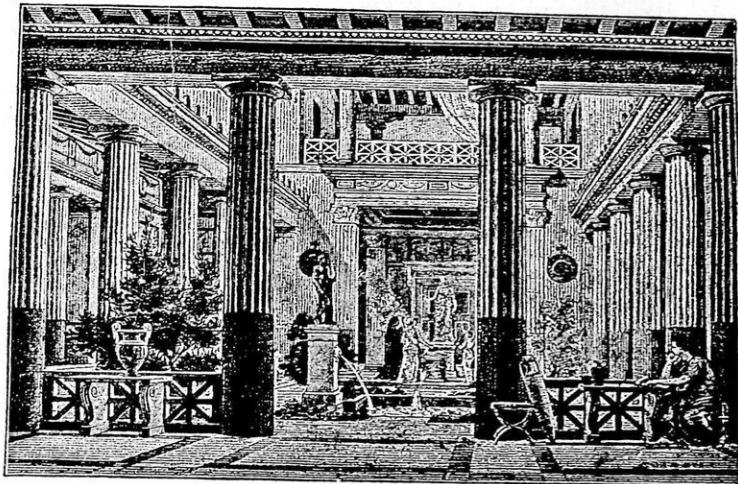
Τὸ ἔδιον αὐτὸ σχέδιον παρέλαβον ἀπὸ τοὺς ‘Ελληνας καὶ
οἱ ἀρχαῖοι Ρωμαῖοι, διατηρεῖται δὲ ἔως σήμερον ἀκόμη εἰς
πολλὰς πόλεις τῆς Ἰταλίας.

Σχέδιον ἀρχαίας οἰκίας.

1. Θυρών.—2. Θυρωρεῖον.—
3. Περίστυλος ἢ παστάς.—
4. Μέταυλος.—5. Θάλαμος.

·Απέναντι τῆς αὐλῆς εἰς τὸ σημεῖον 4 εἶναι ἄλλη εἴσοδος, ἡ δοποία ὁδηγεῖ εἰς ὅμοιον διαμέρισμα, ὃπου ἔμενον αἱ γυναῖκες· διὰ τοῦτο τὸ μέρος αὐτὸν ἐλέγετο γυναικεῖον· τις. ·Ἐκεῖ, ὃπου σημειώνεται ὁ ἀριθμός 5, ἦτο ὁ θάλαμος, ὃπου ἔμενεν ὁ κύριος τοῦ σπιτιοῦ καὶ ἡ σύζυγός του. Αἱ περισσότεραι οἰκίαι εἶχον τὸ δεύτερον αὐτὸν μέρος εἰς τὸ ἐπάνω πάτωμα, καὶ ἐλέγετο ὑπερῷον. ·Οπίσω ἀπὸ τὴν οἰκίαν ὑπῆρχε συνήθως κῆπος.

·Αναπαράστασις ἀρχαίας οἰκίας.

Εἰς τὸ ἐπάνω πάτωμα ὑπῆρχον μικρὰ παράθυρα, τὰ δόποια ἐλέγοντο θυρίδες ἢ φωταγώγοι. ·Η στέγη τῆς οἰκίας ἦτο ἐπίπεδος καὶ ἦτο δυνατόν νὰ περιπατήσῃ κανεὶς ἐπάνω μὲ εὔκολιαν. Οἱ τοῖχοι τῆς οἰκίας τοῦ Κίμωνος εἶχον καὶ ζωγραφίας, ἐνῷ εἰς τὰς ἄλλας οἰκίας αἱ ζωγραφίαι συνηθίζοντο ἀργότερον. Προηγουμένως αἱ ζωγραφίαι εἰς τοὺς τοίχους δὲν ἦσαν τοῦ συρμοῦ.

Τὰ ἐπιπλα ἦσαν πολὺ ἀπλᾶ. ·Υπῆρχον πολλὰ μετάλλινα

σκεύη, καθρέπται μπρούντζινοι διὰ τὰς γυναῖκας καὶ πολλὰ ζωγραφημένα ἀγγεῖα.

Τὰ δωμάτια σπανίως ἔθέρμαινον, ἀλλ' ὅταν ᾧτο ἀνάγκη,

Σκηνὴ ἀπὸ τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης.

Ἡ εἰκὼν μᾶς δεικνύει ἐκάτι ἀπὸ τὴν ζωὴν μέσα εἰς τὴν ἀρχαίαν οἰκίαν. Εἶναι ἡ δευτέρα ἡμέρα τοῦ γάμου. Εἰς τὴν νύμφην προσέρχονται φίλαι, διὰ νὺν τὴν ἐπισκεφθοῦν. Μία κάθηται καὶ ἄλλη στέκεται ὀρθία. Καὶ αἱ δύο παίζουν μὲ ἔνα πουλάκι. "Ἄλλη φίλη πλησιάζει καὶ φέρει ώς ὅῳρον ἐν ὥραιον ἀγγεῖον." Ἄλλη τακτοποιεῖ ἄνθη εἰς ὥραια ζωγραφημένα βάζα. "Ἄλλη τακτοποιεῖ τὸ φόρεμά της καὶ ζωγραφημένα βάζα. "Ἄλλη τακτοποιεῖ τὸ ἐσωτερικόν τῆς οἰκίας! Πόσον χαριτωμέναι μᾶς παριστάνονται αἱ νεαραὶ αὐταὶ γυναῖκες!"

Ἐκαίον κάρβουνα μέσα εἰς ἐν εἶδος σημερινῶν μαγκαλιῶν, τὰ δόποια ἐλέγοντο ἀνθράκια ἢ πύραυνοι. Τὴν νύκτα, τὴν οἰκίαν ἐφώτιζον λυχνίαι μὲ ἔλαιον, οἱ λύχνοι ἢ λαμπτήρες.

55. Τί ἐφόρουν οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες.

Εἰς δλην τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἡ ἐνδυμασία τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν ᾧτο ἡ ἴδια. Οἱ ἀρχαῖοι μᾶς πρόγονοι ἦσαν πολὺ ἀπλοῖ εἰς τὴν ἐνδυμασίαν των, ἐνῷ οἱ κάτοικοι τῶν ἀνατολικῶν λαῶν καὶ μάλιστα οἱ Πέρσαι ἐφόρουν πολὺ ἐπιδεικτικά καὶ πολυποίκιλα φορέματα.

Ἡ ἐνδυμασία τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν ᾧτο σχεδόν δμοία, ἀν καὶ τῶν γυναικῶν τὰ φορέματα ἐπιπτον ἐπάνω των περισσότερον πλούσια καὶ χυτά.

‘Η ἀρχαία ἐνδυμασία εἶχε δύο φορέματα. Τὸ δὲ ἦτο τὸ ἐσωτερικὸν φόρεμα καὶ ἐλέγετο χιτών, ἐνῷ τὸ ἄλλο ἐφόρουν ἀπ’ ἔξω καὶ τὸ ωνόμαζον ἴμάτιον ἢ μανδύαν. Καὶ τὰ δύο αὐτὰ φορέματα προεφύλασσον τὸ σῶμα ἀπὸ τὸ ψῦχος τοῦ χειμῶνος καὶ τὴν θερμότητα τοῦ θέρους.

‘Ο χιτών ἦτο ἀπλοῦν φόρεμα, περιέβαλλε δὲ τὸ σῶμα ἐμπρὸς καὶ δπίσω. Εἰς τοὺς ὅμους ἐπιλάνετο μὲ πόρπας καὶ ἔζω-

Χιτών ἀπλοῦς.

Χιτών μὲ διπλοῖδιον.

Ἴμάτιον.

νετο εἰς τὴν μέσην. ‘Ο χιτών τῶν ἀνδρῶν ἔφθανε μέχρι τῶν γονάτων, ἐνῷ τῶν γυναικῶν ἔφθανε χαμηλὰ μέχρι τῶν ποδῶν (πιο δήρης χιτών). Αἱ γυναικες ἔζωνον τὸν χιτώνα κατὰ τοιούτον τρόπον, ὥστε αἱ πτυχαὶ τοῦ φορέματος ἔπιπτον πλούσιαι εἰς τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ σώματος.

Τὸ ἴμάτιον ἦτο ὑφασμα μάλλινον καὶ ἐπίμηκες. Τὸ ὑφασμα αὐτὸ δῆτο χονδρότερον ἀπὸ τὸν χιτώνα καὶ ἦτο ἢ λεῖον ἢ μὲ χνοῦδι. ‘Ερρίπτετο ἐπάνω ἀπὸ τὸν χιτώνα καὶ ἔφθανεν ἀπό

τοῦ λαιμοῦ μέχρι τῆς κνήμης. Ὁ τρόπος μὲ τὸν δποῖον ἐτακτοποιεῖτο τὸ ἴμάτιον εἰς τὸ σῶμα, ἔφανέρωνε τὴν καλαισθησίαν καὶ τὴν ἐπιδεξιότητα ἐκείνου, δ ὁποῖος τὸ ἔφόρει.

Τὸ ἴμάτιον τὸν χειμῶνα ἥτο δυνατὸν νὰ περιτυλιχθῇ σφικτὰ γύρω εἰς τὸ σῶμα, ἐνῷ τὸ θέρος ἐτακτοποιεῖτο κατὰ τοιούτον τρόπον, ὡστε νὰ ἀφίνῃ τὰ μέλη τοῦ σώματος περισσότερον ἔλευθερα.

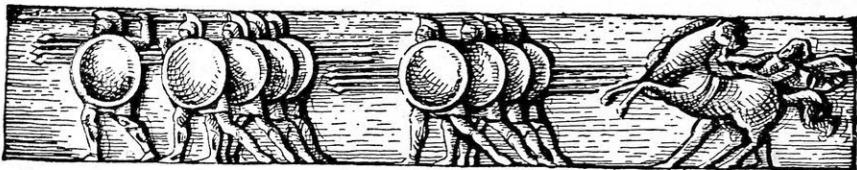
Εἰς τοὺς πόδας των οἱ ἀρχαῖοι "Ελληνες ἔφόρουν σανδάλια, ἀλλὰ περιεπάτουν καὶ χωρὶς σανδάλια. Ὑπῆρχον τότε διαφόρων εἰδῶν σανδάλια.

Εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Περικλέους οἱ ἄνδρες δὲν ἔφόρουν πλέον κοσμήματα, δπως εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ὄμηρου. Αἱ γυναῖκες δύμως ἦγάπων πάντοτε τὰ ὡραῖα κοσμήματα.

Ο Ἀθηναῖος εὐγενῆς ἐνεδύετο τὸν χιτῶνα, ἐτακτοποίει ὡραῖα τὸ ἴμάτιον ἢ τὸν μανδύαν, ἔφόρει τὰ σανδάλια του, ἔλαμβανε μὲ τὴν δεξιὰν χεῖρα, ἢ δποία ἔφερε δακτύλιον, τὴν ράβδον του καὶ ἀσκεπῆς ἔξήρχετο εἰς περίπατον εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως.

Η Ἀθηναῖα κυρία μὲ πολλὴν χάριν καὶ ἀπλότητα ἐτακτοποίει τὰ φορέματά της. Τὴν κεφαλήν της, ἢ δποία ἥτο ὡραῖα κτενισμένη, ἔδενε μὲ περιδεσμὸν. Εἰς τὰ ὡτα της ἔκρεμα ὡραῖα σκαλισμένα ἐνώτια, εἰς τὸν λαιμὸν ὡραῖον περιδέραιον καὶ ἔφερεν εἰς τὰς χεῖρας της ψέλια (βραχιόλια). Η Ἀθηναῖα ἔκράτει ἐπίσης, δπως ἡ σημερινὴ κυρία, ριπίδιον ἢ δμβρέλλαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

Ο ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

56. Τὰ αἴτια τοῦ πολέμου.

‘Η ώραία αύτή ἐποχή, ή ὅποια τόσον λαμπρά ἐδόξασε τὰς Ἀθήνας κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ μεγαλυτέρου πολιτικοῦ τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ Περικλέους, ἔφθανε δυστυχῶς εἰς τὸ τέλος της.

431-404 π.Χ. Τὰ δύο μεγάλα κράτη, αἱ ἔνδοξοι Ἀθῆναι καὶ ἡ ἡρωϊκὴ Σπάρτη, ἐμισήθησαν τόσον πολύ, ὥστε τρομερὸς πόλεμος ἦναψε μεταξύ των. Ὁ ἐμφύλιος αὐτὸς πόλεμος ἐκράτησε πολλὰ ἔτη καὶ εἶχε διὰ τὴν Ἑλλάδα πολὺ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα.

‘Ο πέμπτος λοιπὸν αἰών πρὸ Χριστοῦ, δὲ ὅποῖος ἥρχισε μὲ τοὺς ἐνδόξους πολέμους τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον τῶν Περσῶν, ἐτελείωσεν ἐπίσης μὲ πόλεμον. Ἄλλ’ αὐτὴν τὴν φορὰν ἔχοθε αἷμα ἀδελφικόν! Οἱ “Ἑλληνες ἐπολέμησαν μεταξύ των! Διατί δύμως ἦναψεν δὲ ἀδελφικὸς αὐτὸς πόλεμος, δὲ ὅποῖος ἔχωρισε τὴν Ἑλλάδα εἰς δύο ἔχθρικὰ στρατόπεδα;

‘Ο Περικλῆς εἰς τὰ ἔτη, κατὰ τὰ ὅποια ἐκυβέρνησε τὰς Ἀθήνας, ἐπέτυχε νὰ πραγματοποιήσῃ τὰ μεγάλα σχέδια, τὰ ὅποια ὠνειρεύθη. Αἱ Ἀθῆναι πράγματι ἔγιναν, δπως ἥθελεν ὁ Περικλῆς, κράτος ἴσχυρόν. Πολλαὶ πόλεις καὶ νῆσοι, ή μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ἄλλαι μὲ τὴν θέλησίν των, ἄλλαι καὶ διὰ τῆς βίας, ἔγιναν σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων. Σιγὰ σιγὰ δὲ ὀλαι αὐταὶ αἱ σύμμαχοι πόλεις, ἐκτὸς ὀλίγων, δηλαδὴ τῆς Λέσβου, τῆς Χίου καὶ τῆς Σάμου, ἔχασαν τὴν αὐτονομίαν των καὶ ἔγιναν ύπήκοοι τῶν Ἀθηνῶν. Ἐπρεπε δηλαδὴ τότε αἱ πόλεις αὐταὶ νὰ ἔχουν τὸ ἵδιον πολίτευμα, τὸ ὅποιον εἶχον καὶ αἱ Ἀθῆναι. Εἰς τὸ τέλος οἱ Ἀθηναῖοι κατώρθωσαν, ὥστε οἱ σύμ-

μαχοί των νὰ χρησιμοποιούν μόνον ἀθηναϊκά νομίσματα καὶ σταθμά, διὰ τὰς ύποθέσεις των δὲ ἐπήγαινον εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐζήτουν τὴν ἀθηναϊκὴν δικαιοσύνην.

Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ἔγινεν, ὅπως ἥθελεν ὁ Περικλῆς, μέγα Ἀθηναϊκὸν κράτος, ὃσον ποτὲ ἄλλοτε, μὲ κέντρον τὰς Ἀθήνας. Ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ λαμπρὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα ἔγιναν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἡ πόλις ἔγινεν, ὅπως εἶπεν ὁ Περικλῆς, «Ἐλλάδος παίδευσις» σχολεῖον δηλαδὴ ὅλης τῆς Ἑλλάδος.

Τὴν μεγάλην αὐτὴν δύναμιν, τὸν πλοῦτον καὶ τὴν λαμπρότητα τῶν Ἀθηνῶν ἐφοβήθησαν οἱ Σπαρτιάται καὶ οἱ σύμμαχοι τῶν Κορίνθιοι.

Οἱ Κορίνθιοι ἦσαν σπουδαῖοι ἐμποροί καὶ ἦσαν κύριοι τοῦ Ἰονίου πελάγους. Τὰ ἐμπορικά των πλοῖα ἔφθανον μέχρι τῶν πλουσίων ἀποικιῶν τῆς Κάτω Ἰταλίας καὶ τῆς Σικελίας. Μὲ μεγάλην δὲ ἀνησυχίαν ἔβλεπον, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ ὁποῖοι ἦσαν κύριοι ὅλου τοῦ Αἰγαίου πελάγους, εἶχον στρέψει τὰ βλέμματά των καὶ πρὸς τὰ ἔκετ. Ἡθελον δηλαδὴ οἱ Ἀθηναῖοι μὲ τὸ ἐμπόριόν των νὰ ἀνταγωνισθοῦν τοὺς Κορινθίους καὶ εἰς τὴν δυτικὴν θάλασσαν τοῦ Ἰονίου πελάγους.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν οἱ Κορίνθιοι ἦσαν κυρίως ἑκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι παρεκίνησαν τοὺς Σπαρτιάτας νὰ κηρύξουν τὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν Ἀθηναίων. Ἀφορμὴν δὲ εὗρον ἀπὸ τὴν ἐπέμβασιν τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸν πόλεμον τῶν Κερκυραίων καὶ Κορινθίων.

~~Σειρά~~ 57. Οἱ δύο ἀντίπαλοι. Αἱ πρῶται ἔχδροπραξίαι.

«Οταν ἥρχισεν ὁ πόλεμος, ἡ Ἑλλὰς εὑρέθη διηρημένη εἰς δύο στρατόπεδα. Τὸ ἐν στρατόπεδον ἦτο ἡ Σπάρτη μὲ τοὺς συμμάχους της, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ὅλοι σχεδὸν οἱ Πελοποννήσιοι καὶ μερικαὶ πόλεις ἀπὸ τὴν Στερεάν Ἑλλάδα. Μαζὶ μὲ τοὺς Σπαρτιάτας ἐπήγαν καὶ οἱ Θηβαῖοι. Τὸ ἄλλο στρατόπεδον ἦτο τὸ κράτος τῶν Ἀθηνῶν μὲ δλας σχεδὸν τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ μὲ τὰς ἀποικίας εἰς τὰ παράλια τῆς Θράκης καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Μὲ τὸ μέρος τῶν Ἀθηνῶν ἦσαν ἐπίσης ἡ Κέρκυρα καὶ ἡ Ζάκυνθος, ἐνῷ ἡ Λευκάς ἦτο μὲ τὸ μέρος τῶν Πελοποννήσιων.

Οι Σπαρτιάται ήσαν πολὺ ισχυροί κατά ξηράν καὶ εἶχον πεζικὸν στρατὸν περισσότερον ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους. Οἱ Ἀθηναῖοι ὅμως ήσαν πολὺ ισχυροί κατά θάλασσαν καὶ εἶχον πολλὰ χρήματα. Ἡτο λοιπὸν δὲ Πελοποννησιακὸς πόλεμος ἀγών μεταξὺ μιᾶς δυνάμεως, ἡ δποία ἥτο ισχυρὰ κατά ξηράν, καὶ μιᾶς ἄλλης, παντοδυνάμου κατά θάλασσαν.

Ο πόλεμος ἦρχισε τὴν ἄνοιξιν περίπου τοῦ ἔτους 431 π.Χ. μὲ τὴν δραματικὴν ἐπίθεσιν τῶν Θηβαίων κατά τῶν Πλαταιῶν, συμμάχου πόλεως τῶν Ἀθηναίων.

Ο Περικλῆς διέταξεν δόλοι οἱ κάτοικοι, οἱ δποῖοι εὔρισκοντο ἔξω ἀπὸ τὰς Ἀθήνας νὰ ἀφῆσουν τὰς οἰκίας τῶν καὶ τὰ κτήματά των, νὰ ἔλθουν δὲ μαζὶ μὲ τὰς γυναῖκας τῶν καὶ τὰ τέκνα τῶν καὶ μὲ δσα πράγματα ἡδύναντο νὰ φέρουν, εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειραιᾶ. Τὰς πόλεις αὐτὰς ὑπερήσπιζον καὶ συνέδεον, δπως γνωρίζομεν, ἀπρόσβλητα τείχη, τὰ μακρὰ τείχη, τὰ δποῖα προεφύλαξαν τότε τὸν πληθυσμὸν καὶ ἔξησφαλισαν τὴν συντήρησίν του ἀπὸ τὴν θάλασσαν.

Κόσμος πολὺς τότε ἀπὸ τὰ χωρία τῆς Ἀττικῆς ἦλθε καὶ ἐκλείσθη μέσα εἰς τὰς Ἀθήνας. Οἱ δημόσιοι χῶροι τῆς πόλεως, τὰ περιφράγματα τῶν ναῶν καὶ κυρίως ὁ χῶρος μεταξὺ τῶν δύο μακρῶν τειχῶν ἐγέμισαν ἀπὸ τοὺς πρόσφυγας.

Ισχυρὸς σπαρτιατικὸς στρατὸς εἰσῆλθε τότε εἰς τὴν Ἀττικήν. Ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ ἦτο δ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Ἀρχίδαμος, ἀπὸ τοὺς συνετούς βασιλεῖς τῆς Σπάρτης. Ο Ἀρχίδαμος ἦτο φίλος τῆς εἰρήνης καὶ προέβλεπε τὰς καταστροφάς, αἱ δποῖαι θὰ ἤρχοντο εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν ἐμφύλιον αὐτὸν πόλεμον. Διὰ τοῦτο προσεπάθησε μὲ κάθε τρόπον νὰ ἀποτρέψῃ αὐτόν, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσεν.

Οἱ χωρικοὶ πρόσφυγες τῆς Ἀττικῆς ἔβλεπον ἀπὸ τὰ τείχη τῶν Ἀθηνῶν μὲ βαθεῖαν θλῖψιν τὰ κτήματά των νὰ καταστρέφωνται ἀπὸ τοὺς Σπαρτιάτας κάθε χρόνον. Οἱ Σπαρτιάται, μὲ τὸ νὰ ἐρημώνουν τὴν Ἀττικήν, ἐνόμιζον δτι θὰ ἔξαντλήσουν τοὺς Ἀθηναίους.

Ο Περικλῆς εἶχε πείσει τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἀποφεύγουν κάθε μάχην εἰς τὴν ξηράν, διότι οἱ ἀντίπαλοί των εἶχον ισχυρὸν πεζικὸν στρατόν. Ἔστελλεν δμως πλοῖα ἀθηναϊκὰ εἰς τὰ

παράλια τῆς Πελοποννήσου, τὰ ὅποια ἀπεβίβαζον στρατιώτας καὶ ἐλεημάτουν τὰς πόλεις τῶν Πελοποννησίων.

Τὸ σχέδιον τοῦ Περικλέους ἦτο νὰ κάμῃ τοὺς ἔχθροὺς νὰ κουρασθοῦν. "Ἡθελε νὰ δείξῃ εἰς αὐτούς, ὅτι μὲ ὅλα τὰ μέσα, τὰ ὅποια θὰ ἡδύναντο νὰ διαθέσουν. δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ νικηθοῦν αἱ Ἀθῆναι. Ἀλλὰ κάτι πολὺ φοβερὸν συνέβη τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ πολέμου.

Σειρά 58. Ὁ λοιμὸς εἰς τὰς Ἀθήνας. *33 +*

Πλοῖον ἀπὸ ξένον λιμένα, δημος διεδόθη τότε, ἔφερεν εἰς τὸν Πειραιᾶ φοβερὰν ἀσθένειαν, τὸν λοιμὸν. Ἐπειδὴ δὲ ὅλος ὁ προσφυγικὸς πληθυσμὸς ἔζη εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειραιᾶ ὅχι μὲ τόσον ύγιεινὰς συνθήκας, συσσωρευμένος εἰς οἰκίας φίλων ἢ εἰς πνιγηράς καλύβας, ἥ νόσος γρήγορα ἔλαβε μεγάλην ἔκτασιν. Ἐπὶ δύο ἔτη ἐμαίνετο ἥ νόσος εἰς τὰς Ἀθήνας· μετὰ διακοπὴν δὲ ἐνὸς ἔτους ἐπανῆλθε καὶ πάλιν τὸ 427.

Ο μέγας ιστορικὸς Θουκυδίδης, ὁ δόποιος ἔγραψε τὴν ιστορίαν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, μᾶς λέγει διὰ τὸν λοιμὸν τὰ ἑξῆς· «οἱ ἄνθρωποι ἀπέθνησκον ὃ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου. Οἱ νεκροὶ ενδίσκοντο ἐξηπλωμένοι εἰς τοὺς δρόμους ὃ εἰς ἐπάνω εἰς τὸν ἄλλον. Ἄλλοι πάλιν ἐτοιμάζατο ἐσβηναν κοντὰ εἰς τὰς κοῆς· ὅπου ἐπῆγαν νὰ δροσισθοῦν δλίγον». *+ 34*

Σειρά 59. Θάνατος τοῦ Περικλέους. Δημαγωγοί. *+ 34*

Μεγάλη καταστροφή! Τὸ ἐν τρίτον τοῦ πληθυσμοῦ τῶν Ἀθηνῶν ἀπέθανεν ἀπὸ τὸν λοιμόν. Ἡ μεγαλυτέρα ὄμως συμφορά, ἥ ὅποια ἐπλήξε τότε τὰς Ἀθήνας, ἦτο ὃ θάνατος τοῦ Περικλέους, ὁ δόποιος προσεβλήθη ἐπίσης ἀπὸ τὴν 429 π.Χ. Ιδίαν νόσον. Ο Περικλῆς ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν ἑβδομήκοντα τώρα τάξιος νὰ συνεχίσῃ μὲ ἐπιτυχίαν τὸν πόλεμον αὐτόν;

Ο Περικλῆς εἶχε κατορθώσει νὰ ἐνώσῃ τὰ δύο κόμματα, τὰ ὅποια ύπηρχον εἰς τὰς Ἀθήνας· δηλαδὴ τὸ κόμμα τῶν

πλουσίων ἢ ἀριστοκρατικῶν καὶ τὸ κόμμα τοῦ δῆμου, τῶν πτωχοτέρων τάξεων. Πρὸς ὅλους ἔλεγε τὴν ἀλήθειαν καὶ πολλάκις ἡναντιώνετο εἰς τὰς ἀπαιτήσεις των. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὅλοι οἱ πολῖται ἡνωμένοι ἐβοήθησαν, ὥστε νὰ ἐπιτύχῃ ἡ μεγάλη πολιτικὴ τοῦ ἀρχηγοῦ των, ἡ δποία ἔφερε πλούτον καὶ δύναμιν εἰς τὸ κράτος.

Οἱ ἄλλοι δῆμοις πολιτικοί, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Περικλέους, ἔλεγον εἰς τὸν λαὸν μόνον ἑκεῖνα, τὰ δποία τὸν ηὐχαρίστουν, καὶ ὅχι τὴν ἀλήθειαν. Ὁ λαός δὲ ἡὐχαριστεῖτο καὶ ἔξέλεγεν αὐτούς στρατηγούς ἀρχοντας. Τοὺς ἀρχηγούς αὐτούς, οἱ δποίοι κατώρθωνον μὲ τὴν κολακείαν νὰ ἔχουν τὸν δῆμον μὲ τὸ μέρος των καὶ νὰ τὸν διδηγοῦν δπως αὐτοὶ ἥθελον δονούμαζομεν δημαρχούς.

Τοιούτος δημαρχούς, ὁ δποίος ἔφάνη εἰς τὰς Ἀθήνας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Περικλέους, ἥτο δὲ Κλέων, δὲ δποίος δὲν κατήγετο ἀπὸ εὐγενῆ οἰκογένειαν. Ἡτο ίδιοκτήτης βυρσοδεψείου, δπου εἰργάζοντο πολλοὶ δοῦλοι, καὶ ἥτο ἀνθρωπος ἐμπαθῆς καὶ δρμητικός. Ἀντίπαλός του ἦτο δὲ Νικίας, πλούσιος καὶ ἀπὸ παλαιὰν εὐγενῆ οἰκογένειαν. Ὁ Νικίας ἦτο δὲ εὐγενέστερος ἀπὸ τοὺς πολιτικούς ἀνδρας, χωρὶς κανένα ἐγωϊσμόν. Ἡτο ἀρχηγός τοῦ κόμματος, τὸ δποίον ἥθελε τὴν εἰρήνην μὲ τοὺς Σπαρτιάτας.

‘Ο πόλεμος μεταξὺ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Σπάρτης ἔξηκολούθησεν ἐπὶ δέκα ἔτη μὲ τὸν ίδιον τρόπον, δπως καὶ πρότερον.

Εἰς τὸ διάστημα αὐτὸν δύο σπουδαῖα γεγονότα ἔγιναν. Ὁ στρατηγός τῶν Ἀθηναίων Δημοσθένης μὲ ἀθηναϊκὸν στόλον 425 π. X. κατέλαβε τὴν Πύλον εἰς τὰ παράλια τῆς Μεσσηνίας καὶ εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ναυαρίνου. Εἰς μίαν νῆσον ἐκεῖ, τὴν Σφακτηρίαν, ἡχμαλωτίσθησαν 420 δπλῖται, ἐκ τῶν δποίων 181 ἡσαν σπουδαῖοι τῆς Σπάρτης πολῖται. Τότε ἔξ αἰτίας τοῦ Κλέωνος οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέρριψαν δρους διὰ ειρήνην καὶ συμμαχίαν, τοὺς δποίους ἐπρότειναν οἱ Σπαρτιάται. Ἐχάθη δὲ τότε μεγάλη εύκαιρία διὰ τοὺς Ἀθηναίους νὰ εἰρηνεύσουν μὲ τὴν Σπάρτην καὶ νὰ κρατήσουν τὴν θέσιν, τὴν δποίαν εἶχον μεταξὺ τῶν Ἐλλήνων.

60. Αἱ ἐπιχειρήσεις τοῦ Βρασίδου.

35+

Τὸ ἄλλο γεγονός εἶναι ἡ ἐκστρατεία, τὴν δποίαν ἔκαμεν δ Σπαρτιάτης Βρασίδας εἰς τὴν Θράκην. Διὰ πρώτην φοράν ἡ Σπάρτη μὲ τὸν γενναῖον αὐτὸν καὶ μεγαλοφυῆ στρατηγὸν ἀπεφάσισε νὰ κτυπήσῃ τὴν δύναμιν τοῦ ἀθηναϊκοῦ κράτους εἰς τὰς ἀποικίας 'Ο Βρασίδας ἦτο δ ἄνθρωπος, τὸν δποῖον ποτὲ ἄλλοτε δὲν ἐγνώρισεν ἡ Σπάρτη. Αὐτὸς τότε ἔσωσε τὴν πατρίδα του ἀπὸ τὴν ἀπελπιστικὴν θέσιν, εἰς τὴν δποίαν εἶχε φθάσει.

'Ο Βρασίδας εἶχε πολλὰς ἀρετάς. 'Ητο ἀνδρεῖος, ἀκούραστος καὶ ἀποφασιστικός. Οἱ ἀρχοντες τῆς πατρίδος του δὲν ἤσαν πάντοτε σύμφωνοι μὲ τὰ μεγάλα σχέδια, τὰ δποῖα συνελάμβανε τὸ ἐπιχειρηματικόν του πνεῦμα. 'Αλλὰ καὶ μίαν ἄλλην ἀρετὴν εἶχεν δ Βρασίδας, τὴν δποίαν δὲν εἶχον οἱ συμπατριῶται του. 'Ητο σπουδαῖος ρήτωρ καὶ ἔπειθε πολὺ μὲ τὸν λόγον του.

'Ο Βρασίδας ἐστηρίχθη εἰς τὴν φιλίαν τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Περδίκκου καὶ ἐπεχείρησε μεγάλην καὶ δύσκολον ἐκστρατείαν. 'Ἐβάδισε διὰ μέσου τῆς Θεσσαλίας, ἡ δποία δὲν ἦτο φίλη μὲ τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ ἔφθασεν εἰς 424 π. Χ. τὴν Μακεδονίαν. 'Απὸ ἐκεῖ ἐβάδισε πρὸς τὴν Χαλ-κιδικὴν μέχρι τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ, δπου ἐκυρίευσε σπουδαῖαν ἀποικίαν τῶν 'Αθηνῶν, τὴν 'Αμφίπολιν, εἰς τὰς ἑκ-βολὰς τοῦ Στρυμόνος.

'Εναντίον τοῦ Βρασίδου ἐξεστράτευσε τότε δ Κλέων μὲ ἀθηναϊκὸν στόλον καὶ στρατόν. Εἰς τὴν μάχην δέ, ἡ δποία ἔγινεν ἐκεῖ, δ ἀθηναϊκὸς στρατὸς ἐνικήθη. Καὶ οἱ δύο στρατηγοὶ Κλέων καὶ Βρασίδας ἔπεσαν κατ' αὐτήν. Τότε εἰς τὰς 'Αθήνας ἐκέρδησε τὸ κόμμα τοῦ Νικίου, δ ὁδοῖος ἥλθεν εἰς 421 π. Χ. συνεννόησιν μὲ τοὺς Σπαρτιάτας καὶ ἔγινεν εἰρήνη μετὰ δέκα ἔτη ἐμφυλίου πολέμου, ἡ δποία ἀπὸ τὸ δνομά του ὀνομάσθη Νικίειος εἰρήνη. Τοιουτοτρόπως ἐτελείωσεν ἡ πρώτη περίοδος τοῦ πολέμου, δ ὁδοῖος δνομάζεται καὶ 'Αρ-χιδάμειος πόλεμος.

36 61. Δευτέρα περίοδος τοῦ πολέμου. Ὁ Ἀλκιβιάδης.
Ἐκστρατεία εἰς Σικελίαν.

Ἡ εἰρήνη δὲν διετηρήθη ἐπὶ πολὺν καιρόν. Εἰς τὰς Ἀθήνας ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος, τὸ ὄποῖον ἐπέμενε νὰ ἔξακολουθήσῃ ὁ πόλεμος ἐναντίον τῆς Σπάρτης, ἔγινεν ὁ Ἀλκιβιάδης.

Ο Ἀλκιβιάδης κατήγετο ἀπὸ πολὺ πλουσίαν ἀθηναϊκὴν οἰκογένειαν καὶ ἦτο συγγενῆς τοῦ Περικλέους, ύπηρξε δὲ μαθητὴς τοῦ μεγαλυτέρου διδασκάλου, δ ὅποιος ἔζη τότε, τοῦ Σωκράτους. Ἡτο πολὺ ὡραῖος καὶ προικισμένος μὲ πολλὰς ἀρετάς, ἀλλ ἥγαπα πολὺ τὰς φιλονικίας καὶ τὴν δόξαν. Ἡθελε πάντοτε νὰ εἶναι πρῶτος.

Ἐνῷ ἀκόμη ἦτο πολὺ νέος, ἔλαβε μέρος κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ πολέμου εἰς δύο μάχας μαζὶ μὲ τὸν διδάσκαλόν του. Εἰς μίαν μάλιστα ἀπὸ αὐτὰς ἐπληγώθη.

Ο Ἀλκιβιάδης.

Ἡ πόλις ὅμως αὐτὴ ἦτο ἀποικία καὶ φίλη τῶν Κορινθίων, ἦτο δὲ μεγαλυτέρα ἀπὸ τὰς Ἀθήνας.

Τώρα δ Ἀλκιβιάδης μὲ τὴν μεγάλην φιλοδοξίαν του ἐσκέφθη νὰ πραγματοποιήσῃ μέγα δῆνειρον νὰ κυριεύσῃ δλόκληρον τὴν Σικελίαν. Ἐὰν κατώρθωνε τοῦτο, θὰ ἔκαμψε τὰς Ἀθήνας ἡγεμόνα δλου τοῦ ἐλληνισμοῦ, εἰς τὴν ἀνατολὴν καὶ τὴν δύσιν.

Ἡ εύκαιρία ἐδόθη. Ἡ Ἔγεστα, πόλις εἰς τὴν Σικελίαν, φίλη δὲ καὶ σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων, ἔζήτησε τὴν βοήθειάν των, διότι ἐπολέμει τότε ἐναντίον τῶν γειτόνων της Σελινου-

τίων. Οἱ κάτοικοι τῆς Σελινοῦντος ὑπεστηρίζοντο ἀπὸ τοὺς Συρακουσίους, φίλους τῶν Κορινθίων καὶ τῶν Λακεδαιμονίων.

Οἱ Ἀθηναῖοι πολίται, χωρὶς νὰ γνωρίζουν οὕτε πόσον μεγάλη ἦτο ἡ Σικελία, οὕτε πόσον πληθυσμὸν εἶχε, συνεφώνησαν μὲ τὴν γνῶμην τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ ἀπεφάσισαν τὴν ἐκστρατείαν αὐτήν.

“Ἔτοι μαὶ ἄνοιξις! Οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι εἶχον μαζευθῆ εἰς τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς, διὰ νὰ προπέμψουν τοὺς ἀναχωροῦντας στρατιώτας, ποτὲ ἔως τῷρα δὲν εἶχον ἤδει στρατὸν τόσον ὥραῖς ὀπλισμένον. Ἐτοιμαὶ νὰ ἀποπλεύσουν ἥσαν 415 π.Χ. καὶ 134 τριήρεις ἀθηναϊκαὶ. Ὁ στρατὸς αὐτὸς ἐπή· γαινε νὰ κυριεύσῃ δλόκληρον τὴν Σικελίαν. Ἀρχηγοὶ τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ στόλου ἥσαν ὁ Ἀλκιβιάδης, ὁ ὅποιος ἦτο τότε 30 ἔτῶν, ὁ Νικίας καὶ ὁ Λάμπαχος.

62. Ἡ καταστροφή.

+ 32

Συνέβη ὅμως τότε, τὴν παραμονὴν ἀκριβῶς τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν δόποιαν ἀνεχώρησεν δ στόλος διὰ τὴν Σικελίαν, περιεργον περιστατικόν.

Τὴν πρωῖαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης εύρεθησαν κομμέναι αἱ κε-

Νόμισμα Συρακουσίων.

Ἐκόπη εἰς ἀνάμνησιν τῆς νίκης τοῦ 413 π.Χ. καὶ θεωρεῖται ἐν ἀπὸ τὰ ἀριστουργήματα τῆς ἀρχαίας σφραγιδογλυφικῆς τέχνης.

φαλαὶ τῶν Ἑρμῶν, οἱ ὅποιοι ἥσαν στῆλαι εἰς τὰς ὁδούς, ἔφερον δὲ ἐπάνω τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἑρμοῦ. Οἱ ἔχθροὶ τοῦ Ἀλκιβιάδου τὸν κατηγόρησαν, διτὶ μὲ μερικοὺς φίλους του ἔκαμε τὴν ἀσέβειαν αὐτήν. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐσέβοντο πολὺ τοὺς Ἑρμᾶς

καὶ ἔκαμαν τότε τὴν παραφροσύνην νὰ στείλουν εἰς τὴν Σικελίαν πλοῖον νὰ δῦνηγήσῃ τὸν Ἀλκιβιάδην εἰς τὰς Ἀθήνας, διὰ νὰ δικασθῇ. Ὁ Ἀλκιβιάδης ὅμως κατώρθωσε νὰ δραπετεύσῃ εἰς τὴν Σπάρτην· ἐκεῖ δὲ ἔδωσεν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας ὀλεθρίας συμβουλάς διὰ τὴν πατρίδα του!

Αἱ ἐπιχειρήσεις τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν Σικελίαν ἀπέτυχον. Οἱ Σπαρτιάται ἔστειλαν βοήθειαν εἰς τοὺς Συρακουσίους, οἱ 413 π.Χ. δόποιοι εἶχον λάβει ἐν τῷ μεταξὺ θάρρος. Ὁ Νικίας ἔβλεπεν, δτὶ δὲν ἤδυνατο πλέον τίποτε νὰ κατορθώσῃ. Νέα βοήθεια, ἡ δόποια ἐστάλη ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους εἰς

Στήλη Ἐρμοῦ.

σαν εἰς τὴν πατρίδα των». Μὲ τὴν ἀτυχῆ ἐκστρατείαν τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν Σικελίαν τελειώνει καὶ ἡ δευτέρα περίοδος τοῦ πολέμου.

τὸν Νικίαν, δὲν ἤμπρεσε νὰ σώσῃ τὴν κατάστασιν. Οἱ Συρακούσιοι ἐνίκησαν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἔπαθον ἐκεῖ τρομεράν καταστροφήν.

‘Ο Θουκυδίδης μᾶς περιγράφει μὲ τὰ ζωηρότερα χρώματα τὴν καταστροφὴν αὐτὴν καὶ λέγει τὰ ἔνδῆς:

«Ἄντο, τὸ δόποιον συνέβη τότε, εἴραι τὸ σπουδαιότερον ἀπὸ δὲν τὸν πόλεμον κατὰ τὴν γνώμην μου καὶ τὸ μεγαλύτερον ἀπὸ δσα ἥκουνος. Ἡ φοβερὰ αὐτὴ καταστροφὴ ἔδόξασε πολὺ τοὺς νικητάς, ὑπῆρξε δὲ πολὺ δλεθρία διὰ τὸν ἥτημέρους. Διότι οἱ Ἀθηναῖοι ἐνικήθησαν καθ’ ὀλοκληρίαν εἰς τὴν ἔηραν καὶ εἰς τὴν θάλασσαν ὑπέστησαν δὲ τὰς μεγαλύτερας ουμφορὰς καὶ ἔχασαν τὰ πάντα. Ἔπαθον ἀληθῆ πανωλεθρίαν καὶ ἔχασαν καὶ τὸν πεζικὸν στρατὸν καὶ τὰ πολεμικὰ πλοῖα. Ἀπὸ τὸν πολλοὺς στρατώτας, οἱ δόποιοι ἐπῆγαν εἰς τὴν Σικελίαν, πολὺ δλίγοι ἐσώθησαν καὶ ἔγνοι-

38+

63. Τρίτη περίοδος τοῦ πολέμου. ΔΕΚΕΛΕΙΚΟΣ πόλεμος. Ἡ ἀποστασία τῶν συμμάχων.

“Οταν ἔφθασεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ εἰδησις τῆς τρομερᾶς καταστροφῆς, ἀπελπισία κατέλαβε τοὺς Ἀθηναίους, διότι ἔχασαν εἰς τὴν Σικελίαν τὰ καλύτερα παλληκάρια των. Μεγάλην ἀπογοήτευσιν ἐπίσης ἦσθάνοντο, διότι ἔβλεπον τὸν ναύσταθμον νὰ ἔχῃ δλίγα πλοῖα καὶ τὰ ταμεῖα τοῦ κράτους χωρὶς χρήματα. “Ολα ἔφανέρωνον, ὅτι τίποτε πλέον δὲν ἔσωζε τοὺς Ἀθηναίους κατὰ τὴν παρούσαν στιγμήν !

Ἐν τούτοις οἱ Ἀθηναῖοι ἔλαβον τὴν ἀπόφασιν μὲ τὰ μέσα, τὰ δόποῖα εἶχον, νὰ μὴ ὑποχωρήσουν. Ἀπέναντι τοῦ κινδύνου, ὁ δόποῖος τόσον αἰφνιδίως παρουσιάσθη, ἥσαν πρόθυμοι νὰ φανοῦν πειθαρχικοὶ εἰς δλα. Ὁτοῦ δμως πλέον ἀργά. Θλιβερὰ πράγματα ἔγιναν μέσα εἰς τὰ ἐννέα ἔτη, μετὰ τὴν καταστροφὴν εἰς τὴν Σικελίαν.

Οἱ Σπαρτιάται τὴν ἄνοιξιν τοῦ 413 π. Χ. εἰσέβαλον ὑπὸ τὸν βασιλέα Ἅγιν εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ κατέλαβον τὴν ΔΕΚΕΛΕΙΑΝ. Ἀφοῦ δὲ ὡχύρωσαν τὸν τόπον, ἔκαμνον ἐπιδρομάς καὶ ἡμπόδιζον τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἐργάζωνται εἰς τὰ μεταλλεῖα τοῦ Λαυρείου, τὰ δόποῖα ἥσαν ἡ κυριωτέρα πηγὴ πλούτου. Διὰ τοῦτο τὴν περίοδον αὐτὴν τοῦ πολέμου ὀνομάζομεν Δεκελεικὸν πόλεμον.

Πολλαὶ νῆσοι ἔξι ἄλλου εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ἔφυγον ἀπὸ τὴν Ἀθηναϊκὴν συμμαχίαν καὶ ἐπῆγαν μὲ τὸ μέρος τῶν Σπαρτιατῶν. Ἐπίσης εἰς τὴν Μικρὰν Ασίαν ἀπεχώρησαν αἱ σύμμαχοι πλειες ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης.

Τὸ χειρότερον δμως ἦτο, ὅτι οἱ Σπαρτιάται συνεμάχησαν μὲ τοὺς Πέρσας. Αἱ δύο αὐταὶ δυνάμεις συνεννοήθησαν νὰ κτυπήσουν ἀπὸ κοινοῦ τοὺς Ἀθηναίους. Οἱ Πέρσαι δίδουν χρήματα καὶ βοηθοῦν τοὺς Σπαρτιάτας νὰ κατασκευάσσουν στόλον. Τώρα οἱ Σπαρτιάται ἡμποροῦν μὲ τὸν στόλον των νὰ πολεμοῦν τοὺς Ἀθηναίους καὶ εἰς τὴν θάλασσαν, ἐνῷ προηγουμένως μόνον κατὰ ξηράν ἐπολέμουν αὐτούς. Παρ’ δλα ταῦτα, μέσα εἰς τὰ τόσα ἀτυχήματα, τὰ δόποῖα ἐπληξαν τότε τὰς Ἀθήνας, ἔλαμψε καὶ πάλιν διὰ μερικὰ ἔτη ἡ δύναμις τῶν

•Αθηνῶν. Εἰς τὴν Μιλητον, ἡ ὁποία ἀπεστάτησεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, δὲ ἀθηναϊκός στρατὸς ἐκέρδισε σπουδαίαν νίκην, ἡ ὁποία ἐσταμάτησε τὰς ἐπιτυχίας τῶν ἔχθρῶν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ κράτους.

39+ 64. Ὁ Ἀλκιβιάδης ἐπιστρέφει εἰς τὰς Ἀθήνας.

‘Ο πολυπλάνητος Ἀλκιβιάδης ἐφιλονίκησε μὲ τοὺς Σπαρτιάτας, ἔφυγεν ἀπὸ τὴν Σπάρτην καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν Πέρσην σατράπην Τισσαφέρνην. Ἐκεῖ ἐφρόντισε μὲ κάθε τρόπον νὰ διαβάλῃ τοὺς Σπαρτιάτας καὶ νὰ τοὺς βλάψῃ.

Κατόπιν κατώρθωσε μὲ μεγάλην ἐπιτηδειότητα νὰ συμφιλιωθῇ μὲ τοὺς συμπατριώτας του. Οἱ Ἀθηναῖοι, ἐλησμόνησαν τὸ παρελθόν καὶ ἔξελεξαν τὸν Ἀλκιβιάδην ἐναντίον τοῦ δέκα στρατηγούς. Σπουδαίας πραγματικῶς νίκας ἐκέρδησαν τότε οἱ Ἀθηναῖοι ἐναντίον τῶν ἔχθρῶν των. Δι’ ἓν δὲ χρονικὸν διάστημα ἔγιναν πάλιν κύριοι εἰς τὴν θάλασσαν. Τὸ θάρρος καὶ ἡ στρατηγικὴ τέχνη τοῦ Ἀλκιβιάδου συνετέλεσσαν, ὥστε δὲ στόλος τῶν Ἀθηνῶν νὰ νικήσῃ τὰ πλοῖα τῶν Σπαρτιατῶν.

Εἰς τὴν Προποντίδα, πλησίον τῆς Κυζίκου οἱ Σπαρτιάται ἔπαθον μεγάλην καταστροφὴν ἀπὸ τὸν Ἀθηναϊκὸν στόλον καὶ 410 π.Χ. ἡναγκάσθησαν νὰ προτείνουν εἰρήνην εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Ἄλλ’ οἱ Ἀθηναῖοι ἀνοήτως ἀπέρριψαν τότε τὰς προτάσεις τῶν Σπαρτιατῶν, διότι παρεσύρθησαν ἀπὸ τὸν δημαγωγὸν Κλεοφῶντα.

‘Ο Ἀλκιβιάδης ὑστερὸν ἀπὸ δύκτῳ ἐτῶν ἀπουσίαν ἐπέστρεψε καὶ πάλιν εἰς τὴν πατρίδα του. Μὲ τὴν στρατηγικὴν καὶ διπλωματικὴν του ίκανότητα εἶχε πολὺ βοηθήσει τὴν πατρίδα του μέσα εἰς τὰ τρία ἔτη, κατὰ τὰ δόποια ἦτο στρατηγός. Οἱ συμπατριώται του τὸν ἐδέχθησαν μὲ πολὺ μεγάλον ἐνθουσιασμόν.

~~X~~ 65. Ὁ Λύσανδρος καὶ ἡ καταστροφὴ εἰς Αίγας ποταμούς. ‘Η ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχία.

‘Αλλὰ τὰ πράγματα ἥλλαξαν πολὺ εἰς βάρος τῶν Ἀθηναίων. ‘Ο βασιλεὺς τῆς Περσίας ἐστειλε σατράπην 408 π.Χ. εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν τὸν νεώτερον υἱόν του, τὸν Κῦρον, ἀντὶ τοῦ Τισσαφέρνους. ‘Ο Κῦρος ἦτο δραστήριος

καὶ φιλόδοξος ἄνθρωπος. Συγχρόνως δὲ οἱ Σπαρτιάται ἔξέλεξαν ναύαρχον σπουδαῖον ἄνδρα, τὸν Λύσανδρον. 'Ο Λύσανδρος, δὲ όποιος ἦτο ἱκανὸς στρατιωτικὸς καὶ διπλωμάτης, ἤλθεν εἰς συνεννόησιν μὲ τὸν Κῦρον καὶ ἐκέρδησε τὴν ἐμπιστοσύνην του.

Οἱ Ἀθηναῖοι μετ' ὀλίγον ἔκαμαν τὴν ἀπερισκεψίαν νὰ παύσουν τὸν Ἀλκιβιάδην ἀπὸ τὴν στρατηγίαν, διότι ἐνικήθησαν εἰς μίαν ὅχι σπουδαίαν μάχην, εἰς τὴν όποιαν δὲ Ἀλκιβιάδης δὲν ἦτο παρών. Εἰς τὴν κρίσιμον ἐκείνην στιγμὴν οἱ Ἀθηναῖοι ἔκαμαν καὶ τὸ τελευταῖον μέγα σφάλμα νὰ ἀπομακρύνουν τὸν καλύτερον καὶ τὸν περισσότερον ἱκανὸν στρατηγόν, τὸν όποιον εἶχον τότε. 'Ο Ἀλκιβιάδης ἀπεσύρθη εἰς τὸν Ἐλλήσποντον, ἀπὸ ὅπου ἥδυνατο νὰ παρακολουθῇ ὅσα συνέβαινον. Ἐπρόκειτο δὲ νὰ μὴ ᾖδῃ πλέον τὰς Ἀθήνας.

'Ο ναύαρχος Κόρων, δὲ όποιος διεδέχθη τὸν Ἀλκιβιάδην ἦτο ἱκανὸς στρατηγός, ἀλλὰ δὲν ἦτο τόσον ἴσχυρός, ὥστε νὰ πολεμήσῃ ἐναντίον τῶν δύο ἡνωμένων δυνάμεων, τοῦ Λυσάνδρου καὶ τοῦ Κύρου.

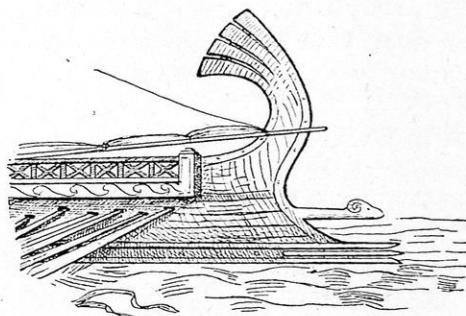
Τὰ πράγματα ὅμως ἥλλαξαν πρὸς ὠφέλειαν τῶν Ἀθηναίων, δταν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν ἄνοιξιν τοῦ ἔτους 406 π.Χ. εἰς τὴν θέσιν τοῦ Λυσάνδρου διώρισαν ναύαρχον τὸν Καλλικρατίδαν. Οὗτος ἐνίκησε τὸν Κόρωνα εἰς τὸν λιμένα τῆς Μυτιλήνης καὶ ἀπέκλεισεν ἐκεῖ τὸν ἀθηναϊκὸν στόλον. Ἡ δύναμις τῶν Ἀθηναίων κατὰ θάλασσαν ἐφάνη τότε ὅτι κατεστρέφετο τελείως.

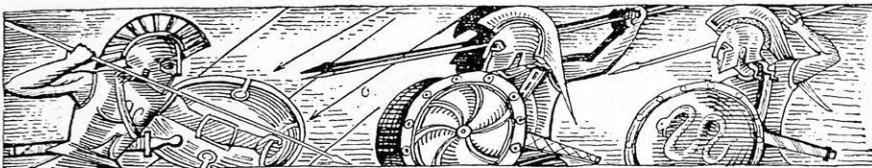
Οἱ Ἀθηναῖοι ὅμως ἔδειξαν κατὰ τὴν κρίσιμον ἐκείνην στιγμὴν ἀξιοθαύμαστον δραστηριότητα. Ἐντὸς ἐνὸς μηνὸς κατεσκεύασσαν νέον στόλον ἀπὸ 110 πλοῖα καὶ ἔστειλαν αὐτὰ πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἄλλων, τὰ όποια εἶχον ἀποκλεισθῆ εἰς τὴν Μυτιλήνην. Τότε κατὰ τὸ θέρος πλησίον τῶν νησίδων Ἀργινουσῶν, αἱ όποιαι ἐύρισκονται μεταξὺ τῆς Μυτιλήνης 406 π.Χ. καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἔγινε σπουδαία ναυμαχία. Αἱ 150 ἀθηναϊκαὶ τριήρεις ἐνίκησαν τὸν στόλον τῶν Λακεδαιμονίων, δὲ όποιος ἀπετελεῖτο ἀπὸ 120 πλοῖα. Κατὰ τὴν ναυμαχίαν ἐκείνην, ἡ όποια τόσον ἔδρασε τοὺς Ἀθηναίους, ἐφονεύθη καὶ ὁ Σπαρτιάτης ναύαρχος. Τὴν λαμπράν αὐτὴν νίκην τῶν Ἀθηναίων ἀμαυρώνει ἀσυγχώρητος πρᾶξις τοῦ ἀθηναϊ-

κοῦ δήμου, δ ὁποῖος παρεσύρθη ἀπὸ τοὺς δημαγωγοὺς καὶ κατεδίκασεν εἰς θάνατον μερικούς ἀπὸ τοὺς ἐνδόξους στρατηγούς, διότι οὗτοι, ἐπειδὴ ἡ θάλασσα ἦτο πολὺ τρικυμιώδης, δὲν περισυνέλεξαν τὰ ναυάγια καὶ τοὺς νεκροὺς μετὰ τὴν ναυμαχίαν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καλλικρατίδου, ναύαρχος τῶν Λακεδαιμονίων διωρίσθη καὶ πάλιν δ Λύσανδρος. Οὗτος ἐνίκησε **405 π.Χ.** τοὺς Ἀθηναίους εἰς μίαν θέσιν τοῦ Ἐλλησπόντου, πλησίον τῶν ἐκβολῶν μικροῦ ποταμοῦ, δ ὁποῖος ἐλέγετο Αἴγος ποταμοί. Κατὰ τὴν ναυμαχίαν ἐκείνην οἱ Ἀθηναῖοι ἔπαθον μεγάλην καταστροφήν.

“Ολος σχεδὸν δ ἀθηναϊκὸς στόλος καὶ οἱ ἄνδρες ἥχμαλωτίσθησαν ἀπὸ ἀμέλειαν τῶν Ἀθηναίων στρατηγῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔδωσαν προσοχὴν εἰς τὴν δρθὴν προειδοποίησιν τοῦ Ἀλκιβιάδου, δ ὁποῖος εὑρίσκετο, δπως γνωρίζομεν, ἐκεῖ πλησίον. “Ἐν δὲ πλοιοῖν ἀπὸ τὰ σωθέντα, ἡ Πάραλος, ἐφθασεν εἰς τὰς Ἀθήνας, διὰ νὰ ἀναγγείλῃ τὴν συμφοράν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Τ'

ΟΙ ΣΠΑΡΤΙΑΤΑΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΗΓΕΜΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

66. Τό τέλος τοῦ πολέμου — Ἡ πτῶσις τῶν Ἀθηνῶν.

Οταν ἡ θλιβερὰ εἰδησις διεδόθη εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ἔφθασεν εἰς τὰς Ἀθήνας, θρῆνος μέγας ἥκουετο ἀπὸ τὸν λιμένα μέχρι τῶν Ἀθηνῶν διὰ μέσου τῶν μακρῶν τειχῶν. Οὐένας ἀνεκοίνωσε τὴν καταστροφὴν εἰς τὸν ἄλλον. Κανεὶς δὲν ἔκοιμήθη ἐκείνην τὴν νύκτα.

Ἡ μεγάλη νίκη τῶν Σπαρτιατῶν εἰς τοὺς Αἰγαῖς ποταμούς ἐσημείωσε καὶ τὸ τέλος τοῦ πολέμου. Οἱ Ἀθηναῖοι τώρα ἐπερίμενον τὸν ἔχθρὸν μὲ τὰ πλοῖα του εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ἔκαμνον διὰ ἡμιποροῦσαν, διὰ νὰ ἀμυνθοῦν. Μέσα εἰς δλίγον χρόνον δὲ Λύσανδρος ἐποιέιρησε τὸν Πειραιᾶ, ἐνῷ σπαρτιατικὸς στρατὸς ἀπέκλεισε τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τὴν ξηράν. Ὅστερον ἀπὸ μερικούς μῆνας, κατὰ τοὺς δροῦσας οἱ Ἀθηναῖοι ὑπέφερον πολὺ ἀπὸ τὴν πεῖναν, ἡναγκάσθησαν νὰ παραδοθοῦν.

Ολοι οἱ σύμμαχοι τῶν Σπαρτιατῶν συνηθροίσθησαν τότε εἰς τὴν Σπάρτην εἰς συνέδριον. Εἰς τὸ συνέδριον αὐτὸν οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ Θηβαῖοι ὑπεστήριζον, διὰ δὲν ἔπρεπε νὰ γίνουν σπονδαὶ μὲ τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλὰ αἱ Ἀθῆναι νὰ καταστραφοῦν ἔντελῶς, οἱ ἀνδρες δὲ καὶ αἱ γυναῖκες νὰ πωληθοῦν ὡς ἀνδράποδα. Οἱ Λακεδαιμόνιοι δμως μὲ σωφροσύνην ὑπεστήριξαν, διὰ δὲν πρέπει νὰ καταστραφῇ πόλις ἐλληνική, ή δροῖα εἰς τοὺς μεγάλους κινδύνους προσέφερε πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ο κόσμος δλος, δ ὁποῖος ἀγαπᾷ σήμερον τὰς Ἀθήνας, πρέπει νὰ εἰναι εὐγνώμων εἰς τὴν Σπάρτην. Χάρις εἰς τὴν θαυμασίαν στάσιν, τὴν δροῖαν ἐκράτησε τότε εἰς τὸ συνέδριον, ἐσώθη δ ὀραῖος πολιτισμὸς τῶν Ἀθηνῶν. Εάν ὑπερίσχυον αἱ γνῶμαι τῶν ἄλλων καὶ κυρίως τῆς Κορίνθου, ἡ δροῖα ἐπολέμει

μόνον διὰ τὸ ἐμπόριον της, δὲν θὰ εἴχομεν τίποτε ἀπὸ τὸν πολιτισμὸν τοῦ Περικλέους. Ἡ διαγωγὴ αὐτή, ἡ ἀξιοπρεπῆς καὶ μεγαλόψυχος, δπως ἔταιριαζεν εἰς Σπαρτιάτας, εἶναι ἀξιαθαυμασμοῦ.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐτελείωσεν ὁ τρομερὸς αὐτὸς ἀδελφικὸς πόλεμος. Ποτὲ ἄλλοτε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα δὲν ἔγιναν τόσον μεγάλαι καταστροφαὶ εἰς τὴν πατρίδα μας, δσον κατὰ τὴν φοβερὰν ἑκείνην πάλην. Πόλεις ἡρημώθησαν ἀπὸ κατοίκους, ἄνδρες ἔξωρίσθησαν, σφαγαὶ ἀνθρώπων συχναὶ ἔγιναν. Ἡ Ἑλλὰς τότε ἔξησθένησε πολὺ καὶ η πρόδοιος τοῦ πολιτισμοῦ, δ δποῖος πρὶν ἀπὸ δλίγα ἔτη εἶχε φθάσει εἰς τὴν ἀκμήν του, ἐσταμάτησε.

67. Ἡ εἰρήνη καὶ οἱ τριάκοντα τύραννοι εἰς τὰς Ἀθήνας.

Οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι συνεφώνησαν νὰ κάμουν εἰρήνην μὲ τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ᾽ ὑπὸ τὸν ὅρον οἱ Ἀθηναῖοι νὰ κρημνίσουν τὰ μακρὰ τείχη καὶ τὰ ὀχυρώματα τοῦ Πειραιῶς, νὰ παραδῶσουν τὰ πολεμικὰ των πλοῖα, πλὴν δώδεκα, καὶ νὰ ἀνακαλέσουν τοὺς ἔξοριστους των. Ἐπίσης οἱ Ἀθηναῖοι ἐπρεπε νὰ ἔχουν τοὺς ἰδίους φίλους καὶ τοὺς ἰδίους ἔχθρους μὲ τὴν Σπάρτην. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον διελύετο ἡ περίφημος συμμαχία τῶν Ἀθηνῶν, ἡ δποῖα διήρκεσε περισσότερον ἀπὸ ἑβδομῆκοντα ἔτη.

Τὸ παλαιὸν πολίτευμα κατηργήθη καὶ τριάκοντα ἀνδρες διωρίσθησαν ώς κυβέρνησις τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ σπουδαιότερος 404 π. X. καὶ περισσότερον σκληρὸς ἀπὸ δλους ὑπῆρξεν δ Κριτίας. Οἱ τριάκοντα δμως ἀρχοντες ἔκαμαν πολλὰ ἔγκληματα. Πολλοὺς σπουδαίους πολίτας κατεδίκασαν εἰς θάνατον χωρὶς δίκην, πολλοὺς δὲ ἔξωρισαν. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὠνομάσθησαν τὸ ρανονοι.

*Ἀλλὰ τὴν ἄνοιξιν τοῦ ἐπομένου ἔτους δ Θρασύβουλος, ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους ἔξοριστους, μὲ δλίγους συντρόφους κα- 403 π. X. τέλαβεν ὀχυρὰν τοποθεσίαν εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, ἡ δποῖα ἐλέγετο Φυλή. Ἐκεῖ ἐνίκησε τὸν στρατόν, τὸν δποῖον ἐστειλαν ἐναντίον του οἱ τριάκοντα τύραννοι καὶ ἐβάδισεν ἐναντίον τοῦ Πειραιῶς, δπου κα-

τέλασβε τὰ ὑψώματα τῆς Μουνυχίας. Κατὰ τὴν μάχην, ἡ δποία ἔγινεν ἐκεῖ, ἔφονεύθη δὲ Κριτίας. Οἱ τριάκοντα τύραννοι ἐνικήθησαν καὶ ἔφυγον εἰς τὴν Ἐλευσίνα. Τότε εἰς τὰς Ἀθήνας ἔξελέγησαν δέκα ἄνδρες, διὰ νὰ καταπαύσουν τὸν ἐμφύλιον πόλεμον.

~~Σ~~ 68. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀρμοσταὶ.

Οἱ Σπαρτιάται, ἀφοῦ ἐνίκησαν τοὺς Ἀθηναίους, ἔγιναν αὐτοὶ οἱ ἡγεμόνες ὅλης τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἑλληνικῶν πόλεων, αἱ δποῖαι εὑρίσκοντο εἰς ἄλλα μέρη.

Εἰς τὰς συμμάχους τῶν πόλεις οἱ Σπαρτιάται ἔστειλαν ἀνὰ ἔνα Σπαρτιάτην διοικητήν, τὸν ἀρμοστὸν τῆν. Οἱ ἀρμοσταὶ ἦσαν περισσότερον τυραννικοὶ εἰς τοὺς συμμάχους, παρὰ ὅσον ἦσαν ἄλλοτε οἱ Ἀθηναῖοι πολὺ γρήγορα δὲ ἐμισήθησαν ἀπὸ τὰς ἑλληνικὰς πόλεις, τὰς δποίας ἐκυβέρνων. Διὰ τοῦτο ἡ ἡγεμονία τῆς Σπάρτης ἐκράτησε μόνον εἴκοσιν ἔπτα ἔτη.

69. Ὁ Σωκράτης καὶ οἱ μαθηταὶ του.

Ἐπερίμενε κανεὶς, δτι αἱ Ἀθῆναι θὰ ἐγνώριζον καλυτέρας ἡμέρας μὲ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ πολιτεύματος, ὕστερον ἀπὸ τὴν διοίκησιν τῶν τριάκοντα τυράννων.

Δυστυχῶς οἱ Ἀθηναῖοι διέπραξαν τότε σοβαρὸν σφάλμα, τὸ δποῖον δέ κόσμος ἔξακολουθεῖ νὰ θεωρῇ ως ἐντροπὴν διὰ τοὺς Ἀθηναίους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Μὲ μίαν ψευδῆ κατηγορίαν οἱ Ἀθηναῖοι δικασταὶ κατεδίκασαν εἰς θάνατον τὸν μεγαλύτερον ἄνθρωπον, τὸν δποῖον ἐγνώρισε τότε ἡ Ἑλλάς τὸν σοφώτατον Σωκράτην.

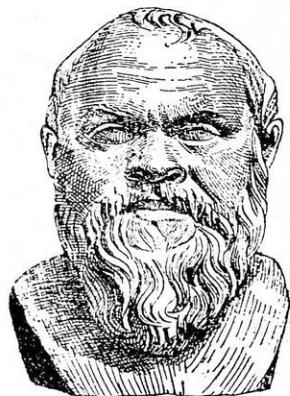
Ο Σωκράτης ἐγεννήθη εἰς χωρίον πλησίον τῶν Ἀθηνῶν. Ο πατήρ του Σωφρονίσκος ἦτο γλύπτης καὶ κατεσκεύαζεν ἀγάλματα. Τὴν ἴδιαν ἔργασίαν ἔκαμνε καὶ δὲ Σωκράτης, δταν ἦτο νέος. Λέγουν μάλιστα, δτι ἔν ἄγαλμα εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, τὸ δποῖον παρίστανε τὰς τρεῖς Χάριτας, ἦτο ἔργον ἴδικόν του.

Ο Σωκράτης, δὲν εἶχε λάβει μεγάλην μόρφωσιν, δπως οἱ πλούσιοι Ἀθηναῖοι, διότι ἦτο πολὺ πτωχός. Ἀλλ᾽ ἦτο προικι- σμένος μὲ ισχυρὸν νοῦν. Μὲ βαθεῖαν σκέψιν δὲ Σωκράτης ἔξη-

ταζε τὰ διάφορα πράγματα εἰς τὸν κόσμον. Ὁμώνυμος του τί εἶναι τοῦτο ἡ ἐκεῖνο καὶ διὰ ποῖον λόγον ἔγινε· ἡγάπα δηλαδὴ νὰ μανθάνῃ καὶ νὰ γνωρίζῃ καλά ὅ,τι ύπηρχεν εἰς τὸν κόσμον· ἦτο μὲ ἄλλους λόγους φίλος τῆς σοφίας, φιλόσοφος.

Ολοι οι ἄνθρωποι ἔγνωριζον ἀμέσως εἰς τοὺς δρόμους καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν τὸν ἄνθρωπον μὲ τὴν ἴδιατροπὸν μύτην καὶ τὰ πιτωχικὰ φορέματα.

Ο Σωκράτης, δπως δλοι οι Ἀθηναῖοι, ἐπήγαινεν εἰς τὰς παλαίστρας, εἰς τὰ γυμναστήρια καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ δῆμου. Ἐπολέμησε δὲ ὡς ὁπλίτης κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον εἰς σπουδαίας μάχας. Εἰς τὴν μάχην, ἡ ὁποία ἔγινεν εἰς τὴν Ποτίδαιαν τῆς Χαλκιδικῆς. Τότε οἱ Ἀθηναῖοι στρατιώται ἔθαύμασαν τὴν ἀντοχὴν τοῦ Σωκράτους.

Ο Σωκράτης.

ἀνῆκον εἰς τὸ ἀντίθετον κόμμα, διὰ τοῦτο οἱ ἄνθρωποι εἶχον χάσει τὸ πραγματικὸν τῶν διαφέρον διὰ τὸ κράτος. Τὸ κόμμα ἦτο διὰ τὸν Ἀθηναῖον πολιτην τότε ἀνώτερον ἀπὸ δλα. Διὰ τοῦτο οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι ἐκείνης τῆς ἐποχῆς εἶχον χάσει τὴν ἡθικὴν τῶν καὶ δὲν ἡμπόρουν νὰ διακρίνουν, τί εἶναι δίκαιον καὶ τί εἶναι ἀδίκον. Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος διὰ τὸν δποῖον ἔκαμνον μεγάλα σφάλματα, δταν ἔγινεν ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος. Μέσα εἰς τὴν σκοτεινὴν ἐκείνην ἐποχὴν τῶν παθῶν παρουσιάσθη ἡ μεγάλη μορφὴ τοῦ Σωκράτους.

70. Τί ἐδίδασκεν ὁ Σωκράτης.

«Ἐάν πανεὶς μὲ ἄφινεν, ἔλεγε, νὰ προτιμήσω μεταξὺ δύο πραγμάτων· νὰ ἀδικοῦμαι ἐγώ, ἢ νὰ ἀδικῶ ἄλλους; Θὰ ἐπροτίμων νὰ ἀδικοῦμαι ἐγώ μᾶλλον, παρὰ νὰ ἀδικῶ».

‘Ο συνήθης τόπος, δπου ὁ Σωκράτης διήρχετο ὅλην σχεδόν τὴν ἡμέραν του, ἥτο ἡ ἀγορά. ’Εκεὶ συνηθροίζοντο οἱ περισσότεροι Ἀθηναῖοι. ‘Ο Σωκράτης συνωμίλει μὲ τὸν κάθε ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον συνήντα. Εἰς τὰς συνομιλίας του ἔθετεν ἐρωτήματα καὶ ἡκολούθει συζήτησις μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ συνομιλητοῦ του. Τὰ ζητήματα τῶν συνομιλιῶν του ἦσαν· τί εἶναι ἀρετή, τί εἶναι δικαιοσύνη, τί εἶναι πατρίς. ’Ἐπίσης συνεζήτει περὶ ψυχῆς, ἡ ὁποία εἶναι τὸ πολυτιμότερον πρᾶγμα εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἄλλα. Σπουδαῖαι ἐπίσης ἦσαν αἱ συζητήσεις τοῦ Σωκράτους μὲ τοὺς σοφιστάς.

‘Ο Σωκράτης δὲν ἐλάμβανε χρήματα ἀπὸ τοὺς μαθητάς του, δπως ἔκαμνον οἱ σοφισταί. Οὔτε ἔζητησε νὰ ἔχῃ ἀξιώμα εἰς τὴν πολιτείαν. Εἰς δλην του τὴν ζωὴν ἔζησεν ὡς ὁ πτωχός τερος ἄνθρωπος.

71. Καταδίκη καὶ θάνατος τοῦ Σωκράτους.

‘Απέκτησεν δμως πολλούς ἔχθρούς, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐσυκοφάντησαν, ὅτι δῆθεν κάμνει κακὸν εἰς τοὺς νέους καὶ ὅτι εἶναι ἄθεος. Διὰ τοῦτο τὸν ἔφερον εἰς τὸ δικαστήριον διὰ 399 π.Χ. νὰ δικασθῇ. ’Εκεὶ ὁ Σωκράτης, μὲ τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον συνήθως συνεζήτει, ἀπέκρουσε τὴν κατηγορίαν. ’Αλλ’ οἱ δικασταὶ τὸν κατεδίκασαν νὰ πίῃ τὸ κώνειον καὶ νὰ ἀποθάνῃ.

‘Οταν ὁ Σωκράτης εὑρίσκετο εἰς τὴν φυλακήν, ὁ Κρίτων, ἔνας ἀπὸ τοὺς μαθητάς του, ἐπρότεινεν εἰς τὸν διδάσκαλον νὰ δραπετεύῃ ἀπὸ τὴν φυλακήν καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς ἄλλο μέρος, δπου θὰ ἥτο δυνατὸν νὰ ζήσῃ ἥσυχος. ‘Ο Κρίτων ἥτο πλούσιος Ἀθηναῖος καὶ ἥτο πρόθυμος νὰ προσφέρῃ χρήματα, διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν ἀγαπημένον του διδάσκαλον. ‘Ο Σωκράτης δμως εἰς ὧραίαν συζήτησιν μὲ τὸν Κρίτωνα ἀπέδειξεν, ὅτι οἱ πολῖται ἔχουν Ἱερὰν ὑποχρέωσιν νὰ ὑπακούουν εἰς τοὺς νόμους τῆς Πατρίδος. «Ἡ πατρίς, εἰπεν ὁ Σωκράτης εἰς τὸν Κρίτωνα, εἴραι τὸ πολυτιμότερον, τὸ σεβαστότερον καὶ τὸ ἀγιώτερον πρᾶγμα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ ἀπὸ τὴν μητέρα καὶ ἀπὸ τοὺς προγόνους ὥλους». Τὰς τελευταίας ἡμέρας, αἱ ὁποῖαι ἔμενον ἀπὸ τὰ

έβδομήκοντα ἔτη τῆς ἡλικίας του, ἐπέρασεν ὁ Σωκράτης ἥσυχος μέσα εἰς τὴν φυλακήν. Ἐκεῖ ἐπήγαινον τακτικὰ οἱ μαθηταὶ του καὶ συνεζήτουν, δπως πάντοτε μὲ τὸν διδάσκαλον.

‘Ο Σωκράτης εἰς δλην του τὴν ζωὴν ἔν ἴδανικὸν εἶχεν· ἤθελε νὰ κάμῃ τὴν πατρίδα του εὔτυχην. Ἐπίστευεν, δτι τὴν εὔτυχίαν τῆς πατρίδος τὴν δημιουργοῦν οἱ πολῖται της. Ἐὰν δὲ κάθε ἄνθρωπος, δὲ κάθε πολίτης εἶναι ἐνάρετος καὶ ἐννοῇ τὸ δίκαιον, τότε καὶ ὅλη ἡ πολιτεία, ἡ πατρίς, εἶναι τόπος εὐλογημένος, εἰς τὸν ὅποιον οἱ ἄνθρωποι ζοῦν εὔτυχεῖς.

72. Πλάτων.

‘Ο Πλάτων ἦτο δ σπουδαιότερος ἀπὸ τοὺς μαθητὰς τοῦ Σωκράτους· κατήγετο δὲ ἀπὸ ἀριστοκρατικὴν καὶ πλουσίαν οἰκογένειαν. ‘Ο Πλάτων ἔγραψε τὰς περισσοτέρας συζητήσεις, τὰς ὅποιας ἔκαμεν ὁ ἀγαπημένος του διδάσκαλος μὲ ἑκείνους, οἱ δποῖοι ἐπήγαινον μαζὶ του καὶ ἡρώτων νὰ μάθουν τί εἶναι δὲ ἄνθρωπος καὶ ποῖον εἶναι τὸ καθῆκον του, εἰς τὸν κδσμον. Τὰς συζητήσεις αύτὰς δὲ Πλάτων μᾶς περιγράφει μὲ τόσην ζωὴν, ὥστε νομίζομεν, δτι εἴμεθα παρόντες καὶ ἡμεῖς εἰς αύτάς.

Τὰ βιβλία τοῦ Πλάτωνος μὲ τὰς βαθείας σκέψεις των, δνομάζονται δι ἀ λ ο γ ο ι. Εἶναι δὲ τὰ ὡραιότερα βιβλία ἀπὸ ὅλα, ὅσα ἔγραφησαν εἰς τοὺς αἰῶνας. ‘Απ’ αύτὰ μανθάνομεν τί ἔδιδασκεν δ Σωκράτης. Ἐὰν δὲν ἔγραφεν δ Πλάτων, δὲν θὰ ἔγνωρίζομεν τίποτε ἀπὸ τὰς μεγάλας φιλοσοφικὰς ἰδέας τοῦ Σωκράτους, διότι αύτὸς δὲν ἔγραψε κανὲν βιβλίον.

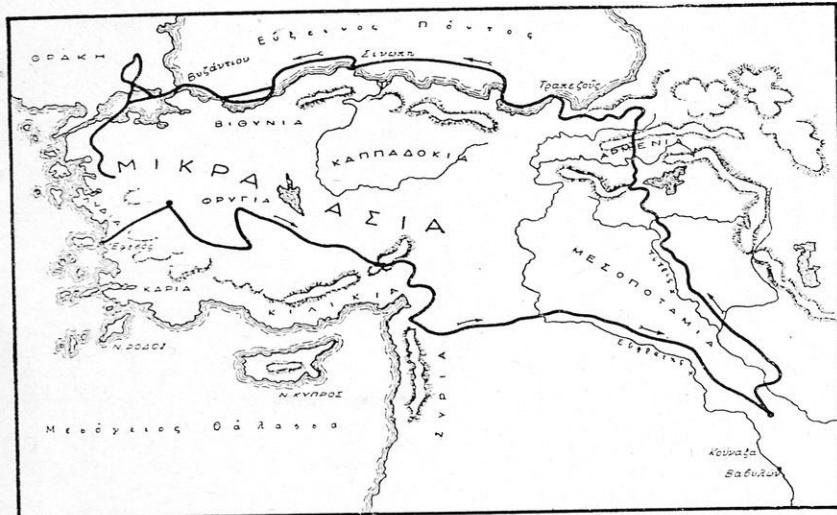
73. Ὁ Ξενόφων καὶ ἡ ἀνάθασις τοῦ Κύρου.

“Ἄλλος σπουδαῖος μαθητὴς τοῦ Σωκράτους ἦτο δ Ξενόφων δ Ἀθηναῖος. Ὁ Ξενόφων δὲν εἶχε τὸν φιλοσοφικὸν νοῦν, τὸν δποῖον εἶχεν δ Πλάτων. Ἡτο ὅμως ἀπὸ τοὺς περισσότερον μορφωμένους ἀνθρώπους, τοὺς δποίους εἶχον τότε οἱ Ἀθῆναι. Ἔγραψε δὲ τὰ ὡραῖα συγγράμματά του μὲ τόσην ἀπλότητα, ὥστε νὰ δύνανται οἱ ἄνθρωποι μὲ εύκολίαν νὰ τὰ ἀναγινώσκουν.

Εἰς ἔν βιβλίον του γράφει δσα ἐνθυμεῖτο ἀπὸ τὰς συζη-

τήσεις, τάς δποίας ἔκαμνεν διδάσκαλός του μὲ τούς μαθητάς του. Διὰ τοῦτο τὸ βιβλίον αὐτὸ δόνομάζεται Ἀπομνημονεύματα.

Τὸ σπουδαιότερον ὅμως ἀπὸ τὰ βιβλία του εἶναι ἡ Ἀνάβασις τοῦ Κύρου. Ἀπὸ τὸ βιβλίον αὐτὸ μανθάνομεν ἐνδιαφέρουσαν ἴστορίαν. Ὁταν ἀπέθανεν διδασκαλός Δαρεῖος, ἔγινε βασιλεὺς εἰς τὴν Περσίαν διμεγαλύτερος υἱός του, διὸ Ἀρταξέρης. Ὁ νεώτερος ἀδελφός, δικύρος, διποτίος ἦτο σατράπης

Χάρτης τῆς ἀναβάσεως τοῦ Κύρου.

εἰς τὰς Σάρδεις, ἥτο περισσότερον ἔχυπνος καὶ ἰκανὸς παρὰ διαδελφός του. Ἐσκέφθη δὲ νὰ γίνῃ αὐτὸς ὄλης τῆς Περσίας βασιλεὺς. Ὁταν ἐτελείωσεν διπελοπονησιακὸς πόλεμος, δικύρος μὲ δέκα περίπου χιλιάδας (= μυριούς) 404 π.Χ. μισθιφόρους. Ἐλληνας καὶ πολὺν ἄλλον στρατόν ἀπὸ τὴν Ασίαν, ἐπορεύθη ἐναντίον τῆς πρωτευούσης τοῦ περσικοῦ κράτους. Ἡ κυβέρνησις τῆς Σπάρτης ὑπεσχέθη εἰς αὐτὸν μυστικὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ.

‘Ο Ξενοφῶν συνώδευσε τοὺς “Ελληνας μισθοφόρους ὅχι ως ἀξιωματικός, ἀλλ’ ως προσωπικός φίλος ἐνδεικόμενος ἀπό τοὺς “Ελληνας στρατηγούς.

‘Ο στρατὸς τοῦ Κύρου ἔφθασε μέχρι τῆς Βαβυλῶνος, 401 π.Χ. ὅπου συνηντήθη μὲ τὸν στρατὸν τοῦ βασιλέως, διποῖος ἦτο πολυυριθμότερος. Εἰς τὴν μάχην παρὰ τὰ Κούναξα ἐνίκησαν οἱ “Ελληνες τὸν στρατὸν τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, ἀλλ’ ἐφονεύθη ὁ Κῦρος.

Θάλαττα! Θάλαττα!
(Ἐλκὼν νεωτέρους ζωγράφου).

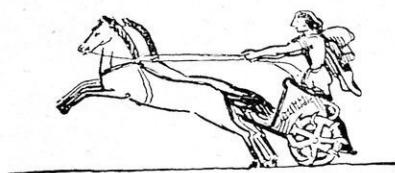
74. Ἡ κάθοδος τῶν μυρίων.

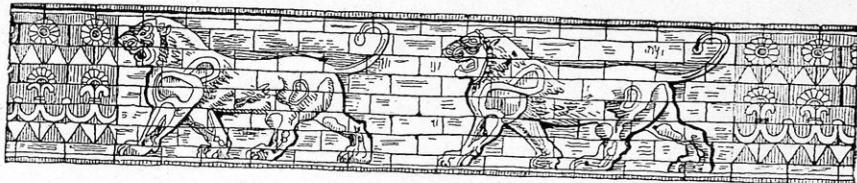
Οἱ δέκα χιλιάδες “Ελληνες, οἱ μύριοι, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου εἶδον, ὅτι δὲν εἶχον πλέον λόγον νὰ ἔξακολουθήσουν ἐκεῖ τὸν ἄγωνα. Ἀπεφάσισαν λοιπὸν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὰς πατρίδας των. Οἱ Πέρσαι δύμως μὲ δόλον κατώρθωσαν νὰ φονεύσουν δλους τοὺς στρατηγούς τῶν ‘Ελλήνων Τότε οἱ

“Ελληνες κατά τὴν δύσκολον ἐκείνην στιγμὴν ἔξέλεξαν στρατηγόν των τὸν Ξενοφῶντα, δόποιος ἀνέλαβε νὰ ὁδηγήσῃ αὐτοὺς ὅπισω, εἰς τὴν πατρίδα των.

Τέσσαρας μῆνας ἐβάδιζον οἱ μύριοι μέσα εἰς ἔχθρικὰς χώρας καὶ ἐπάνω εἰς χιονοσκεπῆ ὅρη διαρκῶς πολεμοῦντες. Τέλος μίαν ἡμέραν ἀντήχησεν ἡ φωνὴ «Θάλαττα! Θάλαττα!» 400 π.Χ. Ἡ ἐμπροσθιοφυλακὴ εἶχεν ἵδει τὴν θάλασσαν τοῦ Εὔξείνου πόντου. Αὐτὴ εἶναι ἡ περίφημος κάθοδος τῷ μυρίῳ.

Ἡ συνεκστρατεία αὐτὴ τῶν μυρίων ὠφέλησε πολύ, διότι οἱ “Ελληνες ἔμαθον ἀκριβῶς τὸν δρόμον, δόποιος ἔφερεν εἰς τὸ μυθικὸν βασιλειόν τῶν Περσῶν. “Οτι δὲ ὀλίγοι “Ελληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας μέσα εἰς τὴν καρδίαν τοῦ κράτους των καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πατρίδα των μὲ δύλιγας ἀπωλείας, αὐτὸς ἔδωσε θάρρος εἰς τοὺς “Ελληνας. Ἡμποροῦμεν λοιπὸν νὰ εἴπωμεν, δτὶ οἱ ὀλίγοι ἐκεῖνοι “Ελληνες τῆς Ἀναβάσεως τοῦ Κύρου ἔγιναν οἱ πρωτοπόροι διὰ μίαν ἄλλην ἐκστρατείαν, ἡ δόποια ἔγινεν 160 ἔτη ἀργότερον, τὴν ἐκστρατείαν δηλαδή, τὴν δόποιαν ἔκαμεν διακεδῶν βασιλεύς Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

ΟΙ ΠΕΡΣΔΙ ΑΝΑΜΙΓΝΥΟΝΤΑΙ ΕΙΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

~~75~~ 75 Οι Σπαρτιάται πολεμοῦν τούς Πέρσας. Ὁ Ἀγησίλαος.

Όλιγα ἔτη μετά τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, νέοι ἐμφύλιοι σπαραγμοὶ ἔχωρισαν τοὺς Ἐλληνας εἰς ἔχθρικὰ στρατόπεδα. Ἡ διαίρεσις αὕτη τῶν Ἐλλήνων ύπηρξεν δικαλύτερος σύμμαχος διὰ τὸν βασιλέα τῆς Περσίας, διόποιος εὗρε τότε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀναμειχθῇ εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἐλλάδος. πρὸς ὡφέλειαν τοῦ κράτους του.

Εἰς τὸ κεφάλαιον λοιπὸν τοῦτο θά λιδωμεν εἰς ποῖον ἔξευτελισμὸν ἔφερε τοὺς Ἐλληνας ἢ διχόνοια μεταξύ των. Ἐνῷ ἄλλοτε οἱ Ἐλληνες ἡνωμένοι ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας, τώρα δέχονται τὴν βοήθειάν των διὰ νὰ πολεμοῦν μεταξύ των!

Οι Σπαρτιάται μετά τὸν θάνατον τοῦ Κύρου ἥλθον εἰς φανερὰν ρῆξιν μὲ τὸν Πέρσην βασιλέα, διότι ἔβοήθησαν τὰς Ιωνικὰς πόλεις, αἱ διόποιαι δὲν ἤθελον νὰ ύποταχθοῦν εἰς τὸν Τισσαφέρνην, διόποιος εἶχε λάβει τότε τὴν θέσιν τοῦ Κύρου.

Εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν εύρισκετο ἥδη δικαίως τῆς Σπάρτης Ἀγησίλαος, διόποιος ἦτο μικρὸς κατὰ τὸ ἀνάστημα καὶ χωλὸς εἰς τὸν ἔνα πόδα. Εἰς τὸ ἴσχνὸν δύμως καὶ μικρὸν 396 π. X. ἐκεῖνο σῶμα ύπηρχον μεγάλαι ἀρεταῖ. Εἶχεν ἀσκηθῆ ἀπὸ μικρὸς εἰς τὴν σπαρτιατικὴν σκληραγωγίαν καὶ τὴν πειθαρχίαν. Διὰ τοῦτο ἦτο ἀπλοῦς εἰς τοὺς τρόπους του καὶ τὴν ἐνδυμασίαν, εὑπειθῆς εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς Σπάρτης, εὔγενης καὶ ἀγαπητός εἰς τοὺς συμπολίτας του.

‘Ο Ἀγησίλαος εἶχεν ἐπιτυχίας εἰς τὸν πόλεμον ἐναντίον

τῶν σατραπῶν καὶ ἐσχεδίαζε μεγάλας ἐπιχειρήσεις ἐναντίον τῶν Περσῶν.

Τὰ σχέδιά του δύμως δὲν ἐπρόκειτο νὰ πραγματοποιηθοῦν, διότι οἱ Πέρσαι ἔδωσαν χρήματα καὶ ἐπεισαν τὰς Θήβας καὶ τὴν Κόρινθον, αἱ δόποιαι ἥσαν τότε ἔχθραι τῶν Σπαρτιατῶν, νὰ κηρύξουν τὸν πόλεμον ἐναντίον τῆς Σπάρτης. Ὁ Ἀγησίλαος θὰ ἤναγκάζετο διὰ τοῦτο νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν.

Ἐπίσης δὲ Ἀθηναῖος ναύαρχος Κόρων, δὲ δόποιος μετὰ τὴν καταστροφὴν εἰς τοὺς Αἴγαδος ποταμοὺς εύρισκετο εἰς τὴν Κύπρον, ἔλαβε χρήματα ἀπὸ τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν καὶ κατεσκεύασε στόλον. Μὲ τὸν στόλον αὐτὸν ἐνίκησε τὰ πλοῖα τῶν Σπαρτιατῶν εἰς τὴν Κνίδον, πλησίον τῆς Ρόδου. Ἀπὸ τότε ἡ Σπάρτη ἔχασε τὰς συμμάχους τῆς πόλεις εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ τὴν κυριαρχίαν τῆς εἰς τὴν θάλασσαν.

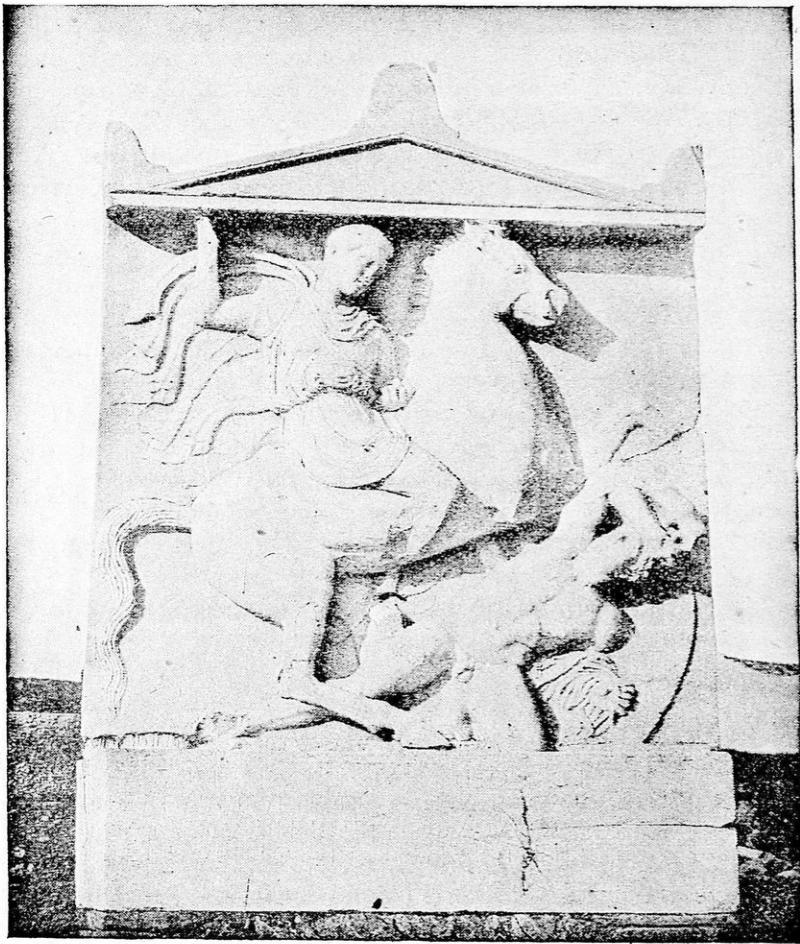
Ο Κόρων μετὰ τὴν ναυμαχίαν ἐπέστρεψεν εἰς Πειραιά καὶ ἔκτισε πάλιν τὰ μακρὰ τείχη καὶ τὰ ἄλλα δχυρώματα τοῦ Πειραιῶς. Τὰ σπουδαῖα αὐτὰ τείχη, ἐνῷ πρὶν ἀπὸ 393 π.Χ. δέκα ἔτη ἐκρημνίζοντο ὑπὸ τοὺς ἥχους τῶν αὐλη̄. τρίδων, τώρα ἀνιδρύοντο καὶ πάλιν μὲ χρήματα περσικά !

76. Νέοι ἐμφύλιοι πόλεμοι. Ὁ Κορινθιακὸς πόλεμος.

Πρῶτοι οἱ Θηβαῖοι ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον ἐναντίον τῆς Σπάρτης. Εἰς τὴν μάχην δέ, ἡ δόποια ἔγινεν εἰς τὴν πόλιν τῆς Βοιωτίας Ἀλίαρτον, πλησίον τῆς Κωπαΐδος λίμνης, 395 π.Χ. οἱ Σπαρτιᾶται ἐνικήθησαν ἀπὸ τοὺς Θηβαίους. Ἐκεῖ ἐφονεύθη δὲ Λύσανδρος καὶ τὰ καλύτερα παλληκάρια τῆς Σπάρτης.

Τότε αἱ Θῆβαι, αἱ Ἀθῆναι, ἡ Κόρινθος καὶ τὸ Ἀργος ἔκαμαν συμμαχίαν ἐναντίον τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον ἐναντίον των. Ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας ἐβοήθησεν αὐτοὺς μὲ χρήματα !

Οἱ Σπαρτιᾶται, ἐπειδὴ εἶδον ὅτι ὅλαι σχεδὸν αἱ πόλεις, αἱ δόποιαι ἥσαν προηγουμένως σύμμαχοί των, ἐστράφησαν ἐναντίον των, ἤναγκάσθησαν νὰ παραγγείλουν εἰς τὸν Ἀγησίλαον νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα.

Ἐπιτύμβιον μνημεῖον
τοῦ πεσόντος κατὰ τὸν Κορινθιακὸν πόλεμον Δεξίλεω.
(Κεραμεικὸς Ἀθηνῶν).

‘Ο γηραιός Ἀγησίλαος μὲν μεγάλην ταχύτητα ἐπέρασε τὴν Θράκην, τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θεσσαλίαν. Εἰς τὴν πόλιν τῆς Βοιωτίας Κορώνειαν ἐνίκησε τὸν στρατὸν τῶν συμμάχων, ἀλλ’ ἐπληγώθη καὶ ὁ ἔδιος βαρέως.

‘Ο πόλεμος ἔξηκολούθησε μεταξὺ τῶν Σπαρτιατῶν καὶ τῶν συμμάχων εἰς τὴν χώραν τῶν Κορινθίων. Διὰ τοῦτο τὸν πόλεμον αὐτόν, ὁ δόποιος διήρκεσεν ἐννέα ἔτη, δινομάζομεν Κορινθιακὸν πόλεμον. Εἰς τὸ διάστημα αὐτὸς οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον σπουδαίας ἐπιτυχίας κατὰ θάλασσαν. 395-386 π.Χ. Πολλαὶ πόλεις ἦλθον καὶ πάλιν μὲν τὸ μέρος τῶν Ἀθηναίων. Ἡ παλαιὰ συμμαχία τοῦ ἀθηναϊκοῦ κράτους ἐφαίνετο νὰ ἀναζῇ καὶ πάλιν. Ἀλλὰ καὶ κατὰ ξηρὰν διστρατηγὸς Ἰφικράτης εἶχεν ὄργανώσει πολὺ καλὰ τὸν ἀθηναϊκὸν στρατόν.

77. Ἡ εἰρήνη τοῦ Βασιλέως.

Οἱ Σπαρτιάται, δταν εἶδον ὅτι εἶχον ἀπομονωθῆναι καὶ οἱ περισσότεροι Ἐλληνες εἶχον ἐνωθῆναι τῶν, ἐσκέφθησαν νὰ ζητήσουν τὴν συμμαχίαν τῶν Περσῶν.

‘Ο μέγας βασιλεὺς ἐξ ἄλλου, ἐπειδὴ ἔβλεπεν, ὅτι αἱ Ἀθηναὶ ἐγίνοντο πάλιν δύναμις μεγάλη καὶ ἦτο κίνδυνος αἱ ἐλληνικαὶ πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας νὰ ἐνωθοῦν καὶ πάλιν μὲ αὐτάς, ἐπροτίμησε νὰ βοηθήσῃ τότε τὴν Σπάρτην. Μὲ τὴν ἐπέμβασίν του ἐκλεισεν εἰρήνη μεταξὺ ὅλων τῶν ἐλ.386 π.Χ. ληνικῶν πόλεων, ἡ δόποια φέρει τὸ ὄνομά του, βασιλέας εἰρήνης. Ἐπειδὴ δὲ διὰ τὴν συνεννόησιν μὲ τὸν βασιλέα εἶχε σταλῆ ἀπὸ καιροῦ ἐκ μέρους τῶν Σπαρτιατῶν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ πέρσου βασιλέως διοικητοῦ, Ἀνταλκίδας, ἡ εἰρήνη αὐτὴ λέγεται καὶ Ἀνταλκίδειος εἰρήνη.

Συμφώνως πρὸς αὐτὴν αἱ ιωνικαὶ πόλεις παρεχωροῦντο εἰς τὸν βασιλέα καὶ αἱ πόλεις εἰς τὴν Ἐλλάδα ἐκηρύσσοντο αὐτόνομοι. ‘Ο μέγας βασιλεὺς εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ κανονίζῃ τοὺς δρους τῆς εἰρήνης, τὴν δόποιαν θὰ ἔκαμνον μεταξὺ τῶν αἱ ἐλληνικαὶ πόλεις. Τοιουτορόπως ὁ μέγας βασιλεὺς ἐφαίνετο ὀσάν νὰ ἦτο κύριος τῆς Ἐλλάδος, οἱ δὲ Ἐλληνες ὑπήκοοι του.

Τὸ μῖσος, τὸ δποῖον ἔτρεφον μεταξύ τῶν τότε αἱ ἑλληνικαὶ πόλεις, δὲν ἄφινεν αὐτὰς νὰ ἔδουν, δτι ὑπεδούλωνον τὴν πατρίδα τῶν εἰς ξένον δεσπότην. Ὁ ἐγωὶσμός, τὸν δποῖον εἶχον τότε οἱ ἀρχαῖοι μας πρόγονοι, ποῖος θὰ ύπερισχύσῃ, ἔφερε τὴν καταστρεπτικὴν διαίρεσιν μεταξύ τῶν. Διηρημένοι λοιπὸν ύπεγραψαν τότε εἰς τὰ Σοῦσα τὴν πολιτικὴν τῶν καταδίκην, δτι δηλαδὴ ἡ Ἐλλὰς ποτὲ δὲν ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ κράτος Ισχυρόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

AI ΘΗΒΑΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΙΣΧΥΡΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

78. Ο Πελοπίδας καὶ ὁ Ἐπαμεινώνδας.

Αἱ Θῆβαι χρεωστοῦν τὴν μεγάλην δύναμιν ποὺ ἀπέκτησαν κατ' ἔκείνους τοὺς χρόνους, εἰς δύο οπουδαίους ἄνδρας· τὸν Πελοπίδαν καὶ τὸν Ἐπαμεινώνδαν.

‘Ο Πλούταρχος, δὸποῖος ἔγραψε διὰ τὸν βίον τῶν, διηγεῖται πολὺ ἐνδιαφέροντα πράγματα καὶ διὰ τοὺς δύο ἄνδρας. ‘Ο Πελοπίδας γράφει δtti ἀνετράφη μέσα εἰς πλοῦτον καὶ πολὺ νέος ἔγινε κάτοχος μεγάλης περιουσίας. Τὴν περιουσίαν του δῆμως, αὐτὴν δὲν ἔχρησιμοποίησε διὰ τὸν ἑαυτόν του, ἀλλ’ ἔβοήθει τοὺς πτωχούς, οἵ δόποῖοι εἶχον ἀνάγκην. Ἐδείκνυε δὲ δtti ἥτο κύριος τῶν χρημάτων καὶ δῆχι δοῦλος αὐτῶν. ‘Ολην του τὴν ζωὴν ἀφιέρωσεν εἰς τὸ νὰ ὑπηρετῇ τὴν πατρίδα.

‘Ο Ἐπαμεινώνδας, φίλος τοῦ Πελοπίδου, ἥτο ἀντιθέτως συνηθισμένος εἰς τὴν πενίαν, τὴν δόποιαν ἐκληρονόμησεν ἀπὸ τοὺς γονεῖς του. ‘Αλλ’ ἐπειδὴ ἥτο φιλόσοφος καὶ ἡσχολεῖτο μὲ ἀνώτερα πράγματα, δὲν ἔδιδε προσοχὴν εἰς τὴν πενίαν του. Τὰ φορέματά του ἦσαν πολὺ ἀπλᾶ καὶ τὸ φαγητόν του πολὺ λιτόν. Ἡτο δῆμως ἀκούραστος εἰς τοὺς κόπους καὶ εἰς τὰς ἐκστρατείας. ‘Εθεώρει ἐντροπὴν νὰ φαίνεται, δtti ἔξοδεύει διὰ τὸν ἑαυτόν του περισσότερα ἀπὸ δῆμα ἔξωδευεν δὲ πτωχότερος ἀνθρωπος τῶν Θηβῶν. Εἶχε μεγάλην πολιτικὴν ἰκανότητα καὶ ἥτο σπουδαῖος στρατηγός. Μὲ τὴν εὐγλωττίαν του δὲ κατώρθωνε νὰ πείθῃ δσους τὸν ἥκουουν.

«Καὶ οἱ δύο ἄνδρες, λέγει δὸς Πλούταρχος, ἦσαν ἐξ ἵσου ἐπιτήδειοι διὰ κάθε ἀρετῆν. Μὲ τὴν διαφοράν, δtti δὸς Πελοπίδας ἐπροτίμα νὰ γυμνάζεται, δὲ δὲ Ἐπαμεινώνδας νὰ φιλοσοφῇ. Καὶ οἱ δύο εἶχον

πολλὰς ἀρετάς, αἱ δποῖαι ἔκαμαν αὐτοὺς ἐνδόξους. Ἀλλὰ τὸ μεγαλύτερον προτέρημα καὶ τῶν δύο ἦτο ἡ ἀγάπη τοῦ ἐνδός πρὸς τὸν ἄλλον. Μέσα εἰς τόσας στρατηγίας, εἰς πολέμους καὶ εἰς τόσας πολιτικὰς ἐνεργείας, διετήρησαν μέχρι τέλους θερμὴν πάντοτε τὴν φιλίαν των.

‘Η ἀληθινὴ αἰτία τούτου δφείλεται εἰς τὴν ἀρετὴν των. Διότι καὶ οἱ δύο δὲν ἔζητον μὲ τὰς πράξεις των δόξαν ἢ πλοῦτον, τὰ δποῖα φέρουν τὸν καταστρεπτικὸν φθόνον. Ἀλλὰ καὶ οἱ δύο εἶχαν μέσα των μεγάλην φλόγα. Ἐπεδύμουν νὰ ἴδουν τὴν πατρίδα των μεγάλην καὶ λαμπράν. Διὰ τοῦτο τὰ κατορθώματα τοῦ ἐνδός δ ἄλλος τὰ ἔθεωρει ὅς ἴδικά του».

~~3~~ 79. Ο Πελοπίδας ἐλευθερώνει τὴν πατρίδα του.

Δὲν εἶχον ἀκόμη παρέλθει τέσσαρα ἔτη ἀφ' ὅτου ἔγινεν ἡ εἰρήνη τοῦ βασιλέως, δτε σοβαρὸν ἐπεισδόιον ἔγινεν εἰς τὰς Θῆβας. Κάποτε σπαρτιατικὸς στρατὸς διήρχετο ἀπὸ τὴν Βοιωτίαν καὶ μετέβαινεν εἰς τὴν Θράκην. Οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ φιλοσπαρτιατικοῦ κόμματος τῶν Θηβῶν ἥλθον εἰς συνεννόησιν μὲ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ σπαρτιατικοῦ στρατοῦ. Ἀποτέλεσμα δὲ τῆς συν-

382 π.Χ. εννοήσεως αὐτῆς ἦτο 1500 Λακεδαιμόνιοι νὰ καταλάβουν τὴν ἀκρόπολιν τῶν Θηβῶν, ἡ δποῖα ώνομάζετο **Καδμεία**. Μὲ τὴν προστασίαν τοῦ σπαρτιατικοῦ στρατοῦ, δ δποῖος εύρισκετο εἰς τὴν Καδμείαν, τὸ φιλοσπαρτιατικὸν κόμμα κατώρθωσε νὰ λάβῃ εἰς τὰς χεῖρας του τὴν κυβέρνησιν τῶν Θηβῶν. Τότε οἱ σπουδαιότεροι Θηβαῖοι, οἱ δποῖοι ἥσαν ἀντίθετοι πρὸς τὴν νέαν κυβέρνησιν, ἔξωρίσθησαν καὶ εὗρον καταφύγιον εἰς τὰς Ἀθήνας.

Μαζὶ μὲ τοὺς ἔξορίστους ἦτο καὶ δ Πελοπίδας, δ δποῖος δὲν ἤδύνατο νὰ βλέπῃ τὴν πατρίδα του ὑπὸ τὸν ξένον στρατιωτικὸν ζυγόν. Διὰ τοῦτο μὲ μίαν θαρραλέαν πρᾶξιν κατώρθωσε νὰ ἀνατρέψῃ τὴν κυβέρνησιν τῶν Θηβῶν καὶ νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν πατρίδα του ἀπὸ τὴν σπαρτιατικὴν κατοχήν. Κατόπιν τούτου τὰ σπαρτιατικὰ στρατεύματα μετὰ τριῶν ἐτῶν κατοχὴν ἤναγκάσθησαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὰς Θῆβας.

‘Η νίκη τοῦ Πελοπίδου ἔδωσε θάρρος εἰς τοὺς Θηβαίους, οἱ δποῖοι δὲν ἐφοβοῦντο πλέον τὸν σπαρτιατικὸν στρατόν. Ἀπὸ τότε ἔδόθη τὸ σύνθημα φανεροῦ πολέμου τῶν Θηβαίων ἐναν-

τίον τῶν Σπαρτιατῶν, διὰ τὰς Θήβας δὲ ἀρχίζει ἔνδοξος ἐποχῆ.

80. Ἀθῆναι καὶ Θῆβαι.

Οἱ Ἀθηναῖοι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον ἐναντίον τῆς Σπάρτης καὶ ἔκλεισαν συμμαχίαν μὲ τοὺς Θηβαίους.

Τότε οἱ Ἀθηναῖοι εὗρον τὴν κατάλληλον εύκαιρίαν νὰ ἰδρύσουν καὶ πάλιν τὴν ἀττικὴν συμμαχίαν, ἡ δποία λέγεται δευτέρα Ἀθηναϊκὴ συμμαχία. Ὁ σκοπὸς αὐτῆς ἦτο ἡ ὑποστήριξις τῶν πόλεων ἐναντίον 378-377 π. X. κάθε ἐπεμβάσεως τῶν Σπαρτιατῶν. Οἱ Θηβαῖοι ἤθελον ἐπίσης νὰ ἐνώσουν δλας τὰς πόλεις τῆς Βοιωτίας εἰς μίαν συμμαχίαν μὲ ἀρχηγὸν τὰς Θήβας. Αὐτὸ κατωρθώθη μὲ τὰς στρατιωτικὰς ἐπιτυχίας τὰς δποίας εἶχον οἱ Θηβαῖοι.

Ἀρχηγὸς τότε τοῦ θηβαϊκοῦ στρατοῦ ἦτο δὲ Ἐπαμεινῶνδας, ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους ἄνδρας, τοὺς δποίους εἶχε τότε ἡ Ἑλλάς. Ἡ συμμαχία τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Θηβαίων δὲν διήρκεσε πολὺ. Μετὰ ἑπτὰ δὲ ἔτη διελύθη ἀπὸ ἀντιζηλίαν καὶ τῶν δύο τούτων πόλεων.

81. Ἡ μάχη εἰς τὰ Λεῦκτρα.

Τὸ θέρος τοῦ 371 π. X. μὲ τὴν μεσολάβησιν τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας ἔγινεν εἰς τὴν Σπάρτην συνέδριον δλων τῶν ἐλληνικῶν πόλεων. Εἰς τὸ συνέδριον αὐτὸ ἀπεφασίσθη 371 π. X. νὰ γίνῃ εἰρήνη μεταξύ των, ὑπὸ τὸν δρον δλαι αἱ πόλεις νὰ εἶναι αὐτόνομοι. "Ολοι οἱ ἀντιπρόσωποι ὑπέγραψαν τὴν εἰρήνην αὐτὴν πλὴν τῶν Θηβαίων.

Τότε δὲ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Κλεόμβροτος ἐξεστράτευσεν ἐναντίον τῆς Βοιωτίας, διὰ νὰ ἔξαναγκάσῃ τοὺς Θηβαίους νὰ παραδεχθοῦν τὴν εἰρήνην.

Τὸν Ἱούλιον τοῦ ἵδιου ἔτους εἰς τὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας ἔγινε μία ἀπὸ τὰς σπουδαιοτέρας μάχας τῆς ἀρχαιότητος. Ὁ θηβαϊκὸς στρατὸς μὲ τὸν μεγάλον ἀρχηγὸν του, τὸν Ἐπαμεινῶνδαν, ἃν καὶ ἦτο δλιγάτερος ἀπὸ τὸν σπαρτιατικόν, ἐνίκησεν ἐκεῖ λαμπρὰν νίκην.

Διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν μάχην ἐκείνην δὲ Ἐπαμεινῶνδας ἐφήρμοσε νέον στρατηγικὸν σχέδιον, τὸ δποῖον δὲ ἕδιος ἐσκέφθη.

Τὸ σχέδιον τοῦ Ἐπαμεινῶνδου ἦτο τὸ ἔξῆς: ‘Ο θηβαϊκὸς στρατὸς παρετάχθη ἀπέναντι τοῦ ἔχθρικοῦ στρατοῦ εἰς δύο φάλαγγας. Ἡμία θὰ ἔκαμνε τὴν ἐπίθεσιν ἐναντίον τοῦ ἔχθροῦ, ἐνῷ ή ἄλλῃ θὰ ἐπροχώρει βραδέως καὶ θὰ ἔμενεν δόσον τὸ δυνατόν δπίσω. Εἰς τὴν πρώτην, ή δποία θὰ ἔκαμνε τὴν ἐπίθεσιν, ἐτοποθέτησεν δὲ Ἐπαμεινῶνδας εἰς πυκνὰς γραμμὰς τοὺς καλυτέρους ἀπὸ τοὺς στρατιώτας του. Ἡ ἄλλη, ή δποία θὰ ἐπήγαινε σιγὰ καὶ θὰ προσεπάθει νὰ ἀποκρούῃ τοὺς ἔχθρούς, ἦτο δλιγάτερον λσχυρά. Η πρώτη ἔπρεπε νὰ ἐπιτεθῇ μὲ δρμῆν καὶ νὰ διασπάσῃ τὰς τάξεις τοῦ ἔχθροῦ. Κατόπιν θὰ ἐγύριζεν δπίσω, διὰ νὰ βοηθήσῃ τὴν ἀδυνατοτέραν φάλαγγα. Ο ἔχθρικὸς στρατὸς τότε θὰ ἔκυκλωνετο καὶ θὰ ἐκτυπάτο ἀπὸ δύο μέρη. Ο τρόπος αὐτὸς τῆς παρατάξεως ὠνομάσθη λοξή φάλαγγα.

Τὸ σχέδιον αὐτὸ ἔχει τόσην σπουδαιότητα, ὥστε δύο φοράς μεγάλοι Γερμανοὶ στρατιωτικοὶ τὸ μετεχειρίσθησαν εἰς τοὺς πολέμους, ποὺ ἔκαμαν. Κατὰ τὸν μέγαν πόλεμον (1914—1918) δ Γερμανὸς στρατάρχης Χίντεμπουργκ μὲ τὸ σχέδιον τοῦ Ἐπαμεινῶνδου ἐπολέμησε καὶ ἐνίκησε τοὺς Ρώσους.

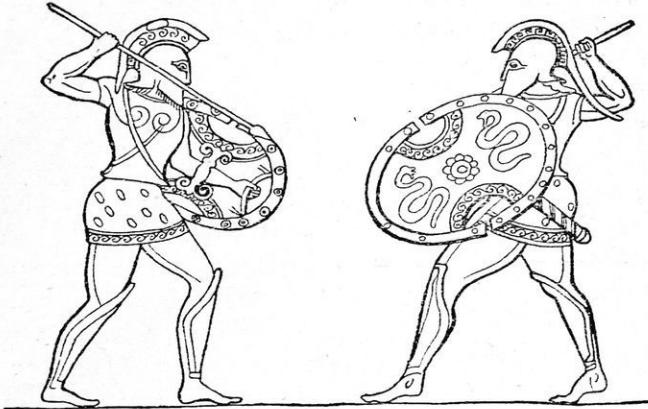
Εἰς τὴν μάχην αὐτὴν τῶν Λεύκτρων ἔλαβε μέρος καὶ διερδός λόχος τῶν Θηβαίων μὲ ἀρχηγὸν τὸν Πελοπίδαν.

Ο ιερὸς λόχος ἀπετελεῖτο ἀπὸ τριακοσίους ἄνδρας Θηβαίους, οἱ δποῖοι είχον ἀσκηθῆ μὲ σύστημα διὰ τοὺς πολέμους ἐναντίον τῶν Σπαρτιατῶν. Ήσαν δὲ πάντοτε ύπὸ τὰ δπλα.

Οἱ Σπαρτιάται ἐπολέμησαν μὲ μεγάλην ἀνδρείαν, ἀλλ’ ἔπαθον φοβεράν καταστροφήν. Ο βασιλεὺς Κλεόμβροτος καὶ 400 Σπαρτιάται ἔπεσαν εἰς τὴν μάχην. Μὲ μεγάλας δὲ ἀπωλείας ἔφυγον εἰς τὴν πατρίδα των.

Ήτο ή τελευταία ἡμέρα μιᾶς ἐορτῆς εἰς τὴν Σπάρτην, δταν ἔμαθον οἱ “Ἐφοροί τὴν συμφορὰν εἰς τὰ Λευκτρα. Έν τούτοις, ἀν καὶ πολὺ ἐλυπήθησαν, δὲν διέκοψαν τὸν χορὸν τῶν ἀνδρῶν. «Τὴν ἄλλην ἡμέραν, λέγει δὲ Ξενοφῶν, ἦτο δυνατὸν

νὰ ἔδῃ τις ἔξω εἰς τὴν ἀγορὰν τὸν συγγενεῖς τῶν φονευθέντων εἰς τὴν μάχην μὲ φαιδρὸν πρόσωπον. Ὁλίγοι δὲ ἀπὸ ἐκείνους, τῶν δποίων οἱ συγγενεῖς στρατῶται δὲν ἐφονεύθησαν, ἐφανερώθησαν ἔξω, καὶ αὐτοὶ ἦσαν λυπημένοι».

·Οπλῖται Βοιωτοί.

·Ἐὰν ἐνθυμηθῶμεν μὲ πόσην ἀπελπισίαν καὶ μὲ ποίους θρήνους ἐδέχθησαν οἱ Ἀθηναῖοι τὴν εἴδησιν τῆς συμφορᾶς τῶν εἰς τοὺς Αἰγάδας ποταμούς, θὰ ἤδωμεν πόσον καρτερικὸς καὶ γενναῖος ἦτο ὁ χαρακτὴρ τῶν Σπαρτιατῶν εἰς παρομοίαν συμφοράν.

~~82~~ ·Ο Ἐπαμεινώνδας ἐκστρατεύει εἰς τὴν Πελοπόννησον. +
Θάνατος τοῦ Πελοπίδου.

·Η φήμη τῶν Σπαρτιατῶν, ὅτι ἦσαν ἀνίκητοι εἰς μάχην, ἐμειώθη μὲ τὴν λαμπρὰν νίκην τῶν Θηβαίων εἰς τὰ Λευκτρα. Οἱ Θηβαῖοι τότε ἔγιναν τὸ Ισχυρότερον κράτος εἰς τὴν Ἑλλάδα. Πολλαὶ πόλεις ἔφυγον ἀπὸ τὴν συμμαχίαν τῆς Σπάρτης καὶ ἐπῆγαν μὲ τὸ μέρος τῆς Ισχυρᾶς πόλεως τῶν Θηβῶν.

·Ο Ἐπαμεινώνδας μὲ τὸν στρατόν του ἐβάδισεν εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ ἔφθασεν ἔως τὴν Σπάρτην. Αἱ γυναῖκες τῶν

Σπαρτιατῶν ἔλεγον, ὅτι ποτὲ δὲν εἶδον καπνὸν νὰ ἔξέρχεται ἀπὸ ἔχθρικὸν στρατόπεδον. Αὐτὴν δμως τὴν φορὰν εἶδον τὸν θηβαϊκὸν στρατὸν νὰ πολιορκῇ τὴν ἔνδοξον πόλιν των.

Ἡ πόλις δὲν εἶχε τείχη, διότι ὡς τείχη ἔχρησίμευον τὰ γενναῖα στήθη τῶν παλληκαριῶν τῆς. Τότε πρόχειροι φράκται κατεσκευάσθησαν εἰς τοὺς δρόμους καὶ αἱ οἰκίαι ἔχρησίμευσαν ὡς ὁχυρώματα.

Οἱ Ἐπαμεινώνδας δὲν ἐπεχείρησε νὰ κυριεύσῃ τὴν γενναῖαν Σπάρτην· προήλασεν δμως μέχρι τοῦ Γυθείου καὶ κατέστρεψε τὴν χώραν, τοὺς ἄγρους τῆς καὶ τὰ δένδρα τῆς.

Τρεῖς φορὰς ὁ Ἐπαμεινώνδας μετέβη εἰς τὴν Πελοπόννησον. Εἰς τὴν Ἀρκαδίαν ὕδρυσε πόλιν, ἡ ὁποία ἔλαβε τὸ ὄνομα Μεγαλόπολις. Εἰς αὐτὴν συνηθροίζοντο ὅλοι οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν πόλεων τῆς Ἀρκαδίας καὶ συνεσκέπτοντο διὰ τὰ συμφέροντά των. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ Ἐπαμεινώνδας συνε-

369 π. X. βίβασε τὰς ἀλληλομαχομένας πόλεις τῆς Ἀρκαδίας, ἥλευθέρωσε δὲ τὴν Μεσσηνίαν, ἡ ὁποία ἐπὶ 300 ἔτη ἐστέναξεν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Σπαρτιατῶν. Νέα τώρα πόλις ἴσχυρά ἐκτίσθη πλησίον τοῦ ὅρους Ἰθώμη καὶ ὠνομάσθη Μεσσήνη. Ἡ Μεσσήνη ἔγινε τότε τὸ κέντρον τοῦ νέου μεσσηνιακοῦ κράτους.

Ἐνῷ ὁ Ἐπαμεινώνδας ἔδιδε τὴν ἔλευθερίαν εἰς τὰς πόλεις, αἱ δποῖαι ἥσαν ξως τότε ὑποτελεῖς εἰς τοὺς Σπαρτιάτας, ὁ ἄλλος στρατηγὸς τῶν Θηβῶν καὶ φίλος του, ὁ Πελοπίδας, ἔκαμνεν ἐκστρατείας πρὸς βορρᾶν. Τρεῖς ἐκστρατείας ἔκαμεν οὗτος εἰς τὴν Θεσσαλίαν. Εἰς μίαν δμως μάχην, ἡ δποία ἔγινεν ἐκεῖ, ἐφονεύθη, ἐνῷ τὰ στρατεύματά του ἐνίκησαν.

83. Ἡ μάχη εἰς τὴν Μαντίνειαν. Οἱ δάνατος τοῦ Ἐπαμεινώνδου.

Διὰ τετάρτην φορὰν ὁ Ἐπαμεινώνδας ἡναγκάσθη νὰ ἐκστρατεύσῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον, διότι αἱ πόλεις τῆς Ἀρκαδίας εἶχον διχονοίας μεταξύ των.

362 π. X. Εἰς τὴν Μαντίνειαν τῆς Ἀρκαδίας, συνήντησε τὸν στρατὸν τῶν Σπαρτιατῶν ἡνωμένον μὲ τοὺς συμμάχους των. Ἐκεῖ ἐδόθη σπουδαία μάχη, εἰς τὴν δποίαν

ἐνίκησαν τὰ γενναῖα θηβαϊκά στρατεύματα μὲ τὸ σύστημα τῆς λοξῆς φάλαγγος μὲ τὸ δόποιον ἐκέρδησαν τὴν μάχην εἰς τὰ λευκτρα. Οἱ Σπαρτιάται, οἵ δόποιοι δὲν ἥθελον νὰ ἀλλάξουν τὴν στρατιωτικήν των τακτικήν, ἐνικήθησαν καὶ πάλιν. Δυστυχῶς δμως κατὰ τὴν μάχην αὐτὴν ἐπληγώθη θανασίμως δὲ Επαμεινάνδρας. Ἡ αἰχμὴ ἐνδός δόρατος ἐπέρασε τὸ στῆθος του καὶ οἱ λατροὶ εἶπον, δτὶ ἐὰν ἔξαγάγουν αὐτό, θὰ ἀποθάνῃ.

Ο θάνατος τοῦ Επαμεινάνδρου.
(Εἰκὼν νεωτέρου ζωγράφου)

Εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μεγάλου τραυματίου ἔχουν συγκεντρωθῆι οἱ φίλοι του. «Ολοι εἰναι καταλυπημένοι, διότι χάνουν τὸν μεγάλον των στρατηγῶν.

Ο ἑτοιμοθάνατος Επαμεινάνδρας ἐζήτησε νὰ φέρουν ἐμπρός του τὴν ἀσπίδα του καὶ ἡρώτησε, πῶς πηγαίνει ἡ μάχη. «Ο ἔχθρος ἐνικήθη» ἦτο ἡ ἀπάντησις. «Τώρα ἀς ἀποθάνω» εἶπε καὶ διέταξε νὰ ἔξαγάγουν ἀπὸ τὸ στῆθος του τὸ δόρυ. Κανεὶς δμως δὲν ἐτόλμα. Τότε ἔσυρε μόνος τὴν αἰχμὴν καὶ αἷμα πολὺ ἥρχισε νὰ τρέχῃ.

« Ἀποθνήσκεις, Ἐπαμεινώνδα, ἐφώναξε κάποιος ἀπό τοὺς φίλους του, χωρὶς νὰ ἀφήσῃς τέκνα, νὰ φέρουν τὸ δονομά σου τὸ ἔνδοξον».

« Ἀλλὰ ἀπὸ τώρα ἀρχίζω νὰ ζῶ, εἶπεν ὁ Ἐπαμεινώνδας. Αἱ δύο θυγατέρες μου, ή μάχη εἰς τὰ Λεῦκτρα καὶ ή μάχη εἰς τὴν Μαρτίνειαν, θὰ μὲ δοξάζουν εἰς τοὺς αἰῶνας».

Μὲ τὸν θάνατον τοῦ Ἐπαμεινώνδου ἐναυάγησαν τὰ μεγάλα σχέδια, τὰ δόποια εἶχε συλλάβει διάφορα πολιτικός του νοῦς, νὰ κάμη δηλαδὴ τὴν πατρίδα του μεγάλην.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν ύπηρχε πλέον κανέναν κράτος Ισχυρόν. Οὕτε καὶ αὐταὶ αἱ Ἀθῆναι. «Ολαὶ αἱ πόλεις εἶχον ἔξαντληθῆ ἀπὸ τοὺς μακροὺς ἐμφυλίους πολέμους. Ὁ ἔχθρος δὲ τῆς Ἑλλάδος, διάφορος τῶν Περσῶν, ἥδυνατο τώρα νὰ κανονίζῃ, δπως ἥθελε τὰς ύποθέσεις τῶν Ἑλλήνων.

84. Ἰσοκράτης.

Εἰς ἕκείνους τοὺς κακούς κατιρούς διὰ τὴν Ἑλλάδα ύπηρξαν μερικοί Ἑλληνες, οἱ δόποιοι μὲ μεγάλην λύπην ἔβλεπον τὴν πατρίδα των νὰ εἴναι διηρημένη καὶ τόσον ἔξηντλημένη. Μεγάλην δὲ ἐντροπὴν ἥσθανοντο, δταν ἔβλεπον, δτι διάφορος τῶν Περσῶν ἥτο ὡσάν δεσπότης τῆς πατρίδος των. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἔταξαν ἔνα σκοπόν εἰς τὴν ζωήν των· νὰ ἰδουν τὴν πατρίδα των Ἑλλάδα ἡνωμένην εἰς ἔνα Ισχυρὸν κράτος.

Ἐκεῖνος, δ δόποιος περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους συνέλαβε τὴν ἴδεαν αὐτὴν καὶ τὴν ύπεστήριξεν εἰς τοὺς λόγους του πρὸς τὸν λαόν, ἥτο διάφορος Ἰσοκράτης.

Ο Ἰσοκράτης ἔλαβεν ἀπὸ μικρὸς μεγάλην μόρφωσιν καὶ εἶχε διδασκάλους τοὺς καλυτέρους ἀπὸ τοὺς σοφιστάς· ἥκουσε δὲ καὶ τὸν ἴδιον τὸν Σωκράτην. «Εγινεν ἄριστος ρήτωρ καὶ εἶχε καὶ σχολὴν ρητορικήν, δπου ἐμαθήτευσαν σπουδαῖοι ἄνδρες, οἱ δόποιοι ἥσχολοῦντο καὶ μὲ τὰ πολιτικά. Εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ἰσοκράτους ἀναγινώσκομεν ὡραίας ἴδεας διὰ τὸ συμφέρον δῆλης τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς ἔνα λόγον του, τὸν Πανηγυρικόν, συμβουλεύει τοὺς Ἑλληνας νὰ δμονοήσουν μεταξύ των καὶ δλοι μαζὶ νὰ πολεμήσουν τὸν βάρβαρον.

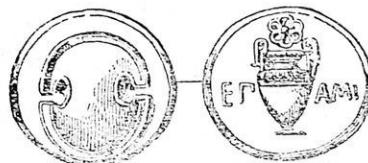
·Αλλὰ ποῖος μέγας στρατηγός θά κατώρθωνε νὰ ἐνώσῃ τοὺς "Ελληνας εἰς ἓν κράτος, διὰ νὰ δῷ γήσῃ αὐτοὺς ἐναντίον τῶν βαρβάρων;

·Ο ἄνθρωπος αὐτὸς κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Ἰσοκράτους ἦτο ὁ νέος βασιλεὺς κράτους Ἑλληνικοῦ, τὸ δποῖον εύρισκετο πρὸς βορρᾶν τῆς Ἐλλάδος. Ἡτο ὁ βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων **Φίλιππος**.

Εἰς μίαν ἐπιστολὴν του ὁ Ἰσοκράτης ἔγραφε πρὸς τὸν Φίλιππον «βασιλεῦ! εὖ-εργέτει τὸνς "Ελληνας καὶ ἔξουσίας δσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρων βαρβάρων. Διὰ τὰς εὖ-εργεσίας αὐτὰς οἱ "Ελληνες θὰ χρεωστοῦν εἰς σὲ χάριν, καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι δμοίως, διότι θὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ βαρβαρικὴν δεσποτείαν καὶ θὰ ἔχουν Ἑλληνικὴν περιποίησιν».

·Ο Ἰσοκράτης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

ΦΙΛΙΠΠΟΣ Ο ΜΑΚΕΔΩΝ ΕΝΩΝΕΙ ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

85. Οι άρχαίοι Μακεδόνες.

Πέραν άπό τὸν φημισμένον "Ολυμπὸν, καὶ τὰς ὁροσειράς τῆς Πίνδου ἔκτείνεται μεγάλῃ ἐλληνικῇ χώρᾳ, ὁρεινὴ καὶ μὲν μερικὰς πλουσίας πεδιάδας, τὰς ὅποιας διαρρέουν τρεῖς μεγάλοι ποταμοί· δὲ Ἀλιάκμων, δὲ Ἀξιός καὶ δὲ Στρυμών. Ἡ χώρα αὐτῇ εἶναι δὲ Μακεδονία μας.

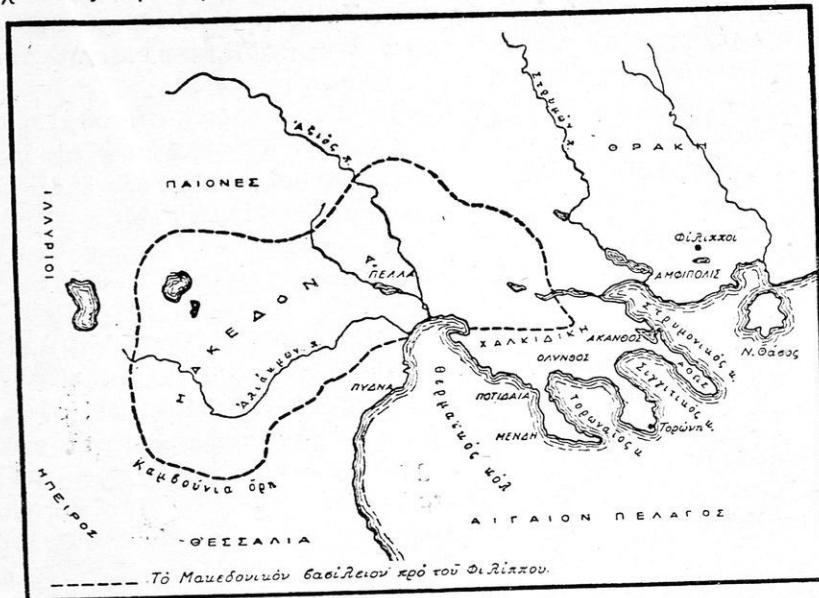
Εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους τὴν Μακεδονίαν κατώκει ἐλληνικὴ φυλή, οἱ Μακεδόνες, οἱ δόποιοι κατήγοντο ἀπὸ τοὺς Δωριεῖς, ἀπὸ τοὺς δόποιους κατήγοντο καὶ πολλοὶ ἄλλοι "Ἐλληνες. 'Αλλ' αἰδνας πολλούς ἥσαν διασκορπισμένοι ἐπάνω εἰς τὰ ὁρεινὰ μέρη τῆς χώρας τῶν καὶ ἔζων οἱ περισσότεροι ως βοσκοὶ προβάτων καὶ ώς γεωργοί. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν δὲν ἥσαν τόσον προωδευμένοι, δπως οἱ "Ἐλληνες τῆς νοτιωτέρας Ἐλλάδος.

Οἱ ἄλλοι "Ἐλληνες εἶχον ιδρύσει εἰς τὰ παράλια τῆς Μακεδονίας ἀποικίας. Πολλαὶ ἀποικίαι ἐλληνικαὶ ὑπῆρχον καὶ εἰς τὴν Χαλκιδικήν. Ἡ σπουδαιοτέρα ἀπὸ ὅλας τὰς πόλεις τῆς Χαλκιδικῆς ἦτο δέ η "Ολυνθος, η δόποια ἦτο πρωτεύουσα ὅλων τῶν ἐλληνικῶν πόλεων τῆς Χαλκιδικῆς καὶ ἔγινε πολὺ ἰσχυρὰ πόλις.

"Οταν οἱ Μακεδόνες δὲ τὸν λόγον κατέβησαν πρὸς τὴν παραλίαν, ἐγνώρισαν τοὺς "Ἐλληνας τῶν ἀποικιῶν καὶ ἔμαθον πολλὰ πράγματα ἀπ' αὐτούς.

Οἱ Μακεδόνες ώμίλουν ιδιαιτέραν ἐλληνικὴν διάλεκτον, τὴν δόποιαν ὅλοι οἱ "Ἐλληνες κατελάμβανον· ἔλεγον δηλαδὴ κεβαλὰ ἀντὶ κεφαλῆς, ξανδικός ἀντὶ ξανθός, μαχάτας ἀντὶ μαχητῆς,

φίλας ἀντὶ φίλης. Ἀπέκτησαν δὲ σπουδαίους βασιλεῖς, οἱ δποῖοι εἶχον εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν πρωτεύουσάν των εἰς τὴν σημερινὴν

Χάρτης τῆς Μακεδονίας.

Ἐδεσσαν. Ἡ Ἐδεσσα ἐλέγετο καὶ Αἰγαί. Καὶ τὰ δύο αὐτὰ ὄνδρατα σημαίνουν πόλις ύδατων. Πραγματικῶς εἰς τὴν ὥραίαν αὐτὴν πόλιν τῆς Μακεδονίας τρέχουν ἄφθονα νερά.

86. Ἀρχέλαος.

Περίφημος βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, ὁ δποῖος ἐφονεύθη εἰς κυνήγιον, δταν εἰς τὰς Ἀθήνας ἔπινε τὸ κώνειον δ Σωκράτης, ύπηρξεν δ Ἀρχέλαος. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἡ Μακεδονία προώδευσε πολύ, διότι καὶ δρόμοι σπουδαῖοι 413-399 π.Χ. ἔγιναν καὶ πολλὰ οἰκοδομήματα ἐκτίσθησαν. Τελειότερον τότε διωργανώθη δ μακεδονικὸς στρατός, δ πεζικὸς καὶ δ ἵππικός. Τὸ σπουδαιότερον δμωας εἶναι, δτι δ Ἀρχέλαος ἔφερεν εἰς τὴν χώραν του τὸν πολιτισμὸν τῆς νοτίου Ἑλλας.

λάδος. Ποιηταὶ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ἥλθον τότε εἰς τὴν Μακεδονίαν, μαζὶ δὲ μὲ αὐτούς καὶ ὁ Εύριπίδης. Ἐπίσης εἰς τὴν μακεδονικὴν αὐλὴν ἥλθεν ὁ ζωγράφος Ζεῦξις, ὃ δποῖος ἐκόσμησε μὲ τὴν τέχνην του τὰ ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως εἰς τὴν νέαν πρωτεύουσαν, τὴν Πέλλαν, καὶ ἄλλοι.

“Ολοι οἱ βασιλεῖς τῆς Μακεδονίας ὑπῆρχαν σπουδαῖοι καὶ ὀδήγησαν τὴν δραστηρίαν αὐτὴν ἐλληνικὴν φυλὴν εἰς τὴν πρόοδον, ὃ σπουδαιότερος δμως ἀπὸ ὅλους, ὃ δποῖος ἔκαμε τὸ κράτος του ἵσχυρὸν καὶ ἔνδοξον, ἥτο δ Φίλιππος.

87. Ὁ Φίλιππος.

‘Ο Φίλιππος ἥτο δ νεώτερος υἱὸς τοῦ βασιλέως Ἀμύντου τοῦ Γ’ καὶ ἥτο περίπου εἴκοσι τριῶν ἑτῶν, ὅταν ἀνῆλθεν εἰς 360 π.Χ. τὸν βασιλικὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας. Ἡτο ὑψηλός, ὡραῖος, εἶχεν εὐγενεῖς τρόπους καὶ μετεχειρίζετο κάθε μέσον διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸν σκοπὸν του.

“Οταν δ Πελοπίδας ἔξεστράτευσεν εἰς τὴν Μακεδονίαν (368 π.Χ.) καὶ ἤναγκασε τὸν ἐπίτροπον τοῦ μακεδονικοῦ θρόνου

Νόμισμα
Ἀμύντου.
νὰ γίνῃ σύμμαχος τῶν Θηβαίων, ἔλαβεν ὡς ἔγγυησιν τῆς συμμαχίας δμήρους. Μεταξὺ τούτων ἥτο καὶ δ Φίλιππος, 15 ἑτῶν. Αἱ Θηβαὶ ἔχρησίμευσαν τότε διὰ τὸν Φίλιππον σπουδαῖον στρατιωτικὸν σχολεῖον. Μὲ τὸν στρατιωτικὸν του νοῦν παρηκολούθησε τὴν στρατιωτικὴν τακτικὴν τοῦ Ἐπαμεινῶνδου, ἀντελήφθη δὲ πολὺ καλὰ τὴν κατάστασιν, εἰς τὴν δποίαν εὑρίσκοντο τότε αἱ ἐλληνικαὶ πόλεις.

“Οταν ἔγινε βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, συνήντησε πολλὰς δυσκολίας. Κατ’ ἀρχὰς ἐνίκησεν ἐπικίνδυνον μνηστήρα τῆς βασιλείας καὶ ἔγινε κύριος τοῦ μακεδονικοῦ θρόνου. Μὲ τὰς στρατιωτικὰς μεθόδους τοῦ Ἐπαμεινῶνδου κατώρθωσε νὰ διοργανώσῃ τὸν μακεδονικὸν στρατὸν καλύτερον ἀπὸ ὅ, τι ἥτο ἄλλοτε. Ἐκάμε δὲ τὴν μακεδονικὴν φάλαγγα, ἥ δποία ἥτο δμοία μὲ τὴν ἐλληνικήν. ‘Αλλ’ ἐνῷ ἥ, ἐλληνικὴ φάλαγγες εἶχεν δκτὼ στοίχους βαρέως ὡπλισμένων ὀπλιτῶν, οἱ δποῖοι ἥσαν

παρατεταγμένοι παραπλεύρως εἰς πυκνὴν παράταξιν, ἡ μακεδονικὴ φάλαγξ εἶχε δέκα ἔξι πυκνὰς γραμμάς. Ὁ κάθε στρατιώτης ἔφερε δόρυ μακρόν, πέντε μέτρων, τὸ ὅποιον ἐλέγετο σάρισσα. Διὰ τοῦτο οἱ ἄνδρες ἐλέγοντο σαρισσοφόροι. Ἡ σάρισσα ἐκρατεῖτο κατὰ τοιούτον τρόπον, ὥστε προεξεῖχε πολὺ ἀπὸ τὸ σῶμα κάθε λογχοφόρου.

Μὲ τὸν πειθαρχημένον του πεζικὸν καὶ ἵππικὸν στρατὸν ὁ Φίλιππος ἐνίκησε τοὺς ἐπικινδύνους ἔχθρους, οἵ ὅποιοι εύρισκοντο εἰς τὰ βόρεια μέρη τοῦ κράτους του. Μέσα δὲ εἰς ἐν ἔτος κατώρθωσεν ὁ δραστήριος αὐτὸς βασιλεὺς νὰ στερεώσῃ τὸ βασίλειόν του ἐσωτερικῶς καὶ ἔξωτερικῶς. Ἀλλ' ἡ φιλοδοξία του, νὰ καταστήσῃ αὐτὸ μέγα καὶ ἴσχυρόν, δὲν τὸν ἄφινεν ἥσυχον.

‘Ο Φίλιππος.
(Εἰκὼν ἐκ μακεδονικοῦ νομίσματος)

88. Άι κατακτήσεις τοῦ Φιλίππου.

‘Ο Φίλιππος ἐκυρίευσε τὴν σπουδαίαν ἀποικίαν τῶν Ἀθηναίων Ἀμφίπολιν, εἰς τὸν Στρυμόνα ποταμόν, καὶ ἔγινε κύριος τῆς πλουσίας χώρας, μεταξὺ τοῦ Στρυμόνος καὶ τοῦ Νέστου ποταμοῦ. Πλησίον τῆς σημερινῆς Καβάλλας ὑπῆρχε σημαντικὴ

παλαιὰ πόλις, τὴν ὅποιαν ὁ Φίλιππος ὠνόμασε Φιλίππους. Μὲ τὴν κατάκτησιν τῆς χώρας αὐτῆς ἔγινε κύριος τοῦ χρυσοφόρου ὅρους Παγγαίου καὶ εὗρε νέας πηγὰς χρυσοῦ. Λέγουν διτὶ ἀπὸ τὰ μεταλλεῖα αὐτὰ τοῦ Παγγαίου ὁ Φίλιππος ἐκέρδιζε κατ’ ἔτος

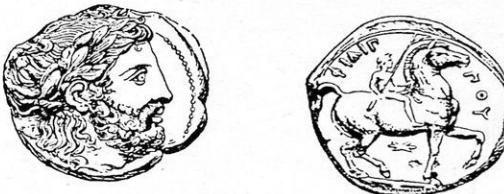
πολλὰ ἐκατομμύρια σημερινῶν χρυσῶν δραχμῶν. Τότε ἐκόπη σαν καὶ νέα νομίσματα μακεδονικὰ χρυσᾶ. Σπουδαῖος ἦτο διακεδονικὸς στατήρ, ὁ δόποιος εἶχεν ἀξίαν εἴκοσιν ἀττικῶν χρυσῶν δραχμῶν. Ὁ μακεδονικὸς στατήρ ἀντικατέστησε τὸ περσικὸν νόμισμα, τὸν δαρεικὸν (βλ. εἰκ. σ. 116),

Νόμισμα Φιλίππων.

‘Ιστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος Β’

ό δόποιος ἐκυκλοφόρει εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Ἀπὸ τότε ἔπαιυσε νὰ κυκλοφορῇ ξένον νόμισμα εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Μὲ τὰ χρηματικὰ αὐτὰ μέσα, τὰ δόποια πλούσια εἰσήρχοντο εἰς τὸ κράτος του, δὲ Φίλιππος κατεσκεύασε πλοῖα. Περίφημα ἦσαν τὰ πολεμικά του πλοῖα μὲ τὰς τέσσαρας καὶ πέντε

Νόμισμα τοῦ Φιλίππου.

σειράς τῶν κωπῶν. Πλὴν τούτων κατεσκεύασε καὶ πολιορκητικὰς μηχανάς. Ἐπίσης μανθάνομεν, ὅτι δὲ Φίλιππος εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἐξώδευε πολλὰ χρήματα διὰ προπαγάνδαν. Πολλοὶ ἄνδρες εἰς τὰς πόλεις αὐτὰς ἦσαν φίλοι τοῦ Φιλίππου καὶ ἐπροπαγάνδιζον διὰ τὴν ἔνωσιν ὅλης τῆς Ἑλλάδος ὑπ' αὐτόν.

89. Ὁ Ἱερὸς πόλεμος.

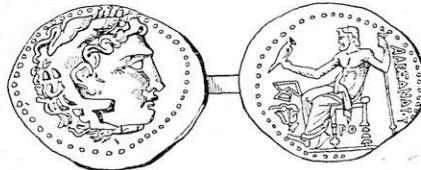
Δὲν ἐπέρασε πολὺς χρόνος, ἀφ' ὅτου δὲ Φίλιππος ἔγινεν κύριος τῆς Ἀμφιπόλεως, ὅτε νέος πόλεμος ἀδελφικὸς ἐξερράγη εἰς τὴν Ἑλλάδα μεταξὺ Φωκέων καὶ Θηβαίων. Ὁ πόλεμος αὐτός, ἐπειδὴ ἔγινε διὰ κάποιαν ύπόθεσιν τοῦ Μαντείου τῶν Δελφῶν, ὡνομάσθη Ἱερὸς πόλεμος. Οἱ εὐγενεῖς τῆς Θεσσαλίας, ἐπειδὴ ἡπειλοῦντο ἀπὸ τοὺς Φωκεῖς, ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τοῦ Φιλίππου, δὲ ὁ δόποιος εὗρε τότε τὴν εὔκαιριαν, νὰ ἀναμιχθῇ εἰς τὰ πολιτικὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος. Εἰσέβαλε λοιπὸν μὲ στρατὸν εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ ἔγινε κύριος αὐτῆς. Κατόπιν ἐπροχώρησε μέχρι τῶν Θερμοπυλῶν. Ἀπ' ἕκεī ἥθελε νὰ προχωρήσῃ καὶ εἰς τὴν νότιον Ἑλλάδα, ἀλλὰ στρατὸς συμμαχικὸς Ἀθηναίων, Σπαρτιατῶν καὶ Φωκέων ἐσταμάτησε τὸν Φίλιππον εἰς τὰς Θερμοπύλας καὶ δὲν τὸν ἄφησε νὰ προχωρήσῃ.

+ 11

90. Ο Φίλιππος καταστρέφει τὴν "Ολυνδον.

"Ο Φίλιππος ἐτακτοποίησε τὰ πράγματα τῆς Θεσσαλίας καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Μακεδονίαν. Τὴν ἀνοιξιν δὲ τοῦ ιδίου ἔτους ἐξεστράτευσεν εἰς τὴν Θράκην καὶ ἐπεξέτεινε τὸ κράτος του μέχρι τοῦ Εύξεινου Πόντου. Τὸ κράτος τοῦ Φιλίππου ἔλαβε τότε τόσην ἔκτασιν, δσην δὲν εἶχεν ἄλλοτε κράτος ἑλληνικόν. Πρὸς ἀνατολὰς ἔφθανε μέχρι τῆς Προποντίδος καὶ πρὸς νότον μέχρι τῶν Θερμοπυλῶν.

Οἱ Ὀλύνθιοι, οἱ δποῖοι, δπως εἴπομεν, εἶχον μεγάλην δύναμιν εἰς τὴν Χαλκιδικὴν καὶ ἥσαν ἴσχυρὸν κράτος, μὲ μεγάλην ἀνησυχίαν ἔβλεπον τὴν δύναμιν τοῦ Φιλίππου νὰ αὐξάνῃ τόσον πολύ. Διὰ τοῦτο δὲ ἔκαμαν φιλίαν καὶ συμμαχίαν μὲ τοὺς Ἀθηναίους, διὰ νὰ προστατεύσουν τὰ συμφέροντα τοῦ κράτους των.

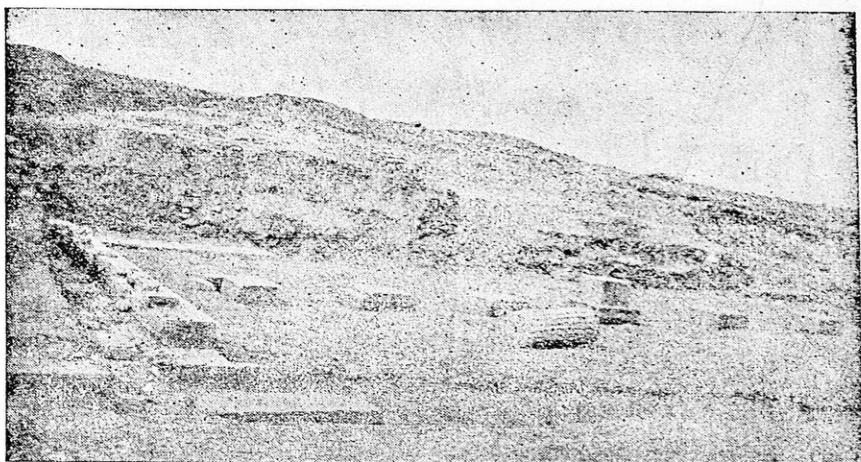

Νόμισμα Ὀλυνθίων.

"Ο Φίλιππος ἔθεώρησεν^{352 π.Χ.} δτι ἡ συμμαχία αύτῇ τῶν Ὀλυνθίων καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐστρέφετο ἐναντίον του. Εὗρε λοιπὸν τότε τὴν εὔκαιρίαν, τὴν δποίαν ἐπερίμενε. Διέλυσε τὴν συμμαχίαν, τὴν δποίαν εἶχε κάμει προηγουμένως μὲ τὴν Ὀλυνθον, καὶ ἐξεστράτευσεν ἐναντίον αὐτῆς μὲ ἴσχυρὸν στρατόν.

"Η Ὀλυνθος ἐκυριεύθη διὰ προδοσίας πρὶν προφθάσουν οἱ Ἀθηναῖοι νὰ στείλουν τὴν βοήθειαν, τὴν δποίαν ἐζήτησαν ἀπ' αὐτοὺς οἱ Ὀλύνθιοι. Φοιβερὰ καταστροφὴ ἐπερίμενε τότε τὴν ἴσχυρὰν Ὀλυνθον. Ο Φίλιππος διέταξε τοὺς^{348 π.Χ.} στρατιώτας του νὰ καταστρέψουν ἐντελῶς τὴν πόλιν. Ή ἄλλοτε τόσον πλούσια καὶ ἴσχυρὰ πρωτεύουσα τῶν πόλεων τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου μετεβλήθη εἰς ἐρείπια. "Οσοι δὲ Ὀλύνθιοι ἐσώθησαν ἀπὸ τὴν καταστροφῆν, ἔγιναν δοῦλοι

καὶ αἱ παραθαλάσσιαι πόλεις, αἱ δποῖαι ἥσαν ὑπὸ τὴν ἔξου-
σίαν της, ἔγιναν ὑποτελεῖς εἰς τὸν Φιλιππον.

Ἐρείπια Ὀλύνθου.

Περισσότερον ἀπὸ δύο χιλιάδες ἔτη ἐπέρασαν, ἀφ' ὅτου κατε-
στράφη ἡ ἔνδοξος Ὀλυνθος. Χώματα πολλὰ ἐσκέπασαν τὰ ἐρείπια
της. Πρὸ δὲ ὅτι γωνίας ἔτῶν αἱ ἀνασκαφαὶ ἔφερον εἰς φῶς μέγα μέρος ἀπὸ
τὴν θαμμένην αὐτὴν πόλιν.

Μὲν συγκίνησιν ἔκεινος, δὲ δποῖος ἐπισκέπτεται σήμερον τὴν ἀρ-
χαίαν Ὀλυνθον, βλέπει τὰ ἐρείπια τῶν οἰκιῶν της, τοὺς δρόμους της,
τὰς λεωφόρους της, τὰς ὁραίας ἐπαύλεις καὶ τὰ ὑδραγωγεῖα της.

91. Ὁ συμμαχικός πόλεμος.

Ο Φιλιππος, ἐντὸς δώδεκα περίπου ἔτῶν, ἀφ' ὅτου ἔγινε
βασιλεύς, μὲ τὴν σπάθην καὶ μὲ τὴν δξυτάτην του διπλωμα-
τίαν κατώρθωσε νὰ κάμῃ τὸ κράτος του πολὺ ἰσχυρὸν καὶ
κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν.

Πολλοὶ ἄνδρες εἰς τὴν Ἐλλάδα ἔβλεπον πλέον καθαρά,
δι το δ Μακεδὼν βασιλεὺς δλίγον κατ' δλίγον θὰ ἔγινετο κύριος
δλης τῆς Ἐλλάδος. δπου, δπως εἴδομεν, οἱ ἔμφύλιοι πόλεμοι
εἶχον ἔξαντλήσει πολὺ τὰς πόλεις. Μεταξὺ δὲ τῶν πόλεων μό-

νον αἱ Ἀθῆναι ἐφαίνοντο κάπως ισχυρά πόλις μὲ τὸν στόλον, τὸν δόποῖον εἶχε, καὶ τοὺς συμμάχους της. Αἱ Θῆβαι καὶ ἡ Σπάρτη εἶχον ἔξαντληθῆ.

Ἄλλὰ νέος πόλεμος ἐξερράγη μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων των, πρὶν δὲ Φίλιππος καταστρέψῃ τὴν Ὀλυμπίαν. Εἰς τὸν πόλεμον αὐτὸν, δὲ δόποῖος λέγεται εἰς 357 π.Χ. τὴν ιστορίαν συμμαχικὸς πόλεμος, οἱ Ἀθηναῖοι ἐνικήθησαν καὶ τότε πολλαὶ ἀθηναϊκαὶ πόλεις ἀπεχώρησαν ἀπὸ τὴν ἀθηναϊκὴν συμμαχίαν.

Τότε εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, δὲ ποίᾳ εἶχεν ἔνδοξον στρατιωτικὸν παρελθόν, διὰ πρώτην φορὰν παρετηρήθη τότε μεταβολὴ εἰς τὴν κατάστασιν. Οἱ Ἀθηναῖοι, κουρασμένοι ἀπὸ τοὺς πολέμους, δὲν εἶχον καμμίαν πλέον προθυμίαν νὰ σπεύσουν ἐκεῖ, δῆπου ἐκάλει αὐτοὺς τὸ συμφέρον τῆς Ἰδίας τῶν πόλεως. Τότε ἐκυριάρχει εἰς τὰς Ἀθήνας κόμμα, τὸ δόποῖον δὲν εἶχε κανὲν διαφέρον διὰ τὰ ἐξωτερικὰ ζητήματα τῆς πόλεως. Τὸ χειρότερον ὅμως ἀπὸ δλα ἥτο, δτὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔπαινον νὰ ἀσχολοῦνται μὲ τὰ στρατιωτικὰ καὶ ἐπλήρωνον ξένους ναύτας καὶ στρατηγούς, διὰ νὰ ἔχουν αὐτοὺς ὡς μισθοφόρους εἰς τὰ πλοῖα τῶν καὶ τὸν στρατόν. Οἱ Ἄιδοι δὲ ἡρέσκοντο νὰ ἀσχολοῦνται μὲ ἔορτάς, πανηγύρεις, καὶ μὲ ἄλλα θεάματα.

Τὴν μακαρίαν αὐτὴν ἡσυχίαν τῶν Αθηναίων ἡθέλησε νὰ ταράξῃ νέος πολιτικός, δὲ Δημοσθένης.

92. Ὁ Δημοσθένης.

Ο Δημοσθένης κατήγετο ἀπὸ πλουσίαν οἰκογένειαν τῶν Ἀθηνῶν. Ήτο μόλις ἐπτὰ ἔτῶν, δταν ἀπέθανεν δ πατήρ του. Τὴν μεγάλην περιουσίαν, τὴν δποίαν τοῦ ἀφῆκεν δ πατήρ, τὴν ἐσπατάλησαν οἱ κακοὶ κηδεμόνες του.

Απὸ μικρᾶς ἡλικίας εἶχε πολλὰ σωματικὰ ἐλαττώματα, τὰ δποία μόνος του διώρθωσεν. Ήτο, δπως μανθάνομεν, τραυλός, μὲ ἐπίμονον ὅμως ἀσκησιν κατώρθωσε νὰ διορθώσῃ τὸ ἐλάττωμα τοῦτο. Επειδὴ τὸ στῆθος του ἥτο στενόν, συνήθιζε νὰ ἀναβαίνῃ εἰς ύψηλούς λόφους τροχάδην καὶ νὰ ἀναπνέῃ βαθέως.

Η φωνή του ἥτο ἀσθενής· ἔπρεπε δὲ ὡς ρήτωρ νὰ ἀκούεται ἀπὸ τὸν λαόν. Καὶ αὐτὸ τὸ φυσικόν του ἐλάττωμα διώρ-

θωσε μὲ τὸν ἔξῆς τρόπον· κατέβαινεν εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Φαλήρου, ὅταν ἡ θάλασσα ἥτο τρικυμιώδης. Ἐκεῖ ἐμπρός εἰς τὰ κύματα ἀνέπτυσσεν ὅλην τὴν δύναμιν του καὶ ἐφώναζεν, ώστα νὰ ἥτο εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ νὰ ὠμίλει ἐμπρός εἰς τὸν λαόν, δὲ ὅποιος ἐθορύβει.

Ο Δημοσθένης ἐμελέτα πολὺ τὸν Θουκυδίδην, διὰ νὰ ἀποκτήσῃ ὀρατούν τρόπον εἰς τὴν ἔκφρασίν του, καὶ ἥθελε νὰ μιμηταὶ τοὺς λόγους, τοὺς ὅποιους ἀπήγγελλεν δὲ Περικλῆς εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Τόσον ἐπιμελῆς ἥτο δὲ Δημοσθένης, ὃστε πολὺ μέρος ἀπὸ τὴν νύκτα ἐμελέτα ἦ τέγραφε. Διὰ τοῦτο κάποιος εἶπε· «τοῦ Δημοσθένους οἱ λόγοι λυχνίας δῖζονσιν».

Ο Δημοσθένης.
("Ἐργον τοῦ γλύπτου
Πολυεύκτου").

Ο Δημοσθένης ὑπῆρξεν δὲ μεγαλύτερος ρήτωρ τῆς ἀρχαιότητος. Πολλοὶ ἄλλοι ρήτορες ὑπῆρξαν τότε, τῶν δοποίων οἱ λόγοι ἐσώθησαν ἔως σήμερον, ἀλλ' δὲ Δημοσθένης ὑπερέβαλεν ὅλους μὲ τὴν τέχνην του.

Ο Δημοσθένης ἔγραψε λόγους, τοὺς δοποίους ἀπήγγελλεν εἰς τὰ δικαστήρια. Οταν μάλιστα ἥτο δέκα δόκτωρ ἐτῶν, παρουσιάσθη εἰς τὸ δικαστήριον καὶ κατήγγειλε τοὺς κηδεμόνας τῆς περιουσίας τοῦ πατρός του. Οἱ σπουδαιότεροι δῆμοι λόγοι του εἶναι πολιτικοί. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς λόγους αὐτοὺς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, διτι εἶναι κεραυνοί, τοὺς δοποίους ἔξετόξευεν ἐναντίον τοῦ Φιλίππου.

Ο Δημοσθένης περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἀθηναίους ἀντελαμβάνετο, διτι δὲ Φιλιππος εἶχε σκοπὸν νὰ κυριεύσῃ ὅλην τὴν Ἑλλάδα, μαζὶ δὲ καὶ τὴν πατρίδα του. Τὸν ἐλύπει δὲ πολὺ, ὅταν ἔβλεπε τὴν ἀδιαφορίαν τῶν συμπατριωτῶν του, οἱ δοποίοι ἐλησμόνουν τὸ ἔνδοξον παρελθόν των. Ή πατριωτικὴ ψυχὴ του δὲν τὸν ἀφινε νὰ ἀνεχθῇ τὴν ὑποδούλωσιν τῆς ἀγαπημένης του πόλεως εἰς τὸν βάρβαρον, δπως ὡνόμαζε τὸν Φιλίππον. Διὰ τοῦτο προσεπάθει μὲ τοὺς λόγους του νὰ ἀναπτύξῃ τὸ ἔθνικὸν φρόνημα τῶν Ἀθηναίων συμπολιτῶν του καὶ νὰ

τοὺς κάμην νὰ πολέμήσουν μὲ δλα των τὰ μέσα ἐναντίον τοῦ Φιλίππου χάριν τῆς ἀνεξαρτησίας των. Σπουδαῖοι εἶναι οἱ πύρινοι λόγοι του ἐναντίον τοῦ Φιλίππου, οἱ δποῖοι λέγονται Φιλίππικοι καὶ Ὁλυνθιακοί.

Οἱ λόγοι τοῦ Δημοσθένους εἶναι σπουδαῖοι, διότι ἔχουν μεγάλην ρητορικὴν τέχνην. Ἀλλὰ καὶ δι' ἔνα ἄλλον ἀκόμη λόγον. Μέσα εἰς αὐτοὺς βλέπομεν ἔνα μεγάλον πατριώτην, διὸ ποῖος προσπαθεῖ νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς συμπατριώτας του τὴν ἀγάπην, τὴν δποῖαν πρέπει διὰ τοῦτο κάθε πολίτης νὰ τρέφῃ διὰ τὴν πατρίδα του.

Δὲν ἡμποροῦμεν δμως νὰ εἴπωμεν, δτι οἱ ἀντίθετοι πολιτικοὶ τοῦ Δημοσθένους, οἱ δποῖοι ὑπεστήριζον τότε τὸν Φιλίππον, δὲν ἦσαν καλοὶ πατριῶται. Ἡσαν καὶ αὐτοὶ μεγάλοι πατριῶται καὶ ὠνειρεύοντο τὴν ἔνωσιν δλων τῶν Ἑλλήνων εἰς κράτος Ισχυρόν. Ἐκτὸς δὲ τοῦ Ἰσοκράτους, διὰ τὸν δποῖον ἐμάθομεν, ὑπῆρξαν καὶ ἄλλοι σπουδαῖοι ἀνδρες ὑποστηρικταὶ τῆς ὥραίας αὐτῆς ἰδέας, δπως δ στρατηγὸς Φωκίων καὶ δρήτωρ Αἰσχίνης. Οἱ ἀνθρωποι αὐτοὶ ἔβλεπον, δτι ἡ διαίρεσις τῆς Ἑλλάδος εἰς μικρὰ κράτη, τὰ δποῖα ἐμισοῦντο φοβερά μεταξύ των καὶ συχνὰ ἀλληλοεσπαράσσοντο, ὠδήγει τὴν πατρίδα των εἰς τὴν καταστροφήν. Ἡ Ἑλλάς ἔχρειάζετο μονάρχην, δ δποῖος θά ἤνωνεν δλους τοὺς Ἑλληνας. Ὁ Φιλίππος δὲ παρουσιάσθη τότε διὰ σωτῆρα αὐτῆς.

93. Ὁ Φιλίππος φθάνει πλησίον τῶν Θηβῶν.

Ο Δημοσθένης μὲ τὴν μεγάλην του δραστηριότητα καὶ τὴν πολιτικήν του ἱκανότητα κατώρθωσε νὰ ἐνώσῃ δλους τοὺς Ἑλληνας, τοὺς εύρισκομένους πρὸς νότον τῆς Θεσσαλίας καὶ πρὸς βορρᾶν τῆς Πελοποννήσου, ἐναντίον τοῦ Φιλίππου. Ἀλλὰ καμμία δύναμις δὲν ἦδύνατο τώρα νὰ σταματήσῃ τὸν δρμητικὸν δρόμον τοῦ Φιλίππου, δ δποῖος εὑρε τὴν εύκαιρίαν νὰ ἐκστρατεύσῃ ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος μὲ Ισχυρὸν στρατόν.

Κάποιαν ἐσπέραν οἱ Ἀθηναῖοι μὲ μεγάλην των ἔκπληξιν ἐμαθον, δτι δ Φιλίππος κατέλαβε τὴν μεγαλυτέραν πόλιν τῆς Φωκίδος, τὴν Ἐλάτειαν ἡ δποία εύρισκετο εἰς τὸν δρόμον, δ

δόποιος ἔφερεν ἀπὸ τὰς Θερμοπύλας εἰς τὴν Βοιωτίαν. "Οταν τὴν ἄλλην ἡμέραν συνηθροίσθησαν ἐκτάκτως οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Δήμου, μεγάλη σιωπὴ καὶ κατάπληξις ἐπεκράτησε μεταξύ των.

Μόνον δὲ Δημοσθένης ἀνέβη εἰς τὸ βῆμα καὶ ἔξηγησε τὸν σκοπὸν τοῦ Φιλιπποῦ μὲν τὸ νὰ καταλάβῃ τὴν σπουδαίαν ἐκείνην θέσιν. «Οὐαὶ Φίλιππος, εἰπεν δὲ Δημοσθένης, μὲν τὴν ἔνοπλον αὐτὴν ἐπίδειξιν, τὴν δόποιαν ἔκαμε τόσον πλησίον μας, θέλει νὰ ἐνθαρρύνῃ τὸν φίλον του, οἱ δόποιοι ἐργάζονται διὸ αὐτὸν μέσα εἰς τὴν πόλιν. Ἐπίσης θέλει νὰ καταπλήξῃ τὸν ἐχθρὸν του καὶ νὰ τὸν κάμη νὰ ὑποχωρήσουν ἀπὸ φόβον εἰς ὅσα δὲν θέλουν ἢ νὰ ἀραγκασθοῦν διὰ τῆς βίας. Τί πρέπει λοιπὸν τώρα νὰ κάμωμεν;»

Οὐαὶ Δημοσθένης μὲν τὸν λόγον του ἔδωσε Θάρρος εἰς τὸν Ἀθηναῖσας. Συνεβούλευσεν αὐτοὺς νὰ ἐκστρατεύσουν, δσοι ἔχουν ἡλικίαν στρατεύσιμον, καθὼς καὶ οἱ ἵππεῖς, καὶ νὰ βοηθήσουν τοὺς Θηβαίους, διὰ τοὺς δόποιους δὲ κίνδυνος ἥτο πολὺ πλησίον.

94. Ἡ μάχη εἰς τὴν Χαιρώνειαν τῆς Βοιωτίας.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἔλαβον θάρρος καὶ ἥρχιζον νὰ ἐλπίζουν, δτι θὰ ἀποκρούσουν καὶ αὐτὴν τὴν φορὰν τὸν κίνδυνον. Διέταξαν λοιπὸν ὅλους, δσοι ἡδύναντο νὰ φέρουν ὅπλα, νὰ ἀναχωρήσουν διὰ τὴν Βοιωτίαν.

Οὐαὶ τὰ παλληκάρια τῶν Ἀθηναίων μὲν μεγάλον ἐνθουσιασμὸν ἔλαβον τὰ ὅπλα καὶ ἔφθασαν μὲ σύντομον πορείαν εἰς τὴν Χαιρώνειαν τῆς Βοιωτίας, εἰς τὰ σύνορα τῆς Φωκίδος. Οἱ κάτοικοι τῆς Βοιωτίας ἐθαύμασαν τὴν ταχύτητα, μὲ τὴν δόποιαν ἔφθασαν οἱ Ἀθηναῖοι στρατιώται. "Ελαβον δὲ καὶ αὐτοὶ τὰ ὅπλα καὶ ἐστρατοπέδευσαν μαζὶ των. "Ολοι μαζὶ ἐπερμένον τὸν Φιλιππον.

Οὐαὶ Φιλιππος ἔφθασεν εἰς τὴν Χαιρώνειαν μὲ τριάκοντα χιλιάδας πεζοὺς καὶ ὅχι δλιγωτέρους ἀπὸ δύο χιλιάδας ἵππεῖς. Καὶ οἱ δύο στρατοὶ ἥσαν γενναῖοι καὶ εἶχον πολεμικὸν φρόνημα ύψηλόν. Ἀλλ' δὲ Φιλιππος εἶχε περισσότερον καὶ καλύτερον στρατὸν ἀπὸ τοὺς ἄλλους. "Ελληνας καὶ μεγαλυτέραν

στρατηγικήν ίκανότητα. Εἶχε δὲ μαζί του καὶ τὸν ἔνδοξον διάδοχον τοῦ μακεδονικοῦ θρόνου, δὲ ὁποῖος ἦτο τότε δέκα δόκτω ἐτῶν καὶ διηγύθυνε τὴν πτέρυγα ἡ ὁποία ἦτο ἀπέναντι τῶν Θηβαίων. Ὁ Φίλιππος ἦτο ἀρχηγὸς τῆς ἄλλης πτέρυγος, ἡ ὁποία ἦτο ἀπέναντι τῶν Ἀθηναίων.

Μάχη πεισματώδης ἔγινε τότε εἰς τὴν Χαιρώνειαν, ἡ ὁποία διήρκεσε πολλάς ὥρας. Οἱ "Ελληνες καὶ οἱ Μακεδόνες

'Ο λέων τῆς Χαιρώνειας.

πολεμοῦν μὲν μεγάλην γενναιότητα καὶ ἡ ἐλπὶς διὰ τὴν νίκην φαίνεται δι' ἐν ὥρισμένον χρονικὸν διάστημα νὰ ἀμφιταλαντεύεται.

'Ο Ἀλέξανδρος θέλει νὰ δειξῃ εἰς τὸν πατέρα του, πόσον ίκανὸς εἶναι· πολεμεῖ δὲ μὲ τόσην ὁρμήν, ὡστε 338 π.Χ. τὸ ἀπέναντί του στράτευμα, τὸ δόποιον ἐπολέμει ἐπίσης μὲ ἡρωϊσμόν, φαίνεται ὅτι θὰ διασπασθῇ. Ὁ Φίλιππος

πολεμεῖ ἐπίσης μὲν μεγάλην ἀνδρείαν καὶ κινδυνεύει εἰς τὰς πρώτας γραμμάς. Δέν θέλει νὰ ἀφήσῃ εἰς κανένα τὴν δόξαν τῆς νίκης· οὕτε καὶ εἰς τὸν υἱόν του. Κατὰ πρῶτον λοιπὸν ἀπώθησε τοὺς ἀπέναντί του παρατεταγμένους καὶ ἔπειτα ἡγάγκασεν αὐτοὺς νὰ τραποῦν εἰς φυγήν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲ Φίλιππος ἔγινεν αἴτιος τῆς νίκης.

Χίλιοι Ἀθηναῖοι ἐφονεύθησαν εἰς τὴν μάχην αὐτὴν καὶ δύο χιλιάδες συνελήφθησαν αἰχμαλώτοι. Πολλοὶ ἐπίσης ἀπὸ τοὺς Θηβαίους ἐφονεύθησαν καὶ ἀκόμη περισσότεροι ἡχμαλωτίσθησαν.

Ο Φίλιππος μετὰ τὴν μάχην ἐπέτρεψε νὰ ταφοῦν οἱ νεκροί. Τότε οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Θηβαῖοι ἔθαψαν μαζὶ τοὺς ἥρωας νεκρούς των, εἰς ἄλλο δὲ μέρος ἐτάφησαν οἱ Μακεδόνες ποὺ ἔπεσαν.

Πρὸς τιμὴν τῶν πεσόντων εἰς τὴν Χαιρώνειαν ἐστήθη μέγας μαρμάρινος λέων, δὲ ὅποιος μεγαλοπρεπῆς ὀρθώνεται σήμερον εἰς τὸν δρόμον ποὺ δόηγει εἰς τὴν Βοιωτίαν.

95. Θάνατος τοῦ Φίλιππου.

Ο Φίλιππος ἐτίμωρησεν αὖστηρά τοὺς Θηβαίους, ἐτοποθέτησε δὲ μακεδονικὴν φρουρὰν εἰς τὴν Καδμείαν. Πρὸς τοὺς Ἀθηναίους συμπεριεφέρθη μὲν ἐπιείκειαν. Ἐκαμε μὲν αὐτοὺς εἰρήνην, ἄφησεν ἐλευθέρους τοὺς αἰχμαλώτους Ἀθηναίους καὶ ἐκήρυξε τὰς Ἀθήνας πόλιν αὐτόνομον καὶ ἐλευθέραν.

Ο λόγος, διὰ τὸν δόποιον δὲ Φίλιππος συμπεριεφέρθη πρὸς τοὺς Ἀθηναίους μὲν τόσην ἐπιείκειαν, εἶναι δὲ ἔξῆς· δὲ Φίλιππος ἐσέβετο τὰς Ἀθήνας διὰ τὸν ἀνώτερον πολιτισμὸν τῶν καὶ διὰ τὴν ναυτικὴν δύναμιν, τὴν δόποίαν εἰχον. Ἄλλὰ καὶ δι' ἓνα ἄλλον λόγον ἀκόμη· ἥλπιζεν, δτι διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ θὰ ἐκέρδιζε τὴν ἡθικὴν καὶ ύλικὴν βοήθειάν των διὰ τὰ μεγάλα του σχέδια. Τότε δὲ τὸ κόμμα τοῦ Δημοσθένους δὲν εἶχε πλέον μεγάλην δύναμιν. Πράγματι οἱ Ἀθηναῖοι τόσον πολὺ ἐνεθουσιάσθησαν ἀπὸ τὴν διαγωγὴν αὐτὴν τοῦ Φίλιππου, τὴν δόποίαν δὲν ἐπερίμενον, ὥστε ἔστησαν εἰς τὴν ἀγορὰν τὸ ἄγαλμά του.

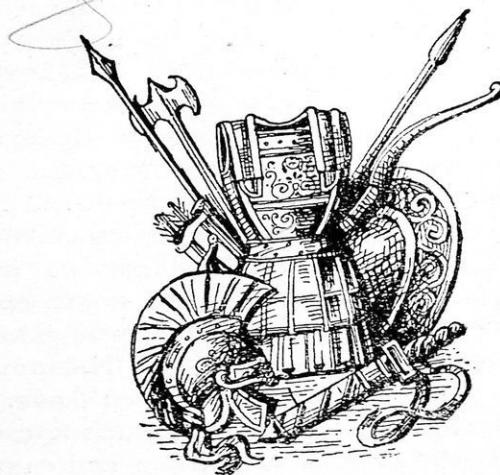
Είς αύτὸν δὲ καὶ τὸν υἱόν του Ἀλέξανδρον ἀπένειμαν δικαιώματα Ἀθηναίου πολίτου.

Κατόπιν δὲ Φίλιππος ἔκαμε συνέδριον εἰς τὴν Κόρινθον, ὅπου ἥλθον ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν ἑλληνικῶν πόλεων. Μόνον ἡ Σπάρτη δὲν ἔστειλεν ἀντιπροσώπους.

Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν πόλεων ἔκαμαν ὅλοι μὲ τὸν Φίλιππον εἰρήνην καὶ ἔγιναν σύμμαχοί του. Ἀνεκήρυξαν δὲ τὸν Φίλιππον ἡ γε μόνα καὶ ἔδωσαν εἰς αύτὸν τὸ ἀξιωματοῦ στρατηγοῦ αὐτοκράτορος διὰ τὸν πόλεμον, τὸν δποῖον θὰ ἔκαμνον ὅλοι οἱ "Ἐλληνες ἐναντίον τῶν Περσῶν.

Ο Φίλιππος εἶχε φθάσει τότε εἰς τὸ μεγαλύτερον σημεῖον τῆς δόξης του. Ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πρωτεύουσάν του, τὴν Πέλλαν, διὰ νὰ κάμῃ τὰς ἔτοιμασίας του διὰ τὴν μεγάλην ἐκστρατείαν. Δὲν ἐπρόθασεν δμως νὰ πραγματοποιήσῃ τὰ μεγάλα του σχέδια.

Μίαν ἡμέραν, ἐνῷ ἐτέλει τοὺς γάμους τῆς κόρης του Κλεοπάτρας μὲ τὸν βασιλέα τῆς Ἡπείρου, ἐδοιλοφονήθη 336 π.Χ. ἀπὸ κάποιον εὐγενῆ Μακεδόνα εἰς ἡλικίαν 47 ἐτῶν. Εἰς τὸν μακεδονικὸν θρόνον ἀνῆλθε τότε ὁ ἐνδοξος υἱός του Ἀλέξανδρος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΚΥΡΙΟΙ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

96. Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας.

“Οταν ὁ Φίλιππος κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 356 π. Χ. ἐκυρίευσε τὴν Ποτίδαιαν εἰς τὴν Χαλκιδικήν, τρεῖς εὐχάριστοι ἀγγελίαι ἔφθασαν εἰς αὐτὸν τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ἡ πρώτη ἦτο ὅτι ὁ στρατηγός του **Παρμενίων** ἐνίκησεν εἰς μάχην τοὺς Ἰλλυρίους. Ἡ ἄλλη, ὅτι ὁ ἵππος του ἐνίκησε κατὰ τοὺς ἀγῶνας εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, καὶ ἡ τρίτη, ὅτι ἡ σύζυγός του, ἡ **Ολυμπιάς**, ἔφερεν εἰς τὸν κόσμον τὸν ἔνδοξον διάδοχον τοῦ μακεδονικοῦ θρόνου, τὸν **Ἀλέξανδρον**.

Οἱ μάντεις ἔδωκαν τότε τὴν ἐξήγησιν, ὅτι τὸ παιδίον θὰ ἐγίνετο ἀνίκητον ἀφοῦ ἔγεννήθη μαζὶ μὲν τρεῖς νίκας.

Πράγματι δὲ Ἀλέξανδρος ὑπῆρξεν ὁ μεγαλύτερος στρατηλάτης ἀπὸ ὅσους ἔγνωρισεν δὲ κόσμος τότε. Σπουδαῖοι στρατηγοὶ τῆς ἀρχαίας Ρώμης ἐνόμιζον, ὅτι δὲ Ἀλέξανδρος ἦτο δὲ μεγαλύτερος ἀπὸ ὅλους τοὺς μεγάλους στρατηγούς. Κανεὶς ἀνθρωπὸς δὲν κατώρθωσε νὰ ὑπερβῇ αὐτὸν εἰς τὴν ἀνδρείαν, τὴν ἀποφασιστικότητα καὶ τὴν μεγαλοφυΐαν. Διὰ τοῦτο πολὺ δικαίως ἡ Ἰστορία ὠνόμασεν αὐτὸν «μέγαν».

Ο Ἀλέξανδρος ἐκληρονόμησεν ἀπὸ τὸν πατέρα του μεγάλα προτερήματα· δηλαδὴ ὁξεῖαν ἀντίληψιν καὶ μέγαν στρατιωτικὸν νοῦν. Ἡτο δῶμας δεξύθυμος καὶ πολὺ δρμητικὸς εἰς κάθε πρᾶξιν του. Τὰς ψυχικὰς αὐτὰς ἰδιότητας ἐκληρονόμησεν ἀπὸ τὴν μητέρα του, ἡ ὁποία ἦτο ἀπὸ τὴν Ἡπειρον καὶ κατήγετο ἀπὸ μυθικὸν γένος, ἀπὸ ὅπου καὶ δὲ Ἀχιλλεύς. Ἡτο πολὺ φιλότιμος καὶ ἐσέβετο τὰ θεῖα. Εἰς τὰς σωματικὰς ἥδονάς ἦτο πολὺ ἐγκρατής, ἀλλ᾽ ἡγάπα πολὺ τὰς πνευματικὰς ἥδονάς καὶ τὸν ἔπαινον.

‘Η μουσικὴ συνεκίνει πολὺ τὴν εὐαίσθητον ψυχὴν τοῦ Ἀλέξανδρου. Ὅταν μίαν φορὰν δὲ μουσικὸς Ἀντιγενίδης ηὔλησε πολεμικὸν μέλος, τόσον ἐνθουσιασμὸν ἦσθάνθη, ὥστε ὥρμησεν εἰς τὰ δπλα.

97. Ὁ Ἀλέξανδρος εἰς μικρὰν ἡλικίαν.

‘Ο Ἀλέξανδρος ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας ἔδειξε μέγαν ζῆλον εἰς τοὺς κινδύνους καὶ εἶχε πάντοτε εἰς τὸν νοῦν του τὴν ἰδέαν τοῦ πολέμου.

‘Ο Πλούταρχος, δὲ δόποιος ἔγραψε διὰ τὸν βίον του, μᾶς λέγει, ὅτι εἰς ἡλικίαν δώδεκα ἑτῶν κατώρθωσε νὰ δαμάσῃ ἄγριον θεσσαλικὸν ἵππον, τὸν Βουκεφάλαν, τὸν ὁποῖον κανεὶς δὲν ἤδυνατο νὰ ἴππεύσῃ. Τόση ἦτο ἡ συγκίνησις τοῦ Φιλίππου, ὅταν εἶδε τὸν υἱόν του νὰ καλπάζῃ ἐπάνω εἰς τὸν ἄγριον ἐκεῖνον ἵππον, ὥστε εἰπεν εἰς αὐτόν· «ὦ παῖ, ζήτει σεαυτῷ βασιλείαν ἵσην, Μακεδονίᾳ γάρ σε οὐ χωρεῖ». + 17

“Αλλοτε πάλιν, δταν ἔλειπεν δ Φιλιππος ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν, δ Ἀλέξανδρος ἔδέχθη πρέσβεις, οἵ δόποιοι ἦλθον ἀπὸ τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν. Οἱ Πέρσαι πρέσβεις ἐθαύμασαν τὴν εὐγένειαν τοῦ νεαροῦ διαδόχου καὶ τὴν εύφυΐαν του. Ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἔκαμε καμμίαν παιδικὴν ἢ ἄλλην ἀσήμαντον ἐρώτησιν εἰς αὐτούς, ἀλλ’ ἐζήτει νὰ μάθῃ διὰ τὰς ὁδοὺς τοῦ περσικοῦ κράτους πόσον μεγάλαι ἦσαν, καὶ διὰ τὸν βασιλέα, πῶς συμπεριεφέρετο πρὸς τοὺς ἔχθρούς του, καὶ πόση ἦτο ἡ δύναμις τοῦ περσικοῦ κράτους.

‘Οσάκις ἤρχετο ἀγγελία, δτι δ Φιλιππος ἐνίκησεν εἰς μίαν μάχην ἢ ἐκυρίευσε πόλιν σπουδαίαν, δ Ἀλέξανδρος ἐφαίνετο λυπημένος. “Ἐλεγε δὲ εἰς τοὺς συνηλικιώτας του· «ὦ παῖδες, πάντα προλήψεται δ πατήρ ἐμοὶ δὲ οὐδὲν ἀπολείψει μεθ’ ὑμῶν ἔργον ἀποδείξασθαι μέγα καὶ λαμπρόν».

“Οταν κάποτε δ Φιλιππος ἔξεστράτευσεν ἐναντίον τῆς Θράκης, δ Ἀλέξανδρος εἰς ἡλικίαν 16 ἑτῶν ἔγινεν ἐπίτροπος τοῦ Μακεδονικοῦ θρόνου. Τότε ἐνίκησε θρακικὴν φυλὴν εἰς τὸν Στρυμόνα, ἡ δποία ἐπανεστάτησεν. Εἰς τὴν μάχην δὲ τῆς Χαιρωνείας, ὅπως ἐμάθομεν, διηύθυνε τὸ μακεδονικὸν ἵππικὸν καὶ ἐφάνη τότε, δτι ἦτο γεννημένος στρατιωτικός.

Ε
98. Πῶς ἐξεπαιδεύθη ὁ Ἀλέξανδρος. Ο Ἀριστοτέλης.

‘Ο Φίλιππος ἐγνώριζε πολὺ καλὰ τὴν δύσκολον φύσιν τοῦ σίου του καὶ ἐκάλεσε τοὺς καλυτέρους διδασκάλους. διὰ τὴν μόρφωσίν του. ‘Ο σπουδαιότερος δμως διδάσκαλος τοῦ Ἀλέξανδρου ἦτο ὁ μεγαλύτερος φιλόσοφος τῶν χρόνων ἐκείνων, ὁ Ἀριστοτέλης, ἀπὸ τὰ Στάγειρα τῆς Μακεδονίας.

‘Ο Ἀριστοτέλης ὑπῆρξε μαθητής τοῦ Πλάτωνος καὶ ἔγινεν δὲ περιφημότερος φιλόσοφος κατ’ ἐκείνους τοὺς χρόνους. Τὰ ἔργα του, τὰ δόποια ἔγραψεν, εἶναι πολλά. Μέσα δὲ εἰς αὐτὰ δὲ σπουδαῖος ἐκείνος σοφὸς συνέλεξε καὶ ἐτακτοποίησε ὅτι, ἐγνώριζον τότε οἱ ἀνθρώποι.

‘Ο Ἀριστοτέλης δὲν ὑπῆρξε μόνον διδάσκαλος τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ἀλλὰ καὶ τῶν χρόνων μετὰ Χριστόν. Ωνόμαζον δὲ αὐτὸν τότε «διδάσκαλον κάθε γνώσεως». Εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν τὰ ἔργα του μελετῶνται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον καὶ θαυμασμόν.

‘Ο Ἀριστοτέλης ἐνέπνευσεν εἰς τὸν μέγαν μαθητήν του ἐνθουσιασμὸν διὰ κάθε ὡραίον καὶ μέγα. Διὰ τοῦτο δὲ Ἀλέξανδρος μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον παρηκολούθησε τὰς διδασκαλίας τοῦ μεγάλου του διδασκάλου καὶ ἔμαθε πολλὰ ἀπὸ τὰς πολιτικάς, τὰς ἡθικὰς καὶ ἀκόμη ἀπὸ τὰς φιλοσοφικὰς ἰδέας τοῦ Ἀριστοτέλους.

Τόσον πολὺ ἤγάπα ὁ Ἀλέξανδρος τὸν διδάσκαλόν του, ὥστε ἔλεγεν· «εἰς μὲν τὸν πατέρα μου ὀφείλω τὸ ζῆν, εἰς δὲ τὸν διδάσκαλόν μου τὸ καλῶς ζῆν».

‘Ητο ἐκ φύσεως φιλόλογος καὶ φιλαναγνώστης. Τὸ σπουδαιότερον δμως βιβλίον τὸν δόποιον ἤγάπα πολὺ δὲ Ἀλέξανδρος, ἦτο ἡ Ἰλιάς τοῦ Ὁμήρου. Τὰ κατορθώματα δὲ τῶν ἡρώων τῆς Ἰλιάδος συνεκίνουν αὐτὸν πολὺ καὶ διήγειρον τὴν φαντασίαν του. Ἀλλὰ περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἥρωας ἤγάπα καὶ ἔθαύμαζε τὸν Ἀχιλλέα. Διὰ τοῦτο ἔφερε πάντοτε κάτω ἀπὸ τὸ προσκεφάλαιόν του μαζὶ μὲ τὸ ἐγχειρίδιον καὶ τὸ ἀγαπητόν του βιβλίον τῆς Ἰλιάδος.

99. Ἡ μορφὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου.

“Οπως ἡ ψυχὴ του ἦτο τόσον πλουσία ἀπὸ ἀρετάς, ώραια
ἦτο ἐπίσης καὶ ἡ μορφὴ του.

‘Απὸ τὰς πολλὰς εἰκόνας τοῦ Ἀλεξάνδρου, αἱ διποιαὶ¹
σώζονται, σχηματίζομεν τὴν ἐντύπωσιν,
ὅτι ἦτο πολὺ ώραῖος. Εἶχε παρθενικὴν
ὄψιν. Τὸ πρόσωπον καὶ τὸ στῆθος του
ἥσαν δλόλευκα καὶ εἶχον ἔλαφράν ἐρυ-
θρότητα. Οἱ ώραιοι του ὁφθαλμοὶ ἥσαν
ύγροι καὶ ἡ κεφαλή του μὲ τοὺς ώραι-
ους βιστρύχους ἔκλινεν δλίγον πρὸς
τὰ ἀριστερά. Αἱ σπουδαιότεραι εἰκόνες
τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰναι ἐκεῖναι, τὰς δ-
ποιας ἔκαμεν ὁ Λύσιππος. ‘Ο καλλι-
τέχνης αὐτός, εἰς χάλκινον ἀνδριάντα
τοῦ Ἀλεξάνδρου, παρουσιάζει αὐτὸν
δρθὸν μὲ βλέμμα πρὸς τὰ ἄνω. Μὲ τὴν
χεῖρα του κρατεῖ τὴν λόγχην, μὲ τὴν
δόποιαν ἐκυρίευσε τὴν Ἀσίαν· στρέφει δὲ
τὸ πρόσωπόν του πρὸς τὸν οὐρανόν, ώσαν νὰ λέγῃ εἰς τὸν
Δία· «γᾶν ὑπὸ ἐμοὶ τίθεμαι, Ζεῦ, σὺ δὲ Ὁλυμπον ἔχε» δηλαδὴ εἰς
τὴν γῆν ἐξουσιάζω ἐγώ, Ζεῦ, σὺ δὲ ἐξουσίαζε εἰς τὸν Ὁλυμπον.

‘Αλέξανδρος ὁ Μέγας.

100. Ὁ Ἀλέξανδρος στρατηγὸς τῶν Ἑλλήνων.

‘Η καταστροφὴ τῶν Θηβῶν.

‘Ο Ἀλέξανδρος, δταν ἀνῆλθεν εἰς τὸν μακεδονικὸν θρό-
νον, ἦτο μόλις 20 ἔτῶν. Ποτὲ δὲ βασιλεὺς δὲν συνήντησε τόσας
δυσκολίας εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς βασιλείας του, δσας δ νεαρὸς
αὐτὸς βασιλεύς.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα μερικαὶ πόλεις, μόλις ἔμαθον τὸν θάνα-
τον τοῦ Φιλίππου, ἐκινήθησαν διὰ νὰ ἀνακτήσουν τὴν ἀνεξαρ-
τησίαν των. ‘Ο Ἀλέξανδρος τότε μὲ Ισχυρὸν στρατὸν ἐπορεύθη
εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὸ συνέδριον, τὸ δποῖον ἔγινεν εἰς τὴν
Κροινθον, ἀνηγορεύθη ὅπως ἄλλοτε δ πατήρ του, στρατηγὸς
αὐτοκράτωρ δλων τῶν Ἑλλήνων.

Κατόπιν ἔξεστράτευσεν ἐναντίον τῶν γειτόνων βαρβάρων λαῶν, οἱ δποῖοι εύρισκοντο πρὸς δυσμάς καὶ πρὸς βορρᾶν τοῦ βασιλείου του καὶ ἡπείλουν αὐτό. Ἐνῷ ἐπολέμει νικηφόρως ἐναντίον των, διεδόθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ εὔδησις, ὅτι δὲ Ἀλέξανδρος ἀπέθανε. Τότε οἱ Θηβαῖοι ἐπανεστάτησαν καὶ ἐπολιόρκησαν τὴν μακεδονικὴν φρουρὰν εἰς τὴν Καδμείαν.

Οἱ Ἀλέξανδροι, μόλις ἔμαθε τὴν ἐπανάστασιν τῶν Θηβαίων, ἔσπευσεν ὥσπερ ἀστραπὴν ἐναντίον των. Εἰς μίαν φοβερὰν μάχην, κατὰ τὴν δυοῖς οἱ Θηβαῖοι ἐπολέμησαν γενναίως 335 π. X. ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας των, ὁ Ἀλέξανδρος ἐκυρίευσε τὰς Θήβας. Τρομερὸν ὑπῆρξε τὸ τέλος τῆς πόλεως. Ἡ πόλις δόλοκληρος κατεστράφη, μόνον δὲ οἱ ναοὶ καὶ ἡ οἰκία τοῦ ποιητοῦ Πινδάρου ἐσώθησαν κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀπὸ τὴν καταστροφῆν.

Πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, οἱ δποῖοι ἐπίσης ἐπανεστάτησαν τότε, συμπειρεφέρθη ἐπιεικῶς. Οἱ Ἀλέξανδροι ἐσεβάσθη τοὺς πολίτας τῆς ἐνδόξου πόλεως, ἡ δποία ἦτο μήτηρ τῶν γραμμάτων καὶ τῆς τέχνης. "Ολοι οἱ" Ἑλληνες τότε ἔμαθον νὰ σέβωνται τὴν μεγάλην δύναμιν τοῦ νεαροῦ βασιλέως. Ἀπὸ τὸν σεβασμὸν δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ ποιητοῦ ἐδιδάχθησαν πόσον δὲ νέος βασιλεὺς ἐτίμα τὰ ἐλληνικὰ γράμματα.

101. Οἱ Ἀλέξανδροι ἐκστρατεύει εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Τὸ Περσικὸν κράτος.

Δύο ἔτη ἀφ' ὅτου ὁ Ἀλέξανδρος ἀνῆλθεν εἰς τὸν μακεδονικὸν θρόνον, ἔξεστράτευσεν εἰς ἡλικίαν 22 ἐτῶν ἐναντίον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Τὸ μέγα ὄνειρον τοῦ Φιλίππου, νὰ ἐκστρατεύσῃ ἐπὶ κεφαλῆς ὅλων τῶν Ἑλλήνων κατὰ τοῦ κοινοῦ ἔχθροῦ, 334 π. X. τῶν Περσῶν, ἐπραγματοποίει τώρα δὲ ἔνδοξος υἱός του. Στρατὸς πεζικὸς 30.000 ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα καθὼς καὶ 5.000 ἵππεῖς μὲ ἀρχιστράτηγον τὸν Ἀλέξανδρον ἐβάδισαν διὰ τῆς Θράκης, διέβησαν τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἔφθασαν εἰς Μικρὰν Ἀσίαν.

Μόνον οἱ Λακεδαιμόνιοι δὲν ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ἐκστρατείαν αὐτὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου. Διότι εἶπον, ὅτι «δὲν εἶναι πατρο-

παράδοτον εἰς αὐτοὺς νὰ ἀκολουθοῦν ἄλλους, ἀλλ᾽ αὐτοὶ νὰ εἶναι ἀρχηγοὶ τῶν ἄλλων».

Εἰς τὴν Τροίαν, τὴν δποίαν εἶχεν εἰς τὸν νοῦν του ἀπὸ τὸν "Ομηρον, δ 'Αλέξανδρος προσέφερε θυσίας εἰς τὴν Ἀθηνᾶν καὶ μεγάλας τιμάς ἐπάνω εἰς τὸν τάφον τοῦ Ἀχιλλέως. Ἐμακάρισε δὲ τὸν ἥρωα, δ δποῖος ἔτυχε νὰ ἔχῃ τόσον πιστὸν φίλον, δπως τὸν Πάτροκλον, δταν ἔζη, καὶ κήρυκα μέγαν, τὸν "Ομηρον, δταν ἀπέθανεν.

Ποια ἄραγε ᾧτο ἡ κατάστασις τοῦ περσικοῦ κράτους, δταν ἔξεστράτευσεν ἐναντίον του δ 'Αλέξανδρος;

Τὸ περσικὸν κράτος δὲν εύρισκετο τότε εἰς τὴν μεγάλην του ἀκμήν, δπως πρίν. Εἰς τὴν βασιλικὴν αὐλὴν ἔγινοντο συχνὰ δολοφονίαι καὶ εἰς αὐτὸν τὸ κράτος ἐπαναστάσεις. Μερικοὶ σατράπαι ἦθελον νὰ εἶναι ἀνεξάρτητοι καὶ πολλὰς φοράς ἐπολέμουν μεταξύ των. Βασιλεὺς τότε τοῦ περσικοῦ κράτους ᾧτο δ Δαρεῖος δ Κοδομανός, ἀγαθὸς καὶ γενναῖος βασιλεύς.

102. Ἡ μάχη εἰς τὸν Γρανικὸν ποταμόν.

Ἡ πρώτη μάχη μεταξύ τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν Περσῶν ἔγινε πλησίον μικροῦ ποταμοῦ, δ δποῖος χύνεται εἰς τὴν Προποντίδα, τοῦ Γρανικοῦ ποταμοῦ. Ἐκεῖ οἱ Πέρσαι σατράπαι εἶχον συναθροίσει στρατὸν ἀπὸ 40.000 ἄνδρας. Μὲ τὸν στρατὸν αὐτὸν ἤλπιζον, δτι θὰ δυνηθοῦν νὰ σταματήσουν τὴν προέλασιν τοῦ στρατοῦ τοῦ νεαροῦ μακεδόνος στρατηλάτου.

Ο 'Αλέξανδρος ἐπέρασε τὸν ποταμὸν καὶ ἐπέπεσε κατὰ τοῦ περσικοῦ ἴππικοῦ, τὸ δποῖον ᾧτο παρατεταγμένον εἰς τὴν ἀπέναντι ὅχθην. Κατόπιν σκληροῦ ἀγώνος, κατὰ τὸν δποῖον ἐκινδύνευσε καὶ δ ῗδιος δ 'Αλέξανδρος, κατεστράφη ὀλόκληρος σχεδὸν δ περσικὸς στρατός, ἐνῷ ἀπὸ τοὺς "Ἐλληνας ἐπεσαν ὀλίγοι.

Σχέδιον μάχης Γρανικοῦ.

‘Ο ‘Αλέξανδρος, ύστερον ἀπὸ τὴν ἔνδοξον νίκην εἰς τὸν Γρανικὸν ποταμόν, ἔστειλεν εἰς τὰς Ἀθήνας 300 περσικάς πανοπλίας, ὡς ἀφιέρωμα εἰς τὴν Ἀθηνᾶν, ἐπάνω εἰς τὴν Ἀκρόπολιν. Ἡ ἀφιέρωσις συνωδεύετο καὶ μὲ τὸ γράμμα· «’Αλέξανδρος Φιλίππου καὶ οἱ Ἐλληνες, πλὴν Λακεδαιμονίων, ἀπὸ τῶν βαρβάρων τῶν τὴν Ἀσίαν κατοικούντων».

103. Ο ‘Αλέξανδρος γίνεται κύριος δλοκλήρου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ο Γόρδιος δεσμός.

Μὲ τὴν νίκην του εἰς τὸν Γρανικὸν δ ‘Αλέξανδρος ἔγινε κύριος τῆς Φρυγίας. Αἱ Σάρδεις, ἡ Ἔφεσος καὶ ἡ Μίλητος ὑπετάγησαν εἰς αὐτὸν. Αἱ πόλεις τῆς Λυκίας ἔσπευσαν καὶ αὐταὶ νὰ ἀνοίξουν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον τὰς πύλας των. Κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον δ Μ. Ἀλέξανδρος ἔγινε κύριος δλοκλήρου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, δπου ὑπῆρχον, δπως γνωρίζομεν, πολλαὶ ἐλληνικαὶ πόλεις. Ἡ χώρα αὕτη ούδεποτε πλέον ὑπέκυψεν εἰς τὸν περσικὸν ζυγόν. Κατόπιν δ ‘Αλέξανδρος ἐπορεύθη πρὸς βιορρᾶν, εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Φρυγίας, τὸ Γόρδιον, δπου δ στρατός του ἐπέρασε τὸν χειμῶνα. Ἐκεῖ ἔδειξαν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον τὸν περίφημον Γόρδιον δεσμόν.

Ο δεσμὸς αὐτὸς ἦνωνε τὸν ζυγὸν μιᾶς ἄμαξης μὲ τὸ τιμόνι. Ἡτο δὲ κατὰ τοιοῦτον τρόπον συμπεπλεγμένος, ὥστε δέν ἥτο δυνατὸν νὰ εὔρῃ τις οὕτε ἀρχὴν οὕτε τέλος.

Ἡ ἄμαξα αὐτὴ ἥτο πολὺ παλαιὰ καὶ εύρισκετο εἰς τὸ ἄκρον τῆς πόλεως. Ἀνῆκε δὲ εἰς τὸν γεωργὸν Γόρδιον καὶ τὸν υἱὸν του Μίδαν, τοὺς πρώτους βασιλεῖς τῆς Φρυγίας. Ἀρχαῖος δὲ χρησμὸς ἔλεγεν δτι ἐκεῖνος, δ δποιος θὰ λύσῃ τὸν δεσμὸν, θὰ γίνη ἀρχων τῆς Ἀσίας.

Ο ‘Αλέξανδρος μὲ τὸ ξίφος του ἐκοψε τὸν δεσμὸν καὶ εἶπεν· «δ δεσμὸς ἐλύθη».

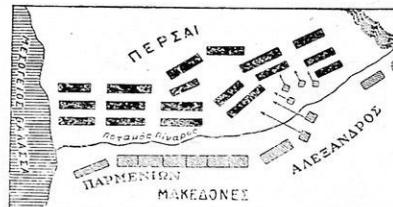
104. Ο ‘Αλέξανδρος γίνεται κύριος τῆς Συρίας.

Τὴν ἄνοιξιν τοῦ ἄλλου ἔτους δ ‘Αλέξανδρος ἐπέρασε τὰ στενὰ τοῦ δρους Ταύρου καὶ ἔγινε κύριος τῆς Κιλικίας. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐβάδισε καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν βόρειον Συρίαν. Ἐν τῷ με-

ταξὺ δὲ Δαρεῖος εἶχε κάμει μεγάλας στρατιωτικὰς προετοιμασίας εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Μεγάλη δὲ περσικὴ στρατιά ἔβαδισε τότε ἐναντίον τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ἄλλα, δηποτεὶς ἡ μεγάλη στρατιὰ τοῦ Ξέρξου δὲν εἶχε καλὴν δργάνωσιν, καὶ τώρα δὲν εἶχεν οὕτε καλούς στρατηγούς οὕτε τάξιν.

Οὐαὶ Ἀλέξανδρος εἶχε πληροφορηθῆ, δτὶ δὲ Δαρεῖος μὲν πολὺ ἀνώτερον στρατὸν ἀπὸ τὸν ἴδικόν του εύρισκετο εἰς τὴν Συρίαν. Ἐβάδισε λοιπὸν πρὸς συνάντησίν του. Οὐαὶ Δαρεῖος ὅμως ἔκαμε μέγα στρατηγικὸν σφάλμα. Ἀντὶ νὰ περιμείνῃ τὸν στρατὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς τὰς ἀνοικτὰς πεδιάδας τῆς Συρίας, δπού θὰ ἤδυνατο νὰ χρησιμοποιήσῃ ὅλας του τὰς δυνάμεις, ἔσπευσε νὰ συναντήσῃ αὐτὸν εἰς τὰ στενὰ τῆς Κιλικίας.

Εἰς τὰς ὅχθας ἐνὸς μικροῦ ποταμοῦ, τοῦ Πινάρου, πρὸς νότιον τῆς πόλεως Ἰσσοῦ, παρέταξε μέρος μόνον τοῦ στρατοῦ του. Τὸ ὑπόδοιπον δὲν ἤδυνήθη νὰ χρησιμοποιήσῃ. Τὸ μέρος αὐτό, εἰς τὸ ὅποιον παρετάχθη δὲ Δαρεῖος, εύρισκετο εἰς στενὸν μέρος, τὸ ὅποιον σχηματίζεται μεταξὺ τῆς θαλάσσης τοῦ Ἰστικοῦ κόλπου καὶ τοῦ ὄρους Ἀμανοῦ.

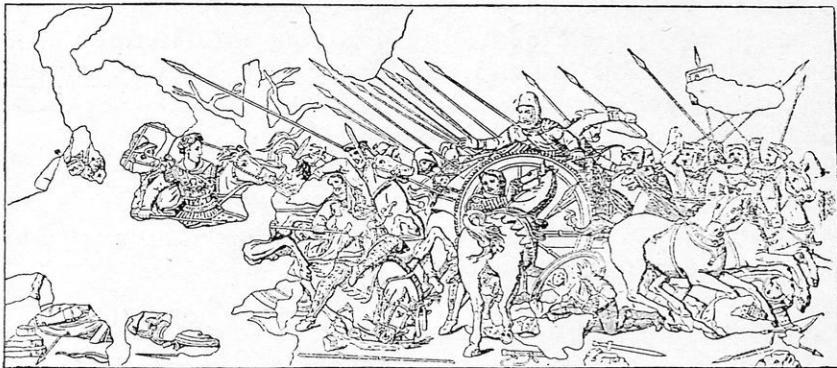
Σχέδιον μάχης Ἰσσοῦ.

Οὐαὶ Ἀλέξανδρος, δηποτεὶς εἴπομεν, εἶχε προχωρήσει πρὸς συνάντησίν τοῦ Δαρείου ἀκόμη νοτιώτερον, πρὸς τὴν Συρίαν. Μὲ ἔκπληξιν δὲ ἔμαθεν, δτὶ δὲ Δαρεῖος εύρισκετο ὅπισθέν του. Ἀμέσως συνήθροισε τοὺς ἀρχηγούς ὅλου τοῦ στρατεύματος. Ὡμίλησεν εἰς αὐτοὺς διὰ τὸν ἀγῶνα, τὸν ὅποιον πρόκειται νὰ κάμουν, καὶ ἔξήγησε τὸ λάθος τοῦ Δαρείου. Ὅπενθύμισεν εἰς τοὺς Ἑλληνας, δτὶ αὐτοὶ μὲν μάχονται χάριν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος δὲ λων τῶν Ἑλλήνων, ἐνῷ οἱ στρατιῶται τοῦ Δαρείου κινδυνεύουν διὰ μισθόν. Ἐφερε πρὸς τούτοις εἰς τὴν μνήμην των τὸ κατόρθωμα τῶν Μυρίων τοῦ Ξενοφῶντος, οἱ ὅποιοι χωρὶς ἵππικὸν ἐνίκησαν τὸν μέγαν βασιλέα, ἐνῷ αὐτοὶ τώρα εἶχον ἰσχυρὸν ἵππικόν· ἐκτὸς δὲ τούτου εἶχον στρατηγὸν τὸν Ἀλέξανδρον.

22
105. Ἡ νίκη τῶν Ἑλλήνων παρά τὴν Ἰσσόν.

·Αμέσως δλος δ στρατὸς μὲ μεγάλον ἐνθουσιασμὸν ἐστράφη πρὸς τὰ δόπισω καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν ἄλλην ὅχθην τοῦ ποταμοῦ, ἀπέναντι τῆς περσικῆς παρατάξεως. ·Οἱ Ἀλέξανδρος παρέταξε 333 π.Χ. μὲ μεγάλην στρατηγικὴν τέχνην τὸν στρατὸν του.

Αὐτὸς δὲ μὲ τὸ ἴππικὸν καὶ τὸ δεξιὸν τῆς φάλαγγος, τὸ δποῖον διηύθυνε, ἐπέρασε τὸν ποταμὸν καὶ ἐπέπεσεν ὡς κεραυνὸς ἐναντίον τοῦ ἀριστεροῦ κέρατος τῶν Περσῶν, οἱ δποῖοι δὲν ἤδυνήθησαν νὰ ἀνθέξουν εἰς τὴν ὁρμητικὴν ἐπίθεσιν τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἐτράπησαν εἰς φυγὴν. Μαζὶ μὲ αὐτοὺς

·Ἡ μάχη τῆς Ἰσσοῦ.

Μωσαϊκόν, τὸ δποῖον εὑρέθη τὸ 1831 εἰς τὴν Ἰταλικὴν πόλιν Πομπηΐαν. Εύρισκετο εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν κατ' ἀρχὰς κατόπιν δὲ οἱ Ρωμαῖοι τὸ ἔφερον εἰς τὴν Ἰταλίαν. Είναι ἀντίγραφον ἀπὸ παλαιότερον ἔργον.

ἔφυγε καὶ δ Δαρεῖος, δ δποῖος κατελήφθη ὑπὸ τρόμου μήπως αἰχμαλωτισθῇ. Κατ' ἀρχὰς μὲ τὸ ἄρμα του καὶ ἔφιππος κατόπιν ἔσπευσε νὰ σωθῇ. Δὲν ἐστάθη δὲ εἰς κανὲν μέρος, παρά μόνον ὅταν διέβη τὸν Εύφρατην ποταμόν.

·Ἡ τεραστία στρατιὰ τοῦ Δαρείου ἐγκατελείφθη ἀπὸ τὸν ἀρχηγόν της βασιλέα, διελύθη καὶ κατεστράφη. Οἱ Ἑλληνες, κατὰ τὸ ἥμισυ δλιγώτεροι ἀπὸ τὸν στρατὸν τοῦ Δαρείου, ἐνίκησαν τότε εἰς τὴν Ἰσσὸν λαμπτοὰν νίκην.

Τὸ στρατόπεδον τοῦ Δαρείου μὲ τὰ ἄπειρα καὶ πλούσια λάφυρα τοῦ ἔχθροῦ περιῆλθεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων νικητῶν.

*Ἐκεῖ συνελήφθησαν ἐπίσης αἰχμάλωτοι ἡ μήτηρ, ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα τοῦ Δαρείου.

*Ο *Ἀλέξανδρος ἔδειξεν ὅλην τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς του πρὸς τὰς βασιλίσσας αἰχμαλώτους. Διέταξεν νὰ τιμῶνται αἱ γυναῖκες πάντοτε, δπως καὶ προηγουμένως, ὡς βασίλισσαι. Ἡ λαμπρὰ διαγωγὴ τοῦ *Ἀλεξάνδρου πρὸς τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἀντιπάλου βασιλέως ἔκαμε τότε ἔξαιρετικὴν ἐντύπωσιν εἰς ὅλους.

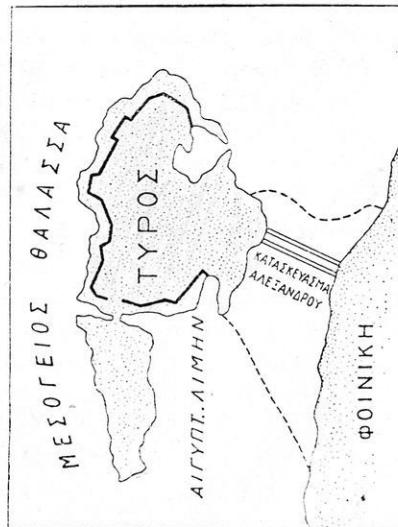
~~23~~ 106. Πολιορκία καὶ ἄλωσις τῆς Τύρου.

Μετὰ τὴν μάχην τῆς Ἰσσοῦ δ *Ἀλέξανδρος ἥθελησε πρῶτον νὰ ἔξασφαλίσῃ τὴν κυριαρχίαν του εἰς ὅλην τὴν παραλίαν πρὸς νότον καὶ ἔπειτα νὰ ἔξακολουθήσῃ τὴν καταδίωξιν τοῦ Δαρείου. Ἐβάδισε λοιπὸν διὰ τῆς Σιδῶνος καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν Τύρον.

Αὕτη ἦτο σπουδαιότατος ναυτικὸς λιμὴν τῆς Συρίας καὶ εύρισκετο ἐπάνω εἰς μίαν μικρὰν νῆσον. Ἡτο ὧχυρωμένη καλὰ καὶ ἐπροστατεύετο ἀπὸ 80 πλοῖα, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ δόποια ἔπλεον εἰς τὸ Αιγαῖον πέλαγος. Οἱ Τύριοι ποτέ, οὔτε εἰς τοὺς κυριάρχους των Πέρσας, δὲν ἐπέτρεψαν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν πόλιν των.

*Ἐκεῖ δ *Ἀλέξανδρος συνήντησε τὴν περισσότερον σοβαρὰν ἀντίστασιν ἀπὸ δλας, δσας συνήντησε κατὰ τὴν ἐκστρατείαν του εἰς τὴν Ἀσίαν.

*Ἐπὶ ἐπτὰ μῆνας διήρκεσεν ἡ πολιορκία τῆς ἴσχυρᾶς ἐκείνης πόλεως. *Ο *Ἀλέξανδρος μόνον ἀπὸ τὴν ξηρὰν ἦτο δυνατὸν νὰ

Τύρος.

κυριεύσῃ τὴν ὁχυρὰν αὐτὴν θέσιν. Πλοῖα δὲν εἶχεν ἀρκετά διὰ νὰ τὴν προσβάλῃ ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Διὰ τοῦτο κατε-
332 π.Χ. σκεύασε τεῖχος ἐντὸς τῆς θαλάσσης, διὰ τοῦ δποίου ἦνωσε τὴν νῆσον μὲ τὴν ξηράν, καὶ μετεχειρίσθη σπουδαίας πολιορκητικάς μηχανάς, μὲ τὰς δποίας ἔγινε κύριος τῆς πόλεως.

Ἡ πολιορκία τῆς Τύρου ἔχει πολὺ μεγάλην σημασίαν καὶ θεωρεῖται ως τὸ περιφημότερον ἀπὸ δλα τὰ πολιορκητικά ἔργα, ὅσα ἀναφέρει ἡ Ἰστορία.

107. Αἱ προτάσεις τοῦ Δαρείου πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον.

Ἐνῷ δὲ Ἀλέξανδρος εύρισκετο εἰς τὸ τέλος τῆς πολιορκίας τῆς Τύρου, ἥλθον πρὸς αὐτὸν πρέσβεις ἀπὸ τὸν Δαρεῖον. Οἱ πρέσβεις ἔφερον εἰς τὸν Ἀλέξανδρον χιλιάδας ταλάντων ως λύτρα διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς μητρός, τῆς συζύγου καὶ τῶν πατέρων τοῦ Δαρείου. Εἶπον δὲ ὅτι δὲν οὐδὲν παρεχώρει εἰς αὐτὸν δλην τὴν χώραν, ἀπὸ τοῦ Εύφρατού ποταμοῦ μέχρι τῆς ἐλληνικῆς θαλάσσης, καὶ τοῦ ἔδιδεν ως σύζυγον τὴν θυγατέρα του. Ἡρκει μόνον δὲ Ἀλέξανδρος εἰς τὸ ἔδιδεν νὰ εἶναι φίλος καὶ σύμμαχος τοῦ Δαρείου.

Ἀλλ' δὲ νεαρὸς βασιλεὺς εἰς τὸν μεγάλον του νοῦν εἶχε συλλάβει μέγα σχέδιον· ἥθελε νὰ ίδρυσῃ εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπέραντον κράτος καὶ νὰ διαδώσῃ εἰς αὐτὸν τὸν ἐλληνικὸν πολιτισμόν, τὰ ἐλληνικὰ γράμματα καὶ τὴν ἐλληνικὴν τέχνην. Ἀπέρριψε λοιπὸν τὰς προτάσεις τοῦ Δαρείου καὶ ἀπεφάσισε νὰ κυριεύσῃ δλόκληρον τὸ ἀσιατικὸν κράτος.

108. Ὁ Ἀλέξανδρος γίνεται κύριος τῆς Αἰγύπτου.

Ἡ ίδρυσις τῆς Ἀλεξανδρείας.

Ο Ἀλέξανδρος, ἀφοῦ ἔγινε κύριος τῆς Τύρου, ἐπορεύθη νοτιώτερον, διὰ νὰ συμπληρώσῃ τὴν κατάκτησιν δλης τῆς παραλίας καὶ νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὸν μέγαν βασιλέα κάθε ἔξιδον πρὸς τὴν Μεσόγειον.

Ἐπορεύθη λοιπὸν διὰ τῆς Παλαιστίνης, μὲ τὸν σκοπὸν νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἀλλὰ μία πόλις Ισχυρά, ἡ Γάζα, ἥμποδιζε τὸν δρόμον του. Ταύτην δὲ Ἀλέξανδρος ἐκυρίευσε.

μετά δίμηνον πολιορκίαν. 'Ο γενναῖος ύπερασπιστης τῆς πόλεως Βάτις καὶ οἱ ἀνδρεῖοι στρατιῶται του ἐφονεύθησαν' αἱ δὲ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία ἐπωλήθησαν ὡς δοῦλοι.

'Απὸ ἑκεῖ δὲ Ἀλέξανδρος ἐβάδισε μὲν εὔκολίαν πρὸς τὴν Αἴγυπτον. Οἱ Αἰγύπτιοι ἦσαν ὑπὸ τὸ κράτος τῶν Περσῶν χωρὶς τὴν θέλησίν των. Γνωρίζομεν δὲ ὅτι ἔκαμνον συχνὰς ἐπαναστάσεις ἐναντίον τοῦ μεγάλου βασιλέως. Τώρα, μὲν μεγάλην εὐχαρίστησιν ἐδέχθησαν τὸν Ἀλέξανδρον, δὲ ποτὸς χωρὶς πόλεμον ἔγινε κύριος καὶ τῆς σπουδαίας αὐτῆς χώρας.

'Ο Ἀλέξανδρος ἐτακτοποίει μὲν τὸν καλύτερον τρόπον τὴν διοίκησιν εἰς τὰς χώρας, τὰς δόποιας ἐκυρίευεν. Τὸ διοίκησιν ἔκαμε καὶ διὰ τὴν Αἴγυπτον. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐφαίνετο, ὅτι δὲν εἶχε μόνον μεγάλην στρατιωτικὴν ἴκανότητα, ἀλλ' εἶχε καὶ πολιτικὸν νοῦν. 'Εφρόντιζε νὰ ἔξασφαλίζῃ εἰς τὰς πόλεις διὰ παντὸς τὴν κυριαρχίαν του.

Μία ἀπὸ τὰς μεγάλας του πράξεις εἰς τὴν Αἴγυπτον εἶναι ἡ ἵδρυσις εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νείλου ποταμοῦ νέας πρωτεύούσης ἀντὶ τῆς παλαιᾶς, τῆς Μέμφιδος. 'Η νέα αὐτὴ πόλις, ἡ δόποια ἀπὸ τὸ δνομά του ὀνομάσθη Ἀλεξάνδρεια, εύρισκετο εἰς λαμπρὰν θέσιν καὶ ἥτο πολὺ κατάλληλος διὰ τὴν 331 π.Χ. ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. 'Ο διοίκησις δὲ Ἀλέξανδρος ἐπέβλεψεν εἰς τὰ σχέδια τῶν δόδων τῆς νέας πόλεως. Ἡθελε δὲ ἡ πόλις αὐτῇ νὰ γίνῃ τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου μεταξὺ τῆς Ἐλλάδος καὶ τῆς Ἀνατολῆς. Καὶ σήμερον ἡ Ἀλεξάνδρεια εἶναι ἀπὸ τοὺς σπουδαιοτέρους λιμένας τῆς Μεσογείου.

'Απὸ τὴν Αἴγυπτον δὲ Ἀλέξανδρος ἐπορεύθη διὰ τῆς ἐρήμου καὶ ἔφθασεν εἰς μίαν ὅσιν, διπού εύρισκετο ἱερὸν τοῦ θεοῦ Ἀμμωνος. Οἱ ιερεῖς τοῦ μαντείου ἔχαιρέτησαν τὸν μέγαν βασιλέα καὶ στρατηλάτην ὡς υἱὸν τοῦ θεοῦ.

109. 'Ο Μέγας Ἀλέξανδρος διαβαίνει τὸν Εύφρατην καὶ Τίγριν ποταμόν. 'Η συνάντησις μὲν τὸν στρατὸν τοῦ Δαρείου,

'Ο Ἀλέξανδρος, ἀφοῦ ἐτακτοποίησε τὴν διοίκησιν τῆς Αἰγύπτου, ἐπέστρεψε καὶ πάλιν τὴν ἄνοιξιν εἰς τὴν Τύρον. 'Εκεῖ ἔκαμε μεγάλας ἐτοιμασίας, διὰ νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ περσικοῦ κράτους. Διέβη κατόπιν τὸν

Εύφρατην ποταμόν, ἐβάδισε τὴν Μεσοποταμίαν χώραν καὶ κατόπιν ἐπέρασε τὸν Τίγριν ποταμόν.

*Αλλὰ τὶ ἔκαμνε λοιπὸν δὲ μέγας βασιλεὺς, διὰ νὰ ἀποκρούσῃ τὴν ραγδαῖαν προέλασιν τοῦ μακεδόνος βασιλέως;

*Ο Δαρεῖος, δταν εἶδεν ὅτι δὲ *Αλέξανδρος ἀπέρριψε τὰς προτάσεις του, ἀπεφάσισε νὰ δοκιμάσῃ καὶ πάλιν τὴν δύναμιν τῶν ὅπλων του. Συνήθροισε λοιπὸν πολυάριθμον στρατὸν πεζικὸν καὶ ἵππικόν. *Ο ἱστορικὸς *Ἀρριανὸς μᾶς λέγει, ὅτι δὲ πεζικὸς στρατὸς ἦτο ἔν δικατομέριον. Τεσσαράκοντα δὲ χιλιάδες ἦσαν οἱ ἵππεῖς του. *Αλλ’ αὐτὴν τὴν φορὰν δὲ Δαρεῖος εἶχε καὶ ἄλλο σπουδαῖον ὅπλον, τὰ δρεπανηφόρα ἄρματα. Ταῦτα ἦσαν 200 καὶ ἡ ἐνέργειά των ἐφαίνετο πολὺ φοβερά. Τὸ δρεπανηφόρον ἄρμα εἶχεν ἰσχυροὺς τροχούς καὶ ἄξονα μακρόν· ἀπὸ τὸ ἔν δὲ καὶ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ τροχοῦ εἶχε δρέπανα σιδηρᾶ δύο πήχεων, καθὼς καὶ κάτω ἀπὸ τὸν ἄξονα, τὰ ὅποια ἐβλεπον πρὸς τὴν γῆν. Διὰ πρώτην φορὰν τότε μανθάνομεν, ὅτι ἔχρησιμοποιήθησαν καὶ 15 ἑλέφαντες εἰς τὸν στρατὸν τοῦ Δαρείου. *Ο στρατὸς τοῦ *Αλεξάνδρου ἀπετελεῖτο ἀπὸ 40.000 πεζούς καὶ 7.000 ἵππεῖς.

231 110. Ἡ μάχη παρὰ τὰ Γαυγάμηλα.

Οἱ δύο στρατοὶ συνηντήθησαν εἰς ἀνοικτὴν πεδιάδα, πλησίον εἰς πόλιν, τὰ Γαυγάμηλα. *Ἐκεῖ ἔγινε σπουδαῖα μάχη ἀπὸ τὴν ὁποῖαν θὰ ἐκρίνετο ἡ τύχη τοῦ περσικοῦ κράτους. *Ἐπειδὴ ἡ στρατιὰ τοῦ Δαρείου ἦτο πολὺ μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν στρατιὰν τοῦ *Αλεξάνδρου, ἐσχημάτιζε μεγάλην γραμμήν καθὼς ἦτο παρατεταγμένη. Διὰ τοῦτο ὑπῆρχε κίνδυνος αἱ δύο 331 π. X. πτέρυγες τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ νὰ κυκλωθοῦν καὶ νὰ κτυπηθοῦν καὶ ἀπὸ τὰ πλάγια καὶ ἐκ τῶν ὅπισθεν. *Ο *Αλέξανδρος διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὸν κίνδυνον αὐτὸν, ἐτοποθέτησεν ὅπισσω ἀπὸ κάθε πτέρυγα δευτέραν γραμμήν, ὡσὰν ἐπιφυλακήν. Τὸ δεξιὸν τῆς παρατάξεως εἶχεν ὑπὸ τὴν διοίκησιν του δὲ Ὑδρίος, τὸ δὲ ἀριστερὸν ἔδωσε καὶ πάλιν εἰς τὸν Παρμενίωνα.

Δύο ἀπὸ τοὺς στρατηγοὺς τοῦ Μεγάλου *Αλεξάνδρου συνεβούλευσαν αὐτὸν τότε νὰ κάμῃ τὴν ἐπίθεσιν ἐναντίον τοῦ

έχθροῦ τὴν νύκτα. Ἐλλάς δὲ Ἀλέξανδρος ἀπέρριψε τὴν γνώμην αὐτὴν καὶ εἰπεν· «οὐ κλέπτω τὴν νίκην».

Οὐδὲ Ἀλέξανδρος ἐφήρμοσε καὶ κατὰ τὴν μάχην αὐτὴν τὸ σχέδιον τῆς λοξῆς φάλαγγος. Κατὰ πρῶτον τὸ ἵππικόν του συνεπλάκη μὲ τὸ ἀριστερὸν τῆς παρατάξεως τοῦ Δαρείου, ὃπου ἔγινε πεισματώδης ἄγων. Ἐλλῆνες, πολλοὶ ἀπὸ τούς δοποίους ἔπεσαν γενναίως, μὲ τὴν πυκνὴν παράταξιν κατώρθωσαν νὰ ἀνοίξουν ρήγμα εἰς τὴν παράταξιν τῶν Περσῶν.

Αμέσως κατόπιν ὅλη ἡ παράταξις τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὡσὰν σφήνη, ὕρμησε κατὰ τοῦ κέντρου τῆς περσικῆς παρατάξεως, ὃπου εὑρίσκετο δὲ Δαρεῖος.

Οὐδὲ ἄγων εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ὑπῆρξε φοβερὸς καὶ θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ διαρκέσῃ ἀκόμη περισσότερον χρόνον, διότι ἐκεῖ εὗρι· σκοντο τὰ ἄριστα στρατεύματα τοῦ Δαρείου. Ἐλλάς δὲ Δαρεῖος, μόλις εἶδε τὸν Ἀλέξανδρον ἐφοβήθη τόσον πολύ, ὥστε πρῶτος ἔδωσε τὸ σύνθημα τῆς φυγῆς.

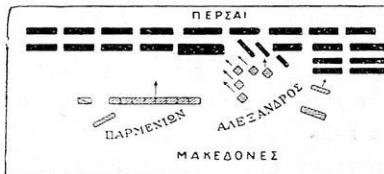
Η περσικὴ παράταξις διελύθη καὶ ὅλος ὁ στρατὸς ἐτράπη εἰς φυγήν. Ἀναρίθμητοι ἦσαν οἱ νεκροὶ καὶ οἱ αἰχμάλωτοι, τοὺς δόποίους ἄφησαν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης οἱ Πέρσαι, πλούσια δὲ τὰ λάφυρα.

Οὐδὲ ἐλληνικὸς στρατὸς καὶ κατὰ τὴν μάχην ἐκείνην ἐνίκησε λαμπρὰν νίκην, ἡ δόποια ἔκρινεν δριστικῶς τὴν διάλυσιν τοῦ ἀλλοτε τόσον ἴσχυροῦ περσικοῦ κράτους.

111. Ὁ Ἀλέξανδρος γίνεται ὁ Μέγας βασιλεὺς τῆς Περσίας.

Μετὰ τὴν λαμπρὰν νίκην τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ εἰς τὰ Γαυγάμηλα, δὲ Ἀλέξανδρος ἐβάδισε πρὸς νότον καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν τῶν θαυμάτων δὲ Ἀλέξανδρος ἔγινε δεκτὸς μὲ μεγάλην μεγαλοπρέπειαν. Ἱερεῖς, ἀξιωματοῦχοι καὶ ὁ λαὸς τῆς περιφήμου αὐτῆς πόλεως ὑπεδέχθησαν τὸν νικηφόρον στρατηλάτην μὲ πολλὰς τιμάς.

Απὸ τὴν Βαβυλῶνα ἐπορεύθη εἰς τὰ Σοῦσα, δόπου ἄφησε

τὸν στρατόν του νὰ ἀναπαιδεύῃ. Κατόπιν ἔβαδισε καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν πλέον Ἱεράν ἀπὸ τὰς πρωτευούσας τοῦ περσικοῦ κράτους, τὴν Περσέπολιν, τὴν δόποιαν ἐκυρίευσε κατόπιν μικρᾶς ἀντιστάσεως. Ἐκεῖ ὁ Ἀλέξανδρος ἀνεκήρυξε τὸν ἑαυτόν του βασιλέα τοῦ κράτους τῶν Περσῶν. Ἔγινε κύριος ὅλου τοῦ θησαυροῦ, τὸν δόποιον εὑρεν ἐκεῖ, καὶ κατέκαυσε τὸ μεγαλοπρεπὲς βασιλικὸν ἀνάκτορον. Τοιουτορόπως ἐτιμώρησε τοὺς Πέρσας, οἱ δόποιοι ἄλλοτε, πρὶν ἀπὸ 150 ἔτη, ἐπυρπόλησαν τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Ἀκρόπολιν.

Τέσσαρα ἔτη παρῇθον ἀφ' ὅτου ὁ Ἀλέξανδρος ἔξεστράτευσεν εἰς τὴν Ἀσίαν. Εἰς τὸ δλίγον αὐτὸ διάστημα κατώρθωσε μὲ δλίγας χιλιάδας Ἑλλήνων νὰ νικήσῃ τὰς κατὰ πολὺ ἀνωτέρας δυνάμεις τοῦ Πέρσου βασιλέως. Τώρα εἰς ἡλικίαν 26 ἔτῶν ἔγινε βασιλεὺς τοῦ ἀχανοῦς βασιλείου. Ἡ δόξα του ἔφθασεν εἰς τὸ ἀνώτατον σημεῖον. Ὁ Κορίνθιος Δημάρατος, δταν εἶδεν εἰς τὴν Βαβυλῶνα τὸν Ἀλέξανδρον νὰ κάθεται ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου τῆς Ἀσίας, εἶπε μὲ δάκρυα εἰς τοὺς δόθαλμούς· «πόσην μεγάλην εὐχαρίστησιν ἔστερον θησαν οἱ Ἑλληνες ποὺ ἀπέθανον πρὶν ἴδουν τὸν Ἀλέξανδρον νὰ κάθηται εἰς τὸν θρόνον τοῦ Δαρείου!»

“Ολοι οι Ἑλληνες ἦσθανθησαν τότε μεγάλην ύπερηφάνειαν, δταν εἶδον, δτι ἡ Ἑλλάς, ἡ δποια δλίγα ἔτη πρὶν ἔξετενετο ἀπὸ τὰς Θερμοπύλας μέχρι τοῦ Ταινάρου, τώρα ἔφθανε μέχρι τοῦ μυθικοῦ βασιλείου τῶν Βαβυλωνίων. Μὲ συγκίνησιν πράγματι βλέπομεν, δτι οι Ἑλληνες, ἐνῷ πρὶν ἀπὸ δέκα ἔτη ἀλληλοεσπαράσσοντο κατὰ τὸν Ἱερὸν πόλεμον δι' ἀσημάντους ἀφορμάς, τώρα δλοι ἡνωμένοι ύπὸ τὸν μέγαν στρατηλάτην των βασιλέα ἐπολέμουν εἰς τὰ Γαυγάμηλα διὰ τὴν κυριαρχίαν τοῦ μεγάλου κράτους τῶν Περσῶν καὶ τῶν θησαυρῶν του.

“Ολοι οι σπουδαιότεροι τότε Ἑλληνες καὶ δ Ἰδιος ἀκόμη δ Δημοσθένης ἀνεγνώρισαν τὸν Ἀλέξανδρον ως εὔεργέτην τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

112. Καταδίωξις καὶ δάνατος τοῦ Δαρείου.

Ο Ἀλέξανδρος, ἀφοῦ δ στρατός του ἀνεπαύθη εἰς τὴν

Περσέπολιν περισσότερον ἀπὸ μῆνα, ἔξεστράτευσεν ἐναντίον τῆς Μηδίας χώρας. Σκοπὸς τῆς ἐκστρατείας του ἦτο 330 π.Χ. νὰ καταδιώξῃ τὸν Δαρεῖον, δ ὁποῖος εἶχε καταφύγει ἔκει μὲ δσους στρατιώτας κατώρθωσε νὰ σώσῃ ἀπὸ τὴν μάχην εἰς τὰ Γαυγάμηλα.

‘Αλλ’ ὅταν ἔφθασεν ἔκει, ἔλαβε πολὺ λυπηράς εἰδήσεις διὰ τὸν ἀτυχῆ του ἀντίπαλον. Οἱ σατράπαι τοῦ Δαρείου ἐπανεστάτησαν, δ σατράπης δὲ τῆς Βακτριανῆς, τοῦ σημερινοῦ Ἀφγανιστάν, Βῆσσος, συνέλαβε τὸν Δαρεῖον, ἔκλεισεν αὐτὸν εἰς τὴν φυλακὴν καὶ ἀνεκήρυξε τὸν ἑαυτόν του βασιλέα.

‘Ο Ἀλέξανδρος κατεδίωξε τὸν Βῆσσον. ‘Αλλ’ ἐνῷ ἐπλησίαζεν ὁ στρατὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου, δ Πέρσης σατράπης ἐτράπη εἰς φυγήν, ἀφοῦ προηγουμένως ἔφόνευσε τὸν Δαρεῖον.

‘Ο Ἀλέξανδρος, ὅταν εἶδε τὸ πτῶμα τοῦ ἀτυχοῦς ἀντιπάλου του, κατέβη ἀπὸ τὸν ἵππον, ἔλαβε τὴν χλαμύδα του καὶ περιετύλιξεν αὐτό. “Οπως δὲ ἄλλοτε δ Ἀχιλλεὺς παρέδωσε τὸ πτῶμα τοῦ “Ἐκτορος εἰς τὸν πατέρα του Πρίαμον, καὶ αὐτὸς τότε παρέδωσε τὸ πτῶμα τοῦ Δαρείου εἰς τὴν βασιλισσαν μητέρα του καὶ διέταξε νὰ ταφῇ μὲ δλας τὰς βασιλικάς τιμάς. Αὕτην τὴν οἰκτρὰν τύχην εἶχεν δ τελευταῖος βασιλεὺς τῶν Περσῶν.

Κατόπιν δ Ἀλέξανδρος ἔξεστράτευσεν ἀνατολικώτερον, εἰς τὴν Βακτριανήν καὶ τὴν Σογδιανήν· δηλαδὴ τὸ σημερινὸν Ἀφγανιστάν καὶ Τουρκεστάν. Τὰς χώρας αὐτὰς 330 - 328 π.Χ. ἐκυρίευσεν εἰς διάστημα δύο ἑτῶν κατόπιν πολέμων. ‘Εκεῖ συνέλαβε καὶ κατεδίκασεν εἰς θάνατον τὸν Βῆσσον διὰ τὸν φόνον τοῦ Δαρείου.

Εἰς τὰς ἀπομεμακρυσμένας ἔκεινας χώρας δ Ἀλέξανδρος ἔδρυσε διαφόρους πόλεις, αἱ δοποῖαι ὑπῆρχαν σημαντικαὶ διὰ τὴν διάδοσιν εἰς τὰ μέρη ἔκεινα τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ διὰ τὸ ἐμπόριον. Σπουδαία ὑπῆρχεν ἡ Ἀλεξάνδρεια ἡ ἐπ’ ἔσχατῃ, ἐπὶ τοῦ Ἰαξάρτου ποταμοῦ, τὸ τελευταῖον δριον τῶν κατακτήσεών του πρὸς βορρᾶν τῆς Ἀσίας.

~~113.~~ ‘Ο Ἀλέξανδρος ἐκστρατεύει κατὰ τῆς Ἰνδικῆς.

‘Ο ἀκούραστος στρατηλάτης, μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς

Περσίας, δὲν ἔμεινεν ἡσυχος. Μὲ μίαν μεγάλην στρατιὰν ἀπὸ "Ελληνας καὶ Ἀσιάτας ἐξεκίνησεν ἀπὸ τὴν Βακτριανὴν καὶ 327 π.Χ. ἐκυρίευσεν δλας τὰς χώρας μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. Κατόπιν διέβη τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν καὶ ἔπειτα τὸν Ὑδάσπην, ὅπου ἐπολέμησε τὸν βασιλέα τῆς μυθικῆς Ἰνδικῆς Πῶρον.

"Ο γενναῖος ἐκεῖνος βασιλεὺς εἶχε συναθροίσει ἴσχυρὸν στρατὸν καὶ πολεμικούς ἐλέφαντας. Κατὰ τὴν μάχην δὲ Ἀλέξανδρος ἐνίκησε τὸν Πῶρον καὶ συνέλαβεν αὐτὸν αἰχμάλωτον. "Οταν ἡρώτησεν αὐτόν, πῶς θέλει νὰ τὸν μεταχειρισθῇ· «βασιλικῶς» ἀπήντησεν ἐκεῖνος, δὲ Ἀλέξανδρος δὲ ἀφησεν αὐτὸν σατράπην τῆς χώρας ὅπου ἐβασίλευεν.

Κατόπιν δὲ Ἀλέξανδρος μὲ τὸν στρατὸν του ἐβάδισεν ἀνατολικῶτερον καὶ ἔφθασε μέχρι τοῦ τελευταίου ποταμοῦ τῆς Ἰνδικῆς. Τότε ἐφαντάσθη ὅτι εὑρίσκετο εἰς τὰ ἀνατολικῶτερα δρια τοῦ κόσμου καὶ ἥθελε νὰ προχωρήσῃ ἀκόμη πρὸς τὰ ἐμπρός. Οἱ στρατιῶται του ὅμως, ἐπειδὴ ἐβάδιζον τόσα ἔτη καὶ διαρκῶς ἐπολέμουν, ἥσαν δὲ ἀσυνήθιστοι εἰς τὸ κλῖμα τῶν χωρῶν ἐκείνων, εἶχον ἀποκάμει πλέον.

~~114.~~ 'Ο Ἀλέξανδρος διαπλέει τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν.
Τὸ ταξίδιον τοῦ Νεάρχου.

"Ο Ἀλέξανδρος, ἐπειδὴ εἶδεν ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ πείσῃ τοὺς στρατιώτας του νὰ ἔξακολουθήσουν νέαν ἐκστρατείαν, ἀπεφάσισε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Τότε διέταξε νὰ κτισθοῦν ἐκεῖ δῶδεκα βωμοί, πολὺ πλατεῖς καὶ πολὺ ύψηλοι, ὡς σημεῖον τοῦ τέλους τῆς ἐκστρατείας του πρὸς ἀνατολάς. "Ἐπάνω δὲ εἰς αὐτοὺς προσέφερε θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς καὶ ὠργάνωσεν ἀγῶνας. Κατόπιν μὲν ἔν μέρος τοῦ στρατοῦ του εἰσῆλθεν εἰς τὰ πλοῖα, τὰ δόποια εἶχον ἐτοιμασθῆ, καὶ ἐπλευσε πρὸς τὸ κάτω μέρος τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. Οἱ ἄλλοι στρατιῶται ἐβάδιζον πεζῇ εἰς τὰς δύο δύχθας τοῦ ποταμοῦ καὶ συνώδευον τὸν στόλον.

Δέκα μῆνας διήρκεσε τὸ ταξίδιον αὐτὸ μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἰνδοῦ. Εἰς τὸν δρόμον των εὗρον σοβαρὰν ἀντίστασιν ἀπὸ

πολεμικὸν λαόν, τοὺς Μαλλούς. Κατὰ τὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν, δὲ Ἀλέξανδρος ἐπληγώθη θανασίμως καὶ ὡς ἔκ θαύματος ἐσώθη. Τέλος ἔφθασαν εἰς Πάταλα, πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. Τὸ μέρος αὐτὸ δὲ Ἀλέξανδρος ἔκαμεν ἐμπορικὸν λιμένα. Τότε εἰς τὸν νοῦν του ἐγεννήθη ἡ Ἰδέα, νὰ εὕρῃ θαλάσσιον δρόμον, δὲ ὁποῖος θὰ ἤνωντε τὰς ἀπομεμακρυσμένας κτήσεις του εἰς τὴν Ἀνατολὴν μὲ τὸ ἄλλο τμῆμα τοῦ κράτους του πρὸς δυσμάς. Ο δρόμος οὗτος θὰ διηγκύλουνεν ἐπίσης σπουδαίως τὴν ἐμπορικὴν συγκοινωνίαν. Τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου αὐτοῦ ἀνέθεσεν εἰς τὸν Κρῆτα ναύαρχον, τὸν Νέαρχον, δὲ ὁποῖος μὲ ἵσχυρὸν στόλον ἔφθασε μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἰνδοῦ. Ἀπ' ἑκεῖ κατὰ μῆκος τῆς παραλίας διὰ μέσου ἀγνώστων θαλασσῶν διέπλευσε τὴν Ἀραβικὴν θάλασσαν καὶ τὸν Περσικὸν κόλπον. Τὸ ταξείδιον τοῦ σπουδαίου αὐτοῦ ναυάρχου τοῦ Ἀλεξάνδρου διήρκεσε τρεῖς μῆνας καὶ ἔχει πολὺ μεγάλην σημασίαν διὰ τοὺς ἔξῆς λόγους:

Οἱ ἀνθρωποι τότε ἀπὸ τὰς περιγραφὰς τοῦ Νεάρχου ἔμαθον, ὅτι ἀπὸ τὰς Ἰνδίας μέχρι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἥτο δυνατὸν νὰ φθάσῃ κανεὶς ἀπὸ θαλάσσιον δρόμον, δὲ ὁποῖος ἔφθανε μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ Περσικοῦ κόλπου καὶ κατόπιν ἐσυνεχίζετο διὰ μέσου τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ. Ἡτο δὲ περισσότερον ἀσφαλῆς καὶ σύντομος. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οἱ ἐμποροὶ ἀργότερον ἡκολούθουν τὸν δρόμον αὐτὸν εύκολώτερον, παρὰ ἐκεῖνον δὲ ὁποῖος ἐγίνετο συνήθως μὲ τὰ καραβάνια μέσα ἀπὸ τὴν Ἀσίαν.

Αἱ διηγήσεις τοῦ Νεάρχου ἐπλούτισαν ἐπίσης τὰς γεωγραφικὰς γνώσεις τῶν ἀνθρώπων, οἱ δοποῖοι ἔμαθον τότε περὶ διαφόρων νέων χωρῶν καὶ ἄλλων λαῶν, οἱ ὁποῖοι κατώκουν εἰς αὐτάς. Ἐπίσης ἔμαθον καὶ περὶ ἀγνώστων φυτῶν, τὰ ὁποῖα ἐφύοντο ἑκεῖ.

115. Ἡ πορεία τοῦ Ἀλεξάνδρου διὰ τῆς ἐρήμου τῆς Γεδρωσίας.

Ο Μέγας Ἀλέξανδρος, ἀφοῦ ἐτακτοποίησε τὰ πράγματα εἰς τὰς νέας χώρας τῆς Ἰνδικῆς, τὰς δοποίας κατέκτησεν, ἐπορεύθη τὴν ἐρημὸν τῆς Γεδρωσίας, τὸ σημερινὸν Βελούχιστάν. Τὴν χώραν ταύτην, πλὴν τῶν παλαιῶν βασιλεῶν τῆς Περσίας, κανεὶς ἄλλος δὲν κατώρθωσε νὰ γνωρίσῃ.

Οἱ στρατιῶται, καθὼς βαδίζουν τὴν ἄνυδρον ἔρημον, ὑποφέρουν πολὺ ἀπὸ δίψαν. Πολλοὶ στρατιῶται δὲν ἀντέχουν καὶ πίπτουν λιπόθυμοι. Οἱ ἵπετῖς ἐπίστης εἶναι ἐπάνω εἰς τοὺς Ἱπποὺς τῶν ἡμιλιπόθυμοι. 'Ο βασιλεὺς συμπάσχει καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν στρατιωτῶν του.

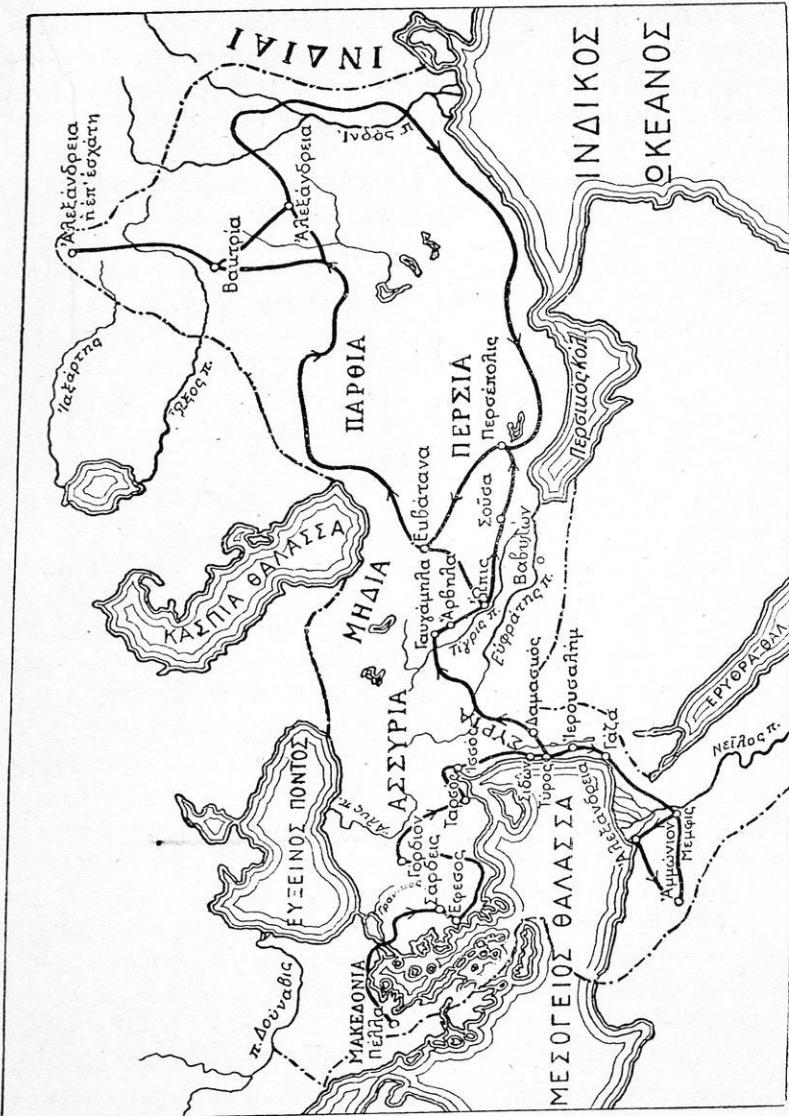
'Αλλ' αἴφνης εὑρίσκεται ὀλίγον ὕδωρ δι' αὐτὸν καὶ τὸ φέρουν διὰ νὰ πίῃ. Ἐκεῖνος δμως λαμβάνει τὸ κράνος, μέσα εἰς τὸ δόπιον ὑπῆρχε τὸ ὕδωρ καὶ τὸ χύνει. 'Ο μέγας βασιλεὺς δὲν θέλει νὰ σβήσῃ τὴν δίψαν του, ἀφοῦ ὁ στρατός του ὑποφέρει. Οἱ στρατιῶται λαμβάνουν θάρρος ἀπὸ τὴν ἀξιοθαύμαστον αὐτὴν πρᾶξιν τοῦ βασιλέως των, λησμονοῦν τὴν δίψαν των καὶ βαδίζουν μὲν ἐνθουσιασμόν.

23 + 116. 'Ο Ἀλέξανδρος ἐπιστρέφει εἰς τὰ Σοῦσα.

'Ο Ἀλέξανδρος μὲν τὸν στρατόν του, ἀφοῦ ἐπέρασε τὴν Γεδρωσίαν καὶ τὴν Καρμανίαν, ἔφθασεν εἰς τὴν Περσέπολιν. 'Απ' ἐκεῖ δὲ ἐπορεύθη καὶ ἔφθασε κατὰ τὸν Φεβρουάριον εἰς τὰ Σοῦσα, διόπου ἔκαμε τοὺς γάμους του μὲν τὴν κόρην τοῦ Δαρείου. Μὲ τὸν γάμον του αὐτὸν δ. 'Αλέξανδρος ἔφανη ὡς 324 π.Χ. κληρονόμος τοῦ τελευταίου βασιλέως τῶν Περσῶν.

Συγχρόνως δὲ ἔπεισε μὲν συμβουλάς καὶ δῶρα σπουδαίους φίλους του καὶ ἀξιωματικούς νὰ λάβουν γυναῖκας ἐκ τῶν πρώτων περσικῶν οἰκων. Ἐδωσε δὲ καὶ εἰς ἄλλους, δσοι ἥθελον νὰ λάβουν ὡς συζύγους Περσίδας, πλούσια δῶρα. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ δ. 'Αλέξανδρος ἥθελε νὰ ἐνώσῃ διὰ συγγενείας τοὺς δύο αὐτοὺς λαούς.

Τότε ἀπεφάσισε νὰ στείλῃ εἰς τὰς πατρίδας των μερικούς στρατιώτας ἐκ τῶν γεροντοτέρων. Τούτο δμως δυσηρέστησε τοὺς Μακεδόνας, οἱ δόπιοι ἔβλεπον, δτὶ δ. 'Αλέξανδρος ἐπεριποιεῖτο τοὺς Πέρσας καὶ εἶχε μάλιστα καταρτίσει σῶμα στρατιωτῶν ἀπ' αὐτούς. 'Η δυσαρέσκεια ἔφθασε μέχρις ἐπαναστάσεως. 'Ο Ἀλέξανδρος τότε ἐτιμώρησεν αὐστηρῶς μερικούς καὶ ἐπέπληξε πικρῶς τοὺς ἄλλους στρατιώτας. 'Η πειθαρχία ἐπανήλθε καὶ πάλιν εἰς τὸν στρατόν, δ ὁ δόπιος μετενόησε καὶ μὲ δάκρυα ἐζήτησε ἀπὸ τὸν βασιλέα του συγγνώμην.

Χάρτης έκστρατείας Μ. Αλεξανδρου.

Τότε 10.000 Μακεδόνες, οι δποτοι δὲν ήσαν πλέον ίκανοι στρατιώται, ἐστάλησαν εἰς τὴν Μακεδονίαν ύπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ πιστοῦ φίλου τοῦ Ἀλεξάνδρου, τοῦ Κρατεροῦ. Εἰς τούς τους δὲ Ἀλέξανδρος ἔδωσε πλούσια δῶρα.

117. Ὁ Ἀλέξανδρος φθάνει εἰς τὸ ἀνώτατον σημεῖον τῆς δόξης του.

‘Ο Ἀλέξανδρος περὶ τὰ τέλη Αὐγούστου ἔφθασεν εἰς τὰ Ἐκβάτανα, ὅπου ἔκαμε μεγαλοπρεπεῖς ἀγῶνας. Εἰς ἐκείνην δημοσίαν τὴν πόλιν ἐπρόκειτο ἡ καρδία του νὰ δοκιμάσῃ τὴν μεγαλυτέραν λύπην. ‘Ο φίλος του στρατηγὸς Ἡφαιστίων, τὸν 324 π.Χ. δποτον πολὺ ἥγαπα, ἀπέθανεν. “Οπως δὲ ἄλλοτε δὲ Ἀχιλλεὺς ἔθρήνησε τὸν φονευθέντα ύπὸ τοῦ Ἑκτορος φίλον του Πάτροκλον, κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ δθάνατος τοῦ Ἡφαιστίωνος ύπῆρξε διὰ τὸν Ἀλέξανδρον μεγάλη συμφορά.

Τὸν χειμῶνα ἔφυγε καταβεβλημένος ἀπὸ τὴν λύπην καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Βαβυλῶνα. ‘Επτὰ ἔτη εἶχον παρέλθει ἀφ’ ὅτου δὲ Ἀλέξανδρος διὰ πρώτην φορὰν εἶχεν ἐπισκεφθῆ αὐτὴν. Τὴν πόλιν αὐτὴν δὲ Ἀλέξανδρος ἐσκέπτετο νὰ κάμη πρωτεύουσαν τοῦ τεραστίου του κράτους. ‘Εκεῖ δὲ ἐσκέπτετο νὰ κάμη ἐτοιμασίας διὰ μίαν νέαν ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Ἀραβίας.

‘Η φήμη τοῦ Ἀλεξάνδρου διὰ τὰ μεγάλα του κατορθώματα εἶχε φθάσει τότε εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου. ‘Απὸ δλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου εἶχον ἔλθει ἀντιπρόσωποι τῶν διαφόρων κρατῶν, ἵνα χαιρετήσουν τὸν μέγαν βασιλέα. ‘Απὸ τὴν Ἐλλάδα μετέβησαν πρέσβεις ἐστεφανωμένοι οἱ δποτοι προσέφερον χρυσούς στεφάνους εἰς αὐτόν. ‘Ο Ἀλέξανδρος διέταξε τότε νὰ ἐπιστραφοῦν δλα τὰ ἀγάλματα καὶ ἀναθήματα, τὰ δποτα εἶχε λάβει ἄλλοτε δὲ Ξέρξης ἀπὸ τὴν Ἐλλάδα.

118. Ὁ δάνατος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Μεγάλα σχέδια ἡτοίμαζε τώρα δὲ Ἀλέξανδρος διὰ τὴν διοίκησιν τοῦ ἀπεράντου κράτους του. Νέας δὲ μεγάλας ἐκστρατείας ἐσκέπτετο. ‘Αλλ’ ἡ μοῖρα ἔφθόνησε τὴν μεγάλην του δδ-

ξαν. 'Ο 'Αλέξανδρος ἀπὸ τοὺς μεγάλους κόπους καὶ τὴν λύ-
πην, τὴν δόποιαν ἥσθάνθη διὰ τὸν θάνατον τοῦ πιστοῦ του φί-
λου, ἥσθένησεν αἰφνιδίως. 'Ἐπὶ πολλάς ἡμέρας ὁ μέγας βασι-
λεὺς ἥτο ἐξηπλωμένος ἐπάνω εἰς τὴν κλίνην ἀσθενῆς. 'Υψηλὸς
πυρετὸς ἔβασάνιζεν αὐτόν.

'Αλλ' ἂν καὶ ἥτο βαρέως ἀσθενῆς, δὲν ἔπαινε νὰ φροντίζῃ
διὰ τὸν στρατὸν του καὶ νὰ σκέπτεται διὰ τὴν νέαν ἐκστρα-
τείαν. 'Ολόκληρον ἡμέραν ἤκουε τὸν Νέαρχον νὰ διηγήται εἰς
αὐτὸν διὰ τὸν μεγάλον του πλοῦν καὶ τὴν μεγάλην θάλασσαν.
'Αλλοτε πάλιν ἐκάλει τοὺς διοικητὰς καὶ συνωμίλει μὲ αὐτοὺς
διὰ τὰς κενὰς θέσεις τοῦ στρατεύματος καὶ παρήγγελλε νὰ το-
ποθετήσουν εἰς αὐτὰς ἄνδρας ἵκανούς.

Τὴν 24ην τοῦ μακεδονικοῦ μηνὸς Δαισίου ('Ιουνίου) ἡ κατά-
στασις τοῦ βασιλέως ἔχειριτέρευσεν. Εἰς τοὺς ἀνω· 323 π. Χ.
τέρους ἀξιωματικούς οἱ δόποιοι εἰσῆλθον τότε εἰς τὸ
δωμάτιόν του, δὲν ὅμιλει πλέον. 'Η αὐτὴ κατάστασις ἐξηκο-
λούθησε καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν.

Οἱ στρατιῶται, οἱ δόποιοι ἐπὶ ἡμέρας εἶχον νὰ ἰδουν τὸν
λατρευτὸν των ἀρχηγῶν, εἶχον πολὺ ἀνησυχήσει. 'Επειδὴ δὲ
ἐνόμισαν ὅτι ἀπέθανε, μετέβησαν εἰς τὰς θύρας τῶν ἀνακτό-
ρων, ὅπου ἐφώναζαν καὶ ἡπείλουν, ἔως ὅτου ἡνοίχθησαν αἱ
θύραι διὰ νὰ εἰσέλθουν. Τότε ὁ καθεὶς στρατιώτης μὲ τὴν σει-
ράν, φορῶν μόνον τὸν χιτῶνα, ἐπέρασεν ἐμπρὸς ἀπὸ τὴν κλί-
νην τοῦ ἔτοιμοθανάτου βασιλέως.

'Ο 'Αλέξανδρος μὲ βλέμμα πλήρες ἀπὸ ἀγάπην, διὰ τε-
λευταῖαν φορῶν ἔβλεπε τοὺς ἀγαπημένους του συντρόφους,
τοὺς δόποιους ὠδήγησεν πάντοτε εἰς τὴν δόξαν. Μετὰ 2 ἡμέρας
δ 'Αλέξανδρος ἀπέθανε νεώτατος, μόλις 33 ἔτῶν, καὶ χωρὶς
νὰ ἀφήσῃ διάδοχον. Αἱ τελευταῖαι του λέξεις, δταν τὸν ἥρω-
να τησαν εἰς ποῖον ἀφήνει τὴν βασιλείαν, ἦσαν· «τῷ κρατίστῳ». 'Ε-
ξήγαγε δὲ τὸν δακτύλιον του καὶ τὸν ἔδωσεν εἰς τὸν στρατη-
γὸν Περδίκκαν.

Τὸ πτῶμα τοῦ 'Αλεξάνδρου ἐκομίσθη εἰς τὴν 'Αλεξάν-
δρειαν, ὅπου ἐτάφη μὲ βασιλικάς τιμάς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'

ΜΕΓΑΛΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

119. Ὁ Πραξιτέλης.

Εἰς τοὺς χρόνους κατὰ τοὺς δρπίους ἔζη ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ἥκμασσαν εἰς τὴν Ἑλλάδα σπουδαῖοι καλλιτέχναι, οἱ δρπίοι ἔκαμαν μεγάλας προσδόους εἰς τὴν τέχνην καὶ κατεσκεύασσαν ώραῖα ἀγάλματα. Οἱ σπουδαιότεροι ἀπ' αὐτοὺς ἦσαν ὁ Πραξιτέλης, ὁ Λύσιππος καὶ ὁ ζωγράφος Ἀπελλῆς.

‘Ο Πραξιτέλης ὑπῆρξε γλύπτης ἀπὸ τοὺς σπουδαιοτέρους τῆς ἀρχαιότητος. Ἡτού οὐδὲ τοῦ γλύπτου Κηφισοδότου καὶ κατήγετο ἀπὸ δῆμον τῆς Ἀττικῆς. Περὶ τοῦ πατρός του γνωρίζομεν, δτὶ κατεσκεύασσεν ώραῖον ἄγαλμα, τὸ δρπίον παριστᾶ τὴν θεὰν Ειρήνην, ἡ δρπία κρατεῖ εἰς τὸν ἀριστερόν της βραχίονα μικρὸν παιδίον, τὸν Πλούτον (βλ. σελ. 163).

‘Ο Πραξιτέλης εἰργάσθη κυρίως εἰς τὰς Ἀθήνας. ‘Αλλ’ ὀλίγα ἔργα του ἐπωλήθησαν εἰς τὴν πόλιν αὐτήν, ἡ δρπία ἦτο πτωχὴ κατὰ τοὺς χρόνους ἔκεινους. Τὰ καλύτερα ἔργα του ἡγοράσθησαν ἀπὸ ἄλλας πόλεις. ‘Ο Πραξιτέλης μετεχειρίσθη καὶ τὸν χαλκὸν εἰς τὰ ἔργα του· ἀλλ’ ὅμως ἐπροτίμα νὰ ἔργαζεται τὸ μάρμαρον. ‘Ἐπάνω εἰς αὐτὸν ἔγνωριζε νὰ ἀποτυπώνῃ δλα τὰ συναισθήματα τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς.

‘Οπως δ Πολύκλειτος ἐφρόντιζε νὰ ἐπιτυγχάνῃ εἰς τὰ ἔργα του τὴν ώραιότητα τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ἐνῷ δ Φειδίας ἐπεδίωκε τὴν ἄφθαστον τελειότητα τῶν θεῶν, καὶ ὁ Πραξιτέλης ἥθελησε νὰ δώσῃ εἰς τὰ ἔργα του τὸν πλούτον τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Οἱ θεοί του ἔχουν κάτι ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην χάριν.

‘Ἐν ἀπὸ τὰ ἔργα του, τὰ δρπία κατεσκευάσθησαν ἀπὸ τὴν

Ιδίαν χεῖρα τοῦ καλλιτέχνου, εἶναι δὲ Ἐρμῆς, δὲ ὁ ποῖος εὑρέθη εἰς τὴν Ὀλυμπίαν. Τὸ ἄγαλμα ἦτο ἀφιερωμένον εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἡρας, δὲ ὁ ποῖος εὗρισκε τὸ ἔκει.

Οὐαὶ Ἐρμῆς, δὲ ἄγγελος τῶν θεῶν, φέρει τὸν νεογέννητον θεόν τῆς σταφυλῆς, τὸν Διόνυσον, εἰς τὰς Νύμφας, αἱ ὁποῖαι ἐπρόκειτο νὰ τὸν ἀναθρέψουν. Εἰς τὸν δρόμον δὲ τοῦ θεός ἐσταμάτησε, διὰ νὰ ἀναπαυθῇ καὶ ἀκούμβησε τὴν ἀριστερὰν χεῖρα εἰς κορμὸν δένδρου, διόπου εἶναι τοποθετημένον, μὲ πολὺ φυσικὸν τρόπον, ἔνδυμα εἰς θαυμασίας πτυχάς. Παίζει δὲ μὲ τὸν μικρὸν θεόν. Μὲ τὴν δεξιὰν χεῖρα, δὲ ὁποία εἶναι ύψωμένη, δεικνύει εἰς αὐτὸν κάτι, ἵσως σταφυλήν. Τὸ βλέμμα τοῦ Ἐρμοῦ εἶναι ἥρεμον καὶ πλανᾶται μάκραν. Οὐ μικρὸς θεός μὲ μίαν χαριτωμένην κίνησιν τῆς ἀριστερᾶς του χειρὸς προσπαθεῖ νὰ λάβῃ τὴν σταφυλήν, ἔνῳ μὲ τὴν ἀλλήν κρατεῖ καλὰ τὸν ὅμον τοῦ Ἐρμοῦ.

Τὸ σῶμα τοῦ Ἐρμοῦ εἶναι εὔρωστον καὶ ἀνθηρόν. Τοῦτο δὲ χρεωστεῖ δχι εἰς ἐπιπόνους ἀσκήσεις, ἀλλ' εἰς τὴν θείαν του φύσιν. Ἐὰν λάβωμεν ὑπὸ δψιν τοὺς ὥραίους χρωματισμούς, τοὺς ὁποίους εἶχε τὸ ἄγαλμα, τότε ἡμποροῦμεν νὰ φαντασθῶμεν τὶ ἀριστούργημα τέχνης ἦτο τὸ θαυμάσιον

Ἡ Εἰρήνη καὶ ὁ Πλοῦτος
τοῦ Κηφισοδότου.

(Μαρμάρων ἀντίγραφο).

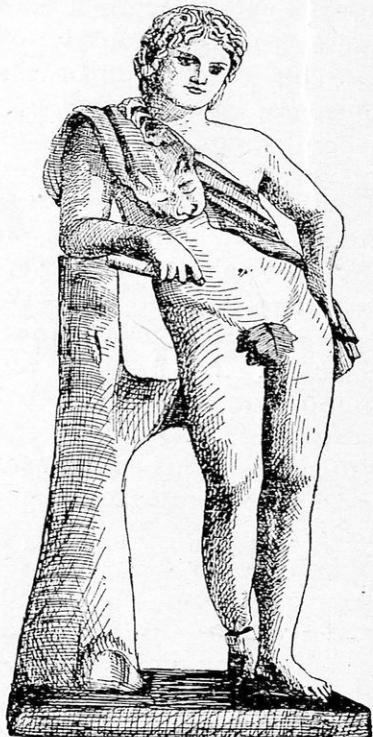
Τὸ ὄραῖον πρόσωπον τῆς θεᾶς ἐκφράζει τὴν βαθεῖαν καὶ ἐντελῶς ὀνθρωπίνην μητρικὴν στοργήν, ἔνῳ δὲ Πλοῦτος, μικρὸν παιδίον, εἰς μὲν τὴν ἀριστερὰν χεῖρα κρατεῖ τὸ κέρας τῆς. Αὐτὸν δέ τοι γε μάτον ἀπὸ καρπούς, τὴν δὲ δεξιὰν ἔκτείνει μὲ παιδικὴν ἀφέλειαν καὶ χάριν πρὸς τὸ πρόσωπον τῆς θεᾶς, ὃσὰν νὰ θέλῃ νὰ θωπεύσῃ αὐτήν.

αύτὸν ἔργον. Ὁ Πραξιτέλης ἔδιδε μεγάλην σημασίαν εἰς τοὺς χρωματισμούς. Λέγουν μάλιστα δtti εἶχε συνεργάτην τὸν περὶ φημον ζωγράφον **Νικίαν**.

Κεφαλὴ Ἐρμοῦ τοῦ Πραξιτέλους (εἰς τὴν Ὀλυμπίαν).

"Αλλος σάτυρος, ὁ ὄποιος κατεσκευάσθη εἰς τὸ ἔργαστηριον τοῦ Πραξιτέλους, εἶναι αὐτός, τὸν ὄποιον παρουσιάζει ἐδῶ ἡ εἰκὼν. Ὄνομάζεται δὲ Σάτυρος ἀναπαυσόμενος. Οὗτος μὲν τὴν δεξιὰν χεῖρα ἔχει ἀκουμβήσει εἰς κορμὸν δένδρου. Μὲ τὴν ἴδιαν δὲ χεῖρα κρατεῖ τὸν αὐλόν, τὸν ὄποιον ἔπαιζε πρὸ δλίγου. Ἡ ἥρεμος μορφή του καὶ ἡ ἀναπαυτικὴ στάσις τοῦ σώματός του, φανερώνουν πόσον μακαρία εἶναι ἡ ἀμέριμνος ζωὴ του. Τὸ ἄγαλμα αὐτὸν εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ πολλὰ ἀντίγραφα, τὰ ὄποια κατεσκευάσθησαν εἰς τὸ ἔργαστήριον τοῦ Πραξιτέλους. Εἰς τὴν ἀπέναντι σελίδα παριστάται ἡ κεφαλὴ τῆς Ἀφροδίτης. Εἶναι ἀντίγραφον

Σάτυρος ἀναπαυόμενος.

τοῦ ἀγάλματος ἐκείνου τοῦ Πραξιτέλους ἀπὸ τὰ ὀριστουργήματα, τὰ δόποια ἔπλασεν οὗτος εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας του. Τὴν κόμην τῆς κεφαλῆς περισφίγγει ταινία, ἐνῷ τὸ λειον μέτωπον σχηματίζει τριγωνικὸν σχῆμα. Τὸ στόμα ἀνοίγεται εἰς ἀόριστον μειδίαμα καὶ τὸ βλέμμα πλανᾶται μακράν. Τὸ ἄγαλμα αὐτὸς εὑρίσκεται εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Βατικανοῦ.

120. Ὁ Σκόπας.

‘Ο καλλιτέχνης Σκόπας κατήγετο ἀπὸ τὴν Πάρον καὶ ἔζησε περίπου εἰς τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς δόποιους ἔζησε καὶ ὁ Πραξιτέλης. ‘Ο πατήρ του Ἀρίστανδρος ἦτο καὶ αὐτὸς πλάστης. Διὰ τὸν Σκόπταν μανθάνομεν, διτὶ ἦτο καὶ σπουδαῖος ἀρχιτέκτων· κατεσκεύασε δὲ τὸν ναὸν τῆς Ἀλέας Ἀθηνᾶς τῆς Τεγέαν. Οὗτος ἦτο εἶς ἀπὸ τοὺς λαμπροτέρους ναοὺς εἰς τὴν Τεγέαν. Κεφαλὴ Κνιδίας Ἀφροδίτης.

Κεφαλὴ Πελοποννήσου.

‘Ο Σκόπας ἐπροτίμα νὰ κάμνῃ μαρμάρινα ἀγάλματα, δπως καὶ ὁ Πραξιτέλης. Εἰς αὐτά, δπως μᾶς λέγουν οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς, ἐγνώριζε νὰ δίδῃ πάθος καὶ συγκίνησιν.

‘Απὸ τὰ ὀλίγα ἔργα τοῦ Σκόπα, τὰ δόποια ἐσώθησαν, εἶναι καὶ τὸ ἄγαλμα τοῦ περιφήμου ἥρωος τῆς μυθολογίας, τοῦ Μελεάγρου, ὁ δόποιος ἐφόνευσε τὸν φοβερὸν Καλυδώνιον Κάπρον.

Εἰς τὴν ἀπέναντι εἰκόνα ἔχομεν μόνον τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀγάλματος. Μεγάλην ἐντύπωσιν μᾶς κάμνει ἡ

Κεφαλὴ Μελεάγρου.

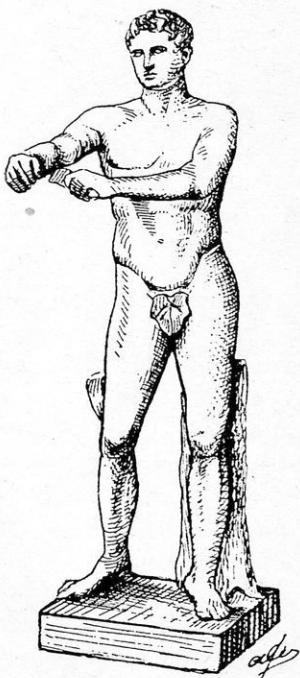

δωραῖα κόμη τοῦ σφριγηλοῦ αὐτοῦ νέου καὶ ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου του. Τὰ βλέφαρα τῶν ὀφθαλμῶν εἶναι ὀλίγον ἐξωγκωμένα καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του διὰ τοῦτο δεικνύουν περισ-

σότερον ψυχικὸν πάθος. Τὸ ἡμιάνοικον στόμα του ἀκόμη περισσότερον ζωηρεύει τὴν ἔκφρασιν τῶν δοθαλμῶν τοῦ ἥρωος.

121. Ὁ Λύσιππος.

"Ἄλλος σπουδαῖος γλύπτης τῶν χρόνων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, νεώτερος ἀπὸ τὸν Πραξιτέλην, εἶναι ὁ Λύσιππος. Υἱὸς ἀπλοῦ σιδηρουργοῦ, κατώρθωσε μὲ τὴν ἰδίαν του δύναμιν, νὰ

‘Ο ‘Αποξυόμενος
τοῦ Λυσίππου.

νὰ γίνῃ περίφημος γλύπτης τῆς ἐποχῆς του. Κατήγετο δὲ ἀπὸ τὴν Σικουῶνα, ὅπου εἰργάσθησαν οἱ γλύπται Πολύκλειτος καὶ Σκόπας. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος μόνον εἰς τὸν γλύπτην αὐτὸν ἀνέθετε νὰ πλάττῃ τὰς εἰκόνας του. Ὁ Λύσιππος ἐμελέτησε πολὺ τὴν φύσιν καὶ ἔλεγεν, δτι κανένα ἄλλον διδάσκαλον δὲν εἶχε, παρὰ μόνον τὴν φύσιν. Λέγουν, δτι δλα τὰ ἔργα τοῦ Λυσίππου φθάνουν τὰ 1500. Ἡσάν δὲ ἀγάλματα χάλκινα θεῶν καὶ ἀθλητῶν. Τὸ τελειότερον ἔργον αὐτοῦ ὑπῆρξε χαλκοῦς ἀνδριάς, δ ὁποῖος παριστάνει ἀθλητήν. Οὗτος μετὰ τὴν νίκην ἀποξέει μὲ τὴν ξύστραν (στλεγγίδα) τὸ ἔλαιον καὶ τὴν σκόνην ἀπὸ τὸ σῶμα του. Ὁ ἀνδριάς οὗτος ἦτο περίφημος εἰς τὴν ἀρχαιότητα καὶ ἔφερε τὸ ὄνομα Ἀπόξυδμος ενος. Τούτου ἔχομεν σήμερον μαρμάρινον ἀντίγραφον. Ἡ στάσις τοῦ νέου μᾶς κάμνει μεγάλην ἐντύπωσιν. Οἱ δύο πόδες εἶναι ἀνοικτοὶ καὶ ἀβίαστοι.

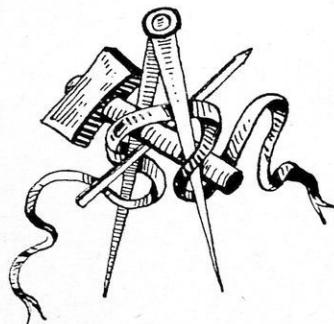
‘Η’κεφαλὴ εἶναι μικρὰ καὶ παρουσιάζει κάποιαν κίνησιν, ἐνῷ οἱ βόστρυχοι τῆς κόμης εἶναι ἀτακτοί. Οἱ δοθαλμοὶ καὶ τὸ στόμα εἶναι κάπως νευρικά. Ἐν γένει εἰς τὸ ἀγαλμα παρατηρεῖται κίνησις καὶ ἔλευθερία. Βλέπομεν λοιπόν, δτι δ Λύσιππος

προήγαγε τὴν γλυπτικὴν τέχνην, κατεσκεύασε δὲ πολλάς εἰκόνας τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ὁ Πλούταρχος μᾶς λέγει, δtti ὁ Ἀλέξανδρος ἐπροτίμα τὸν Λύσιππον, διότι οὕτος διετήρει εἰς τὰς εἰκόνας «τὸ ἀρρενωπὸν καὶ τὸ λεοντῶδες». Ὁ Ἀλέξανδρος ἐπίσης συκόνας νὰ βλέπῃ πρὸς τὰ ἄνω. Τοιουτορόπως παρέστησεν αὐτὸν νήθιζε νὰ βλέπῃ πρὸς τὰ ἄνω. Τοιουτορόπως παρέστησεν αὐτὸν δὲ Λύσιππος εἰς τὸν περιφημότερον ἀπὸ τοὺς ἀνδριάντας τοῦ.

122. Ὁ ζωγράφος Ἀπελλῆς.

Κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀρχαίων δὲ μεγαλύτερος Ἐλλην ζωγράφος ὑπῆρξεν δὲ Ἀπελλῆς ἀπὸ τὸν Κολοφῶνα, υἱὸς ἐπίσης τεχνίτου, τοῦ Πυθέα. Τὴν ζωγραφικὴν ἐδιδάχθη δὲ Ἀπελλῆς εἰς τὴν Ἔφεσον. Κατόπιν μετέβη εἰς τὴν Σικυόνα καὶ ἔγινε μαθητὴς τοῦ σπουδαίου ζωγράφου Παμφίλου, δὲ δποῖος κατήγετο ἀπὸ τὴν Ἀμφίπολιν.

Ἡ ἀκμὴ τοῦ συμπίπτει μὲ τοὺς χρόνους τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, δὲ δποῖος ἐπροτίμα ἐπίσης, ὅπως δὲ ζωγράφος αὐτὸς κατασκευάζῃ τὰς εἰκόνας του. Ὁ Ἀπελλῆς εἶχε κατασκευάσει καὶ εἰκόνα τοῦ Φιλίππου. Ἀπὸ τὰ ἔργα του περίφημοι ὑπῆρξαν αἱ εἰκόνες τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Πρὸ παντὸς μοι ὑπῆρξαν αἱ εἰκόνες τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Πρὸ παντὸς τὸν κεραυνὸν τοῦ Διὸς εἰς τὴν χεῖρα.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ
ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΕΡΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΣΤ' ΑΙΩΝ

- 560 π.Χ. 'Ο Κροῖσος ὑποτάσσει τὰς ἐλληνικὰς πόλεις τῆς Μικρᾶς
 'Ασίας.
550 π.Χ. 'Ο Κύρος γίνεται βασιλεὺς τῶν Περσῶν.
546 π.Χ. Τὸ κράτος τῶν Λυδῶν γίνεται τμῆμα τοῦ περσικοῦ
 κράτους.
539 π.Χ. 'Ο Κύρος καταλαμβάνει τὴν Βαβυλῶνα.

Ε' ΑΙΩΝ

- 498 π.Χ. Καταστροφὴ τῶν Σάρδεων ὑπὸ τῶν Ἐλλήνων.
494 π.Χ. Καταστροφὴ τῆς Μιλήτου.
492 π.Χ. 'Ἐκστρατεία τοῦ Μαρδονίου εἰς τὴν Ἐλλάδα.
490 π.Χ. 'Η νίκη τῶν Ἐλλήνων εἰς τὸν Μαραθώνα.
485 π.Χ. 'Ο Ξέρξης γίνεται βασιλεὺς τῶν Περσῶν.
480 π.Χ. 'Η ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία.
479 π.Χ. 'Η ἐν Πλαταιαῖς καὶ ἡ ἐν Μυκάλῃ μάχη.
478 π.Χ. 'Ιδρυσις τῆς πρώτης ἀθηναϊκῆς συμμαχίας.
467 π.Χ. Νίκη τοῦ Κίλιωνος παρὰ τὸν Εύρυμέδοντα.
461 - 429 π.Χ. Περικλῆς.
449 π.Χ. Κιμώνειος εἰρήνη.
446 π.Χ. 'Ανοικοδόμησις τοῦ Παρθενῶνος.
437 - 432 π.Χ. Οἰκοδόμησις τῶν Προπυλαίων τῆς Ἀκροπόλεως.
431 - 421 π.Χ. Α' περίοδος Πελοποννησιακοῦ πολέμου.
429 π.Χ. Θάνατος τοῦ Περικλέους.
425 π.Χ. Κατάληψις τῆς Πύλου ἀπὸ τὸν ἀθηναϊκὸν στόλον.
421 π.Χ. Νικίειος εἰρήνη.
415 - 431 π.Χ. 'Η εἰς Σικελίαν ἐκστρατεία τῶν Ἀθηναίων.
413 π.Χ. 'Η ἐν Σικελίᾳ καταστροφὴ. Τείχισις τῆς Δεκελείας ὑπὸ^{τῶν} Σπαρτιατῶν.
410 π.Χ. 'Ηττα τῶν Σπαρτιατῶν παρὰ τὴν Κύζικον.
408 π.Χ. 'Ο Κύρος διορίζεται σατράπης τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.
406 π.Χ. 'Η ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχία.

- 405 π.Χ. 'Η ἐν Αἰγάδες ποταμοῖς καταστροφὴ τοῦ ἀθηναϊκοῦ στόλου.
 404 π.Χ. Οἱ τριάκοντα τύραννοι ἐν Ἀθήναις.
 403 π.Χ. 'Ο Θρασύβουλος ἐλευθερώνει τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τὴν ἀρ-
 χῆν τῶν τριάκοντα.
 401 π.Χ. 'Ανάβασις Κύρου. Μάχη παρὰ τὰ Κούναξα.

Δ' ΑΙΩΝ

- 396 π.Χ. 'Ἐπιχειρήσεις τοῦ Ἀγησιλάου εἰς Μικρὰν Ἀσίαν.
 393 π.Χ. 'Ο Κόνων ἀνιδρύει τὰ Μακρὰ τείχη.
386 π.Χ. 'Η βασιλέως εἰρήνη.
 382 π.Χ. Κατάληψις Καδμείας ὑπὸ σπαρτιατικοῦ στρατοῦ.
 378 - 377 π.Χ. 'Ιδρυσις τῆς δευτέρας ἀθηναϊκῆς συμμαχίας.
371 π.Χ. 'Η ἐν Λεύκτροις μάχη.
 369 π.Χ. "Ιδρυσις τῆς Μεσσήνης.
362 π.Χ. 'Η ἐν Μαντινείᾳ μάχη.
 360 π.Χ. 'Ο Φίλιππος γίνεται βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας.
 357 π.Χ. Συμμαχικὸς πόλεμος.
356 π.Χ. 'Ιερὸς πόλεμος.
 352 π.Χ. 'Ο Φίλιππος κύριος Θεσσαλίας καὶ Θράκης.
 348 π.Χ. 'Ο Φίλιππος καταστρέφει τὴν Ὁλυνθον.
338 π.Χ. 'Η ἐν Χαιρώνειῃ μάχη.
 336 π.Χ. Θάνατος τοῦ Φίλιππου.
 335 π.Χ. 'Ο Μ. Ἀλέξανδρος καταστρέφει τὰς Θήβας.
 334 π.Χ. 'Ο Μ. Ἀλέξανδρος ἐκστρατεύει εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν.
 'Η μάχη εἰς τὸν Γρανικὸν ποταμόν.
 333 π.Χ. 'Η μάχη τῆς Ἰσσοῦ.
331 π.Χ. 'Ιδρυσις τῆς Ἀλεξανδρείας.
 331 π.Χ. 'Η μάχη παρὰ τὰ Γαυγάμηλα.
 330 π.Χ. Θάνατος τοῦ Δαρείου.
 330 - 328 π.Χ. 'Εκστρατεία εἰς Βακτριανὴν καὶ Σογδιανήν.
 327 π.Χ. 'Έκστρατεία κατὰ τῆς Ἰνδικῆς.
 325 π.Χ. 'Η πορεία διὰ τῆς Γεδρωσίας.
 324 π.Χ. 'Επιστροφὴ εἰς Σοῦσα καὶ Βαβυλῶνα.
323 π.Χ. Θάνατος τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Α'

ΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ ΤΩΝ

	Σελ.
Εισαγωγὴ	5
1. Αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν	» 5
2. Μῆδοι καὶ Πέρσαι	» 6
3. Κῦρος, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλέων	» 7
4. Τὸ ἀχανὲς κράτος τοῦ Κύρου	» 7
5. Καμβύσης — Δαρεῖος	» 8
6. Αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Περσῶν	» 11
7. Ἡ Ἰωνικὴ ἐπανάστασις	» 12
8. Οἱ Πέρσαι καταπνίγουν τὴν ἐπανάστασιν. Ἡ καταστροφὴ τῆς Μιλήσου	» 13
9. Ὁ Μαρδόνιος ἐκστρατεύει ἐναντίον τῆς Ἐλλάδος	» 13
10. Οἱ Πέρσαι φθάνουν εἰς τὸν Μαραθώνα	» 14
11. Ὁ Μιλτιάδης	» 15
12. Ποῖοι ἀντιπαρετάχθησαν εἰς τὸν Μαραθώνα	» 16
13. Ἡ νίκη τῶν Ἐλλήνων	» 18
14. Ἡ φυγὴ τῶν Περσῶν	» 19
15. Μετὰ τὴν μάχην	» 21
16. Τιμαὶ εἰς τοὺς πεσόντας Μαραθωνομάχους	» 22
17. Δέκα ἔτη εἰρηνικὰ	» 23
18. Θεμιστοκλῆς	» 24
19. Ὁ δίκαιος Ἀριστείδης	» 27
20. Ὁ Ξέρξης φθάνει εἰς τὴν Ἐλλάδα	» 29
21. Ὁ Λεωνίδας καὶ τὸ ἔνδοξον στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν .	» 31
22. Ἡ ἡρωϊκὴ ὑπεράσπισις τοῦ στενοῦ τῶν Θερμοπυλῶν .	» 32
23. Ὁ Λεωνίδας πίπτει εἰς τὰς Θερμοπύλας	» 34
24. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀφήνουν τὴν πατρίδα των	» 35

25. Ὁ Ξέρξης καίει τάς Ἀθήνας	Σελ.	36
26. Τὸ συμβόλιον τῶν ναυάρχων εἰς τὴν Σαλαμῖνα	»	36
27. Ἡ ἔνδοξος ναυμαχία τῆς Σαλαμῖνος	»	38
28. Οἱ Ἑλλῆνες τιμοῦν τὸν Θεμιστοκλέα	»	40
29. Ἡ νίκη τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν Ἰμέραν	»	41
30. Ὁ Ξέρξης φεύγει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα	»	41
31. Ὁ Μαρδόνιος εἰς τὴν Ἑλλάδα	»	42
32. Ἡ νίκη τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰς Πλαταιάς. Ὁ Παυσανίας	»	43
33. Μετά τὴν νίκην	»	44
34. Ἡ μάχη εἰς τὴν Μυκάλην. Ἡ ἀπελευθέρωσις τῶν ιωνικῶν πόλεων	»	45

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΝΑΥΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΙΣ

35. Ἡ Ἀθηναϊκὴ συμμαχία	Σελ.	47
36. Τὸ τέλος τοῦ Θεμιστοκλέους	»	48
37. Ὁ στρατηγὸς Κίμων	»	49

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

Ο ΧΡΥΣΟΥΣ ΑΙΩΝ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

38. Αἱ Ἀθῆναι μέτα τοὺς Περσικοὺς πολέμους	Σελ.	52
39. Ὁ Περικλῆς	»	52
40. Μεγάλα ἔργα ἐπάνω εἰς τὴν Ἀκρόπολιν	»	54
41. Μία ἐπίσκεψις εἰς τὴν Ἀκρόπολιν	»	57
42. Τὸ θέατρον τοῦ Διονύσου	»	61
43. Οἱ μεγάλοι καλλιτέχναι τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος. Ὁ Φειδίας	»	63
44. Μύρων — Πολύκλειτος	»	65
45. Δωρικός, ίωνικὸς καὶ κορινθιακὸς ρυθμός	»	67

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Η ΖΩΗ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΘΗΝΑΣ ΤΟΝ Ε' π.Χ. ΑΙΩΝΑ

46. Οἱ Ἀθηναῖοι παῖδες εἰς τὸ σχολεῖον	Σελ.	71
47. Οἱ σοφισταὶ	»	73
48. Γυμναστικὴ. Στρατιωτικὴ θητεία	»	74
49. Ἐορταὶ καὶ πανηγύρεις	»	76
50. Αἱ ὑποχρεώσεις τῶν Ἀθηναίων πολιτῶν. Αἱ λειτουργίαι	»	79
51. Ἐκκλησία τοῦ Δήμου. Βουλὴ	»	81
52. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀρχοντες. Οἱ στρατηγοὶ	»	83
53. Τὰ ἀθηναϊκὰ δικαστήρια	»	84
54. Μία ἀθηναϊκὴ οἰκία	»	84
55. Τί ἔφόρουν οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες	»	87

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

Ο ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

56. Τὰ αἴτια τοῦ πολέμου	Σελ.	90
57. Οἱ δύο ἀντίπαλοι. Αἱ πρῶται ἔχθροπραξίαι	»	91
58. Ὁ λοιμὸς εἰς τὰς Ἀθήνας	»	93
59. Θάνατος τοῦ Περικλέους. Δημαγωγοὶ	»	93
60. Αἱ ἐπιχειρήσεις τοῦ Βρασίδου	»	94
61. Δευτέρα περίοδος τοῦ πολέμου. Ὁ Ἀλκιβιάδης. Ἔκστρα- τεῖα εἰς τὴν Σικελίαν	»	95
62. Ἡ καταστροφὴ	»	97
63. Τρίτη περίοδος τοῦ πολέμου. Δεκελεικὸς πόλεμος. Ἡ ἀποστασία τῶν συμμάχων	»	98
64. Ὁ Ἀλκιβιάδης ἐπιστρέφει εἰς τὰς Ἀθήνας	»	99
65. Ὁ Λύσανδρος καὶ ἡ καταστροφὴ εἰς Αἰγάδος ποταμούς. Ἡ ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχία	»	100

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

ΟΙ ΣΠΑΡΤΙΑΤΑΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΗΓΕΜΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

66. Τὸ τέλος τοῦ πολέμου. Ἡ πτερωσὶς τῶν Ἀθηνῶν	Σελ.	103
67. Ἡ εἰρήνη καὶ οἱ τριάκοντα τύραννοι εἰς τὰς Ἀθήνας	»	104
68. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀρμοσταὶ	»	105
69. Ὁ Σωκράτης καὶ οἱ μαθηταὶ του	»	105
70. Τί ἐδίδασκεν ὁ Σωκράτης	»	106
71. Καταδίκη καὶ θάνατος τοῦ Σωκράτους	»	107
72. Πλάτων	»	108
73. Ὁ Ξενοφῶν καὶ ἡ Ἀνάβασις τοῦ Κύρου	»	108
74. Ἡ κάθοδος τῶν μυρίων	»	110

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

ΟΙ ΠΕΡΣΑΙ ΑΝΑΜΙΓΝΥΟΝΤΑΙ ΕΙΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

75. Οἱ Σπαρτιάται πολεμοῦν τοὺς Πέρσας. Ὁ Ἀγησίλαος	Σελ.	112
76. Νέοι ἐμφύλιοι πόλεμοι. Ὁ Κορινθιακὸς πόλεμος	»	113
77. Ἡ εἰρήνη τοῦ βασιλέως	»	115

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

ΑΙ ΘΗΒΑΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΙΣΧΥΡΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

78. Ὁ Πελοπίδας καὶ δὲ Ἐπαμεινώνδας	Σελ.	117
79. Ὁ Πελοπίδας ἐλευθερώνει τὴν πατρίδα του	»	118
80. Ἀθῆναι καὶ Θῆβαι	»	119

Επαμεινώνδης - Γραφία

174

81. Ή μάχη εἰς τὰ Λεῦκτρα	Σελ.	119
82. Ὁ Ἐπαμεινώνδας ἐκστρατεύει εἰς τὴν Πελοπόννησον. Θάνατος τοῦ Πελοπίδου	»	121
83. Ή μάχη εἰς τὴν Μαντίνειαν. Θάνατος τοῦ Ἐπαμεινώνδου	»	122
84. Ἰσοκράτης	»	124

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

ΦΙΛΙΠΠΟΣ Ο ΜΑΚΕΔΩΝ ΕΝΩΝΕΙ ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

85. Οἱ ἀρχαῖοι Μακεδόνες	Σελ.	126
86. Ἀργεατὸς	»	127
87. Ὁ Φιλίππος	»	128
88. Η κατακτήσεις τοῦ Φιλίππου	»	129
89. Ὁ Ἱερὸς πόλεμος	»	130
90. Ὁ Φιλίππος καταστρέφει τὴν "Ολυμνθον"	»	131
91. Ὁ συμμαχικὸς πόλεμος	»	132
92. Ὁ Δημοσθένης	»	133
93. Ὁ Φιλίππος φθάνει πλησίον τῶν Θηβῶν	»	135
94. Ή μάχη εἰς τὴν Χαιρώνειαν τῆς Βοιωτίας	»	136
95. Θάνατος τοῦ Φιλίππου	»	138

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΚΥΡΙΟΙ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

96. Ἀλέξανδρος δ Μέγας	Σελ.	140
97. Ὁ Ἀλέξανδρος εἰς μικρὰν ἡλικίαν	»	141
98. Πῶς ἔξεπαιδεύθη ὁ Ἀλέξανδρος. Ὁ Ἀριστοτέλης	»	142
99. Ἡ μορφὴ τοῦ Ἀλέξανδρου	»	143
100. Ὁ Ἀλέξανδρος στρατηγὸς τῶν Ἐλλήνων. Ἡ καταστροφὴ τῶν Θηβῶν	»	143
101. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐκστρατεύει εἰς τὴν Μικρὰν Ασίαν. Τὸ περισικὸν κράτος	»	144
102. Ή μάχη εἰς τὸν Γρανικὸν ποταμὸν	»	145
103. Ὁ Ἀλέξανδρος γίνεται κύριος ὀλοκλήρου τῆς Μικρᾶς Ασίας. Ὁ Γόρδιος δεσμός	»	146
104. Ὁ Ἀλέξανδρος γίνεται κύριος τῆς Συρίας	»	146
105. Ἡ νίκη τῶν Ἐλλήνων παρὰ τὴν Ἰσσὸν	»	148
106. Ποιλιορκία καὶ ἄλωσις τῆς Τύρου	»	149
107. Προτάσεις τοῦ Δαρείου πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον	»	150
108. Ὁ Ἀλέξανδρος γίνεται κύριος τῆς Αιγύπτου. Ἡ ἴδρυσις τῆς Ἀλεξανδρείας	»	150
109. Ὁ Μ. Ἀλέξανδρος διαβαίνει τὸν Εύφρατην καὶ Τίγριν ποταμόν. Ἡ συνάντησις μὲ τὸν στρατὸν τοῦ Δαρείου	»	151

110. Ἡ μάχη παρὰ τὰ Γαυγάμηλα	Σελ.	152
111. Ὁ Ἀλέξανδρος γίνεται δέ Μέγας βασιλεὺς τῆς Περσίας	»	153
112. Καταδίωξις καὶ θάνατος τοῦ Δαρείου	»	154
113. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐκστρατεύει κατὰ τῆς Ἰνδικῆς	»	156
114. Ὁ Ἀλέξανδρος διαπλέει τὸν Ἰνδὸν ποταμόν. Τὸ ταξίδιον τοῦ Νεάρχου	»	156
115. Ἡ πορεία τοῦ Ἀλεξάνδρου διὰ τῆς ἑρήμου τῆς Γερωσίας	»	157
116. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιστρέφει εἰς τὰ Σοῦσα	»	158
117. Ὁ Ἀλέξανδρος φθάνει εἰς τὸ ἀνώτατον σημεῖον τῆς δόξης του	»	160
118. Ὁ θάνατος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου	»	160

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'

ΜΕΓΑΛΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

119. Ὁ Πραξιτέλης	Σελ.	162
120. Ὁ Σκόπας	»	165
121. Ὁ Λύσιππος	»	166
122. Ὁ ζωγράφος Ἀπελλῆς	»	167

Ἡ διακόσμησις τοῦ βιβλίου διφείλεται εἰς τοὺς ζωγράφους Ἀλέξανδρον Φαλτάϊτς καὶ Ἀγήνορα Ἀστεριάδην.

Ανάδοχος ἐκτυπώσεως: ΓΕΡΤΡΟΥΔΗ ΧΡΗΣΤΟΥ & ΥΙΩΣ Γαμβέτα 7—Αθῆναι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

~~Masson~~

~~Masson~~ ~~Masson~~

~~Masson~~ ~~Masson~~

